

Uitmuntende en uitgezochte predikatiën

Handelende over onderscheiden keurige stoffen

uit het oude en nieuwe testament

uitgesproken en nagelaten

door

Theodorus van der Groe

laatstelijk predikant te Kralingen

**Eerste uitgave:
J. F. K. Schwaebe
Rotterdam, 1845**

**UITGEVERIJ G. KOOL VEENENDAAL
1975**

**STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2015**

INHOUD

EERSTE PREDIKATIE. NIEUWJAAR. 1 KRONIEKEN 29: 15a.

Want wij zijn vreemdelingen en bijwoners voor Uw aangezicht, gelijk al onze vaders.

TWEDE PREDIKATIE. PSALM 32: 5b.

Ik zeide: ik zal belijdenis van mijn overtredingen doen voor de Heere.

DERDE PREDIKATIE. PSALM 41: 4a.

De Heere zal hem ondersteunen op het ziekbed

VIERDE PREDIKATIE. SPREUKEN 3: 6a.

Kent Hem in al uw wegen

VIJFDE PREDIKATIE. KLAAGLIEDEREN. 3: 39.

Wat klaagt dan een levendig mens? Een ieder klage vanwege zijn zonden

ZESDE PREDIKATIE. LUKAS 9: 56.

Want de Zoon des mensen is niet gekomen om der mensen zielen te verderven, maar te behouden.

ZEVENDE PREDIKATIE. I Petrus 4: 18.

En indien de rechtvaardige nauwelijks zalig wordt, waar zal de goddeloze en de zondaar verschijnen?

ACHTSTE PREDIKATIE. 1 KORINTHE 2: 2.

Want ik heb niet voorgenomen iets te weten onder u, dan Jezus Christus en die gekruist.

NEGENDE PREDIKATIE. OPENBARING 1: 18b.

En Zie, Ik ben levendig in alle eeuwigheid.

TIENDE PREDIKATIE. OPENBARING 3: 17.

Want gij zegt, ik ben rijk en verrijkt geworden en heb geens dings gebrek. En gij weet niet dat gij zijt ellendig en jammerlijk en arm en blind en naakt.

EERSTE PREDIKATIE, HANDELENDE OVER 1 KRONIEKEN 29: 15a.

Want wij zijn vreemdelingen en bijwoners voor Uw aangezicht, gelijk al onze vaders.

Er is geen ding, dat schadelijker en verderfelijker is voor Gods volk en dat deszelfs geestelijke leven meer hindert en verzwakt, dan de aards- of wereldsgezindheid, wanneer zij, met hun harten van achter de Heere afwijkende, zich aan de lage aarde gaan verbinden en vast maken. O, het is niet te zeggen, hoeveel schade en nadeel een kind Gods hierdoor lijdt aan zijn kostelijke zaligheid. Wel terecht heeft de Heere Jezus al de zijn zo ernstig daartegen vermaand, Luc. 21: 34, zeggende: *Wacht uzelf, dat uw harten niet te eniger tijd bezwaard worden met de zorgvuldigheden dezes levens.* En was er ooit een tijd, om Gods volk tegen dit kwaad ernstig te vermanen, het is tegenwoordig in deze onze geesteloze eeuwen, nu de wereldsgezindheid onder ons zozeer de overhand genomen heeft. Maar hoe zal men des Heeren volk best hiertegen waarschuwen en vermanen; wat zal men het daartoe best voor ogen houden, om hun harten van de wereld af te leiden en naar de Hemel op te voeren?

Daar is onder andere niets gepaster of bekwaamer toe, dan hun met ernst voor te dragen en op hun gemoed aan te dringen, *hoe ze hier op deze wereld maar als vreemdelingen en bijwoners voor Gods aangezicht zijn;* hoe ze hier maar een kort verblijf hebben; hoe hun huis, vaderland, goederen en maagschap boven in de Hemel is, ten einde zij, dat recht inziende en bemerkende, dan een ware liefde en hoogachting voor de Hemel mochten krijgen en hun harten van deze aarde mochten losmaken.

En hiertoe geeft ons de afgelezen Tekst een bijzondere aanleiding, als wij deze belijdenis daar horen uit de mond van de Godvruchtige koning en profeet DAVID:

Want wij zijn vreemdelingen en bijwoners voor Uw aangezicht, gelijk al onze vaders.

Onder de heilzaamste overwegingen en bespiegelingen van een mens hier op deze wereld, is er geen zo nuttig en voordelig voor hem en die hem meer op leidt tot het zoeken en najagen van een bestendige en eeuwige gelukzaligheid, als de bespiegeling van zichzelf en van zijn natuurlijken toestand hier op aarde. Dit hebben ons de oude heidenen afgebeeld met hun beroemde zinspreuk: *ken uzelf.* Een spreuk of les, die bij hen in zo grote waarde en achting gehouden werd, dat sommigen onder hen derzelver uitvinding aan geen sterfelijk mens hebben durven toeschrijven, maar meenden, dat die onmiddellijk van de Goden uit de Hemel was voortgekomen en hier op aarde gezonden.

En waarlijk, geliefden, niet ten onrechte hebben zich de oude heidenen zozeer over de kostelijkheid en heilzaamheid dezer leerspreuk verwonderd, want onder alle spreuken der wijzen is er gene, die tegen deze spreuk: *ken uzelf,* in gewicht en voortreffelijkheid enigszins kan halen of opwegen. Wat is de mens toch hier in dit leven nodiger dan de rechte kennis van zichzelf? Zonder deze wetenschap, durven wij staande houden, dat alle andere wetenschappen niets waardig zijn. Al was iemand zo wijs en verstandig, als ooit een sterveling voor hem geweest is, houden wij hem zonder deze kennis en wijsheid nochtans voor de allergrootste en ongelukkigste dwaas, die er zijn kan. Laat iemand al een gegronde en bespiegelende kennis bezitten van alle Goddelijke en natuurlijke dingen in de Hemel en op de aarde, hij kent noch weet nochtans niets, als hij zichzelf niet kent en weet wie en wat hij is. Het is de rechte en gegronde kennis van zichzelf, die de mens wel voornamelijk moet dienen

om hem gelukkig te maken. De beschouwing van zijn ellendige, nietige en vergankelijke staat in deze wereld is het, die hem geheel uit zichzelf moet uitvoeren, die hem tot het eeuwige, onvergankelijke en allerhoogste goed moet opleiden en die hem zijn ware heil en geluk ten enenmale, buiten zichzelf, in de zalige gemeenschap Gods moet doen zoeken. Het was hierom, dat de gelovigen onder het OUDE TESTAMENT en tevoren onder de eerste huishouding der zuivere belofte zich zonderling op deze hoognodige kennis van zichzelf, van hun nietigheid, vergankelijkheid enz. gewoon waren toe te leggen; ten einde ze toch in zichzelf niet mochten blijven berusten, maar alleszins uit zichzelf uitgevoerd en aangedreven, om hun eeuwig en allerhoogste belang alleen te zoeken in Gods volzalige gunst en gemeenschap, om van andere niet te gewagen. Wie weet niet, hoe zeer dit de ernstige poging en betrachting was van die grote en beroemde man onder Israël, de Koning DAVID. In vele plaatsen van zijn Psalmen, geeft hij ons de klaarste proeven en blijken van zijn grote vorderingen in de hoognodige kennis van zichzelf, van zijn ellendigheid, nietigheid, geringheid, vergankelijkheid enz. waardoor hij zijn hoogste heil geheel alleen, buiten zichzelf, zocht.

Tot een voorbeeld daarvan dienen ons thans de voorgelezen tekstwoorden, in welke die zelfde vrome en grote Koning van Israël dusdanig een luisterrijke belijdenis van zijn en zijns volks geringheid, nietigheid en vergankelijkheid, voor de Heere zijn God, doet, zeggende: *Want wij zijn vreemdelingen en bijwoners voor Uw aangezicht gelijk al onze vaders.*

De Heilige schrijver van dit en het volgende boek der Kronieken, het zij hij, volgens het algemene gevoelen, de man Gods, EZRA, of iemand anders geweest is, is hier, in dit ons tekstkapittel bezig met ons een verhaal of beschrijving te doen van enige dingen, die gebeurd zijn op het einde van des Konings Davids leven. Onder andere, hoe David, vóór zijn dood, het volk of het algemeen, bij zich ontbood en hun voorhield, rakende het bouwen van een tempel voor de Heere; hoe zijn zoon SALOMO, die na hem de troon van Israël stond te beklimmen, nog jong en teder was, als zijnde nog niet boven de 18 of 19 jaren oud, daar dit werk van de tempelbouw echter een zeer groot en zwaar werk was Vandaar dat hij nog, vóór zijn sterven, alles wilde doen en bezorgen, wat mogelijk was, om zo groot een werk voor zijn zoon gemakkelijk te maken en wel voornamelijk om voor hem te beschikken de nodige fondsen of geldmiddelen om het te kunnen volvoeren.

Te dien einde nu vertoonde de Koning David hier nu aan de gemeente hoe grote en kostelijke schatten van goud en zilver hij uit zijn eigen middelen tot dit gewichtige werk van de tempelbouw had gegeven en beschikt, met een ernstig verzoek aan de gemeente, dat ze ook dit zijn Godvruchtig voorbeeld wilde navolgen en mede van haar kant, rijke en milde giften of geschenken tot dit werk doen. Waarop dan verder verhaald wordt, hoe het volk van Israël, door des Konings voorbeeld aangespoord, met de grootste ijver, ook een menigte geschenken van goud, zilver enz. toebracht, die hier in haar waardij genoemd worden. Zodat David nu door dit middel, een onbeschrijfelijke som geld voor de tempelbouw bijeen kreeg, om die aan zijn zoon Salomo te overhandigen.

Bij die gelegenheid nu verhaalt onze geschiedschrijver verder, hoe de Koning David, deze eenparige en Godvruchtige ijver van al het volk in het bijeenbrengen van zo rijke en milde geschenken tot de tempelbouw ziende, daarover zo verheugd en vervoerd werd, dat hij ondernam God de Heere daarover plechtig, voor de oren van de gehele vergaderde gemeente, aan te roepen, te loven en te danken en te gelijk Hem ijverig, zo voor het volk als voor zijn zoon SALOMO, te bidden. Dit kostelijke danklied en gebed des Konings begint met het 10 en eindigt met het 19e vers. In de eerste verzen

is de Koning David bezig, met de Heere, op de luisterrijkste wijze, groot te maken en te verheerlijken, door Hem te roemen in zijn ontzagelijke grootheid, majesteit en heerlijkheid, als die geheel alleen de auteur en oorzaak was van alle heil, voorspoed en zegen.

Dit gedaan hebbende, wendt hij nu, met het 14 vers, zijn ogen van God de Heere af, die slaande op zichzelf en het volk en belijdende, als in een heilige verwondering, hun geringheid, nietigheid en onvermogenheid in zichzelf, om met zo eenparige en Godvruchtige ijver zulke rijke en kostelijke geschenken tot de tempelbouw te kunnen opbrengen, uitroepende: *Want wie ben ik en wat is mijn volk, dat wij de macht zouden verkregen hebben, om vrijwillig te geven als dit is? Want het is alles van U en wij geven het U uit Uw hand.*

Hier nog niet mee vergenoegd, gaat hij verder in onze tekstwoorden en doet daar van zijn en zijns volks geringheid, onwaardigheid en nietigheid nog al levendiger en krachtiger belijdenis, tot roem en prijs van Gods oneindige heerlijkheid en grootheid, zeggende: *Want wij zijn vreemdelingen en bijwoners voor Uw aangezicht, gelijk al onze vaders.*

Zodat deze woorden dan in zichzelf niet anders zijn dan een levendig vertoog of belijdenis van des mensen vreemdelingschap, nietigheid en vergankelijkheid hier op deze wereld, van hun geringheid en onwaardigheid, in vergelijking van Gods oneindige grootheid, luister en heerlijkheid.

Wij wilden ze in dit morgenuur verhandelen, geliefden, als een gepaste inleiding tot dit nieuwe jaar, dat wij allen nu weer zo pas hebben begonnen en aangevangen te leven. Wij zullen hier zien, hoe wij hier op aarde geheel geen blijvende plaats hebben, maar hoe wij maar, als vreemdelingen en reizigers, er slechts als een kort ogenblik op vertoeven, om dan gezamenlijk naar een eeuwig huis toe te gaan, waar wij eindeloos in zullen moeten wonen en verblijven.

De Heere verlene ons die genade, dat deze overweging onzer aller zielen moge heilzaam zijn. Amen.

Wij zullen onze tekstwoorden, met alle mogelijke korthed, verhandelen en daartoe deze orde volgen:

1. Dat wij die eerst zullen verklaren, geheel afzonderlijk op zichzelf
2. En dan vervolgens die brengen in hun verband.

1. In de woorden op zichzelf komt ons dan voor:

(1) Davids belijdenis voor de Heere van zijn en zijns volks nietigheid, geringheid, enz., *hoe ze maar vreemdelingen en bijwoners voor Zijn aangezicht waren* en dan

(2) Een nadere uitbreiding daarvan, met betrekking tot hun voorvaderen, uit hun lendenen waaruit ze gesproten waren, die ook zódanige vreemdelingen en bijwoners geweest waren, vervat in de bijgevoegde woorden: *gelijk al onze vaders.*

Wat dan het eerste stuk aangaat, Israëls Godzalige Koning belijdt hier van zichzelf en al zijn volk, dat zij gezamenlijk met elkaar, hier in de wereld, *maar vreemdelingen en bijwoners waren.*

Wat een *vreemdeling* is, kan niemand uwer onbewust zijn, namelijk zo een, die buiten zijn vaderland en woonplaats, voor enige tijd in een vreemd land, onder vreemde volkeren verkeert. Zo een vreemdeling was de aartsvader Abraham, wanneer hij uit zijn vaderland, op Gods bevel, getrokken, in Kanaän zich onthield, te Hebron, onder

de zonen van Heth, volgens zijn eigen getuigenis, Gen. 23: 4, waar wij van hem aangetekend vinden, dat hij tot Heth's zonen sprak: *ik ben een vreemdeling en inwoner bij u*. Zulke vreemdelingen waren de kinderen van Israël, wanneer ze eerst in Egypteland aankwamen, en bij vergunning van de Koning Farao, zich met ter woon, onder de Egyptenaars, in het vruchtbare land van Gosen, neersloegen. Gelijk wij lezen van Mozes, Exod. 2: 22, dat hij de zoon, die hem zijn huisvrouw ZIPORA baarde, GERSOM noemde, zeggende: *want ik ben een vreemdeling geworden in een vreemd land*.

Maar behalve deze benaming van vreemdelingen, gewaagt David hier nu ook verder van *bijwoners*, zeggende: *wij zijn vreemdelingen en bijwoners voor Uw aangezicht, gelijk alle onze vaders*.

Bijwoners zijn eigenlijk zulken, die uit een vreemd land, in een ander land komende, daar bij vergunning van de inwoners, een verblijf of woonplaats genieten en tot mede-inwoners worden erkend en aangenomen, hoewel ze geen eigendom aan het land zelf hebben, als zijnde geen rechte inboorlingen. Want een ieder volk is meester en voogd in zijn eigen land en kan daarin, aan alle andere vreemde volkeren die van elders komen, inwoning vergunnen of weigeren, zo men het wil. Zulke bijwoners waren er velen onder de kinderen van Israël, in het land van Kanaän, die van heidense afkomst en geloof waren en slechts van de Israëlieten werden geleden en aangenomen, tot bijwoners in hun land, om hen te gebruiken tot knechten en slaven in hun dienst. Maar evenwel met die voorwaarde, als ze zich niet wilden laten besnijden en de Joodse godsdienst volgen, dat ze zich echter moesten onthouden van alle heidense afgoderij en de *praecepta Noachica* of de geboden van Noach waarnemen. Zonder dat vermochten de kinderen Israëls geen vreemdeling enige inwoning of vast verblijf in hun land vergunnen. Al dezen nu, die op deze wijze onder de Israëlieten woonden, droegen de naam van bijwoners en van *vreemdelingen der poort*, gelijk ze zo genoemd worden van God zelf, in het gebod van de sabbat, Exod. 20: 10. Dus zien wij dan hier nu, wat er is in het algemeen van vreemdelingen en bijwoners. Paulus heeft op die beiden het oog, Efëze 2: 19, waar hij schrijft aan de gelovige Efeziërs, die uit het heidendom tot het christendom waren bekeerd, dat ze nu geen vreemdelingen en bijwoners meer waren, *maar medeburgers der heiligen en huisgenoten Gods*. Op diezelfde wijs voegt de Koning David hier de vreemdelingen en bijwoners ook samen en getuigt, *dat hij en zijn gehele volk zulke vreemdelingen en bijwoners hier op aarde waren, voor des Heeren aangezicht*.

Het is een zeer bekende waarheid in haar natuur, dat alle mensen, hier op de wereld, maar enkel vreemdelingen en bijwoners zijn voor Gods aangezicht, omdat ze hier maar voor een zeer korte tijd, door Gods vergunning, mogen wonen en huisvesten. Maar bijzonder en in volkomen nadruk is dit waar van des Heeren volk, de gelovigen. Deze zijn, hier op de wereld, maar geheel vreemdelingen en bijwoners voor Gods aangezicht. Omdat de Koning David hier in zijn belijdenis voornamelijk op de gelovigen Zie, zullen wij dit nu een weinig nader openleggen.

Op zeer vele plaatsen van de Heilige Schrift, wordt ons dat duidelijk aangewezen en geleerd, waar de gelovigen dat van zichzelf getuigen en belijden. Als Psalm 39: 13, daar wij onze Koning David de Heere horen smeken: *zwijgt niet tot mijn tranen, want ik ben een vreemdeling bij U, een bijwoner, gelijk alle mijn vaders*. En Psalm 119: 19, daar hij spreekt: *ik ben een vreemdeling op aarde, verberg Uw geboden voor mij niet*. Zo een belijdenis deed ook de Godvruchtige aartsvader Jakob van zichzelf, wanneer de Koning Farao, hem vragende naar zijn ouderdom, hij hem dit merkwaardige antwoord gaf: *de dagen der jaren mijner vreemdelingschappen zijn 130 jaren; weinig*

en kwaad zijn de dagen der jaren mijns levens geweest en ik heb niet bereikt de dagen van de jaren des levens mijner vaders, in de dagen van hun vreemdelingschappen, gelijk wij dat lezen, Genesis 47: 9.

In de Schriften van het NIEUWE TESTAMENT vinden wij dit ook zo meermalen, dat de gelovigen daar als vreemdelingen en bijwoners, hier op de aarde, worden aangemerkt, zoals, I Petrus 2: 11, daar die Apostel zo aan de gelovigen schrijft: *Geliefden, ik vermaan u als inwoners en vreemdelingen, dat gij u onthoudt van de vleselijke begeerlijkheden, welke krijg voeren tegen de ziel.* En waarlijk, zien wij de zaak zelf eens in, wij zullen bevinden, dat er niets waarachtiger is, dan dat de gelovigen hier op aarde maar zijn, gelijk als bijwoners en vreemdelingen.

(1) Want een vreemdeling en bijwoner heeft een ander vaderland, dan waar hij woont. Hij is buiten het land, waar hij geboren en gewonnen is en waar hij te huis hoort en houdt zich op in een vreemd land en onder een vreemd volk. Maar zo is het ook eveneens met de gelovigen hier op deze wereld. Ze hebben een vaderland buiten deze aarde, waar ze eigenlijk, gelijk als inboorlingen, zijn en te huis horen, namelijk: de hemel. Deze is hun moederstad en gelijk als hun geboorteplaats, daar ze gezamenlijk burgers en burgeressen zijn. Immers zo wordt de hemel, in Gods woord, doorgaans aangemerkt als der gelovigen huis, stad, vaderland, enz. Zo getuigde de Heere Jezus, Joh. 14: 2, *dat Hij de Zijnen, in het huis van Zijn Vader, in hetwelk voor hen vele woningen waren, plaatsen ging bereiden.* En Paulus schrijft 2 Korinthe 5: 1, *dat Gods volk, na de verbreking van hun aardse tabernakel, een gebouw van God heeft, een huis, niet met handen gemaakt, maar eeuwig in de hemelen.* En Hebr. 1 L: 10, schrijft hij van de gelovigen: dat ze verwachten de stad, die fundamenteën heeft, welker kunstenaar en bouwmeester God is; als ook Philipp. 3: 20, waar hij van Gods volk hier op aarde getuigt, dat hun wandel of burgerschap is in de Hemelen.

2) Een vreemdeling en bijwoner is niet alleen buiten zijn geboorteplaats of vaderland, maar ook te gelijk in een vreemd land, afgescheiden en ver van al zijn vrienden en bekenden, van zijn goederen, have en bezittingen, zonder in het vreemde land, waar hij zich voor enige tijd ophoudt, enige vastheid of have te hebben, of enige vrienden of bekenden.

Maar niet anders is het ook alweer met de gelovigen hier op deze wereld. Zolang ze hier beneden leven, zijn ze niet alleen als vreemdelingen buiten hun vaderland, de hemel, maar ook afgescheiden van hun geestelijke maagschap in de hemel en van hun hemelse goederen. Want boven in de hemel woont hun nabestaande maagschap, met welke zij, door de band van een geestelijke geboorte, op het nauwste, gelijk als geparenteerd of verbonden zijn; daar woont God hun Vader, van en uit Wie ze geboren zijn; daar woont de Heere Christus, hun oudste broeder, tegelijk met hun andere broeders en zusters, de Heilige engelen en verheerlijkte hemellingen. Ja, daar is hun hoogste goed, hun schat en have, dat hun voor eeuwig kan verrijken. Van die allen nu zijn ze, evenals de vreemdelingen in een vreemd land, afgescheiden, zolang ze hier op aarde moeten leven; ze hebben hier beneden geen de allerminste eigendom, goederen, have of bezitting. Nee, ze genieten en ontvangen al de tijdelijke goederen, hier van de Heere, maar gelijk als ter leen, moettende op ieder ogenblik, als het Hem maar behaagt, weer zo modernaat uit deze wereld gaan, als ze er ingekomen zijn, zonder iets het allerminste in hun sterven met zich uit de wereld te dragen. Ja, de gelovigen wonen en verkeren hier op de wereld geheel als vreemdelingen, want het volk van deze wereld kent hen niet, 1 Johannes 3: 6. De wereld en zij, zijn elkaar in de natuur, geheel vreemd en kunnen daarom met elkaar, geen liefde noch gemeenschap

hebben, want ze verschillen ten enenmale van elkaar in zeden, aard, eigenschappen, genegenheden, talen enz. Kortom, alles wat in de wereld is, is de gelovigen, naar hun geestelijke natuur, also ten enenmale vreemd, dat ze er zich onmogelijk mee kunnen verenigen, also weinig als licht en duisternis, vlees en geest.

3) Nog eens: een vreemdeling en bijwoner, die buiten zijn huis en vaderland omzwerft lijdt veel ongemak, tegenspoed en verdrukkingen. Zo van zijn vaderland, vrienden en alles afgescheiden te wezen, en in een vreemd land onder onbekenden te moeten sukkelen en zwerven, valt hem zeer droevig, hard en smartelijk. Hij vindt overal waar hij komt, weinig liefde, hulp en achting bij de mensen, wien hij onbekend is. Waarom God de Heere dan zich, in Zijn wet, zozeer over de vreemdelingen ontfermd heeft, belastende op vele plaatsen, aan het volk van Israël, dat ze de vreemdelingen en bijwoners in hun land niet hard zouden handelen of onderdrukken, maar integendeel alle toegenegen hulp en liefde zouden bewijzen; gedenkende, dat zij zelf ook, vóór dezen, vreemdelingen en bijwoners geweest waren in Egypte.

Maar zo is het immers ook alweer eveneens met de gelovigen hier op deze wereld. Ze leven hier op aarde, als in een dal van tranen, waarin zij, als ellendige ballingen en vreemdelingen, van hun geboorte tot hun dood en sterven toe, droevig moeten zwerven en sukkelen; hun gehele leven is een aaneengeschakelde keten van droefheid, onrust, ellenden, tegenspoeden en verdrukkingen, die hun, beide naar ziel en lichaam ontmoeten. *Want toch velen*, lezen wij Psalm. 34: 20, *zijn de tegenspoeden der rechtvaardigen. Een mens van een vrouw geboren*, zegt daarom de vrome Job Hoofdstuk 14: 1, *is kort van dagen en zat van onrust*. Zodat Gods kinderen hier, gelijk wij vader Jakob hebben horen spreken, ook wel van zichzelf mogen getuigen dat de dagen van hun vreemdelingschappen en van de jaren huns levens weinigen en kwaad zijn. Ja, er menigmaal al zuchtende over moeten uitroepen, met de gelovige kerk des Oude Testament, Psalm 120: 5, *O wee mij, dat ik een vreemdeling ben in Mesech, dat ik in de tenten Kedars wone*.

4) Nog al meer; een vreemdeling en bijwoner heeft, in een vreemd land omzwerfende, daar geen vast of bestendig verblijf, maar houdt zich daar maar voor een korten tijd op, om, zo gauw hij zijn zaken verricht heeft, weer naar zijn vaderland, maagschap en goederen terug te trekken. Maar zo is het ook alweer gelegen met de gelovigen, die hebben hier op deze aarde, ook geen blijvende plaats of vaste woning; het is maar voor een korte tijd en gelijk als voor een ogenblik, dat ze zich hier ophouden en daarmee vertrekken ze dan weer en gaan weg naar hun vaderland, naar hun eeuwig huis, volgens Pred. 12: 5. Hun dagen op aarde zijn maar als een schaduw, gelijk dat, in het vervolg van ons tekstverhaal, nadrukkelijk getoond wordt, waar David zijne en zijns volks leefdagen vergelijkt bij een ijdele en vergankelijke schaduw.

5) Eindelijk, een vreemdeling en bijwoner heeft, zolang hij in een vreemd land omzwerft, geen ware vergenoeging of rust, hij blijft in een gedurig reikhalzend verlangen, om maar weer in zijn vaderland en bij de zijnen te wezen. Geen mens, die het niet ondervonden heeft, zou geloven, wat een verborgene en aantrekkende kracht de vaderlijke grond heeft, waar men gewonnen en, geboren is. Altijd is er bij de vreemdelingen een zucht en begeerte om weer in hun eigen land en bij hun eigen volk te wezen.

Maar zo is het met Gods volk, de gelovigen, hier op aarde, nu weer ook. Ze vinden hier, in deze hun vreemdelingschap op de wereld, geen ware rust of vergenoeging. Nee, daar is bij hen altijd een geweldige zucht en begeerte, een reikhalzend verlangen

naar de hemel, hun rechte vaderland. Een ieder van hun roept en verlangt hier maar met Paulus, Philipp. 1: 23, *om ontbonden te worden en met Christus te zijn*. Het gaat hier met alle Gods kinderen, gelijk er diezelfde Apostel van spreekt, 2 Cor. 5: 2, *want ook in deze zuchten wij, verlangende met onze woonstede, die uit de hemel is, overkleed te worden*. En Hebr. 13: 14, *want wij hebben hier geen blijvende stad, maar wij zoeken de toekomende*. Zo dan, uit al deze blijkt nu klaar, dat de gelovigen, hier op deze wereld, in alle opzichten, niet anders zijn dan rechte bijwoners en vreemdelingen, die hier beneden als in een woestijn van ellende sukkelen en omzwerven en niet eer een bestendige en vaste woonplaats en rust genieten, voor dat ze in hun rechte vaderland de hemel, zijn aangekomen en daar hun eeuwig huis, zonder handen gemaakt, gaan bewonen.

2. Als zo'n ellendige en verachte vreemdelingen en bijwoners, hier op deze wereld, merkt nu de Koning David, hier in onze tekst, zichzelf en Zijn gelovig volk, waar hij de vorst en koning over was, aan en doet, voor de hoge God des hemels, deze openlijke belijdenis: *wij zijn vreemdelingen en bijwoners voor Uw aangezicht, gelijk alle onze vaders*. Daarmee dan op de luisterrijkste wijze, te kennen gevende, hun gezamenlijke nietigheid, geringheid en verachtelijke staat, in vergelijking van Gods grootheid, luister en oppermogendheid. Want dat blijkt nader uit de bijgevoegde woorden: **voor Uw aangezicht**.

Dat God, als een zuiver geestelijk wezen, niets lichamelijks bezit, Aandachtigen, en dus, in een eigenlijke zin, ook geen aangezicht kan worden toegeschreven, vertrouwen wij, dat van een ieder uwer licht zal kunnen gevat en begrepen worden. Nochtans is er niets algemener in de Heilige Schrift, dan dat wij daar lezen van Gods aangezicht. Maar dat moet dan altijd oneigenlijk en figuurlijk verstaan worden voor Gods tegenwoordigheid; zo zijn alle dingen, hier op aarde, dan voor Gods aangezicht, dewijl hij overal, in het gehele geschapendom, met zijn Goddelijke kracht werkzaam en dus tegenwoordig is. Op die wijze zegt de spreekwijze *van vreemdelingen te zijn voor Gods aangezicht* dan niet anders, dan vreemdelingen bij of voor Hem te zijn, gelijk de Koning David het zo voorstelt: Psalm 39: 13 Ik ben een vreemdeling bij U, een bijwoner, gelijk al mijn Vaders. Zo hier nu: *wij zijn vreemdelingen en bijwoners voor uw aangezicht*, wil niet anders te kennen geven dan wij zijn vreemdelingen en bijwoners bij U of voor U.

Nu zegt bij of voor iemand te wonen, of een bijwoner en vreemdeling bij Hem te zijn eigenlijk zoveel, naar de kracht der spreekwijze, als, door iemands vergunning en toestemming, bij hem of in zijn land zich neer te slaan en te wonen, daar verlof van iemand toe te ontvangen om dat te mogen doen, gelijk wij lezen van Abimelech, de Vorst of Koning van Gerar, dat hij aan Abraham, als een vreemdeling, een vrij verblijf en inwoning in zijn land vergunde, zeggende tot hem, Gen. 20: 15, *ziet mijn land is voor uw aangezicht; woont daar het goed is in uw ogen*. En zo vinden wij van. Jozua, dat hij beval aan de oversten of magistraten der vrijsteden in Israël, dat ze een ongelukkige doodslager, in hun steden, zouden ontvangen en innemen en hem een plaats geven, dat hij bij hen woonde. Jozua 20: 4.

Zo nu is het hier omtrent God de Heere ook; de Koning David, belijdende, dat hij en zijn volk maar vreemdelingen en bijwoners waren bij de Heere of voor Zijn aangezicht hier op aarde, erkent en belijdt daar dan mee, dat God de opperste Heere en eigenaar van de aarde was en dat de mensenkinderen daar in en op niet anders woonden dan maar alleen bij Zijn verlof en vergunning, zolang het Hem behaagde; dat ze uit zichzelf geen het minste recht van inwoning of eigendom op de aarde hadden. Nee, maar dat die hoge God hen daar maar bij Zich, als vreemdelingen en bijwoners,

verdroeg en hen van deze aarde ook weer kon doen heen gaan en verhuizen, als het Hem maar beliefd. En waarlijk, is God niet de opperste heer en eigenaar van dit gehele aardse rond? Deelt hij niet aan de sterveling de landen, plaatsen en koninkrijken uit, zo Hij wil? Hoort, wat er van hem gezongen wordt, Psalm 89: 12, *de Hemel is Uwe, ook is de aarde Uwe; de wereld en haar volheid hebt Gij gegrond*. Hierom getuigt God zelf, dat de aarde en het land Hem toebehoort en dat Hij, als de opperste eigenaar, de mensenkinderen, als vreemdelingen en bijwoners, er maar een verblijf en woonplaats in vergunt, als Lev. 25: 23, waar hij alzo tot het volk van Israël in zijn geduchte Wet spreekt: Het land ook en zal niet voor altijd verkocht worden. Want het land is Mijne, let wel, *dewijl gij vreemdelingen en bijwoners bij Mij zijt*.

Zo dan terecht getuigt Israëls Koning hier en belijdt voor de Heere: *wij zijn vreemdelingen en bijwoners voor Uw aangezicht*, erkennende daarmee alzo zijn en zijns volks uiterste nietigheid en geringheid voor de Heere, hoe ze bij Hem niet meer waren dan een stofje aan de weegschaal en een druppel aan de emmer; hoe ze hier maar bij ogenblikkelijke ondersteuning en vergunning van Hem als gedragen worden en uit zichzelf geen het minste recht hadden tot enig schepsel.

Maar op hoedanige wijze waren ze nu alzo voor des Heeren aangezicht, vreemdelingen en bijwoners? Waren ze dat nu, te dezer tijd eerst geworden? Of waren zelfs hun vaders tevoren, vóór hen, al zodanigen geweest? En was dat zo de conditie of toestand van alle gelovigen, van de beginne der wereld af?

David geeft ons daarvan nadere onderrichting en leert ons, dat het zelfs tevoren altijd zo geweest was, zeggende: *wij zijn vreemdelingen en bijwoners voor uw aangezicht, gelijk alle onze vaders*. Door hun vaders, verstaat Israëls Koning hier wel, in het algemeen, al de vroegere en latere voorouders van het volk van Israël, waaruit ze gesproten waren, want dat blijkt uit de nadrukkelijke bijvoeging van het woordje *allen, gelijk alle onze vaders*. Maar wel inzonderheid verstaat hij hier door de vaders, hun beroemde vaders, Abraham, Izak en Jakob met hun kinderen of nakomelingen in Egypte, want deze worden bij uitstek, in de Heilige Schrift, *de vaders van het volk van Israël genoemd*, omdat het gehele volk van Israël uit hun lendenen is gesproten en voortgekomen, gelijk wij dit met vele plaatsen uit Gods Woord zouden kunnen bevestigen.

Wat was er nu van deze hun vaders? David getuigt van hen, dat ze mede zulke vreemdelingen en bijwoners, voor des Heeren aangezicht hier op deze wereld, geweest waren, gelijk zij; wat hun kinderen en nakomelingen, nu nog tegenwoordig waren, zeggende: *wij zijn vreemdelingen en bijwoners voor Uw aangezicht, gelijk alle onze vaders*.

Op tweeërlei wijze kunnen wij dit hier nemen en opvatten.

In de eerste plaats waren Israëls voorvaders, op die zelfde wijze hier op de wereld, vreemdelingen en bijwoners geweest, voor des Heeren aangezicht, gelijk wij gezien hebben; dat al de gelovigen zonder onderscheid, hier op de aarde zijn, omdat hun vaderland, huis, vrienden, goederen en alles hier boven in de Hemel is, daar zij hier beneden geen blijvende of bestendige plaats hadden. Want zo schrijft de Apostel Paulus, om tot bevestiging van dat stuk, geen andere plaatsen aan te halen, Hebr. 11: 13, van Abraham, Izak en Jakob, Israëls vaders, *dat ze alle in het geloof zijn gestorven, de belofte niet verkregen hebbende, maar dat ze die van ver hebben gezien en geloofd en omhelsd en dat zij, let wel, hebben beleden, dat ze gasten en vreemdelingen op de aarde waren*.

Maar in de tweede plaats, kan men dit hier ook in een eigenlijke en letterlijke zin

verstaan en dan geeft het te kennen, dat Israëls vaders ook waarlijk, naar de letter, vreemdelingen en bijwoners op de wereld geweest zijn en dat ze hun leven hier op aarde, meest in een vreemd land en onder een vreemd volk hebben doorgebracht. En werkelijk, dat is ook zo geweest.

Van vader Abraham weten wij, dat hij, op Gods bevel, uit zijn land en maagschap heeft moeten, uitgaan naar een vreemd land, om daar te wonen; leest maar Gen. 12: 1.

Van Izak vinden wij ook duidelijk, Gen. 35: 27, dat hij met zijn vader Abraham, als een vreemdeling, in Hebron verkeerde had.

Van Jakob vinden wij dat ook wel uitdrukkelijk, want behalve dat wij hem al tot de Koning Farao zelf, hebben horen spreken van de dagen der jaren van zijn vreemdelingschappen, die weinigen en kwaad geweest waren, zo weet een ieder, die niet geheel zelf een vreemdeling in Gods woord is, hoe hij nog in zijn ouden dag, met zijn zonen en gehele familie, is afgegaan naar Egypteland en hoe hij zich daar met de zijnen, bij vergunning van de Koning Farao, met er woon heeft neergeslagen en daar, in dat vreemde land, ook zijn dagen heeft geëindigd; zijnde daar gestorven.

Wat zijn twaalf zonen en verdere nakomelingen betreft, die zijn immers mede, evenals hij, over de 400 jaren lang, vreemdelingen en bijwoners in Egypte geweest en daar, als vreemdelingen, op het laatst, zeer hard van de Egyptenaars behandeld en onderdrukt geworden, tot dat ze naderhand, na eerst nog volle 40 jaren in de woestijnen of wildernissen van Arabië, als vreemdelingen, gesukkeld en verkeerde te hebben, toen eerst in het land Kanaän zijn ingetrokken, om dat tot aan de komst van de Messias, als hun eigen land, te bewonen en te beërven. Zie, zo blijkt dan nu bij de stukken, dat de voorvaders van de Koning David en zijn ganse volk, zelfs in een eigenlijke zin, hier op aarde, als vreemdelingen en bijwoners, in een vreemd land en onder een vreemd volk, verkeerde hebben; gelijk dit zo alweer van de Apostel Paulus bevestigd wordt, Heb. 11: 9 en 10, waar hij also van Abraham schrijft: *Door het geloof is hij een inwoner geweest in het land der belofte als in een vreemd land en heeft in tabernakelen gewoond met Izak en Jakob, die mede-erfgenamen waren derzelver belofte; want hij verwachtte de stad, die fundamenten heeft, welker Kunstenaar en bouwmeester God is.* Billijk dan getuigt de Koning David hier en belijdt voor de Heere, dat hij en zijn volk, daar hij als Koning over heerste, vreemdelingen en bijwoners waren, gelijk al hun vaders, dat is eveneens, op dezelfde wijze, als hun vaders tevoren.

Maar met reden zal mij hier iemand mogelijk vragen, waarom de Koning David er dat hier bijvoegt? Om wat reden hij hier de voorvaders aanhaalt en getuigt, dat ze voor des Heeren aangezicht, even zulke vreemdelingen en bijwoners waren, gelijk als hun vaders vóór hen waren geweest?

Daarop antwoorden wij, geliefden! dat dit hier van hem geschiedt, om nog al klaarder en openlijker belijdenis en erkennenis voor de Heere te doen van hun nietige, geringe en onwaardige staat; hoe zij kinderen waren en nakomelingen van zulke geringe en verachte voorvaders, die evenals zij, maar vreemdelingen en bijwoners voor het aangezicht des Heeren, hier op deze wereld, geweest waren en geen de minsten eigendom hier bezeten hadden. Zodat ze dan maar van een slechte, lage en verachte afkomst waren en gesproten uit de lenden van zulken, die niet meer waren geweest dan vreemdelingen en bijwoners, hier op aarde.

Om die zelfde reden belijdt de Koning David dat ook zo van zichzelf, in die reeds tevoren aangehaalde plaats, Psalm 39: 13, daar wij hem de Heere hoorden bidden: *Zwijgt niet tot mijn tranen, want ik ben een vreemdeling bij U, een bijwoner, gelijk al mijn vaders.* Zo hier ook, *wij zijn vreemdelingen en bijwoners, gelijk al onze vaders.*

Let wel op de kracht en bijzondere nadruk van Davids woorden: *wij, wij*, zegt hij. Hij sluit hier, in deze belijdenis, ook zichzelf in; niettegenstaande hij de Vorst en Koning van het volk van Israël was, nochtans telt en rekent hij hier zichzelf niet een haar hoger of waardiger voor de Heere dan zijn volk en onderdanen. Nee, hij stelt zich hier, in alle dezen met zijn volk gelijk en in één graad; ze waren gezamenlijk, hier, even gering, nietig en onwaardig voor zo hoge en verheven God. Terecht dan, *wij zijn vreemdelingen en bijwoners voor Uw aangezicht, gelijk al onze vaders*.

Daarop gaat Israëls Koning hier verder en doet nog al levendiger belijdenis voor de Heere van zijn en zijns volks nietige, geringe en onwaardige staat, hoe ze niet slechts, gelijk al hun vaders, zulke bijwoners en vreemdelingen voor des Heeren aangezicht waren, maar ook hoe ze gezamenlijk slechts een deel ijdele, broze en vergankelijke stervelingen waren, welker leefdagen, hier op aarde, ten enenmale gelijk waren aan een schaduw, die niets is in zichzelf en in een ogenblik voorbij gaat en verdwijnt, zonder enige de minste verwachting. Welke woorden wij er wel graag hadden willen bij verhandelen, geliefden, maar de ruimte der stof heeft het niet kunnen toelaten. Hiermee oordelen wij onze tekstwoorden nu genoeg voor uw aandacht opengelegd en verhandeld te hebben.

Toepassing

O, wat was elk onzer ten hoogste gelukkig, mochten deze dierbare woorden, in hun kracht, door de vinger des Heilige Geestes in onze harten alzo diep ingedrukt en gegraveerd zijn, dat wij die, door al ons gedrag, steeds in een levendige praktijk mochten uitdrukken. Maar, helaas, het is met de meesten onzer geheel anders gesteld. De meesten leven niet als vreemdelingen en bijwoners voor God, hier op deze wereld, maar als vaste inwoners, die geen ander leven dan dat van deze ijdele wereld kennen noch begeren. De meesten betonen klaar in al hun gedrag, dat ze nog geheel vleselijke mensen zijn, zuivere wereldlingen, die uit de aarde aards zijn en al hun goed en deel hier in dit leven stellen. Want,

1) De meesten hebben, door middel van geloof, wedergeboorte en bekering, nog geen waarachtig deel aan God, aan Christus aan de hemel en aan deszelfs goederen. Ze zijn van dat hemels vaderland en geestelijke maagschap nog ten enenmale ontbloot en vervreemd en ze bekommeren zich ook niet in waarheid, om daar deel en gemeenschap aan te krijgen en zo zijn ze dan nog geheel vreemdelingen van God, van Christus, van de Heilige engelen en van de verheerlijkte rechtvaardigen; vreemdelingen van de hemel, van de hemelse goederen, van een hemelse natuur, van een hemelse wandel, enz. En zo zijn ze dan nog rechte inwoners van deze nietige en ijdele aarde, houdende die alleen voor hun vaderland, voor hun goed en maagschap.

2) De meesten onzer ons zijn geen vreemdelingen hier op de wereld, want ze kunnen het nog alleszins in de wereld stellen. O, de wereld is nog hun grote DIANA, die ze dienen. Al hun verkering is meest met wereldse mensen, terwijl ze de vromen, als vreemdelingen, niet kennen noch beminnen. Al hun vermaak zoeken ze nog in de wereld, in haar ijdele bezigheden, schijngoederen en vermaken; die jagen ze vurig na. Want ze weten geen ander vermaak voor hun lage zielen te vinden, dan dat de wereld hun dagelijks moet geven.

3) De meesten onzer zijn geen rechte vreemdelingen op de aarde, want ze verlangen niet, als vreemdelingen, om van daar te mogen verhuizen naar het rechte vaderland, de

hemel. O nee, ze leven, alsof ze hier zo eeuwig leven zouden; ze weten niet, wat het te zeggen is, dagelijks te wandelen met levendige indrukken op het hart van dood en eeuwigheid. Integendeel, ze stellen de gedachtenis van de dood, als een droefgeestige kwelling, zoveel ze kunnen van zich. Daar is bij hen het minste ware verlangen niet naar een zalige ontbinding van hier en om bij Christus voor eeuwig te zijn. Hadden ze het in hun macht, zij zouden wel voor eeuwig, hier op de wereld, willen blijven leven en gunnen de hemel aan God en Zijn heiligen.

Zie, zo is het gesteld, mijn Toehoorders, met ver de meesten onder ons. En de reden daarvan is gewis, omdat ze nog onbekeerd en onveranderd daar vanbinnen zijn en nog geheel, buiten God en Christus, in de zonde en in het rijk der duisternis leven. Och, wat zijn al zulke mensen dodelijk ongelukkig en ellendig. Wat zijn ze niet in het uiterste gevaar, om zo voor eeuwig, in de poel des afgronds neer te storten. O, vrienden, weet het toch, u mag de wereld dan zozeer aanhangen en dienen, als u wilt, dat gij er nochtans evenwel maar vreemdelingen en bijwoners op zijt en dat u eens zeker en haastelijk zult moeten van daar gaan naar de eeuwigheid. God zal u eens komen roepen en opeisen, te welker ure gij er het minst om denkt. En u aanzeggen: *bereidt uw huis, want gij zult sterven*. O, de dood zal u komen overvallen, als een dief in de nacht en gelijk u hebt geleefd, zo zult u dan ook moeten sterven. O, mochten deze dingen sommigen nog eens op het hart komen! Mocht de Heere er die zelf eens op drukken! Opdat ze mochten zien de verkeerdheid en de rampzaligheid van hun weg en dat ze nog, met ernst, naar een waarachtige bekering tot God mochten uitzien, en, door het geloof, hun enige toevlucht nemen tot de Heere Jezus, om door en in Hem behouden te worden.

Doch wat Gods kinderen aangaat, de ware gelovigen, die niet van de wereld zijn, maar door Christus uit de wereld verkoren en geroepen zijn, o mochten deze in al hun gedrag en wandel, nu ook waarlijk vertonen, dat ze hier op de wereld maar vreemdelingen en bijwoners zijn. Mochten ze zich in alles, in de Heere, steeds als zodanigen gedragen en houden hun wandel also in de hemelen. Mochten ze zich zo geheel en al van de wereld onderscheiden, én geheel wandelen als vreemdelingen hier op de wereld, welker vaderland, maagschap, bekenden, goederen en alles, hier boven in de hemel is.

Maar, helaas! het is geheel anders met de kinderen Gods, in deze onze geesteloze tijd, gelegen. Dat fijne goud is thans, door het stof, zozeer verdonkerd en bevlekt, dat er maar weinig glans en heerlijkheid zich van vertoont. O, wat heeft de liefde tot de wereld hun zielen nog niet grotelijks bezet en ingenomen! Wat kleven ze met hun harten nog niet aan het stof! Wat openbaart zich in al hun wandel nog niet een geweldige aardsgezindheid, zodat tussen hen en de lieden van de wereld, veeltijds, weinig of geen onderscheid kan bespeurd worden. Wat kunnen ze zich nog niet met de wereldse mensen en met de wereldse dingen ophouden en hier op de wereld also woelen en wurmen, alsof ze er geen vreemdelingen, maar rechte inwoners op waren, die er eeuwig op zouden blijven. Hoe zorgen en lopen ze niet dagelijks om wereldse goederen te vergaderen; wereldse eer gemak, voordeel, gunst van de wereld, enz., niet ziende, dat het alles maar een nietig ding is en ijdelheid der ijdelheden.

Wat hebben de kinderen Gods, hedendaags, weinig op met de dingen van de hemel! Wat leven zij in een jammerlijke vervreemding, van God en van Christus! O, wat is de liefde Gods weinig levendig en krachtig in hun harten! Hoe wordt die niet gedurig uitgeblust door de vleselijke liefde van de wereld en van de schepselen! Hoe weinig leven ze in een levendig en zieldrukkend verlangen naar hun ontbinding! Hoe weinig zuchten zij, om van dit vlees verlost en met hun hemelse woonstede, die daar boven is,

overkleed te worden. O, hoe weinig wekken ze zichzelf en elkaar op met die hoop der heerlijkheid en schudden het stof van hun voeten af! Hoe weinig voorbereiding zijn ze dagelijks gewoon te maken voor dood en eeuwigheid. O, het is of de kinderen Gods, in onze tijd ook met een geest van diepe slaap bevangen zijn. Hoe weinig wezenlijke kracht van vertroosting zijn zij, in al hun aardse tegenspoeden, gewoon uit hun vreemdelingschap te scheppen! Hoe weinig vreugde kan de overdenking van de dood hun aanbrengen! O, het is of deze dingen haar kracht, bij velen van Gods kinderen, reeds verloren hebben; immers is het voor de meesten, alsof ze maar alleen in dit leven op Christus waren hopende.

Gij, kinderen van God! een zeer zware ongestalte heeft uw zielen bevangen. Al deze jammerlijke plagen komen verder uit de vergiftige bron van vleselijkheid, ongeloof en onkennis van God en uit een gedurige toegeving eraan. Het is een groot kwaad, dat u drukt en u zult er alleen door de balsem en heelmeeester uit Gilead van moeten genezen worden. Och, mocht u dan, door genade deze weg inslaan en u wenden tot uw Zaligmaker en Verlosser Christus Jezus en begeren, vóór alle dingen, ogenzalf van Hem om deze uw geestelijke ellenden recht te mogen zien, tot uw wezenlijke overtuiging, droefheid, schaamte en hartelijk berouw, om van Hem ook recht in uw alleszinse onmacht ingeleid te worden en uw kwaal also in haar grond en wortel te leren kennen. O, mocht gij u hier, als ellendigen, voor Jezus ' voeten neerleggen en u ter genezing aan Hem overgeven. Leert bij Hem, hoe een schandelijke zaak het is en hoezeer gij zondigt tegen uw staat en waardigheid en tegen de genade Gods aan u bewezen, dat gij, die kinderen Gods zijt en erfgenamen van de hemel, die hier op aarde maar een weinig tijd geplaatst zijt, als in een vreemd land, u hier zozeer gaat verbinden en vast maken, alsof u niet meer dan aardse en wereldse mensen zijt en als waart gij vreemdelingen van de hemel.

O, dit eens recht te mogen zien, zoude u immers grotelijks moeten beschamen en bedroeven. Wel, staat daar dan toch naar, kinderen van God! dat u deze uw schandelijke dwaasheid eens recht moogt te zien krijgen, dat u daarover bitter moogt treuren en wenen uzelf daarover nog eens recht, voor de Heere uw God mocht vernederen en verootmoedigen. Ach, blijft toch niet langer in zo een lage, schandelijke en verachte ongestalte leven. Beroof uzelf toch niet langer van uw aller-dierbaarste zaligheid. Eet niet langer de zwijnendraf dezer wereld, terwijl gij konings kinderen zijt en het zo vol-op is in het huis van uw vader. Doet de Heere Jezus toch niet langer zo grote schande en oneer aan, dat men tussen Zijn volk en tussen de wereld geen onderscheid kan zien. O nee, maar richt u eens op en schudt eens al die stof van u af.

Zegt u, ja, maar mijn laagheid, geesteloosheid, mijn ongestalte is zo groot, zo zwaar, zo langdurig en verouderd. Ik weet er geen raad meer toe. Ik twijfel, of er wel genezing voor mij is.

O, vrienden! wilt also de moed toch niet verloren geven. Onze grote koning Jezus leeft immers nog. Hij heeft tot nog toe, uw moeite en verdriet aangezien, opdat u het in Zijn hand zou geven. Bij Hem is immers nog licht en genade genoeg, om u uw wangedrag en ellenden te doen zien en er u nog eens recht over te verootmoedigen. Bij Hem is immers nog bloed genoeg, om uw schuld af te wassen en geheel weg te nemen, al waren uw zonden als scharlaken. Bij Hem is immers nog macht en sterkte genoeg, tot uw vernieuwing en heiligmaking en om uw harten op te voeren uit het stof naar de hemel. Of zou deze Held dan nu niet meer kunnen verlossen? Zou Zijn arm dan nu verkort zijn, of zou het Hem ook aan goedheid en gewilligheid ontbreken, die daar zegt: *o Mijn volk! wendt u naar Mij toe en wordt behouden. Kan ook een vrouw*

haar zuigeling vergeten, nochtans zo zal Ik uwer niet vergeten.

O, maakt u dan maar op, wendt gij het naar Jezus toe; legt gij u, zo ellendig als gij zijt, aan Zijn voeten neder; klaagt Hem uw nood, verbergt die voor Hem niet en wacht met stille lijdzaamheid aan Zijn deur, totdat Hij u helpe en Hij zich opmake tot uw genezing; u verlatende op Zijn bloed, als de enigen balsem voor uw ziel om ze van deze haar dodelijke krankheid te herstellen.

Al uw gerechtigheid en sterkte is hier, geheel alleen, in de Heere Jezus . En daarom, slaat hier toch zelf de handen niet aan het werk, want gij vermoogt hier, tot uw genezing van zo grote zielskrankheid, niet met al te doen. Uw ellende is zo groot, dat het minste aasje recht gevoel en indruk daarvan, gans uit de Heere Jezus moet komen. Hij is het, bij Wie voor u hulp besteld is. Och, wendt u dus naar Hem; geeft Hem en Zijn Geest al het werk over. Laat Zijn bloed u reinigen en u leren, gedurig en meer en meer, dat gij maar vreemdelingen en bijwoners voor des Heeren aangezicht zijt. Daartoe wil de Heere u ook, alleszins en gedurig, met Zijn genade voorkomen. Amen.

KRALINGEN, 21 Augustus 1740.

TWEEDE PREDIKATIE, HANDELENDE OVER PSALM 32: 5b.

Ik zeide: ik zal belijdenis van mijn overtredingen doen voor de Heere.

Het is een merkwaardig zeggen van SALOMO, Spr. 14: 9, *Elke dwaas zal de schuld verbloemen, maar onder de op rechten is goedwilligheid.*

Salomo gewaagt en handelt hier van tweeërlei soort van mensen, van een dwaas en van de op rechten. Door een dwaas verstaat hij alle onbekeerde en onbegenadigde mensen en allen, die daar doen en wandelen naar het vlees, die God, het eeuwige licht, niet kennen en geen gemeenschap met Hem hebben, maar die wandelen in de duisternis en alzo in hun verstand en in al hun doen, geheel dwaas, ijdel en verkeerd zijn.

Door de op rechten, integendeel, verstaat hij des Heeren volk, de ware bekeerden en gelovigen, welker harten oprecht voor de Heere zijn en die hem in geest en waarheid dienen.

Van de eerste getuigt Salomo dat elk van hen de schuld zal verbloemen, dat is te zeggen, dat onbekeerde, vleselijke mensen, door hun blindheid en dwaasheid, hun zonden en goddeloosheden niet willen zien, erkennen of in ootmoed des harten voor de Heere belijden, maar dat ze al genegen zijn om bedeksels te zoeken voor hun schande en hun schuld, met al hun kracht te verbloemen en te verschonen. Evenals het ging met onze eerste voorouders, ADAM en EVA, in het paradijs.

Maar geheel anders is het gelegen met Gods kinderen, de op rechten. Van deze zegt Salomo, *dat bij hen goedwilligheid is*, dat is, een gewillig en toegenegen hart, om hun zonden en overtredingen, alle samen, voor de Heere hun God te belijden en zichzelf daarover geheel te veroordelen en voor de Heere te verootmoedigen en naar genade, verzoening en vergeving van hun zonden bij Hem, in Christus' bloed, uit te zien. En waarlijk niets is er, waar alle ware en oprechte kinderen van God meer op gesteld en vuriger naar begerig zijn, dan dat ze maar een hart van de Heere mogen ontvangen, dat diep over hun zonden en goddeloosheid vernederd, verootmoedigd en verbroken is. O, ze doen niets liever dan maar hun ongerechtigheden, alle samen voor de Heere te belijden, met een diepe schaamte, berouw en leedwezen over dezelve en verzoening bij de Heere, uit genade te zoeken.

De waarheid hiervan wordt ons nader voor ogen gesteld, in de woorden van onze tekst, in welke de vrome man Gods David, alzo getuigt van zichzelf, ***ik zal belijdenis van mijn overtredingen doen voor de Heere.***

Van deze Psalm hadden wij u, aandachtigen, wel het een en ander te zeggen, maar wij willen het maar voorbijgaan, om tijd te winnen tot de verklaring van onze tekst. David stelt ons, vers 1 en 2 voor, de grote gelukzaligheid van al degenen, die een genadige kwijtschelding en vergeving van al hun zonden, van God de Heere, ontvangen, zeggende: *Welgelukzalig is de mens, wien de Heere de ongerechtigheid niet toerekent.* Hiervan sprak de vrome Koning alzo niet, door een uiterlijke en ongeheiligde letterkennis, die hij van deze waarheid maar alleen in zijn hoofd had, maar uit ware hartsbevinding, gelijk blijkt uit het vervolg, waar hij ons, uit zijn eigen voorbeeld, gaat leren langs welke weg, geen oprechte ziel zo'n zalige, dierbare en genadige vergeving van al haar zonden, van God, ontvangt.

Dit geschiedt geenszins door het stilzwijgen, verbloemen en verbergen van haar zonden voor de Heere. Nee, hoort, wat hij daarvan zegt, vers 3 en 4: *Toen ik zweeg*, dat is, toen ik mijn zonden nog zocht te verbergen en nog geen hart had, om ze alle

samen, oprecht en ootmoedig, voor de Heere te belijden, *werden mijn beenderen verouderd, in mijn brullen de gansen dag.*

Dit dan was voor David geenszins de weg om de genadige vergeving van zijn zonden van God te verkrijgen. Maar de ware weg daartoe was, dat hij genade van de Heere ontving, om zijn zonden en overtredingen, oprecht en ootmoedig, voor de Heere te belijden, gelijk hij nu verder laat volgen, zeggende: *mijn zonden maakte ik u bekend en mijn ongerechtigheid bedekte ik niet.*

Maar was dit nu maar zo'n losse en luchtige belijdenis van zijn zonden, voor de Heere, zonder enig voorafgaand beraad en ernstige resolutie van zijn hart gelijk de zondaars zo wel meer hun zonden voor de Heere, belijden en het daarbij dan laten berusten?

Nee, geenszins, geliefden, David had wegens deze belijdenis van zijn zonden voor de Heere, tevoren, veel in zijn hart te doen gehad en hij kon er zo schielijk nog niet toe komen. Maar, als de Heere hem hier de genade schonk van inwendige verootmoediging en vernedering des harten en dat hij daar lust aan kreeg, zo nam hij voor met goed beraad en resolutie, zo schuldig en zondig als hij was, tot de Heere te gaan en al zijn snode overtredingen oprecht voor Hem te bekennen en te belijden. Want dat geeft hij hier te kennen in onze tekst, zeggende: *ik zeide, ik zal belijdenis van mijn overtredingen doen, voor de Heere.*

Om u deze woorden, aandachtigen, kort open te leggen, zullen wij twee zaken wat nader inzien en overwegen.

- I. Het werk, dat de vrome man Gods David, voornam te verrichten, namelijk belijdenis van zijn overtredingen te doen voor de Heere.
- II. En dan ten tweede hoe hij dit zeide bij zichzelf en ernstig voornam te doen.

I. Wat het eerste betreft, David ***spreekt van mijn overtredingen en getuigt, dat hij belijdenis van dezelve wilde doen, voor de Heere.***

Door zijn overtredingen verstaat David zijn zonden en ongerechtigheden, waarmee hij tegen de Heere zijn God gezondigd en Hem tot toom verwekt had, afwijkende van Zijn heilige rechten en inzettingen. Welk een vroom man en Godzalig koning, David ook was en hoe veel genade hij ook van de Heere had, zo was hij toch in zichzelf een arm zondaar, die nog gedurig tegen de Heere zondigde en deed, wat kwaad was in Zijn ogen. Hij belijdt daarom van zichzelf Psalm 38: 18, *dat hij tot hinken gereed was*, dat is, dat hij ieder ogenblik tot afwijken en tot zondigen geneigd was, als de Heere hem niet, genadig, gedurig bijstond en ondersteunde. Gelijk dan ook gebleken is, hoe zwak hij was in zijn zonden van overspel, doodslag, van het tellen des volks tegen Gods bevel, enz. Het is ook niet anders met alle Gods kinderen gelegen; al wat ze zijn, dat zijn ze in de Heere, door genade, maar in zichzelf zijn en blijven ze arme, zwakke en ellendige zondaars, die ook niet een ogenblik, zonder de genade des Heeren, bestaan kunnen, gelijk de Heere dat al zijn volk, bij bevinding, meer en meer doet gewaar worden. Maar wat de Koning David betreft, het schijnt, dat hij, in deze tijd, in een zeer zondige toestand en in een zware ongestalte der ziel geweest is en dat de Heere hem daaruit nu genadig gered en verlost had, als hij deze Psalm opstelde. Want uit het vorige blijkt, dat hij in een geruime tijd niet had kunnen komen tot verootmoediging en tot belijdenis van zijn zonde voor de Heere. Maar dat hij stil zweeg en dat ondertussen de hand des Heeren bijzonder zwaar op hem was, om hem te tuchtigen en zijn hart tot ootmoed te bewerken. Maar eindelijk beliefde het de Heere, Davids hart weer te vernederen en hem genade te schenken, om zijn overtredingen oprecht voor hem te belijden, gelijk hij dat hier zo getuigt, zeggende: *ik zeide, ik zal belijdenis van mijn overtredingen doen, voor de Heere.*

Wat het is, belijdenis. van zijn overtredingen voor de Heere te doen, weten Gods kinderen, bij ondervinding, dewijl de Heere het hun allen geleerd heeft en dagelijks leert, waarom wij daar niet breed over zullen handelen. Het is, in het wezen der zaak, niet anders, dan met al zijn zonden en doemwaardige overtredingen, op een nederige en ootmoedige wijze, te komen voor de Heere, en, met diepe schaamte en hartelijke droefheid, berouw en leedwezen, dezelve voor Hem te erkennen en te belijden, verklarende zichzelf daarover ten hoogste schuldig en vloek en doemwaardig voor God en biddende en smekende hem, door het bloed van Christus, op grond van zijn Evangelische toezeggingen en beloften, om een genadige kwijtschelding en vergeving van alle zijn zonden en dat de Heere de overtredingen toch niet wil toerekenen, maar er de ziel volkomen van ontslaan en er Zijn aangezicht toch geheel van wil afkeren. In zo'n belijdenis brengt men de zonden voor God, als een aller-snoodst en gruwelijkst kwaad, waardoor de allerhoogste Majesteit, ten hoogste, door onteerd en geschonden wordt. Ja, als een kwaad, dat God op generlei wijze kan ongestraft laten, maar waar hij tot toorn door verwekt wordt. Zodat de ziel die zondigt, hier Gods vloek en de eeuwige dood en verdoemenis geheel verdient. En waardig is, voor eeuwig in de hel geworpen te worden. De zonden mogen licht geacht worden van degenen, die ze niet kennen, maar die er een oprechte belijdenis van doen zal voor de Heere, die moet zijn zonden en overtredingen geheel verfoeien en veroordelen; diens hart is daarover geheel zeer verbroken en verslagen en die heeft niet het minste voorwendsel van verschoning of enige kracht van verlossing in zichzelf. Maar die is geheel overreed, dat alleen het bloed van Jezus Christus en niets anders, in hemel of op aarde, hem kan reinigen van al zijn zonden.

En zo was het hier met de Koning David gesteld, als hij voornam belijdenis van zijn overtredingen te doen voor de Heere. Toen zag hij zichzelf ten hoogste schuldig, doemwaardig, walgelijk, onverdragelijk en machteloos voor God; toen kon hij het onmogelijk langer in zichzelf stellen. Toen lagen zijn zonden hem, als een zeer zware last, op zijn hart, die hij niet langer dragen kon. Hij zag zijn zonden in haar grootheid, menigvuldigheid, strafwaardigheid, gruwelijkheid en walgelijkheid. De Heere stelde ze hem nu zo ordentelijk voor ogen, zodat zijn hart daarover inwendig zeer verbroken en verslagen werd en hij geen andere weg tot zijn verlossing en verzoening met de Heere, kon vinden, dan zichzelf zo schuldig, goddeloos, walgelijk, doemwaardig en machteloos als hij was, op een nederige en ootmoedige wijze voor de Heere neer te werpen. Hem al zijn overtredingen oprecht te belijden en tot Zijn oneindige genade en grondeloze barmhartigheid, in de Borg Christus Jezus, enig en geheel zijn toevlucht te nemen. En dat drukt hij hier nu uit, wanneer hij zegt, *dát hij wilde belijdenis van zijn overtredingen doen voor de Heere.*

3) Let wel, voor wie David hier al zo belijdenis van zijn overtredingen doen wilde, het was *voor de Heere*, niet voor Engelen, mensen of andere schepselen in hemel of op aarde, maar voor de Heere zelf. En dat terecht, want, tegen de Heere had hij gezondigd. Zijn Heilige Wet had hij snood overtreden; Zijn Heilige Majesteit had hij zo schrikkelijk gehoond en Zijn grimmigheid en toorn tegen hem verwekt. Gelijk hij daarom zo getuigt, Psalm 51: 6: *Tegen U alleen heb ik gezondigd en gedaan, dat kwaad is in Uw ogen.* Hierom wilde hij dan nu ook belijdenis van zijn overtredingen voor de Heere doen. Want hoewel men, in sommige bijzondere gelegenheden, ook wel verplicht is belijdenis van zijn zonden voor de mensen te doen, zo is het toch de Heere, voor Wien men zijn zonden allereerst moet belijden.

2) Daarenboven was het ook de Heere, die door zijn Wet, Woord en Geest, David, van

zijn zonden overtuigd en ze hem bekend gemaakt had. De Heere had hem, in zijn consciëntie, doen zien en overreed, dat hij een groot zondaar was, die zijn straffen en kastijdingen verdiend had en daarom wilde David hier zijn zonde nu ook voor de Heere belijden, teneinde de Heere also te rechtvaardigen en in Zijn toorn en gramschap tegen hem te billijken. Alsof hij zei: *ja, Heere mijn God! zo'n snood, schuldig en gruwelijk zondaar ben ik. Ik heb also tegen U overtreden en Uw kastijding en toorn verdiend. Gij zijt rechtvaardig in Uw richten en rein in Uw spreken. Maar ik, ik ben verstomd en kan mijn mond niet open doen tegen U.*

3) Ook wilde David zijn overtredingen voor de Heere belijden, omdat hij wist, dat een nederige en ootmoedige belijdenis der zonden, de Heere, ten hoogste aangenaam was; dat Hij die gedurig eist en verwacht van Zijn kinderen; dat Hem zo'n belijdenis niet verveelt, maar dat Zijn oor geneigd is om naar die te horen. Hij wist, dat de Heere een ootmoedig belijder niet van Zich verstoot, dat een hart, hetwelk over zijn zonden verbroken, verslagen en gewond is, de Heere een dierbare offerande is, die Hij geenszins zal verachten. Ps. 51.

4) Eindelijk, David wilde zijn overtredingen hier voor de Heere belijden, om dat de Heere hem die alleen kon, moest en wilde vergeven. Hij wist, dat bij de Heere rommelende ingewanden van ontferming en van barmhartigheid waren. Dit had hij tevoren dikwijls ondervonden en daarom wilde hij deze weg nu weer inslaan en zijn toevlucht alleen tot de Heere en tot Zijn vrije genade en goedertierenheid, in Christus nemen; opdat Hij hem zijn zonden vergave. Zie, dit hadden wij te zeggen van de belijdenis van Davids overtredingen, voor de Heere.

II. Gezien hebbende, op hoedanige wijze de Koning David zijn overtredingen voor de Heere wilde belijden, moeten wij nu ook nog kort overwegen, hoe hij dit vooraf eerst in zijn hart overlegde en voornam te doen. Want zo spreekt hij hier: *ik zeide, ik zal belijdenis van mijn overtredingen doen voor de Heere.*

Iets te zeggen wordt, in zo'n zin, als het hier voorkomt, in de Heilige Schrift doorgaans genomen, voor iets in zichzelf te overleggen, te overdenken, voor te nemen enz. Zo zeide David hier dan nu ook te weten in zijn hart en bij zichzelf, dat hij nu van zijn overtredingen belijdenis wilde doen voor de Heere, wat dan twee dingen te kennen geeft,

1. Een inwendige oprechte lust, begeerte en genegenheid, die er in zijn binnenste ontstond en die van des Heeren Geest in hem verwekt werd, om tot de Heere te gaan en zijn overtredingen voor Hem te belijden. Want zo gaat het met Gods kinderen, ze hebben altijd geen hart om hun zonden voor de Heere te belijden, o nee, dit moet hun, gedurig, van de Heere zelf gegeven worden; die moet steeds, door genade, hun harten bewerken, en hun duister verstand oopen en verlichten, dat ze hun overtredingen mogen zien, betreuren en begerig worden die, in Heilige schaamte en waren ootmoed, voor God te belijden en vergeving bij Hem te zoeken. De Heere moet hiertoe dan gedurig, aan Zijn kinderen, nieuwen invloed schenken van Zijn Geest en genade, hen in hun zonden, in derzelver schuld en in hun diepe machteloosheid inleiden, hun harten vernederen en verootmoedigen, hun de weg tot zijn genadetroon, door het bloed van Christus, oopen en hen also tot zich trekken door de kracht van zijn genadige beloften. Dit is dan zo gedurig het werk van de Heere zelf, zonder Wien Gods kinderen hier dan niets, met alle recht, geestelijk en gelovig, tot hun vrede en troost kunnen doen of in het werk stellen. David had hier in een geruime tijd niet toe kunnen komen, maar hij had gezwegen; hoewel de hand des Heeren, in die tijd, zeer

zwaar op hem geweest was, hij had nochtans zijn overtredingen voor hem niet kunnen of willen belijden. Maar nu bewoog de Heere zelf zijn hart daartoe en verbrak, verbrijzelde, wondde en verootmoedigde hém zodanig, dat hij nu zeide, ik zeil belijdenis van mijn overtredingen doen voor de Heere.

2. Geeft het ook te kennen, Davids ernstige en oprechte voornemen en resolutie bij zichzelf, om dit werk nu dadelijk te doen en het niet langer, als hij tot nog toe gedaan had, uit te stellen, want zo onmogelijk, als het hem tot nog toe geweest was, zijn overtredingen voor de Heere te belijden, zo onmogelijk was het hem nu, die belijdenis langer in te houden, nu de Heere alzo krachtadig aan zijn hart kwam werken. Hij zag nu de alleszinse betamelijkheid van zo'n belijdenis van zijn overtredingen, voor de Heere. Hij zag de noodzakelijkheid van dezelve, hoe hij zonder dat geen vergeving van de Heere kon verkrijgen. Hij zag het heilzame en profijtelijke; daarvan, hoe het de enige weg was voor hem, om genade van God te verwerven en daarom zette en prangde zijn hart hem hiertoe met grote kracht. De Heere riep hem, hij moest komen en dat, zo schuldig, doemwaardig en machteloos, als hij was en vallen voor de Heere zijn God neer en doen voor Hem een oprechte belijdenis van al zijn overtredingen.

Ziet daar, geliefden, hiermee oordelen wij onze tekst genoeg door ons opengelegd en verhandeld te zijn. O, wat zijn ze niet ten hoogste gelukkig, die hier, met David, zo'n opgewekt en toegenegen hart, van de Heere, ontvangen, om al hun zonden en overtredingen, met een Heilige schaamte en ware vernedering en verootmoediging des harten, voor Hem te belijden. Want zo'n oprechte belijdenis gaat altijd vooraf, als God iemand de zonden vergeeft, gelijk David dan, op deze zijn ootmoedige belijdenis, de genadige vergeving van zijn zonden, van de Heere ontving, zoals hij in het vervolg getuigt. Waar geen oprechte belijdenis van de zonden is, daar is ook geen vergeving van dezelve. Tevergeefs hopen en wachten de mensen, dat God hen hun zonden zal vergeven, terwijl ze geen hart hebben, om die voor Hem te belijden. O, hoe handelen nochtans verre de meesten onzer niet op zo'n wijze. Want,

1) Daar zijn er zeer velen, die doe minste rechte kennis of indruk van hun zonden en overtredingen niet hebben en daarom ook nimmer belijdenis van dezelve, voor de Heere doen. Mensen, die daar zo maar onboetvaardig heen leven, zich nergens minder, dan over hun zonden bekommeren.

2) Ook zijn er zeer velen, die, in plaats van hun zonden voor God te belijden, hun best doen om die voor Hem en voor de mensen te verbergen, even als RACHEL de afgoden van haar vader, onder zich, verborg. Ze mogen van hun zonden geheel niet horen, maar haten degenen zeer, die hun die getrouw zoeken te ontdekken. Deze mensen bedenken niet, dat, hoewel ze geen hart noch tong hebben, om hun zonden te belijden, God nochtans een oog heeft om ze te zien en een sterke hand om er hen eeuwig over te straffen. Het is van hen, dat Salomo zegt: Spr. 28, 13, hij die zijn zonden bedekt, zal niet voorspoedig zijn.

3) Andere zijn er, die hun zonden nog wel voor God belijden, maar die het alleen doen, uit sleur of gewoonte en uiterlijk met de mond, zonder dat ze inwendig, over hun zonde, enigszins, in waarheid verlegen, bedroefd, verslagen of verootmoedigd zijn voor de Heere, of waarlijk naar de vergeving van hun zonden begerig zijn.

4) Andere belijden hun zonden wel voor de Heere, maar hebben geheel geen lust om hun zonden, die ze bekennen, te laten. Integendeel blijven ze hun zonden beminnen,

aankleven en geheel in die leven; ja, nemen in goddeloosheid nog dagelijks meer en meer toe.

5) Andere belijden hun zonden voor de Heere, maar het zijn maar enkele zonden, die hun het meest in het oog loopgin. Duizend, duizenden zonden zien ze niet eens, maar houden ze voor kleinigheden, die ze menen, dat God niet eens in aanmerking neemt, maar die Hij zeer gemakkelijk in hen zal over het hoofd zien.

6) Ook zijn er velen, die wel hun zonden belijden, maar die ondertussen die zoveel verschonen en verkleinen, als hun mogelijk is, gebruikende allerlei pleitreden voor zich, om hun zonden toch maar ligt te maken. Ze bekennen, dat ze zondaars zijn, dat ze gezondigd hebben, enz. maar het kwam hiervandaan of daarvan. Ze meenden het zo kwaad niet. Hij of ze had er de schuld van, enz. Dit is meer voor zijn zonden, met alle macht, te pleiten, als die te bekennen en te belijden.

7) Ook zijn er velen, die belijdenis van hun zonden doen, maar niet eer, voor dat ze in nood of zwaarigheid zijn, eveneens als de scheeplieden ter zee, die dan eerst beginnen hun zonden te belijden. als ze in zware stormen en onweders zijn en in groot gevaar van alle ogenblikken te vergaan. Zo belijden velen hun zonden ook eerst op hun ziek- of sterfbed, of in andere zware ongelegenheden, als ze er door noodzakelijkheid toe geperst worden, welke belijdenis van zonden dan eveneens is, als die van de dieven, op de pijnbank, die bekennen door de zware pijn.

8) Eindelijk, velen belijden hun zonden, voor de Heere, als een verdienstelijk werk. Ze menen, als ze hun zonden belijden, dan zal God hun die terstond vergeven. Daarop vallen ze dan nu aan het werk en als hun belijdenis gedaan is en als het nog een weinig hartelijk toe gegaan is, dan zijn ze gerust en menen, dat God hun nu, om hun gedane belijdenis, hun zonden zal of heeft vergeven.

O, wat zijn alle zulke mensen niet ten hoogste ongelukkig en te beklagen, dat ze zo geheel zeer verstokt zijn en zich van de satan en hun arglistig hart, zo jammerlijk laten verleiden! Daar is maar een ware belijdenis van zonden, die God de Heere aangenaam is en waarop hij Zijn kinderen hun zonden genadig vergeeft en dat is zo'n belijdenis, als David hier deed. Waartoe de volgende dingen noodzakelijk behoren.

1. Ze moet ten enenmale gewillig zijn, voortkomende uit een toegenegen hart, dat de Heere daartoe zelf, door zijn Woord en Geest, opgewekt heeft en niet uit dwang, zoals wij gezien hebben, dat het met velen gaat. Een gedwongen belijdenis is evenals water, dat door de kracht, des vuurs naar boven gedrukt wordt. Maar een rechte belijdenis is als water, dat van zelf uit een put of fontein opwelt.
2. Een ware en rechte belijdenis moet vergezeld gaan met inwendige droefheid, verslagenheid en verbreking des harten over de zonden. De zonden moeten het hart zodanig drukken en doorwonden, dat wij er geheel bij neervallen en, met David uitroepen, Psalm 38: 5. *Mijn ongerechtigheden gaan over mijn hoofd; als een zware last zijn ze mij te zwaar geworden.*
3. Een ware belijdenis van zonden moet ook gepaard gaan met een innige en oprechte haat tegen de zonden. Dan is onze belijdenis goed, als wij alle zonden, klein en groot, gewillig willen verlaten en niet een enige zonde meer, met genoegen, willen aan de hand houden, maar genegen zijn om afstand te doen van alle ongerechtigheid.
4. Een ware belijdenis van de zonden gaat particulier en onderscheidenlijk over alle zonden, waar men zich mee besmet vindt. Velen belijden, dat ze zondaars zijn,

maar als het er op aankomt, weten ze nauwelijks vier bijzondere zonden te noemen. Dan zijn hun de zonden vergeten, of ze hebben ze nooit in acht genomen. Maar die, niet David, een oprechte belijdenis doet van zijn overtredingen, voor de Heere, die weet zijn zonden, in het bijzonder, voor te stellen en te noemen, welke en hoedanige die al zijn; die legt zijn zonden, zoo veel hij kan, ordentelijk, voor de Heere open en belijdt ze, alle samen, voor Hem, zonder een enige zonde, voor Hem, te willen achterhouden of verbergen.

5. Een ware belijdenis van zonden gaat niet slechts over zondige daden en bedrijven, maar daalt neer tot de fontein en oorsprong van de zonde, zijnde ons boos en gruwelijk hart, dat een diepe afgrond en vergadering is van alle kwaad. Hier hebben rechte boetvaardigen in hun belijdenis, wel voornamelijk, bijzonder het oog op. Hier zijn ze grotelijks beschaamd, bedroefd en verlegen over, dat ze zo snood, gruwelijk, boos en goddeloos, in hun aard en natuur, zijn en dat in hen geheel geen goed woont. Dit bekennen en belijden ze met ootmoed, voor de Heere; hier verfoeien en veroordelen ze zichzelf over en hebben een walging van zichzelf.
6. In een ware en rechte belijdenis van zonden, rechtvaardigt men God de Heere en billijkt Zijn toorn en kastijding; al wilde Hij ons ook, voor eeuwig, in de hel werpen en nimmer enige genade bewijzen, zo roept de ziel nochtans uit, met DANIËL, Hoofdstuk 9: 7. *Bij U, o Heere! is de gerechtigheid, maar bij ons de beschaamdheid der aangezichten.*
7. In een rechte belijdenis van zonden, zoekt men zijn overtredingen tegen de Heere niet het minste te verschonen, maar het hart is daar op uit, om de zonden, zoveel mogelijk, te verzwaren. O, wij kunnen daar onszelf en onze zonden niet genoeg verfoeien, veroordelen en als schuldig aanklagen. Hiertoe zoekt men al de verzwarende omstandigheden van zijn zonden, zoveel men kan, op en hoe snoder en gruwelijker men zichzelf, voor de Heere, kan belijden, hoe liever men dat heeft.
8. Eindelijk een rechte belijdenis van zonden geschiedt daartoe, om van de zonde, uit genade, door Christus bloed en Geest, gereinigd te worden. Dit is het, wat een verlegen en verootmoedigd zondaar zoekt en voor hij dit van de Heere verkrijgt, rust hij niet.

Ziedaar, Geliefden! al deze acht zaken hebben plaats in een goede en oprechte belijdenis van zonden. Voordat iemand alzo zijn zonden, voor de Heere, heeft beleden, is er geen de minste genade of vergeving voor hem te wachten. Die alzo hun zonden, voor de Heere niet belijden, die blijven onboetvaardig in die leven en zullen in hun zonden moeten sterven. Of, wij moeten onze zonden nu alzo oprecht, voor de Heere onze God, belijden en in de weg gaan van waarachtige penitentie en boetvaardigheid, of, wij moeten er eeuwig, in de hel, voor branden.

En daarom, och, of de Heere dit nog eens mocht believe te drukken op het hart van zo vele blinde, zorgeloze, verstokte en onboetvaardige mensen, als er onder ons zijn, ten einde ze nog eens, tot een ootmoedige belijdenis van hun overtredingen, voor de Heere en tot een waar geloof en bekering mochten gebracht worden!

Gij, allen, die nog nimmer uw zonden en goddeloosheid recht gekend en voor de Heere beleden hebt; die ook nog nimmer, in een waar geloof, tot Jezus en Zijn bloed, uw enige toevlucht hebt genomen; die nog niet weet van inwendige en geestelijke onderhandelingen met de Heere, tot verzoening en verlossing van uw ongerechtigheden, uit loutere genade, in en door een gekruiste Borg en Middelaar, - maar die nog leeft in en op uzelf en nog meent, dat uw zaken wel met God staan, hoewel de Heere u nog nooit, waarlijk, aan uw zielen, ontmoet is, in de weg van zijn

genadeverbond en gij u nog nooit, als goddelozen en machtelozen aan Hem, in Christus, ter behoud volkomen hebt overgegeven; o, mensen! gij allen zijt nog, ten uiterste, rampzalig en ongelukkig, wie of hoedanig u ook zijn mag.

1) hetzij u nog geheel gerust en zorgeloos daar heen leeft in uw zonden; 2) hetzij u uw zonden wel, op een verstandige wijze, beschouwd en kunt belijden, maar er nochtans niet geheel over vernederd, verslagen en verootmoedigd wordt, voor de Heere; 3) hetzij gij u ook al mocht keren tot een weg van plichten en van vele uiterlijke godsdienstigheden, menend door die nog behouden te zullen worden; 4) hetzij gij ook tevoren mocht geleefd hebben, of nog mocht leven, onder zware overtuiging van zonden, zonder nochtans, als doemwaardigen en machtelozen, altijd recht uit uzelf gegaan te zijn en het al waarlijk opgegeven te hebben, op vrije genade, in de hand van de Heere Jezus, opdat gij mocht, als goddelozen, door Zijn dood, om niet, van al uw zonden gerechtvaardigd en verlost worden; 5) ja, hetzij gij ook al uiterlijk verenigd mocht zijn met het volk des Heeren en dat gij van velen mocht bemind, geacht en voor goede Christenen aangezien worden en ook een schone gedaante van Godzaligheid mocht van u geven. Lieve mensen! het zal u alles nog niets kunnen baten; u kunt dit alles hebben en zijn en blijven nochtans in uw zonden en zonder God en Christus in de wereld.

Zie, dit is de enige en waarachtige weg naar de hemel en daar moeten wij allen op zijn, zo wij, eeuwig, zullen kunnen behouden worden.

1. Wij moeten, door Gods Woord en Geest, alzo waarlijk zijn ontdekt geworden aan onszelf, dat wij ons geheel goddeloos, schuldig, vloek en doemwaardig, voor de Heere, hebben bevonden en dat alle gedachten van enige goedheid of deugdzaamheid in ons geheel van ons zijn geweken.
2. Wij moeten hierover geheel verlegen, verslagen en verbroken zijn geworden, voor de Heere, zodat wij het vonnis des doods en der eeuwige verdoemenis zonder enige twijfeling, op onszelf en op het allerbeste, dat in en aan ons was, moesten schrijven.
3. Wij moeten hier ook klaar en levendig bewust zijn geworden van onze uiterste machteloosheid en geheel verloren staat in onszelf. Alles waar wij maar het minste heil van gewacht hadden, moet ons geheel ontvallen zijn, zodat wij, waarlijk, geheel arm en ontbloot werden en wij anders niet behielden dan een ziel, die ten enenmale verlegen, red en radeloos was en die met de verloren zoon moest uitroepen: *ik verga*.
4. Hiertoe moet zich nu de algenoegzame Middelaar, Christus Jezus, op een geestelijke wijze en bij Zijn eigen licht, aan onze zielen, door middel van het Woord, ontdekt hebben, in Zijn volstreckte noodzakelijkheid, volle bekwaamheid, algenoegzaamheid en toegenegenheid om ons arme, goddeloze, verlegen en verlorene zondaars, om niet, uit genade, zalig te maken en van alle onze zonden te rechtvaardigen, te heiligen en volkomen te verlossen.
5. Hier moet Jezus nu, door de kracht van Zijn alverwinnende genade, ons geheel van onszelf en van alles in hemel en op aarde, hebben los gemaakt en onze harten volkomen tot Zich getrokken en achter Zich uitgeleid hebben. Zodat wij tot het besluit komen, onszelf volkomen, onbepaald, geheel gewillig en voor eeuwig, op vrije genade, ter verlossing aan Hem over te geven en Hem voor onze algenoegzame Borg, Middelaar, Heere en Koning aan te nemen, met een gewillige verzaking van onszelf en van alles buiten Hem, ten einde alzo te hebben de verlossing door zijn bloed, namelijk: *de vergeving onzer misdaden*.
6. En hier nu, uit de dood der zonden, zijn opgewekt en met Christus, in het

eeuwig leven zijn overgegaan, wordende inwendig geheel in Hem vernieuwd, geheiligd, wedergeboren en bekeerd, doende, met David, een oprechte belijdenis onzer overtredingen, voor de Heere, zoekende en ontvangende daarover in Christus' bloed, een genadige vergeving.

Ziedaar vrienden! dit is de Enige, waarachtige weg om zalig te worden. Gods Woord leert ons geen andere weg. Die daar niet waarlijk op is of op komt, die moet voor eeuwig verloren gaan. O, dat de ontfermende God sommiger harten nog krachtadig mocht aandoen en bewegen, tot een rechte beproeving en onderzoeking van zichzelf en dat ze nog eens ogenzalf, van de Heere, in zich, mochten ontvangen en ze bij Hem zoeken, om recht ziende te worden. Dit is mijn wens en hartelijke smeking voor al degenen onder ons, die nog nimmer recht hun zonden, voor de Heere, hebben beleden en nog nimmer waarachtige verzoening daarover, in het bloed van Christus, hebben gezocht en gevonden.

Maar, wat u betreft, kinderen van God, ware uitverkoren en gelovigen, in onze Heere Jezus Christus, de Heere heeft u verwaardigd, dat gij met David, uw zonden, in ware ootmoed voor Hem hebt mogen belijden en dat gij ook een genadige vergeving van Hem, in Christus' bloed, ontvangen hebt. Dat nu uw oog hierop mocht staan, om alsoo uw overgeblevene boze en zondige natuur en uw dagelijkse overtredingen, met diepe schaamte en ootmoed, voor Hem te belijden. O, houdt toch veel, kinderen van God, met David, van de belijdenis uwer zonden, voor de Heere, want,

- (1) hiermee verhoogt en verheerlijkt gij uw God, gelijk de Schrift zegt, Jozua 7: 19, *mijn zoon geeft toch de Heere, de God Israëls, de eer en doet voor Hem belijdenis.*
- (2) Hierdoor zult gij hoe langer hoe meer vernederd worden en uw aanklevende hooi vaardig zal ver van u wijken, want nergens wordt een hoogmoedig hert meer door ten ondergebracht en verbroken, dan door een nederige en ootmoedige belijdenis van zonden. Die veel zijn zonden mag belijden, krijgt veel walging van zichzelf en leert veel de vrije genade Gods in Christus roemen en verheffen.
- (3) Ook zal hierdoor de zonde zeer in u ten onder worden gebracht, want niets doodt en krenkt de zonde meer, dan een ootmoedige en gelovige belijdenis van die voor de Heere. Waar dit veel is, daar kan de zonde in ons onmogelijk bestaan.
- (4) Ja, hierdoor zult gij veel vereniging mogen genieten met de Heere Jezus, want waar veel ootmoedige belijdenis van zonden is, daar wil de Heere Jezus ook zijn, daar wordt zijn noodzakelijkheid, dierbaarheid, algenoegzaamheid en bereidwilligheid veel ondervonden, tot vertroosting en verheerlijking van de ziel.
- (5) Eindelijk, hierdoor wordt gedurig de weg gebaad tot genadige vergeving en kwijtschelding van de zonden en tot bevrediging van de ziel. *Want, zo wij onze zonden belden, God is getrouw en rechtvaardig, dat Hij ons de zonden vergeve.* I Joh. 1: 9. Hebben wij een hart om te belijden, God heeft een hart om te vergeven.

Maar, geliefde broeders en zusters! Wees hier ook vermaand, dat gij dit zo heilzame middel van de belijdenis uwer zonden niet kunt gebruiken, zonder gedurige voorkomende genade des Heeren. Gij hebt Jezus, hier steeds, als Profeet en Koning, van noden, om u uw zonden te ontdekken en uw harten daarover innig te verbreken en

te verootmoedigen en u de troon der genade te openen, voor Wie u uw zonden kunt en moogt belijden. Och! leert dit toch in gedachtenis houden, dat gij hier niets kunt doen zonder Jezus en Zijn Geest. Valt hier toch dan niet, door eigen kracht en wijsheid, zo gedurig aan het werk, denkende: ik moet mijn zonden erkennen en belijden, de Heere gebiedt het mij, ik zal daar mijn werk van gaan maken en schikken mij daartoe.

Nee, gaat eerst, met David, in uzelf en zie, of gij uw zonden, voor de Heere, wel kunt belijden. Mist u dan licht, genade, ernst, schaamte, ootmoed, droefheid, berouw, verbreking, enz. wel, leert dan toch erkennen, dat gij uzelf dit alles ook niet geven kunt en dat de Heere het ook, in dit opzicht, van u niet eist of verwacht, maar dat Hij het alles, door Zijn Geest alleen, in u werken moet en dat ook wil doen. Tracht hier dan steeds naar de Heere uit te zien, als ellendigen en te wachten op zijn genade, dat Hij u gedurig zelf een hart geve, om uw zonden, voor Hem, te belijden. Want uit Hem, door Hem en tot Hem zijn alle dingen. Hem ze de heerlijkheid tot in eeuwigheid. Amen.

KRALINGEN, 15 Februari 1756.

DERDE PREDIKATIE, HANDELENDE OVER PSALM 41: 4a.

De Heere zal Hem ondersteunen op het ziekbed.

Er is geen zaliger noch kostelijker staat op de wereld, dan een kind Gods te zijn. O! dat overtreft alle geluk en heerlijkheid. Niemand kan de zaligheid van die staat recht begrijpen. Wisten de arme wereldlingen eens, wat het te zeggen is, een kind Gods te zijn en de allerhoogste God van hemel en aarde, tot zijn man en vader te hebben, och, wat zouden ze er niet zeer naar verlangen en er niet met ernst om arbeiden, om die zaligheid te mogen genieten. Hoe spoedig zouden ze gereed zijn, om de slechtigheden van de zonde en de wereld daarvoor te verlaten. De Heilige Johannes kan dat geluk van 's Heeren volk niet hoog genoeg verheffen. Hij roept er van uit, 1 Joh. 3: Zie, hoe grote liefde ons de Vader gegeven heeft, namelijk: dat wij kinderen Gods genaamd zouden worden; daarom kent ons de wereld niet, omdat ze Hem niet kent. *Geliefden, nu zijn wij kinderen Gods en het is nog niet geopenbaard wat wij zijn zullen. Maar wij weten, dat als hij zal geopenbaard zin, wij hem zullen gelijk wezen; want wij zullen Hem zien gelijk Hij is.*

Die inderdaad en waarheid een kind Gods is, die inwendig, door Gods Geest, aan zijn hart wedergeboren is, die de Heere Jezus, door een waar geloof, is ingelijfd, o! die mag gerust, in elke staat en toestand, op God vertrouwen en zijn hoofd veilig neer leggen in de schoot van zijn goedertieren hemelsen Vader. Hoe zorgt een liefhebbend vader niet voor Zijn kinderen? Als ze in angst of gevaar zijn, als ze ziek, of zwak, of anderszins verlegen of benauwd zijn, o, hoe teer hangt het hart des vaders dan niet over Zijn lieve kinderen. Hoe past hij hen op, hoe werkt en zorgt hij dan niet om hen te helpen en hun alles goeds te doen. Hij spaart geen moeite noch kosten, om ze te behouden. Zie, het eens in de koning David, toen Zijn kind ziek lag en nabij de dood was. O, hoe was zijn vaderlijk hart er over aangedaan. Hij zocht God voor het jongske, hij vastte een vasten, hij ging in en lag de nacht over op de aarde. En wat ook de grote heren van zijn hof deden, ze konden hem niet bewegen van de aarde op te staan, of een kruimel brood te nuttigen, zolang het jongske nog leefde, 2 SAM. 12: 16 en 17. Zie, zo is het met de mensen.

Maar nog oneindig groter is de ontferming en de barmhartigheid Gods, met Zijn lieve kinderen. Wij kunnen die geenszins afmeten of begrijpen. Als Gods kinderen ook in noden en in zwarigheden zijn, als ze ook liggen op ziek- of krankbedden, waar ze met vele benauwdheden, zwakheden en aanvechtingen te worstelen hebben, o, dan is hun hemelse Vader ook grotelijks, over hen, bewogen en aangedaan, dan rommelen Zijn ingewanden over hen van tere barmhartigheid. Gelijk zich een, vader ontfermt over de kinderen, also ontfermt zich de Heere dan ook over degenen, die Hem vrezen, Psalm 103: 13. Dan zorgt en werkt de Heere ook zonderling, om Zijn arme kinderen in hun nood te helpen, te troosten en naar ziel en lichaam te ondersteunen. Dat ondervinden de heiligen, geliefden! dat de Heere hun God hun dan zonderling goedertieren en genadig is, als ze neergeslagen liggen op het ziek- of krankbed, zodat ze dan veel meer van de Heere genieten, dan wanneer ze gezond en welvarend zijn naar het lichaam en in veel aardse voorspoed leven. Hierin blijkt Gods Vaderlijke liefde en trouw jegens Zijn arm, gelovig volk en dat Hij hen, in hun noden en angsten, niet verlaat, gelijk wel de mensen elkaar doen.

Och nee, de Godzaligen hebben de meeste gunsten en uitlatingen van 's Heeren dierbare liefde te verwachten, dan, als ze het meest beangst, verlegen en met zwarigheden gedrukt zijn. Als hun leven in gevaar is; als hun ziekten en benauwdheden hoog gerezen zijn; als hun gemoed van alle kanten zeer beangst en

verslagen is, door een gevoelig gezicht van hun zonden en van Gods toorn; als alle menselijke hulpe en troost hun niet meer kan baten; als hun vlees gaat bezwijken en hun hart en levenskracht hun geheel gaan begeven; dan, dan komt de Heere, de hemelse vader, de God van zijn volk, Zich spoedig op maken, om zijn arme, lieve kinderen krachtig te helpen en te ondersteunen, dan wordt hij eerst recht hun rotssteen, hun burg, hun hoog vertrek, hun toevlucht én hun heemeester, dan doet hij hun ondervinden en smaken de kracht van zijn belofte, Jes. 41: 10. *En vreest niet, want ik ben met u en zijt niet verbaasd, want Ik ben uw God, Ik sterke u, ook helpe Ik u, ook ondersteune Ik u met de rechterhand Mijner gerechtigheid.* O, dierbare troost voor een arme onderdrukte ziel, die deze hemelse medicijn in zich mag ontvangen, die deze kostelijke balsem mag krijgen op haar wonden!

En, geliefden, deze grote zaak stelt de Koning en Profeet David ons hier voor ogen, in de woorden van onze tekst, waar hij zegt van een vroom en Godzalig kind Gods: ***de Heere zal hem ondersteunen op het ziekbed.***

Mijn waarde Toehoorders, ik heb dezer dagen, naar de wil van mijn genadig God en goedertieren hemelse Vader, ook gelegen op het ziekbed, zodat ik des Heeren dienst, onder u niet heb kunnen waarnemen. Mijn ziekte had, gelijk het in het eerste aanzien ervoor stond, veel zwaarder en langduriger kunnen zijn, maar de Heere heeft er zonderling Zijn hand ingenomen en heeft, genoegzaam zonder menselijke middelen, alles zo ten beste gekeerd, dat ik weer hier heb mogen opkomen, om het woord der zaligheid, met Gods hulp, voor u te prediken, hoewel nog in merkelijke zwakheid, zodat ik nog dagelijks de herstelling van mijn vorige krachten van de Heere ben verwachende. Nu wilde ik graag, bij deze gelegenheid, een woord tot lof en prijs van de Heere, de allerhoogste God, spreken en u voordragen, hoe genadig, barmhartig en getrouw Hij is voor zijn volk en kinderen en hoe vriendelijk hij hen, in hun lichamelijke ziekten en krankheden, komt helpen en ondersteunen, gelijk ik, onwaardige, hiervan ook mijn bijzondere ondervinding heb gehad. De Heere wil mij, zijn arme dienstknecht, dan nu, naar mate van mijn zwakheid, met bijzondere ziels en lichaamskrachten genadig ondersteunen!

O Heere! open Gij Zelf, Uws knechts lippen, zo zal mijn mond Uw lof verkondigen en in het midden Uwer gemeente zal hij U prijzen. Amen.

Wat de Psalm, waar wij onze tekst uit genomen hebben, in het algemeen betreft, daar was vooraf al het een en ander van te zeggen, maar wij willen ons daar niet breed in uitlaten. Als wij onze kanttekenaars volgen, dan zouden wij het daarvoor moeten houden, dat David deze Psalm, door ingeving van Gods Geest, heeft voortgebracht, toen hij uit een zware ziekte of krankheid of andere benauwdheid was opgestaan. Want zo stellen zij, aan het hoofd van de Psalm, deszelfs korte inhoud: David, in een zware krankheid of andere benauwdheid enz. en nog nader in de kanttekening, want David krank geweest zijnde, enz.

Op dezelfde wijze hebben de Joodse uitleggers, vroeg en laat, deze Psalm ook verklaart. Als ik er mijn gedachten over zal zeggen, Aandachtigen, ik wil de mening van onze kanttekenaars graag toestemmen, als ik maar een goede reden of bewijs voor de zaak kon vinden. Maar hier scheelt het aan en daarom laat ik deze dingen aan haar plaats en acht, dat het onzeker is, bij wat toeval of gelegenheid, 's Heeren Geest deze Psalm, door de Profeet David, heeft voortgebracht. De inhoud van de Psalm zelf is klaar genoeg te verstaan, als ons verstand maar wordt verlicht van des Heeren Geest. Het is er mee gelegen, als met de ganse Heilige Schrift. Om de Heilige Schrift recht te verstaan tot onze zaligheid, moeten wij ons zozeer niet keren tot de verklaringen en

allerlei uitleggingen van mensen en bezien, wat er die of gene van zegt; nee, wij moeten, met een rein en Godzalig gemoed en met ernstige en ootmoedige gebeden, ons begeven tot een naarstig onderzoek van de Heilige Schrift. Dan zullen wij deszelfs rechte zin, door de genade Gods, allengskens leren verstaan.

Wat dan in 't bijzonder onze tekstwoorden betreft, daarin stelt ons des Heeren Geest, door de koning en profeet David, de getrouwheid Gods voor ogen en Zijn zonderlinge liefde en barmhartigheid voor Zijn volk en kinderen, hoe Hij hen helpt in de nood en hen ondersteunt op het ziekbed, zodat ze daarin niet omkomen of vergaan, maar door de hand des Heeren weer verlost en tot hun vorige welstand en gezondheid weer hersteld worden. Hoe deze woorden in verband staan met de voorgaande, zullen wij aanstonds in de verklaring zelf nader zien.

Merk hier dan twee dingen op, Geliefden!

- I. Het voorwerp van des Heeren genadige hulp en goedertierenheid, wat hier aan ons voorgedragen wordt onder het betrekkelijke woord Hem: ***de Heere zal hem ondersteunen op het ziekbed.***
- II. En dan ten tweede de dierbare weldadigheid des Heeren aan zó een.

I. Het voorwerp dan of de persoon aangaande, van welken hier gesproken en aan welken deze grote genade des Heeren toegeëigend wordt, daar ligt ons veel aan gelegen, dat wij zijn staat en gelegenheid wel begrijpen. David beschrijft het ons, zeggende: *Welgelukzalig is hij, die zich verstandig gedraagt tegen een ellendigen.*

Zie, hier horen wij van hoedanig een mens onze tekst eigenlijk handelt; het is zo een, die zich verstandig gedraagt tegen een ellendigen. Is dit nu ook een onbekend of een onbegenadigd mens, Geliefden! die, nog vervreemd van God en van zijn zalige gemeenschap, in de zonde leeft? O nee, zich verstandig te gedragen tegen een ellendige is een werk en proefstuk van ware Godzaligheid, dat alleen kan verricht worden van een waar wedergeboren mens en van een gelovig kind Gods, in wiens hart de liefde Gods is uitgestort door de Heilige Geest en in wien de Geest der wijsheid en des verstands woont. Laten onbekeerde, natuurlijke mensen ook nog zoveel goed doen aan armen en ellendigen, zo weten ze zich nochtans geenszins verstandig jegens een ellendigen te gedragen. Want

1) eensdeels zo kennen ze de ware ellendigen niet. Deze zijn alleen de arme en nooddriftige kinderen Gods, dat ellendige en arme volk, dat de Heere in het midden van ons doet overblijven, Zef. 3: 12. Deze worden van de onbekende wereld gehaat en vervolgd, om Jezus ' Naams wil, hoe zou die zich dan nog verstandig tegen zulke ware ellendigen kunnen gedragen?

2) Aan de andere kant, als de onbekeerde wereld uiterlijk al veel goed doet aan arme, ellendige mensen, dan geschiedt dat van hen niet verstandig, maar zeer dwaas. Want ze doen al hun weldadigheid en plichtplegingen, uit die grond, om God daar vleeselijk mee te behagen, om zichzelf een eigen gerechtigheid op te rechten en er de hemel mee te verdienen. Dat is het enige godsdienstige einde, wat natuurlijke mensen hebben in al hun goede werken, want ze liggen nog geheel onder een verbroken werkverbond, dat ze niet eerder kunnen laten varen, voor dat de ontfermende God hen krachtadig, door Zijn Geest, komt veranderen en bekeren.

Het blijkt dan klaar, geliefden! dat zich verstandig te gedragen tegen een ellendige maar alleen een eigenschap is van Gods volk, de ware bekeerden en Godzaligen. Want, 1) deze alleen kennen de ware ellendigen en beminnen ze en zijn er hartelijk mee in de Geest verenigd.

2) Ook hebben ze met de ware ellendigen een hartelijk medelijden en tere ontferming en achten het hun grootst geluk en voorrecht, als God hun een hart, raagt en gelegenheid geeft, om die ellendigen met innerlijke bewegingen van liefde te helpen en in al hun noden, om Christus wil, te ondersteunen.

3) Ook doen de ware Godzaligen dit, door de genade des Heilige Geest verstandig. Ze doen het met nederigheid, zonder zichzelf in hun liefdewerken te zoeken. Ze trachten hun ganse gedrag jegens de ellendigen, naar buiten en naar binnen, alleszins te richten naar des Heeren. Heilige Woord en God daarin te prijzen en te dienen. En dat is verstandig zich gedragen, als men zo zijn ganse gedrag, gelovig en ootmoedig, zoekt in te richten, om de Heere volgens zijn Woord te vrezen, *want de vreze des Heeren is het beginsel der wijsheid.*

Uit dit voorgestelde mogen wij dan nu zien, van hoedanigen hier in onze tekst gesproken en aan wie zo'n dierbare genade des Heeren hier beloofd wordt. Het is een vroom, Godzalig mens, een gelovig kind Gods, wiens hart met reine Goddelijke liefde vervuld is, die de armen en ellendigen zeer bemint, die hen graag helpt en hen in hun noden en ongelegenheden blijmoedig ten dienste staat. Het is dat barmhartig, goedertieren en weldadig volk, dat overvloedig en standvastig is in de werken der liefde, door de innerlijke beweging des Heilige Geest Het zijn dan Gods lieve kinderen, die weldadige lieden, waar wij van lezen, Jesaja 57: 1; die rechtvaardigheid en weldadigheid najagen, Spreuk. 21: 21.

Aan deze Godzalige en vrome zielen vinden wij hier nu veel zalig en dierbaar goed beloofd, dat de Heere hun God, hun, als Zijn lieve kinderen, zeker zou bewijzen. Hoort het uit Davids mond: *de Heere, zegt hij, zal hem bevrijden ten dage des kwaads. De Heere zal hem bewaren en zal hem bij het leven behouden, hij zal op aarde gelukzalig gemaakt worden: en geeft hem ook niet over, in zijner vijanden begeerte,* vers 2, 3. En nog al verder, in onze tekst: *de Heere zal hem ondersteunen op het ziekbed.*

Wij horen hier dan

1. Gewagen van een ziekbed en
2. Daarvan getuigen, dat de Heere zijn liefdedragend en weldadig volk daarop zal ondersteunen.

Wat de Psalm, waar wij onze tekst uit genomen hebben, in het algemeen betreft, daar was vooraf al het een en ander van te zeggen, doch wij willen ons daar niet breed in uitlaten. Als wij onze kanttekens volgen, dan zouden wij het daarvoor moeten houden, dat David deze Psalm, door ingeving van Gods Geest, heeft voortgebracht toen hij uit een zware ziekte of krankheid of andere benauwdheid was opgestaan; want zo stellen zij, aan het hoofd van de Psalm, deszelfs korte inhoud David, in een zware krankheid of andere benauwdheid enz., en nog nader in de kanttekening, *want David, krank geweest zijnde, enz.*

Op dezelfde wijze hebben de Joodse uitleggers, vroeg en laat deze Psalm ook verklaard. Als ik er mijn gedachten over zal zeggen, Aandachtigen, ik wil de mening van onze kanttekens graag toestemmen, als ik maar een goede reden of bewijs voor de zaak kon vinden. Maar hier scheelt het aan, en daarom laat ik deze dingen aan haar plaats, en acht dat het onzeker is bij wat toeval of gelegenheid 's Heeren Geest deze Psalm door de Profeet David heeft voortgebracht.

De inhoud van de Psalm zelf is klaar genoeg te verstaan, als ons verstand maar wordt verlicht van des Heeren Geest. Het is er mede gelegen, als met de ganse Heilige Schrift. Om de Heilige Schrift recht te verstaan tot onze zaligheid, moeten wij ons

zozeer niet keren tot de verklaringen en allerhande uitleggingen van mensen, en bezien wat er die of gene van zegt; nee, wij moeten met een rein en Godzalig gemoed en met ernstige en ootmoedige gebeden ons begeven tot een naarstig onderzoek van de Heilige Schrift, zoo zullen wij deszelfs rechten zin, door de genade Gods, allengskens leren verstaan.

Het is niet nodig, Aandachtigen, breed te beschrijven, wat wij hier te verstaan hebben door een ziekbed. Dat weten wij allen genoeg. Dat is een ziekbed, als de mens zozeer met ziekte en krankheid, van de Heere, bezocht wordt, dat zijn krachten hem begeven, dat hij op het bed neergeslagen wordt en daar plat liggen blijft, zonder daarvan te kunnen opstaan. Zie, dat is een ziekbed, of een bed van flauwheid, van ziekte of zwakheid, gelijk er in de grondtekst staat. Voor zo'n ziek- of krankbed is niemand onzer veilig, niemand kan zichzelf daarvoor behoeden of bewaren; de gezondste mensen en die de sterkste krachten hebben ziet men nochtans, als in een ogenblik, geworpen op het ziekbed. Als de Heere maar komt toetreden met zijn bezoekende hand, o, dan kan niemand voor Hem bestaan; ouden of jongen, armen of rijken, groten of kleinen, zwakken of sterken, als de Heere hun gezondheid van hen wegneemt, dan vallen ze neer op het ziekbed en liggen daar in grote zwakheid en benauwdheid neergeslagen, zodat hun vlees, in korte dagen, als verteerd wordt en ze moeten zeggen, uit Psalm 102: 24, *mijn vlees is vermagerd, zodat er geen vet aan is*.

Niet alleen is zo'n ziekbed voor de zondaars en de goddelozen, aan welke God Zijn straffen en schrikkelijke plagen bedreigd heeft, gelijk wij dat zien, Deut. 28: 22, waar Mozes tot de ongehoorzame Israëlieten zegt: *de Heere zal u slaan met toring en met koortsen en met vurigheid*. Maar dit ziekbed is ook alzo wel, zo zelfs niet meer, voor 's Heeren volk en kinderen, voor de ware vromen en Godzaligen, die in dit jammerdal, onder hun veelvuldig kruis en tegenspoed, ook al veel met ziekten en krankheden en andere lichaams kwalen, van de Heere, bezocht worden. Men heeft maar des Heeren woord naarstig te lezen, daar zal men genoeg vinden, hoe de Heere Zijn waarde volk en kinderen al dikwijls gewoon is met lichaams ziekten en krankheden, ten hun beste, te bezoeken. Wij lezen daar van Jakob, dat hij krank was, Gen. 48: 1; van ELIZA's krankheid, 2 Kon. 13: 14; van HISKIA, dat hij krank was tot sterven toe, Jesaja 38: 1; van Daniël, dat hij zwak en enige dagen krank was, Dan. 8: 27; ook lezen wij van de krankheid van LAZARUS, Joh. 11; van DORCAS, een vrome discipelin des Heeren, die vol was van goede werken en aalmoezen, die ze deed, Hand. 9: 37; van Trofimius, een vroom discipel des Heeren, die Paulus te Milete krank gelaten had, 2 Tim. 4: 20; van EPAPHRODITUS, Paulus' broeder en medearbeider, die krank was geweest tot nabij de dood, Phil. 2: 27 en meer andere voorbeelden en getuigenissen van des Heeren Woord, die ons deze waarheid bevestigen.

En als wij ook maar eens aandachtig letten op de weg, die de Heere nog tegenwoordig met zijn lieve volk en kinderen houdt, zo zullen wij bevinden, dat de Godzaligste mensen al meest een zwak lichaam met zich omdragen, dat aan vele kwalen, ziekten en krankheden onderhevig is, even als het was met TIMOTHEUS aan wien Paulus schrijft, 1 Tim. 5: 23. *Drink niet langer water alleen, maar gebruik een weinig wijn om uw maag en uw menigvuldige zwakheden*. En Paulus zelf was een zwak man, die ook met vele ziekten, zwakheden en allerlei lichamelijke kwalen te worstelen had, waardoor zijn uitwendige mens, dagelijks al meer en meer afnam en verdorven werd, 2 Cor. 4: 16.

Maar met reden zou iemand hier mogen vragen, waarom doet en handelt de Heere God alzo met Zijn liefste kinderen; waarom neemt Hij zo vaak hun lichamelijke sterkte en gezondheid van hen weg en legt hen neer op het nare ziek- en krankbed?

O, Geliefden, dat doet de Heere niet uit toornigheid, of omdat Hij Zijn volk en kinderen haat en op hen vergramd is, och, nee, maar Hij doet dat alleen uit een overmaat van teerheid en van vaderlijke liefde, die Hij voor hen heeft, om hun kostelijke zaligheid, door zo'n weg van bezoeking, meer te bevorderen. De Heere legt Zijn kinderen soms op het ziekbed en houdt hen daarop, kort of lang, om de navolgende goede, wijze en heilige einden.

1. Opdat Hij hen, door zo'n middel van ziekte of krankheid, meer zou onderwijzen van hun zonden, strafwaardigheid, diepe ellende en rampzaligheid in zichzelf. God heeft ons vier lelijke brandmerken, in ons vlees, gedrukt. Geliefden! opdat wij onze hovaardigheid geheel zouden afleggen en altijd kennis zouden dragen, dat wij vervloekte zondaars zijn van onszelf. Die zijn:

a) het eten van ons brood in het zweet onzes aanschijns, b) de schaamte over onze lichamelijke naaktheid, c) de smarten der vrouw in het kinderbaren, d) en dan alle kwalen, ziekten en krankheden des lichaams.

Zie, alle vier deze plagen zijn gekomen uit de zonde en uit de vloek Gods over ons en daarom hangen die ons nu altijd aan tot onzer waarachtige vernedering, voor de Heere. Als dan nu de Heere Zijn lieve kinderen daar neerlegt op het ziekbed, dan wil Hij hen daar leiden in een leerschool, om hen hun ellendige, arme, zondige, onreine, vloekwaardige natuur te beter te leren kennen en grondig in te zien. door de genade des Heilige Geestes, hoedanige arme en rampzalige zondaars ze in zichzelf zijn, welke straffen, plagen en oordelen Gods ze al verdiend hebben; ten einde ze in een diepere ootmoed en vernedering voor God zouden wegzinken, zichzelf meer verzaken, zich nader in het geloof met Christus zouden verenigen, enz.

2. Ook legt God Zijn kinderen wel op het ziekbed, opdat ze een klaarder en grondiger kennis zouden bekomen van hun eigen zwakheid, ook in het lichamelijke; hoe hun leven, sterkte en gezondheid geheel afhangen van de Heere, hun God en hen alles, ieder ogenblik, van Hem genadig moet geschonken worden. Dit wordt in gezondheid zo wel niet ingezien noch erkend, maar best in ziekte en krankheid.

3. Ook doet de Heere het, opdat hij Zijn kinderen meer zou onderwijzen van de nietigheid, ijdelheid, broosheid en vergankelijkheid van al wat schepsel is. O, dat wordt best in ziekten en krankheid ondervonden. Dan wordt men levendig gewaar, hoe ledig en nietig alles, buiten de Heere, is, hoe geen schepsel ons kan troosten of helpen; ach! dan zijn het alles, voor een onderdrukt en benauwd gemoed, maar lege fonteinen en bakken.

4. Oók doet het de Heere om het dartele vlees van Zijn volk, langs zo'n weg, eens gevoelig, als het ware te tuchtigen en te kastijden. O, geliefden! als Gods kinderen altijd in voorspoed en gezondheid zijn, dan worden ze weldra, met Jeschurun, weelderig en dartel. Maar op een ziek- of krankbed worden ze van de hand des Heeren getuchtigd, zodat ze gelijk als nuchter worden, tot zichzelf komen, hun staat en weg met ernst overdenken; zich wegens hun zonden voor God verootmoedigen, Zijn genade zoeken, enz.

5. Ook doet de Heere het, om Zijn volk een dieper en levendiger indruk van hun sterfelijkheid te geven en hun te leren zichzelf meer te bereiden tegen dood en eeuwigheid, die aanstaande zijn. In gezondheid verliest men licht de gedachte des doods uit zijn hart en raakt vast aan dit aardse leven en o, dat is zo schadelijk! Maar

door ziekte en krankheid kunnen wij dikwijls veel meer leren van de dood dan door honderd predicatiën.

Zie, geliefden, zo is het dan een zeer heilzame weg, die de Heere in deze met Zijn kinderen houdt. De ziekte en krankheid des lichaams moet dan dienen tot genezing van de ziel. Och, hoe menig Godzalige heeft er niet geleerd en genoten op een ziekbed, dat hij gedurende zijn gezondheid niet leren of genieten kon.

II. Maar het wordt tijd, dat wij ook eens gaan inzien, hoe de Heere gewoon is met Zijn kinderen te handelen, als Hij hen op het ziekbed geworpen heeft. David zegt, dat de Heere hen daarop ondersteunt, zeggende: *de Heere zal hem ondersteunen op het ziekbed.*

Wij horen hier dan een dierbare weldaad en genade des Heeren, die Hij aan zijn zieke en kranke volk bewijst, hierin bestaande, dat Hij hen op het ziekbed ondersteunt, dat is te zeggen, dat Hij hen, als een liefhebbend en getrouw Vader, in hun nood genadig helpt en met Zijn almachtige hand bijstaat, troost, sterkt, ondersteunt, enz.

En gewis geliefden! zo doet de Heere. Hij wacht maar om Zijn kinderen genadig te zijn en hen Zijn goedertierenheden te bewijzen. Wanneer ze dan in nood en zwakheid, in benauwdheid en veel ongelegenheid zijn gelegen op het ziekbed en ze van alle hulp en raad verstoken zijn, o, dan is het des Heeren rechte tijd om Zijn volk goed te doen en hun Zijn hulp en liefde te bewijzen. Dan komt Hij hen met Zijn machtige en genadige hand alleszins, naar lichaam en ziel ondersteunen.

De Heere ondersteunt Zijn volk, op het ziekbed, in het lichamelijke en dat op allerlei wijzen, te menigvuldig om het alles te noemen.

a) De Heere ondersteunt hen naar het lichaam, wanneer door de kracht en grootheid van de ziekte hun leven in gevaar komt en even eens is geworden als een kaars, die in de pijp brandt. En aan het uitgaan is; als ze zwak worden tot nabij de dood, dan komt de Heere en betoont zich, dat Hij de God des levens en der sterkte is, dan ondersteunt Hij het flauw en verzwakte leven van Zijn kinderen, Hij houdt dat vonkje leven in zijn hand vast, dat het niet kan uitgaan, Hij breekt de kracht van de ziekte, Hij weert alle verdere kwade toevallen, Hij drijft het kwaad der ziekten uit het lichaam en gaat allengskens zijn, kranke volk weer genezen en herstellen. En geeft hun dagelijks nieuw levenskrachten enz.

b) Ook ondersteunt de Heere Zijn kinderen, op het ziekbed, met menigvuldige versterkende, verkwikkende, vertroostende, uitwendige hulpmiddelen. Hij voorziet hen van goede medicijnmeesters, die Hij met wijsheid en wetenschap begaafd heeft, om de ziekten te genezen. Hij bezorgt hun de nodige medicijnen of geneesmiddelen en zegent derzelver gebruik. Hij verleent hun zoveel andere goede schepselen tot hun verkwikking, ondersteuning en lafenis. Hij schenkt hun de meeste hulp, bijstand en dienst van hunne lieve en waarde huisgenoten, die hun, nacht en dag, met grote toegenegenheid en volvaardigheid, de behulpzame hand bieden. Ja, de Heere voorziet hen van het nodig deksel, van een zachte en goede legerplaats, van huisvesting, van nodige rust, gemak en stilte. Ook ondersteunt en verkwikt Hij hen door de liefderijke hulp, troost en bezoeking van hun goede vrienden, hun medechristenen, die hun hartelijke genegenheid en medelijden hun komen betuigen, die met en voor hen bidden tot de Heere. O, geliefden! waar een arm, ziek of krank Christen hier zijn ogen slaat, hij vindt aan alle kanten de blijken van 's Heeren dierbare goedheid en Vaderlijke hulp en ondersteuning. Hij ziet en bemerkt des Heeren hand in dit alles en dat de Heere dit alles aan hem doet, aan hem geeft en werkt om hem, Zijn arm kind te helpen en te ondersteunen.

c) Maar dit alles is nog weinig, in vergelijking van die zalige en dierbare ondersteuning, die de Heere aan Zijn volk en kinderen, op het ziekbed, naar de ziel bewijst. O, wie is machtig die alle in orde op te noemen en voor te stellen! Hier was geen einde aan, aandachtigen, zo wij al de bijzondere wegen en wijzen van des Heeren handeling omtrent Zijn kinderen, op het ziekbed, tot hun inwendige zielsondersteuning, wilden gaan voordragen. Want nadat de staat, gestalten en toestanden van Gods kranke kinderen, op het ziekbed, zijn, zijn ook de wijzen van 's Heeren ondersteuning en geestelijke bewerking aan hun zielen ingericht. Ik zal dan maar eens kort enige van 's Heeren wegen in deze opnoemen, waar de Godzaligen wel kennis aan zullen hebben.

- 1) De Heere ondersteunt Zijn kinderen op het ziekbed, naar de geest, wanneer Hij in hun hoogste zwakheid en als, door de kracht der ziekte zelf, de redelijke uitwerkingen van hun verstand hun begeven, hun geestelijk leven en geloof, inwendig, door de kracht en werking zijns Heilige G, in hun harten bewaart en onderhoudt, zodat, wat Gods kinderen in de hevigheid van hun ziekte ook mogen verliezen, als verstand, gevoel, gehoor, smaak, enz., ze nochtans hun genade en geloof nimmermeer verliezen; o, nee, die schat bewaart de Heere in hun harten, ook als ze er door zwakheid, angst en benauwdheid van ziel en lichaam zelf niet eens om denken. O, dat is een dierbare ondersteuning des Heeren, het geestelijk leven van Zijn kinderen, met kracht, in hun harten te bewaren, in de hoogste zwakheid, benauwdheid en bezwijking van lichaam en ziel.
- 2) De Heere ondersteunt de zijn, op het ziekbed, met hun krachtdadig te bewaren tegen des satans aanvechtingen en helse bestokingen, en tegen alles wat hun dierbare zaligheid schadelijk is. Dan belet de Heere de vijand, dat hij zijn zwakke en zieke volk niet kan aanvallen, dan weert Hij van hen alles, wat hen zou kunnen verduisteren, beangsten en twijfelmoedig en ongelovig maken, dan legert de Heere zich nabij en rondom Zijn kinderen, opdat hen het wild gedierte des velds niet zou beschadigen. Deze: ondersteuning bewijst de Heere veel aan Zijn kinderen, die nog zwak zijn in 't geloof en die niet veel strijd of tegenstand verdragen kunnen."
- 3) De Heere ondersteunt Zijn kinderen, op het ziekbed, met hun geloof, naarmate van hun staat en toestand bijzonder op te wekken, te sterken en in een levendige werkzaamheid te brengen en te houden; waardoor zulke Christenen dan in hun ziekte en krankheid in een stillen, bedaarden, effenbaren, gelovigen en ootmoedige toestand gehouden worden ze voelen geen grote strijd of aanvechting of beroering; ze weten van geen grote droefheid of blijdschap. Maar ze zien zichzelf zeer diep ellendig, arm en behoeftig, naar ziel en lichaam; ze zijn er geheel verslagen over bij zichzelf; ze hebben een geheel mishagen aan zichzelf; ze zien met opgehelderd licht des Heilige Geestes, hoe al hun heil, hulp en verlossing, in de Heere, is. De Heere komt hen voor, vol van goedheid, liefde, trouw, macht en genade. Hun harten gaan naar Hem uit, om al hun troost en heil bij Hem te vinden. En zo blijven zulke zielen dan aan de Heere kleven en hangen, in een stille geloofswerkzaamheid. Ze zeggen: *Heere, gij zijt mijn God. Gij zult mij, Uw arm kind, immers niet verlaten. Gij zult mij om mijn veelvuldige zonden niet wegwerpen; o, nee, Gij zijt mijn genadige Vader, op U betrouw ik, op U wil ik hopen en mij verlaten in alles, wat mij mocht overkomen en dat tot er dood toe, enz.* Zie, zo ondersteunt de Heere zulke zielen inwendig door Zijn Heilige Geest.

- 4) Ook ondersteunt de Heere Zijn kinderen, op het ziekbed, als ze in bijzondere angsten en benauwdheden zijn, als ze van de Satan sterk worden bestreden en aangevochten, als zij, door een levendig gezicht van hun zonden en van Gods vloek en toorn, hevig worden beroerd. Als ze worden geslingerd door ongeloof, vrezen voor het helse vuur, verschrikken voor de dood, enz. O, dan helpt en ondersteunt de Heere Zijn arme kinderen in deze hun grote angst en benauwdheid. Hij bewaart hen genadig. Hij houdt hen met Zijn hand vast, dat ze in het worstelen met de vijanden niet bezwijken. Hij geeft hun verborgen sterkte des geloofs, dat ze standvastig blijven strijden en tot Hem om hulp roepen. Hij bemoedigt hen ook zelfs wel in de strijd. Hij bepaalt de grootheid van de verzoeking en zegt: tot hiertoe en niet verder. Hij redt er hen gelukkig door heen. Hij verlost hen op Zijn tijd. Hij doet hun al hun vijanden overwinnen. Hij omringt hen met vrolijke gezangen van bevrijding.
- 5) Ja, de Heere ondersteunt Zijn volk, op het ziekbed, nog op menigvuldige andere, zalige en zielvertroostende wijzen. Ik zal het maar eens kort achtereen noemen en als in een bundeltje samen binden.
- De Heere ondersteunt Zijn kinderen, op het ziekbed, met zoete en troostrijke verzekeringen van hun zaligheid, zodat zij, met Jos, kunnen zeggen, Hoofdstuk 19: *ik weet dat mijn Verlosser leeft*. Hij ondersteunt hen met bijzondere voorkomingen en bewerkingen van Zijn Geest, zodat ze op hun ziekbed gevonden worden in zeer levendige en werkzame zielsgestalten van inzien in God en in Zijn zalige deugden en heerlijkheden, wegen, werken, woord en waarheid, van omhelzingen van God, van tere liefdesuitgangen naar Hem, van verlustigingen in Hem; te veelvuldig en te onbegrijpelijk om het hier alles op te noemen.
 - Ook ondersteunt de Heere Zijn volk, op hun ziekbed met bijzondere uitlatingen van Zijn Goddelijk licht, liefde, genade en onbegrijpelijke goedertierenheden. Hij komt hun zielen dan liefelijk omhelzen. Hij komt hun kussen met een kus Zijns monds. Hij bewijst hun alle vriendelijkheid. Hij richt dan al een tafel van vreugde toe, voor hun aangezicht en maakt hun beker overvloeiende van hemelse vertroosting.
 - Ook ondersteunt de Heere Zijn volk, op het ziekbed, met hen te doen smaken de kracht van een goede consciëntie. Hij doet hun de oprechtheid van hun hart en weg zien. O! dit is een krachtige medicijn voor een benauwde ziel. Dan roepen Gods kinderen, in hun krankheid, niet HISKIA. Uit, Jesaja38: 3: Och Heere gedenkt toch, dat ik voor Uw aangezicht in waarheid en met een volkomen hart gewandeld en dat goed in Uw ogen is, gedaan heb.
 - Eindelijk, de Heere ondersteunt Zijn arme kinderen op hun ziekbed ook met hen te geven een stille, onderworpene, lijdzame en kinderlijke gestalte, waardoor ze met 's Heeren weg over hen hartelijk tevreden zijn. Al zijn ze nog zo zwak, nog zo krank, nog zo benauwd, ze willen het niet anders. Ze zeggen: "Het is goed en wel al wat mijn wijze en goede hemelse Vader niet mij, zijn arm schepsel, doet. Laat Hij toch zijn raad uitvoeren, laat Hij toch zijn zin hebben. Hij is de Heere, Hij doet alles wel. Ik moet buigen, ik moet stil zijn, ik moet volgen; mijn goede hemelse Vader zal wel maken, dat alles wel zal uitkomen. Ik wil het zo hebben, ik verkies het zo en niet anders. Laat Hij mij maken, breken en met mij doen, wat goed is in Zijn ogen."

Ziet daar, geliefden! wat dunkt u van de Heere, onze God, is hij niet de getrouw Koning en Vader van Zijn volk? Is het geen volkomen waarheid, als David hier van Hem getuigt dat hij Zijn kinderen zal ondersteunen op het ziekbed. O ja, de Godzaligen ondervinden het en daarom die kunnen het getuigen tot roem en prijs des Heeren.

Hier zal ik het nu bij laten, want mijn zwakheid belet mij meer en langer te prediken. Ik heb gezegd een woord tot lof des Heeren mijns Gods te spreken en een goed geruchte in de gemeente te brengen over Zijn grote Naam. Hij heeft mij, zijn onwaardige knecht, niet kwalijk gehandeld, dat hij mij, dezer dagen, op het ziekbed geworpen heeft. O, nee, het is een Vaderlijke goedheid en een bijzonder grote weldaad van Hem geweest. Ik kan Hem daar geen lof genoeg voor geven. Hij zal er mij Zelf, door Zijn Geest, bekwaam toe moeten maken.

Wat u, mijn Toehoorders, betreft, och mocht het gesprokene woord u, van de Heere, nog ten goede gezegend worden.

Onbekeerden vermanen wij te arbeiden, om God tot hun vader en verzoenden God te verkrijgen, opdat ze allen die dierbare ondersteuning ook eens van Hem genieten mogen; anders hebben ze niets dan schrikkelijke angst en benauwdheid op hun ziekbed en een aller-rampzaligst einde te wachten.

Gods volk vermanen wij, om te staan naar een gemeenzaam leven met de Heere, als kinderen met hun Vader. Want dan mogen ze veilig op Hem vertrouwd, dat Hij hen ook op hun ziekbed zal ondersteunen en nabij zijn. Amen.

KRALINGEN, 10 December 1741.

VIERDE PREDIKATIE, HANDELENDE OVER SPREUKEN 3: 6a.

Ken Hem in al uw wegen.

De dwaas zegt in zijn hart, daar is geen God, is de merkwaardige taal van de dichter, Psalm 14: 1. De persoon, van wien hier gesproken wordt, wordt ons verbeeld en afgemaald onder de omschrijving van een dwaas. Dat is zo een, die van alle geestelijke wijsheid en zaligmakende kennis en verstand ten enenmale ontbloot is, die geheel en al in het verstand verduisterd en van het leven Gods verstoken is. Hoedanig alle onbegenadigde en natuurlijke mensen zijn, welker ogen door de werking van de Geest der wijsheid en des verstands nog niet geopend en verlicht zijn geworden. Van zo'n dwaas en natuurlijk mens getuigt hier nu de gelovige dichter, dat hij in zijn hart zegt, *daar is geen God*. Dit moet in die zin niet verstaan en opgevat worden, alsof een onverlicht en natuurlijk mens, waarlijk, tot dat uiterste van boosheid en ongevoeligheid kon vervallen van ten enenmale het ganse denkbeeld van een Goddelijk Opperwezen, uit zijn ziel of gemoed te kunnen uitwerpen en zichzelf vast te overreden, dat er waarlijk geen God of Goddelijk Opperwezen is.

Nee, Geliefden, zulke mensen zijn er niet, die zo ten enenmale hun inwendig gewetens licht kunnen uitblussen, De duivel zelf is niet machtig dat te kunnen doen, hoe groot een Geweldige hij anders ook is. Hij gelooft en is door een noodzakelijkheid van zijn natuur ten volle overtuigd, dat er een God is, voor Wien hij beeft en siddert. Maar als hier van een dwaas en natuurlijk mens getuigd wordt, dat hij in zijn hart zegt, *daar is geen God*, dan wil dit voornamelijk aanduiden en te kennen geven, dat zo'n in de praktijk of oefening zich gedraagt, alsof er geen God was, doordien hij geen God en wel bijzonder geen Verbonds-God erkent, gelooft, eert noch bemint. En waarlijk, zo is het met alle onbegenadigde en onbekeerde mensen in de natuurstaat gelegen, hoe zeer ze van een Goddelijk Opperwezen inwendig in hun gemoed ook overtuigd zijn, zo bewijzen ze aan Hem toch niets van al wat dat geduchte Opperwezen, van Zijn schepselen, toekomt. Een onbekeerd mens leeft alsof er geen God was. Hij doet alles geheel buiten Hem. Hij heeft Hem noch in het oog noch in het hart, maar wandelt in al zijn wegen zo, alsof hij waarlijk geheel onafhankelijk was, en, in alle zijn daden en handelingen, niemand dan alleen zichzelf en zijn medeschepselen had te kennen. Maar is dit zo met een dwaas en onbekeerd mens gelegen, Geliefden, het is met hen, die door de Heilige Geest, in het gemoed, verlicht en vernieuwd zijn, zo niet.

Nee, al zulken hebben, behalve de ingeschapen natuurlijke, ook nog een geestelijke en bovennatuurlijke kennis van God als hun Verbonds-God, wiens volk en eigendom zij, niet alleen uiterlijk uithoofde van de schepping, maar wel bijzonder uit hoofde van de geestelijke herschepping in Christus, zijn geworden. Deze God is het, die ze daarom ook altijd als hun Verbonds-God beschouwen in al hun daden en handelingen van ziel en lichaam zodanig erkennen, dat ze nooit geheel zonder Hem zijn, maar altoos in een volkomen afhankelijkheid van Hem zoeken te leven en al hun wegen in Hem, door Hem en tot Hem trachten te richten.

Dit is de oprechte wens en begeerte van alle gelovigen, om toch niets te doen dan in een diepe erkenning van de Heere, hun God en met een gelovig zielsgezicht op Hem, zodat hun gemoedsbetuiging is met de Messias, Psalm 16: 8. *Ik stel de Heere gedurig voor mij, omdat Hij aan mijn rechterhand is, zal ik niet wankelen*. En met die vromen dichter, Psalm 25: 15. *Mijn ogen zijn gedurig op de Heere*.

Maar waartoe dit u breder voorgesteld? Het is kennelijk genoeg, dat Gods Zoon, als de Opperste Wijsheid hier, in onze voorgelezen tekst, dit van Zijn gelovige gunstgenoten

vordert, wanneer Hij hen dus ernstig vermaant: *Kent de Heere in al uw wegen.*

Met weinige woorden willen wij onze Toehoorders vooraf berichten, dat de Koning SALOMO, de schrijver en maker van dit boek der Spreuken, in het 8e Hoofdstuk, Gods Zoon, de Opperste Wijsheid, sprekende en lerende invoert. Hij merkt Hem aan, als zijnde nu reeds in de wereld geopenbaard als de grote Profeet en Leraar der gerechtigheid, Wiens lippen alom dropen van Hemelse leringen, die door Hem aan de mensenkinderen en wel bijzonder aan de erfgenamen van Zijn genade gegeven worden; zowel om hen, uit de wereld, in Zijn zalige gemeenschap te brengen, als om hen in die gemeenschap alleszins te leiden en te besturen. Met dusdanige heilzame leringen en vermaningen is nu dit ons tekstkapittel, even als de twee voorgaande, geheel vervuld. Daar vertoont de Opperste Wijsheid aan de erfgenamen van hare genade de kostelijke geloofsplichten, die zij, zo in opzicht van de Heere hun God, als van hun naasten en zichzelf, hadden te betrachten en waar te nemen.

In de 4 eerste verzen, laat Gods Zoon, bij wijze van een inleiding of voorrede, vooraf gaan, een algemene, zeer krachtige les of vermaning aan Zijn kinderen en gunstgenoten, om hen te bewegen en aan te zetten, al zijn volgende lessen en geboden toch wel in acht te nemen en die te doen en te gehoorzamen. Daarop laat hij dan nu aanstonds deze zijn kostelijke lessen en geboden zelf, in een goede orde, achter elkaar volgen, stellende eerst van het 5 tot aan het 27 vers, aan de erfgenamen van zijn genade, een menigte van geloofsplichten. voor, die ze hadden waar te nemen, te onderhouden en te betrachten, in opzicht van de Heere hun God. Waarvan de eerste bestond in een geheel hartelijk en kinderlijk vertrouwen op Hem, gepaard met een volkomen afzien en verloochening van zichzelf en hun menselijke wijsheid en verstand, zeggende, vers 5: *Vertrouwt op de Heere met uw ganse hart en steunt op uw verstand niet.* Daarop volgt nu, in onze tekstwoorden, aanstonds een andere plichtsbetrachting der gelovige leerlingen en gunstgenoten van de Opperste Wijsheid, hierin bestaande, dat ze in al hun daden en handelingen geheel en alleen op de Heere hun God moesten zien en Hem erkennen, met bijvoeging van deze dierbare belofte: dat Hij dan hun paden zou recht maken. Want zo luidt de vermaning der Opperste Wijsheid: *Kent de Heere in al uw wegen en Hij zal uw paden recht maken.*

Woorden, Geliefden! die zeer voortreffelijk en uitmuntend zijn en welker verhandeling niet dan zeer nuttig en leerzaam kan zijn, voor alle ware vromen en Godzaligen onder ons en tevens zeer overtuigend voor alle onbekeerde, wereldse mensen.

De Heere verlene ons maar die genade, dat wij die recht bij het licht des Heilige Geestes mogen beschouw en dat wij er door mogen opgeleid en gebracht worden, tot de kennis van God in al onze wegen. Amen.

De vermaning, die door de Opperste Wijsheid, de zoon Gods, aan al Zijn gelovige gunstgenoten en erfgenamen van Zijn genade gedaan wordt, luidt alzo:

Kent Hem in al uw wegen.

Hier ontmoet ons:

- I. de persoon, die, als het voorwerp van deze plichtsoefening der gelovigen, beschreven en voorgesteld wordt, onder het betrekkelijk woordje *Hem*.
- II. En dan de oefenende plichtsbetrachting zelf: *de gelovige gunstgenoten der Opperste Wijsheid moeten Hem kennen in al hun wegen.*

I. Wie of hoedanig een persoon hier door Hem bedoeld wordt, is uit het even voorgaande vers zeer gemakkelijk op te maken, namelijk: *God de Heere*. Want daar heeft de Opperste Wijsheid haar leerlingen en gunstgenoten vermaant, van met hun ganse hart op de Heere te vertrouwen. Dat is: op de drie-enige God, de Jehovah of Heere, die ze nu bijzonder in het verbond hadden leren kennen, niet alleen als de onveranderlijke en oppermogende God, die machtig was om hun alleszins tot zaligheid te zijn, maar ook bijzonder als hun God en de enige rotssteen huns heils, aan Wie ze zichzelf ten enenmale, als Zijn volk en eigendom hadden overgegeven en opgedragen, ten einde Hem altoos, alleen voor hun Jehovah of Heere te erkennen. Deze Heere nu, deze éne en drie-enige God, die de Opperste Wijsheid, in het voorgaande vers, aan Zijn gunstgenoten, als het volkomen voorwerp van hun zielsvertrouwen, had voorgesteld, vertoont zich nu hier op gelijke wijze aan hen, als het enige Voorwerp van hun vrees en erkenning, willende, dat zij die Heere, die drie-enige God, zullen kennen in al hun wegen.

De plichtsoefening der gelovige gunstgenoten van de Opperste Wijsheid, omtrent de Heere hun God, wordt hier voorgesteld door het enkele woord *kennen*. Een woord, dat in zijn eerste en eigenlijke kracht en betekenis niets anders zegt dan een bewustheid of wetenschap, die het gemoed der mensen van enige zaak heeft, of door enig middel van buiten verkrijgt, waardoor hem de natuur, aard en eigenschappen van zo'n zaak, aan zijn verstand en begrip ontdekt worden. Dus is God te kennen dan uiterlijk en in een eenvoudige zin genomen, anders niet, dan, hetzij door de ingeschapen kenzaden van het gemoed, hetzij door enige Goddelijke openbaring van buiten, een bespiegelende kennis en bewustheid te hebben, dat er zodanig een God of Goddelijk Opperwezen is, dat zulke deugden en luisterrijke volmaaktheden of eigenschappen bezit.

In zo'n zin, wordt God niet alleen enigermate gekend van alle redelijke schepselen, door middel van dat gewetenslicht, dat, zonder onderscheid, nog na de val, in alle mensen is overgebleven en dat, op generlei wijze, zelfs niet van de aller-goddelloosten kan worden uitgeblust. Maar daar is zelfs geen een onbekeerde, die niet, door middel van de buitengewone Goddelijke openbaring uit de Heilige Schrift, nog een veel nader en gegronder kennis van God en zijn deugden en volmaaktheden kan verkrijgen, zodat God te kennen, voor zoverre het een werk van een bloot bespiegelend verstand is, dan iets is, dat in alle mensen, zonder onderscheid, in een meerdere of mindere mate van grootheid en volkomenheid vallen kan. Maar op zodanig een uiterlijke en bespiegelende kennis van God de Heere en zijn deugden en volmaaktheden wordt hier geenszins gezien. Die kennis, waardoor 's mensen verstand zo maar alleen van buiten wordt aangedaan, is niet van die natuur, dat men daarop met een goede grond van God kan hopen en verwachten, dat Hij onze paden zal recht maken.

Nee, Geliefden, het woord *kennen* heeft boven en behalve die eerste nog een andere en veel ruimer betekenis en wordt doorgaans gebruikt voor zo'n practicale of oefenende daden des gemoeds, die meer tot de wil dan tot het verstand behoren, maar die de kennis van het verstand gelijk als aanhangen en daarmee vergezeld gaan.

En dan betekent *kennen* zoveel als iets *erkennen*, *iets hoogachten en alle schuldige eer bewijzen*, *iets beminnen*, *ergens met een volkomen vertrouwen in berusten*, enz. Op die wijze wordt God te kennen dan meermalen genomen in het algemeen voor de ganse oefening van geloof en Godzaligheid, voor alle plichtsbetrachting, die een gelovig mens aan de Heere zijn God verschuldigd is, geen uitgezonderd.

Zo komt ons die spreekmanier voor, Psalm 36: 11, waar God aangeropen en gebeden wordt, dat Hij zijn goedertierenheid wil uitstrekken over degenen, die Hem kennen, dat is, die hem door het geloof vrezen, beminnen enz. en Hoséa 6: 3, waar wij de

gelovigen horen spreken: *dan zullen wij kennen, wij zullen vervolgen, om de Heere te kennen.*

En op die zelfde wijze vinden wij dat ook meermalen gebruikt in het NIEUWE TESTAMENT gelijk als Joh. 17: 3, waar de Heere Jezus zegt: *Dit is het eeuwige leven, dat ze u kennen de enigen waarachtigen God en Jezus Christus, die Gij gezonden hebt.* En van die kennis wordt ook gesproken Jesaja 53: 11, waar God de Vader alzo getuigt van Zijn Zoon, de Messias: *Door Zijn kennis zal Mijn Knecht, de Rechtvaardige, velen rechtvaardig maken, want hij zal hun ongerechtigheden dragen.* Uit al deze plaatsen blijkt dan nu genoegzaam, dat de Heere te kennen eigenlijk geen werk is van des mensen uiterlijke verstand alleen, maar wel voornamelijk van zijn wil en innige zielsgenegenheid, waardoor hij op een oefenende of practicale wijze gedurig omtrent God de Heere werkzaam is en in een zeer nauw gemeenschap en vereniging, door het geloof, met Hem leeft.

Tot zodanig een werkzame of oefenende kennis van God behoort nu noodzakelijk, dat God zich eerst vooraf aan de mens moet bekend maken en hem zo bewerken, dat hij in staat gebracht wordt van Hem alzo te kunnen kennen. Want van nature zijn alle mensen door de zonde ten enenmale van God vervreemd en dermate in hun verstand verduisterd en verblind, dat ze Hem niet tot zaligheid en door geloof kunnen kennen. Het gaat hier niet alle mensen in de natuurstaat, gelijk er getuigd wordt van het zondige Israël, Jesaja 1: 3 *Een os kent zijn bezitter en een ezel de kribbe zijns heren, maar Israël heeft geen kennis, Mijn volk verstaat niet.* En Jeremia 9: 3. *Ze gaan voort van boosheid tot boosheid, maar Mij kennen ze niet, spreekt de Heere!* Zie, zo is God, dan alle mensen van nature ten enenmale vreemd en onbekend, alleen uitgenomen een gering schemerlicht van natuurlijke kennis, dat er nog in de ziel des mensen is overgebleven, maar waardoor hij geenszins in staat is om God recht en tot zaligheid te kunnen kennen. Hier uit nu kunnen wij zeer gemakkelijk afnemen, dat, zal God de Heere recht door geloof van een mens gekend worden, Hij dan zichzelf noodzakelijk eerst aan die mens moet bekend maken, door aan zijn ziel of gemoed zo'n werkingen van genade te verrichten, waardoor die mens dadelijk in de zielzaligende kennis van de drie-enige God wordt ingeleid en Hem leert kennen met betrekking op zichzelf, als zijn Verbonds-God, Heere en Koning, aan Wie hij zich eeuwig alleen moet overgeven en geheel als zijn eigendom, naar ziel en lichaam, opdragen.

Dit nu doet God dan, als Hij een mens dadelijk door geloof en bekering komt vernieuwen en veranderen en hem, uit zijn zondige natuurstaat, in de staat der genade en van Zijn gemeenschap, door een krachtdadige hand komt trekken en overbrengen. Zodat die mens God nu niet meer uiterlijk kent als een God, die is in Wezen en bestaan, maar als een God die voor hem is en die hij als *zijn* God, tot in alle eeuwigheid, moet genieten, vrezen, liefhebben, aanhangen en vertrouwen.

Zie, hierdoor, door deze werking van genade maakt God zich aan de ziel des mensen bekend als een God van heil en zaligheid, in Wiens vereniging en gemeenschap die mens alleen zijn hoogste geluk en het eeuwige leven kan vinden en genieten. Hiermee ontvangt zo'n mens, van God de Geest der wijsheid en der openbaring in zijn kennis, Efëze 1: 17; hierdoor *schijnt God in zo'n hart om hem te geven verlichting der kennis der heerlijkheid Gods in het aangezicht van Jezus Christus.* 2 Cor. 4: 6, ja, hierdoor geeft Gods Zoon dezulken *het verstand, dat ze de Waarachtigen kennen*, waartoe Hij gekomen is, volgens 1 Joh. 5: 20. En om deze kennis was het, dat de man Gods, Mozes, al oudtijds de Heere zo ernstig bad en smeekte, Exod. 33: 13, waar wij hem tot God horen zeggen: *Nu dan, ik bid U, indien ik genade gevonden heb in Uw ogen, zo laat mij nu Uw weg weten en ik zal U kennen, opdat ik genade vinden in Uw ogen.*

Wij vinden deze zaligmakende kennis des Heeren ook reeds voorzeggd over de gelovige heidenen van het NIEUWE TESTAMENT bij Jesaja kap 19 waar wij lezen, *dat de Heere de Egyptenaren bekend zou worden en dat de Egyptenaars de Heere te die dage zouden kennen.*

Uit dit verhandelde meen wij nu, dat duidelijk blijkt, dat de Heere te kennen eigenlijk en in het geheel een werk van geloof en genade is, waartoe de inwendige verlichting en bestraling van des Heeren Geest in de ziel van de mens, die van nature zonder de kennis Gods leeft, noodzakelijk vereist wordt en waartoe God zichzelf, door die Geest en deszelfs verlichting, eerst vooraf aan de ziel des mensen moet ontdekken en bekend maken als de God haars heils. Bijgevolg, dat er geen andere bekwaam zijn om God de Heere zó te kennen dan maar alleen geroepen en bekeerde gelovigen, die deze verlichting der Goddelijke kennis in hun zielen ontvangen hebben en aan welke de Heere Zich eerst als een algenoegzame God heeft bekend gemaakt.

En zodanigen zijn het hier nu ook maar alleen, op welke deze vermaning van de Opperste Wijsheid, de Zoon Gods, in onze tekst ziet en van welke ze als een noodzakelijke plichtsbetrachting vordert, dat ze de Heere zo zullen kennen in al hun wegen. De plichtsbetrachting dan die hier geëist wordt, bestaat niet slechts in een uiterlijke kennis van God, zoals de gelovigen die in hun bekering, door de inwendige verlichting van des Heeren Geest, komen te ontvangen, maar bepaald en met nadruk in een kennis van God, die van de gelovigen gedurig en algemeen moet geoefend worden in al hun wegen.

En dit is nu het stuk, dat wij uw aandacht nog enigszins nader zullen moeten verklaren en openleggen.

Door *de wegen van de gelovigen* wordt hier en overal in Gods Woord niet anders verstaan dan hun leven en wandel, hun gedurige werkzaamheden, daden en handelingen, zo van de ziel als van het lichaam, zo natuurlijk als geestelijk. Daar is niets algemener, dan dat 's mensen daden en handelingen, in de Heilige Schrift, die naam dragen omdat een mens daarin wandelt, even als in wegen en langs die tot een zeker einde en voorgesteld doelwit geraakt. Dit is te bekend, geliefden, om er breder in het letterlijke van te spreken.

Dus zegt, *de Heere te kennen in al zijn wegen* dan niet anders, dan de Heere altoos en gedurig te kennen in alle daden en handelingen, nimmer iets buiten of zonder die kennis te doen, maar zich de Heere zo gedurig op een gelovige wijze voor ogen te stellen en altoos op Hem alleen te zien, zodat men in waarheid zeggen of liever wensen kan, gelijk er staat, Psalm 25: 15, *mijn ogen zijn gedurig op de Heere*. Hoe dat nu eigenlijk geschiedt van de gelovigen, die de Heere eens recht, door de verlichting van de Heilige Geest, hebben leren kennen en welke dingen hiertoe noodzakelijk in hen al vereist worden, zullen wij nu trachten u, aandachtigen, een weinig nader te verklaren.

Tot nog toe in het algemeen gehandeld hebbende van de kennis des Heeren in een bekeerde en gelovige, moeten wij nu vervolgens verder overwegen en beschouwen, hoe en op wat wijze de gelovigen die kennis alleszins en in al hun wegen komen te oefenen en hoe dat gedurig van hen geschieden moet, zodat ze waarlijk kunnen gezegd worden, *de Heere te kennen in, al hun wegen*. Daartoe nu menen wij, dat noodzakelijk al deze volgende dingen behoren.

Maar voordat wij die uw aandacht voorstellen, moeten wij er u vooraf, in het algemeen, tot een beter verstand dit van zeggen, dat wij u al die dingen, in welke deze gedurige kennis des Heeren in al Zijn wegen bestaat, niet opgeven als dingen, die in

de hand en het vermogen van, een gelovigen zijn en die van hem, door eigen kracht, kunnen geoefend worden, nee, geheel niet, maar alleen als plichten, die op hem liggen en die hij doen moet, omdat ze de Heere van hem eist; maar waartoe hij uit en van zichzelf, geheel en al onbekwaam is, zodat hij er de gedurige invloed en de bewerkende genade van des Heeren Geest alleszins toe nodig heeft en zonder die niet met al doen of verrichten kán. Dit leggen wij tot de grond van alles, wat wij nu vervolgens zullen trachten voor te stellen en verzoeken, dat onze Toehoorders die grond ook in alles in het oog willen houden, als noodzakelijk om ons recht te verstaan.

1. De Heere te kennen in al zijn wegen bestaat in Hem gedurig en in alles wat een gelovige doet, te erkennen, aan te nemen en te kiezen voor zijn God, met Wie men, in en door het genadeverbond op het nauwste verenigd is en gemeenschap heeft. Want zo wordt God te kennen meermalen in de Heilige Schrift gebruikt, voor Hem aan te nemen en te erkennen voor zijn Verbondsgod; gelijk als, Hoséa 13: 4, waar de Heere spreekt tot het Joodse volk: *Ik ben de Heere uw God van Egypteland af; daarom zoudt gij geen God kennen;* dat is aannemen en erkennen voor uw Verbonds-God, dan Mij alleen, want daar is geen Heiland dan Ik. Op die wijze kent een gelovige dan de Heere in al zijn wegen, als hij Hem zo in alles, wat hij doet of laat, gedurig kiest, aanneemt, houdt en erkent voor zijn algenoegzame Verbonds-God en zichzelf aanmerkt als Zijn gelovige bondeling, die op de nauwste wijze met Hem verenigd is. Dan heeft hij altoos en gedurig een oog op Gods verbond en doet niets dan wat die nauw band des verbonds noodzakelijk op hem brengt. Dan leeft en wandelt hij zo in alles, als een gelovig bondeling des Heeren, wiens hoogste. wens en lust is, om steeds dat verbond met God te houden en te vernieuw en nimmer iets buiten hetzelfde te doen, maar altoos, als een waar bondeling, voor het aangezicht van zijn God te wandelen, doende recht en gerechtigheid, omdat zijn Verbonds-God daar alleen lust aan heeft.

2. De Heere te kennen in al, zijn wegen bestaat ook in Hem alleszins te gehoorzamen, te dienen, te vrezen en te verheerlijken. Immers zo wordt God te kennen wel gebruikt voor Hem te vrezen, als 1 Kon. 8: 43, waar Salomo de Heere bidt: *opdat alle volken der aarde Uw Naam kennen om U te vrezen.* Zo wordt het ook wel gebruikt voor God te dienen, gelijk als 2 Kron. 28: 9, waar de oude Koning David zijn zoon Salomo vermaant: *en gij mijn zoon Salomo kent de God uws vaders en dient hem met een volkomen hart en met een willige ziel.* Zo kent een gelovige dan weer de Heere in al zijn wegen, wanneer hij Hem gedurig en in alles, wat hij doet naar ziel of lichaam, als zijn geduchte Verbonds-God wenst en zoekt te vrezen, te dienen en te verheerlijken. Wanneer hij zo in alles een oog op God heeft, om toch niets te doen dan wat Hem welbehaaglijk is. Zo'n gelovige zoekt dan geen ding te doen, zonder er voor, onder en na, de Heere zijn God in te kennen en te weten welke in alles Zijn goede, volmaakte en welbehagende wil is. Hij wenst en begeert in al zijne werkzaamheden, zo lichamelijke als geestelijke, maar alleen de eer en heerlijkheid Gods te hebben tot zijn hoogste einde, zodat het ze hij eet, of drinkt, of iets anders doet, hij het volgens Paulus vermaning, I Cor. 12: 31, maar alleen tot eer van God wenst te doen, wiens eigendom hij zichzelf door de genade beschouwd, beide naar ziel en lichaam.

3. Nog al meer, de Heere te kennen in al zijn wegen bestaat ook in Hem in alles lief te hebben, aan te hangen en alleen te beminnen. Zo wordt God te kennen en te beminnen daarom aan een gevoegd en samen gepaard als dingen, die van elkaar onafscheidelijk zijn, Psalm 91: 14, waar God de Vader, van Zijn Zoon, de Messias, getuigt: *Dewijl hij Mij zeer bemint, zo zal ik hem uithelpen. Ik zal hem op een hoogte stellen, want hij*

kent Mijn naam. Evenzo is het nu met de gelovigen ook gelegen; deze kennen de Heere in al hun wegen, als ze Hem in al hun daden en handelingen alleen begeren aan te hangen, te beminnen en lief te hebben. Want dan merken ze God aan als hun beminnenswaardigste Voorwerp, dat ze alleen in alles wensen te genieten en te behagen; dan kennen ze Hem recht in Zijne dierbaarheid en algenoegzaamheid, als die voor hen een God is van zaligheid, ja, van volkomen zaligheid. Dan is niet slechts hun verstand met die kennis van God bestraald en verlicht, maar dan is ook hun hart gedurig door de gloed van de Goddelijke liefde ontvonkt en verwarmd en dat maakt dan, dat ze in alles de drie-enige God zoeken te beminnen en steeds met een verliefd hart voor Hem, in al hun wegen te wandelen.

4. De Heere te kennen in al zijn wegen sluit ook wel voornamelijk in zich, Hem in alles te kennen door geloof; dat geloof in Zijn Zoon, als de grote en enige Rotssteen des heils, gedurig en in alles te oefenen en levendig te houden enz. Immers zo wordt de kennis Gods ons in de Heilige Schrift duidelijk voorgesteld, als een vrucht des geloofs, komende van en uit het geloof, gelijk als Hoséa 2: 19, waar de Heere belooft: *Ik zal u Mij ondertrouwen in geloof en gij zult de Heere kennen.* Hier uit blijkt, dat een gelovige dan alweer de Heere in al zijn wegen, daden en handelingen alleen kent door geloof, als hij zo gedurig in de Heere Jezus, de Zoon van God, gelooft en niets dan in en door dat geloof wenst te doen. Omdat hij klaar ziet en overtuigd is uit de Heilige Schrift, dat hij zonder geloof, de Heere zijn God, niet kan behagen, maar dat alles zonde is, wat hij doet buiten of zonder het geloof. Hierom zoekt een gunstgenoot des Heeren dan in al zijn wegen niet anders de drie-enige God te erkennen, te dienen, te vrezen, te verheerlijken, te beminnen en lief te hebben En dat alleen in en door het zuivere geloof in Zijn Zoon, zodat hij in alles, wat hij komt te doen, geheel en alleen door het geloof wenst te leven en te wandelen en daardoor onafscheidelijk in de Zoon Gods te blijven, als in de enige Rotssteen zijns heils; verzekerd zijnde, dat hij dan in Hem overvloedig vruchten zal dragen en dat, door dat gelovig blijven in Hem, zijn hart hoe langer hoe meer van de zonde zal gereinigd worden.

5. Eindelijk, de Heere te kennen in al uw wegen bestaat ook wel inzonderheid hierin, dat een gelovige, in alles, gedurig een gelovig vertrouwen op de Heere oefent en van Hem de nodige bekwaamheden, besturingen, Geest en genade, over hem en over al zijn werk inwacht. Hierom wordt de Heere te kennen en op Hem te vertrouwen alweer onafscheidelijk aan elkaar samen geknoopt, zoals Ps. 9: 11, waar getuigt wordt en die *Uw Naam kennen, zullen op U vertrouwen.* En geen wonder, Gods kinderen weten, dat ze zonder de Heere niets kunnen doen, dat ze in alles maar geheel lijdelijk zijn en dat God het alles in hen, naar Zijn welbehagen, moet werken. Dit maakt hen dan gedurig zeer zwak, klein en gering in hun ogen. Dit doet hen, in al hun wegen, alleen op de Heere zien en zijn krachtdadige sterkte. Dit verwekt in, hen een gedurig wachten op de Heere en maakt, dat ze geheel naar ziel en lichaam, altijd en in alles eniglijk van Hem afhangen, zodat ze niets aanvangen of doen, of ze kennen er voor, onder en na, de Heere in, opdat die toch Zijn Goddelijk welbehagen door hen tot Zijn eer uitvoere en al hun paden voor hen besture en recht make. Ziet daar, dit alles behoort er toe en wordt noodzakelijk vereist, om de Heere recht, in al zijn wegen, te kennen.

Als een gelovige zo gedurig de Heere verkiest en aanneemt voor Zijn Verbonds-God; als hij zo, in al zijn doen en laten, die God wenst te dienen, te vrezen en te verheerlijken; als hij Hem zo gedurig aanhangt en lief heeft; als hij zo altijd door

geloof, voor Hem welbehaaglijk tracht te leven en in alles zijn sterkte en vertrouwen alleen in Hem vindt, - dan heeft zo'n gelovige geen wegen, of hij kent er de Heere in, ten minste hij wenst er Hem in te kennen. Dan is zijn oog altoos op de Heere, zowel in voor als tegenspoed, zowel in het lichamelijke als in het geestelijke, zowel in het verborgene als in het openbaar; kortom dan stelt hij zich de Heere gedurig voor en is altijd met zijn hart zeer nabij Hem.

Maar gelijk wij reeds in de beginne vermaand hebben, tot dit alles moet God Zijn volk gedurig door de genadige invloed en bewerking Zijns Geestes bekwaam maken, overmits ze zelf niet in staat. Zijn in dit alles uit zichzelf iets te denken; het willen zelfs is hier niet bij hen, of de Heere moet het geven. Want Hij werkt gedurig het willen en het werken naar Zijn welbehagen en dat moet de gelovige nu ook steeds onder het oog hebben; daar moet hij gedurig van bewust zijn; dat moet Hem gedurig uit zichzelf uitdrijven naar de Heere toe, om bij Hem zijn bekwaamheid, die toch alleszins uit God is, niet nederige ootmoed te zoeken. En als de Heere hem die bekwaamheid dan nu geeft, als hij daardoor de Heere dan, zoals wij gezien hebben, ook gedurig in al zijn wegen waarlijk kent, of zoekt en begeert te kennen, met een teder en oprecht hart, o, wat is dat dan niet een aller-zaligst en beminnelijkst leven! Zo iemand woont immers gedurig nabij de Heere, zijn God, hij wandelt met Hem in een liefelijke gemeenzaamheid, evenals oudtijds HENOCH. Al zijn wegen zijn steeds voor de Heere, volgens Psalm 119: 168. Hij geniet en smaakt dan ook gedurig en de ganse dag, dat de Heere voor hem goed is en dat hij dus niet tevergeefs in alles, van Hem gekend wordt. Hij gevoelt zich dan ook steeds door de zalige invloed van Gods hemelse Geest bewerkt en bevindt zijn hart gedurig met de liefde van de drie-enige God vervuld. Dit doet hem dan hoe langer hoe teerder voor de Heere leven en stelt hem in staat om nauw op zichzelf acht te geven en zijn wegen te bewaren, opdat hij niet zondige, Psalm 39. *Zie, bij deze dingen leeft nu een gelovige en in alle deze is het leven van zijn Geest*, volgens de taal van de Godzalige Hiskia, Jesaja 38: 16. Totdat hij, de Heere, in dit vergankelijk leven, onder veel zwakheid en onvolmaaktheid dus lang genoeg in al zijn wegen gekend hebbende, eindelijk door de dood eens in de eeuwige heerlijkheid wordt overgebracht, waar hij de drie-enige God dan eindeloos en volmaakt zal kennen van aangezicht tot aangezicht, gelijk hijzelf is gekend geworden.

Hiermee meenep, wij u, aandachtigen, dan nu breed en klaar genoeg vertoond te hebben, wat het eigenlijk is de Heere in al zijn wegen te kennen en wat dingen daar toe al noodzakelijk in de gelovigen, die dat doen, vereist worden. En dat is het nu, dat de Opperste Wijsheid, de Zoon van God, hier in onze tekst, van al Zijn gelovige liefhebbers en gunstgenoten als een nodige plichtsbetrachting vordert, wat dan schijnt, alsof dit waarlijk in de macht en het vermogen van de gelovigen gesteld werd, om het uit zichzelf te kunnen doen. Maar nee, geliefden, dat is hier het oogmerk, geenszins. De Opperste Wijsheid dit aan haar liefhebbers zo ernstig bevelende, wil hen daarmee niet leren en vertonen, wat ze kunnen maar alleen wat ze moeten doen. Haar oogmerk is om haar liefhebbers, hun grote verplichting onder het oog te brengen en hen op te wekken die met hun hart te begeren van Hem, die de moeden kracht geeft en die sterkte vermenigvuldigt dien, die geen krachten hebben. Want het is God, de Heere, genoeg, dat maar het hart van Zijn gelovige bondelingen genegen is en daartoe uitgaat, om Hem in al hun wegen waarlijk te kennen. Hij zelf wil er hen alleszins met Zijn Geest toe bewerken en bekwaam maken en zo de God van hun sterkte zijn. Dit blijkt klaar uit wat er de Opperste Wijsheid nu vervolgens bijvoegt, als een krachtige drangreden om de plichtsbetrachting nader op het gemoed van haar

bondelingen vast te maken, zeggende: *ken de Heere in al uw wegen en Hij zal uw paden recht maken*; welke woorden wij om derzelver zaakrijkheid thans niet kunnen verhandelen, hoewel ze een zeer nauw betrekking tot onze verklaarde tekst hebben.

Toepassing

Ziet daar, mijn Broeders en Zusters, daar hebt gij onze tekstwoorden dan nu geheel verklaard en ontvouwd. Zo ziet u hoe God, de Heere, van Zijn volk wil gekend worden in al hun wegen, hoe Hij met zijn geduchte vrees en naamsgedachtenis in het binnenste van hen wil wonen, zonder ooit van hen te gaan. Gelukkigen voorwaar, die daar toe verwaardigd en geroepen worden. Gelukkigen, die zo in waarheid kunnen zeggen met de dichter, Psalm 116: 9, *ik zal wandelen voor het aangezicht des Heeren in de landen der levendigen*.

Maar, geliefden! treden wij hier eens in nauw zelfonderzoek; hoezeer zullen wij bevinden, dat dit geluk maar voor zeer weinigen is en alleen voor ware gelovigen en bekeerden, die God, naar Zijn ontfermende genade uit de wereld en de dood der zonde, heeft willen roepen tot Zijn wonderbaar licht en aan welke Hij zich door middel van Zijn Heilige Geest heeft komen bekend maken in al Zijn algenoegzaamheid, als een God van zaligheid. Deze alleen zijn het, die de Heere recht en naar waarheid, in al hun wegen, kunnen kennen.

Maar de onbekeerden is dit ten enenmale onmogelijk, deze kunnen God niet anders kennen dan maar alleen met hun uiterlijke verstand, voor zoverre ze de kennis Gods, door de algemene verlichting van het woord hebben ontvangen. En ach, wat is dat niet een geheel zwakke, ijdele en onvolmaakte kennis! Wat heeft die weinig invloed op het gemoed der onbekeerden! Hoe doods, ledig en ten enenmale ongevoelig zijn niet hun zielen daaronder in al hun wegen! Waarlijk, hoezeer een onbekeerde God ook alleen uit de algemene openbaringen van het woord kent, zo wandelt hij nochtans in al zijn wegen, geheel zonder God. Van hen is volkomen waarachtig, wat Paulus getuigt van de onbekeerde Heidenen, Rom. 1: *dat ze God kennende, Hem niet als God hebben verheerlijkt en gedankt*; ze belijden, volgens Tim. 1: 16, *dat ze God kennen, maar ze verloochenen hem met de werken, alzo ze gruwelijk zijn en ongehoorzaam en tot alle goed werk ondeugend*. En zeker, het kan niet anders zijn, want in de Heilige Schrift wordt ons overal klaar geleerd, dat de onbekeerde wereld God niet kent noch kennen kan. Paulus, als hij der gelovigen natuurstaat beschrijft, getuigt er van, Gal. 4: 8, *dat ze toenmaals God niet kenden*. Het is hierom, dat onbekeerden zo weinig werk van God maken in al hun wegen en dat ze geen van die vijf stukken, die wij in de verklaring zagen, dat tot de kennis Gods in al hun wegen behoren, waarlijk oefenen en daarin bij gedurigheid aanhouden. Nee, onbegenadigde mensen! u wandelt in al uw wegen, alsof er geen God was. Daar moeten bij u ganse dagen voorbij gaan, dat gij niet eens recht en met gevoelige ernst aan God kunt denken. Want er is geen geloof noch liefde Gods in uw harten. U kent God niet voor de God uws heils, met Wien gij in het verbond staat en dus is het u dan ook geheel onmogelijk Hem recht te kennen in zijn algenoegzaamheid, als een God, die u tot zaligheid is. Integendeel, God is u geheel vreemd, u wandelt en u leeft nog in de zonde en in de wereld. En zult u nog eens ooit, na dezen, tot de kennis Gods in al uw wegen geroepen worden, (waar u evenwel alsnog geen de minste hoop toe kunt hebben, dat het altijd geschieden zal) zo zal de Heere Zich nog eens noodzakelijk bij het wonderbare licht van Zijn Geest aan u moeten bekend maken en daardoor in uw harten schijnen, om u waarlijk verlichting der kennis te geven. Maar dan zult u ook zeker met de man Gods, Mozes, de weg des Heeren weten en dan zult u niet meer, gelijk nu, in de duisternis maar geheel in het licht des Heeren wandelen. En ach! wat zou uw geluk groot zijn, als de Heere dat heil

nog eens voor u had weggelegd. Maar het is een jammerlijke dwaas, die er het minste vertrouwen op stelt, voor dat hij het waarlijk heeft.

Ondertussen, wat u betreft, gelovige kinderen van God, zo velen er hier in ons gehoor zijn, aan wiens zielen de Heere zich zo wonderlijk door de werkingen der genade in Christus heeft ontdekt en bekend gemaakt, zodat u waarlijk de Onzienlijken en Waarachtige kent en van Hem gekend zijt, wanneer wij u nu ook eens komen afvragen, hoe u het gewoonlijk hebt omtrent de kennis des Heeren in al uw wegen; hoe u uzelf daar dagelijks in oefent; hoe u er in vordert en toeneemt enz. - wat zal uw antwoord in deze zijn? Zult u hier in de Heere roemen en met blijdschap getuigen, dat u door Hem altijd zeer overvloedig zijt in Zijn kennis? Dat u de Heere al meest in al uw wegen gewoon zijt te kiezen, te dienen, te beminnen, onder een gedurige zeer levendige geloofsoefening in Jezus en een gehele afhankelijkheid van Hem en Zijn algenoegzame sterkte en genade. O, dat zou wel wat groots en bijzonders zijn; zo'n roemende belijdenis in de Heere zou soms van u wel eens in waarheid kunnen geschieden, maar wij geloven, wanneer wij u naar onszelf afmeten, dat u hier al meest aan de klagende kant zult zijn; dat u hier vele zwakheden zien zult. Wij geloven, dat u al veel in duistere wegen wandelt en de Heere altijd zo klaar, zo effen, zo levendig, zo bevindelijk niet kent, als uw harten Hem wel zouden wensen en begeren altoos te kennen.

Mij dunkt, ik hoor u al menigmaal zuchten en bitter klagen over de weinige kennis, die u van de Heere, in al uw wegen, hebt. Ik hoor u getuigen, dat u al veeltijds zonder de Heere wandelt en roept: "De Heere heeft mijner vergeten. Hij gedenkt mij zo niet meer als in de dagen vanouds, toen ik Hem kende en voor Zijn aangezicht wandelde; mijn hart is zo teer voor de Heere niet meer, als het wel geweest is, toen Hij mij eerst bekend werd. Ik kies Hem zo niet meer; mijn genegenheid gaat zo sterk niet meer naar Hem en Zijn geboden uit. Ik zak af in mijn liefde, die zo teer, zo gul, zo levendig voor de Heere placht te zijn. Ik leef zo niet altijd door het zuivere geloof. Ik zie te veel andere dingen. Ik wijk te veel af in mij zelf en in de zondige wereld. Ik wacht in al mijn wegen de genade, de sterkte en de geest des Heeren niet genoeg in, maar ik heb nog te veel eigen kracht en werk, waar ik op rust."

Zie, deze en diergelijke klachten meen wij, dat Gods kinderen hier al meest allen zullen inbrengen.

Maar o, mijn Broeders en Zusters in de Heere, wat was u gelukkig, wanneer het maar waarachtige hartklachten konden zijn en dat gij, bij het ware licht des Geestes, maar eens de rechte oorzaken van dit uw gebrek, zoals die niet in de Heere, maar in uzelf zijn, kon zien en ontdekken. Wat was u gelukkig, als u al dit uw gebrek maar recht aan de Heere kon voordragen. Want ik weet u geen betere weg te wijzen, dan dat u uw klachten voor Hem brengt; dat u uw onmacht, afwijkingen en dodige gestalte aan Hem bekend maakt. En dat u van Hem vertrouwt, dat Hij niet alleen machtig is, want dat weet gij, maar dat Hij ook waarlijk genegen is om u te helpen en genadig te zijn. Al kende u dan de Heere, in al uw wegen niet anders dan maar alleen zo, dat u uw grote onmacht gedurig voor Hem beleed en Hem, bij en onder het vertrouwen des geloofs in Jezus, maar gedurig werkelijk beschouwt en kent voor de God van uw sterkte, - o, dan zou u de Heere daarmee al genoeg kennen; dan zou Hij zichzelf wel nader aan u bekend maken en in uw harten schijnen, om u te geven verlichting der kennis; ja, dan zou Hij al uw paden, voor u wel besturen en recht maken.

Wij besluiten met een wens over bekeerden en onbekeerden samen. De Heere, de algenoegzame God, geve, dat aan beiden, naar elks toestand, vervuld worde dat woord van Zijn belofte, bij Jeremia Hoofdstuk 24: 7, waar de Heere belooft: Ik zal hun een

hart geven om Mij te kennen. Amen!

KRALINGEN,
31 Januari 1740

VIJFDE PEDICATIE, HANDELENDE OVER KLAAGLIEDEREN 3: 39.

Wat klaagt dan een levendig mens? Iedereen klage vanwege zijn zonden.

Het is een schone en dierbare vermaning, die de Heilige Paulus doet aan de gelovigen, Efëze 5: 20, *dat ze moesten alle tijd en in alle dingen God en de Vader danken, in de Naam van onze Heere Jezus Christus*. De zin is, dat Gods kinderen ten aanzien van de Heere nooit anders moeten doen, dan Hem zonder ophouden danken, loven en prijzen voor zijn grote goedertierenheid, genade en barmhartigheid, die Hij steeds in Christus Jezus aan hen bewijst. Want hier is voor een opmerkende ziel altijd stof van dankbaarheid aan de Heere, in wat staat zich een kind Gods ook mag bevinden. De Heere is altijd goed en Zijn goedertierenheid duurt tot in eeuwigheid.

Maar, zal iemand mogelijk denken, heeft een Godzalige ziel dan nooit te klagen of te treuren? Moet hij dan maar altijd danken en blij zijn, in wat staat of toestand, of gelegenheid hij zich ook bevindt? Strijdt dit niet geheel tegen aller vromen ondervinding?

Maar weet, geliefden, dat deze zaak hier wel moet worden gevat en geestelijk, van ons onderscheiden. Wij moeten onderscheid maken tussen wat een Christen hier moet doen aan de kant van de Heere en wat hij moet doen aan de kant van zichzelf. Aan de kant van de Heere moet een Christen altijd danken en zonder ophouden blij zijn, om dat de Heere altijd goed doet en zonder ophouden zegent en genadig is. Maar aan de kant van zichzelf moet een Christen altijd klagen en zonder ophouden droevig en treurig zijn, omdat hij zonder ophouden zondigt tegen de Heere en zo zelf steeds de enige en waarachtige oorzaak van al zijn ellenden is, die hem drukken en omringen. Zodat een Christen, als hij recht tot zijn troost en heiligmaking zal kunnen werkzaam zijn, dan altijd in zo'n Heilige gestalte der ziel moet, zijn, dat hij anders niet doet dan de Heere, zijn God en Vader in Jezus naam danken en prijzen voor alle goed en zichzelf beklagen zonder ophouden over al zijn zonden. Zo deed de Apostel Paulus Rom. 7: 24 en 25, *ik ellendig mens! zegt hij, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods? Ik dank God door Jezus Christus onze Heere*. Waar deze twee dingen alzo veel, gestaltelijk en geestelijk, door ons in de geloof mogen geoefend worden, daar kan het niet missen, of wij moeten langs die weg werkelijk tere en Godzalige Christenen worden.

En hierop komt de inhoud van onze tekst uit, waar de Profeet zegt: ***Wat klaagt dan een levendig mens? Iedereen klage vanwege zijn zonden.***

Hier moeten wij u, Aandachtigen, vooraf een weinig nader bekend maken met de gelegenheid en de samenhang van deze onze tekst. De Profeet JEREMIA heeft door ingevingen van des Heeren Geest deze zijn kostelijke treur- of klaagliederen geschreven, toen het met Juda en Jeruzalem, door Gods heilig en rechtvaardig oordeel, ten uiterste jammerlijk en droevig gesteld was, toen de Chaldeeërs land, stad en tempel alom geheel verwoest en het Joodse volk op een zeer ellendige wijs naar Babel gevankelijk weggevoerd hadden. Hier beklagt de vrome Profeet nu in dit zijn treurlied zeer weemoedig en hartbrekend zijne en van het land en volk jammerlijke verwoesting en ellende. Hij is bijzonder daarop uit, om de Joden tot bekentenis van hun zonden, tot een recht gevoelen van hun wel verdiende plagen en ellenden, tot waarachtige ootmoed en vernedering des harten en tot een gelovig vertrouwen op de Heere en op Zijn barmhartigheid en genade op te wekken.

1. Hiertoe handelt hij alzo in ons teksthoofdstuk beklagt hij zich in de eerste

verzen zeer bewegelijk over zijn en van het volk droevige jammeren en ellenden, waarin ze nu gekomen waren.

2. Daarna houdt hij zich op, tot aan ons tekstvers toe, met te overwegen van des Heeren barmhartigheid en genadige goedertierenheid, die in dit oordeel nog uitblonk, evenals Zijn Heilige rechtvaardigheid in al Zijn wegen, zijn getrouwigheid, albesturende voorzienigheid enz. ten einde, langs deze weg, zijn en van het volk hart te beter voor de Heere te vernederen en in een ootmoedig geloof ter genadige verlossing, op Hem te doen hopen.
 3. Hiertoe gaat hij nu verder over in onze tekst en stelt zichzelf en het volk voor ogen hun zonden en zware overtredingen tegen de Heere, als de waarachtige gronden en verdienende oorzaken van al dit kwaad, dat hun nu overkwam, zeggende: *Wat klaagt dan een levendig mens? Iedereen klage vanwege zijn zonden.*
- I. Deze woorden willen wij met Gods genadige bijstand, naar de mening van de Profeet en zijn oogmerk, u aandachtigen, wat nader openleggen en verklaren.
 - II. En er dan het nodige gebruik van maken voor onszelf naar ons bijzonder doelwit en oogmerk. Want toch de ganse Schrift is tot onze lering en vermaning tevoren geschreven, op welke nu de einden der eeuw gekomen zijn.

I. Wat dan de mening van de Profeet in deze woorden betreft, hij stelt ons voor:

- 1) Een zeker klagen der mensen, wat hij verwerpt en afkeurt, zeggende vraagswijze: *wat klaagt dan een levendig mens?*
- 2) Hij stelt ons daarbij een ander klagen voor, dat hij goedkeurt en aanprijst, zeggende: *iedereen klage vanwege zijn zonden.*

Wat het eerste betreft, de Profeet gewaagt hier van een *levendig mens* en bestraft die over zijn verkeerd en zondig klagen tegen God en Zijn oordelen. Door een *levendig mens* verstaat de Profeet hier een zodanig mens, die door Gods genade en goedertierenheid nog in het tijdelijke leven bewaard is, in tegenstelling van degenen, die de dood al uit het leven heeft weggerukt en aan welke daardoor alle middelen van bekering en zaligheid al voor eeuwig zijn afgesneden. Zo'n levendig mens te zijn is dan een zeer groot geluk en voorrecht, omdat zulken nog zijn in een tijd van genade en bekering, waarin des Heeren lankmoedigheid hen nog spaart voor een eeuwig verderf, zodat ze daarin nog niet gestort zijn en dat de dood hen nog niet als een schuldeiser is overvallen, dat ze levendig ter hel neerdalen, Psalm 55: 16. O, zo'n levendig mens te zijn en nog te mogen wonen in het land der levendigen is in zeker opzicht een groot voorrecht, zelfs voor Gods kinderen, wiens deel nochtans niet is in dit leven. Hoe bang en droevig viel het niet de vrome Koning HISKIA, toen hij sterven moest en op zijn ziekbed uitriep: *Ik zal de Heere niet meer zien, de Heere in de lande der levendigen. Ik zal de mensen niet meer aanschouw, met de inwoners der wereld.* Maar wat was zijn vreugde en blijdschap groot, als God hem nog enige verlenging van zijn leven had toegelegd. Hoe riep hij toen niet uit: *de levende, de levende zal u loven, gelijk ik heden doe*, Jesaja 38: 11 en 19. Maar is het leven op de aarde voor een bekeerd mens nog zo'n groot voorrecht, hoeveel te groter zegen en voorrecht is het dan niet voor zondaars en onbekeerden, dat God hen nog laat leven in de tijd en in een mogelijkheid van zaligheid en bekering! Onze Profeet spreekt hier dan alzo van een levendig mens, om daarmee de Joden dit hun groot geluk en

voorrecht voor ogen te stellen.

a) Dat God hen tot hiertoe nog zo genadig in het leven gespaard had, in tegenstelling van zo velen van hun broederen, als er door het zwaard der Babyloniërs ellendig gesneuveld en naar de eeuwigheid gerukt waren. 2) Dat ze dus nog in een mogelijkheid van zaligheid waren en dus nog met allen ernst hadden te staan, om toch met God verzoend en van hun zonden bekeerd te worden.

Op dat fundament bestraft hij nu voorts hun verkeerd en zondig. murmureren en klagen tegen God, zeggende: *Wat klaagt dan een levendig mens?* Alsof hij zei, hoe klaagt en murmureert gij zo, o Joodse volk, tegen de Heere, vanwege Zijn plagen en oordelen, die u nu drukken om uw zonden en goddeloosheid, daar God u tegen en boven alle verdiensten, uit oneindige barmhartigheid nog in het leven gespaard en van het zwaard verlost heeft; o, wat klagen zulken, die nog het leven hebben mogen behouden en van de schaduw des doods verlost zijn?

Maar wij moeten dit klagen een weinig nader gaan onderzoeken en dit kunnen wij uit de gelegenheid en de natuur der zaak gemakkelijk opmaken.

De Joden in zo'n jammerlijke staat gebracht zijnde, hebbende huis en land en alles verloren en zijnde als slaven gevankelijk weggesleept naar Babel en werden daar zeer hard van hun vijanden behandeld, hebben gewis over deze hun zware ellenden en verdrukkingen niet opgehouden jammerlijk te treuren en te klagen, gelijk ook degenen deden, die, hoewel niet naar Babel gevankelijk gevoerd, echter hun ganse land zodanig zagen verwoesten en hun volk en staat ten enenmale verderven. Deze zo wel als gene hielden niet op van jammerlijk te zuchten, te wenen en te klagen over de droevige tegenspoeden en ellenden, die hen van alle kanten drukten. Zulk klagen van het volk zag en hoorde onze Profeet overal, waar hij kwam. Maar hij bevond tegelijk dat het volk meer klaagde over de rampen, die ze moesten uitstaan, dan wel over hun zonden en langdurige ongerechtigheid en goddeloosheid, die hun deze rampen hadden veroorzaakt en op de hals gehaald. Want zo gaat het in 't algemeen met de zondaars; als God hen vanwege hun zonden straft en kastijdt met tegenspoed en ellende, naar ziel of naar lichaam, dan zullen zij grotelijks klagen en droefheid en berouw tonen, om dat ze in zo'n tegenspoed zijn. Maar ze zullen weinig aangedaan zijn over hun zonden, die hen het kwaad en de tegenspoed veroorzaken. En daarom, zo spoedig worden ze van de tegenspoed niet weer verlost, zo spoedig is hun de roede van Gods oordeel niet van de rug af, of ze gaan weer verder in hun oude zonden, tot een teken, dat ze door Gods kastijdende hand niet getuchtigd, noch tot inkeer en waar berouw en bekering van hun zonden gebracht zijn.

Nu zulk klagen van onboetvaardige zondaren is het, dat onze Profeet hier in het oog heeft. En dit is een geheel zondig en verkeerd klagen, waar God de Heere geenszins naar hoort, maar waar Hij zijn oren voor toesluit.

Want 1) het klagen over de tegenspoed en de straf van de zonden en niet over de zonden zelf komt verder uit een boos, verstokt en onboetvaardig hart, wat weigert zijn schuld en goddeloosheid te erkennen en daarvan afstand te doen; niet het schandelijk bedreven kwaad, maar de pijn en het gevoel van de kastijding veroorzaakt dit klagen.

2) In zulk klagen zoeken de zondaars zichzelf te verschonen en God van hardigheid, onbarmhartigheid en onrechtvaardigheid te beschuldigen, als handelde Hij met hen al te ongenadig en te streng en als hadden ze zulke harde behandeling en oordelen van Hem niet verdient. In plaats dat ze God zouden rechtvaardigen en Zijn oordelen over hen billijken en uitroepen met David, Psalm 119: 137: *Heere Gij zijt rechtvaardig en elk een Uwer oordelen is recht.* Zo doen ze hun best om zichzelf te rechtvaardigen en

God, als het ware, in het ongelijk te stellen over de harde wegen, die Hij met hen houdt, wat een gruwelijke zonde en goddeloosheid tegen de Heere is.

3) Zulk klagen is vol ongeduld, twist en murmuringen en vijandelijke boosheid tegen God. De zondaars betwisten dan klagende en kermende Gods oordelen over hen en murmureren en kanten zich daartegen en zijn alzo van, die murmureerden en klagers over hun staat, waar wij van lezen bij Judas vers 16, in plaats dat zij, uit erkenning van Gods oppermachtige hoogte en van hun zondigheid en nietigheid, in het stof zouden kruipen en stilzwijgen voor de Heere zoals de Profeet hun dat vermaant in het 28 en 29 vers.

4) En eindelijk, zulk klagen drijft de zondaars hoe langer hoe verder van God de Heere af en maakt hen onbekwaam, om zichzelf voor Zijn Heilige aangezicht te verootmoedigen en naar genade, vergeving en verlossing bij Hem uit te zien, het welk dan van dit gevolg is, dat ze in hun tegenspoed en ellenden voor eeuwig moeten omkomen en vergaan. En dus is zulk klagen dan een alleszins snode en schrikkelijke ongerechtigheid tegen de Heere. Want zo kermen en klagen de duivelen en verdoemden, in de hel ook. Deze klagen en wenen nacht en dag over hun onlijdelijke pijnen en smarten. Maar ze storten niet één boetvaardige traan of zuchting uit, over hun snode zonden, die hen in dit eeuwige oordeel en verderf gebracht hebben. En daarom terecht bestraft de Profeet hier zodanig klagen in het Joodse volk, zeggende: *Wat klaagt dan een levendig mens? Iedereen klage vanwege zijn zonden.*

Alsof hij zei: wat roept, treurt, weent en klaagt, o Joden, over de plagen en zware oordelen van God, die u en uw land zijn overgekomen? Wat murmureert en twist gij daarover tegen de Almachtigen, alsof u iets hard en onrechtvaardigs van Hem geschiedt? Gaat en keert liever in uzelf en klaagt en weent en bedrijft rouw en droefheid over uw zonden, die u al dit kwaad veroorzaakt hebben.

Op dezelfde wijze had de Profeet JEREMIA al meermalen tot de Joden gesproken en hen vermaant, niet over het kwaad der zonden, maar over hun zonden zelf te treuren en te klagen, gelijk als Hoofdstuk 30: 15, waar de Heere door Zijn mond alzo het volk aanspreekt: *Wat krijgt gij over uw breuk dat uw smart dodelijk is? Om de grootheid uwer ongerechtigheid, om dat uw zonden machtig veel zijn, heb Ik u deze dingen gedaan.* Zo hier nu ook: *Wat klaagt dan een levendig mens? Iedereen klage vanwege zijn zonden.*

II. Wat het tweede door ons genoemde hoofdpunt betreft, **de Profeet verbiedt hier de Joden het klagen niet.**

Nee, het was tegenwoordig de rechte tijd voor hen om bitter te klagen vanwege hun aller-ellendigste toestand, waarin ze door Gods rechtvaardig oordeel gebracht waren. Maar de Profeet wil hen recht leren klagen en wijst hun daarom hier de ware oorzaak of grond aan, waaruit al hun klagen en droefheid eerst en voornamelijk moest voortkomen, te weten: hun eigen zonden en menigvuldige boosheden en ongerechtigheden, waar ze zoveel jaren lang in geleefd en geheel verstokt in gewandeld hadden en waarvan ze zich niet hadden willen bekeren, hoe zeer de Profeet hen ook zonder ophouden, in des Heeren naam, ernstig bestraft, vermaand en bedreigd had. Deze hun boosheid, verstoktheid, goddeloosheid en menigvuldige zonden stelt de Profeet hier het volk voor pogen en vermaant hen, dat ze in hun zware tegenspoed daarop zullen zien en dat ze die voor alle dingen zullen ter hart nemen en daar bitter over treuren en klagen. Welk klagen over of vanwege zijn zonden in dit volgende bestaat.

- 1) Dat men zijn zonden en ongerechtigheden tegen de Heere recht kent en van zijn schuldigheid en goddeloosheid geheel overtuigd is, gelijk de Heere dat de

zondaren zo ernstig vermaant, Jeremia 3: 13, *alleen kent uw ongerechtigheid, dat gij tegen de Heere uw God hebt overtreden.*

2) Dat men over zijn zonden, voor God innig beschaamd en verlegen is, zodat men zelfs zijn aangezicht tot God niet durft opheffen. Want daar is toch niets gruwelijker en schandelijker dan de zonden. O, als de mensen hun zonden recht zien en zich daarover beklagen, dan moeten ze uitroepen, gelijk er staat, Jeremia 3: 25: *Wij liggen in onze schaamte en onze schande overdekt ons. Want wij hebben tegen de Heere onze God gezondigd, wij en onze vaders van onzer jeugd aan, tot op deze dag.*

3) Dat men zichzelf ten enenmale schuldig verklaart en waardig al die plagen en oordelen, die God over ons brengt; daarentegen dat men God in Zijn weg ten enenmale rechtvaardigt, billijkende Zijn bezoeken, hoe hard en zwaar die dan ook al mogen komen, even als die boetvaardige Joden, van welke wij lezen, Dan. 9: 14, die also betuigden in hun ootmoedig gebed voor God: daarom heeft de Heere over het kwade gewaakt en hij heeft het over ons gebracht; want de Heere onze God is rechtvaardig in alle Zijn werken die Hij gedaan heeft, dewijl wij Zijn stemme niet gehoorzaamden.

4) Dat men ook met een smartelijke droefheid en oprecht berouw over zijn zonden is aangedaan, betreurende en bewenende dezelve, omdat men God daardoor zo beledigt en onteerd en Hem zozeer vertoornd heeft en zoveel rampen en ellenden over zichzelf en over het ganse land gebracht heeft, gelijk JEREMIA het volk zo treurende en wenende invoert hier in zijn Klaagl. Hoofdstuk 5: 15- 18. *Onzes harten vreugd houdt op, onze rei is in treurigheid verandert. De kroon onzes hoofds is afgevallen, o wee nu onzer, dat wij zo gezondigd hebben. Daarom is ons hart mat, om deze dingen zijn onze ogen duister geworden. Om des bergs Sions wil, die verwoest is, daar de vossen op lopen.*

5) Dat men al klagende en wenende zijn zonden met ootmoed voor God belijdt en zich in verslagenheid des harten voor Zijn aangezicht neerwerpt, uitroepende met die boetvaardige Joden Dan. 9: 5 enz. *Wij hebben gezondigd en hebben onrecht gedaan en goddeloos gehandeld, en gerebelleerd, met af te wijken van Uw geboden en van Uw rechten.*

6) Dat men ook al klagende en wenende zijn zonden belijdt voor elkaar; dat men in de onderlinge bijeenkomsten daar veel van spreekt tot elkaar; dat de een de andere zijn zonden voor pogen stelt en dat men elkaar met ernst tot boetvaardigheid, tot berouw en leedwezen opwekt, zoals de Profeet daartoe de Joden zo ernstig vermaant in de volgende verzen, zeggende: *Laat ons onze wegen onderzoeken en doorzoeken en laat ons wederkeren tot de Heere.*

7) Eindelijk dat men ook al klagende in nederige ootmoed en geloof, bij God de Heere aanhoudt om genade, vergeving, verlossing, enz. en dat men in stille lijdzaamheid, aan de deur van Zijn genade blijft staan en wachten, totdat Hij Zijn aangezicht, in goedgunstigheid tot ons komt neigen en ons gebed en onze smeking verhoren. *Want toch bij de Heere is vergeving, opdat hij gevreesd worde.* Psalm 130: 4.

Zie, zo wil de Profeet, dat de Joden in hun zware tegenspoed, ellende en benauwdheid zullen treuren en klagen over hun zonden en langdurige en menigvuldige goddeloosheid en hiertoe vermaant hij hen allen samen, klein en groot, jong en oud, arm en rijk, overheid en onderdaan, geestelijk en wereldlijk, vroom en onvroom. Hij wil, dat ze allen gelijkelijk zich door Gods genade zullen schikken tot waarachtigen ootmoed en penitentie, voor het aangezicht des Heeren en dat iedereen zo zal klagen

wegens zijn zonden. En werkelijk deze raad en vermaning van de Profeet was ten hoogste goed en heilzaam. Want

- 1) Zulk klagen over zijn zonden is alleszins betamelijk, omdat het de zonden zijn, waarmee wij God erg vertoornen en alle kwaad en oordeel Gods over ons en ons land brengen.
- 2) Door zulk klagen rechtvaardigen wij God in Zijn oordelen en kastijding en beschuldigen alleen onszelf.
- 3) Door zulk klagen wordt de zondaar recht voor God vernederd en verootmoedigd.
- 4) Zulk klagen drijft de zondaar uit zichzelf en doet hem in ootmoed, nederigheid en geloof zijn toevlucht tot God nemen om genade, hulp en verlossing.
- 5) Zo'n klagen over de zonden bedroeft Gods hart en beweegt het tot genade, barmhartigheid en ontferming. Want de Heere getuigt zelf, dat Hij ons verlaat en van ons heengaat, totdat wij ons, zelf schuldig kennen en zijn aangezicht zoeken, Hoséa 5: 55 en door die weg komt God dan, op Zijn tijd, de Zijnen genadig van hun tegenspoed verlossen.

Zie, Geliefden, zo'n heilzame zaak is het rechte klagen en ootmoedige treuren over zijn zonden en daarom vermaant de Profeet JEREMIA daar het Joodse volk in hun zware tegenspoed en benauwdheid zo ernstig toe, zeggende: *Wat klaagt dan een levendig mens? Iedereen klage vanwege zijn zonden.*

Hiermee oordelen wij deze Tekst, naar de mening van de Profeet genoeg voor u, Aandachtigen, verklaard te hebben en willen nu verder overgaan, om er nog wat nader voor onszelf, bijzonder gebruik van te maken.

Toepassing

Om nu de verhandelde Tekst nog wat nader tot ons bijzonder gebruik over te brengen, zo weet, Geliefden, dat de waarheid, die daar in voorkomt, en die wij in bijzondere toepassing op het oude Joodse volk beschouwd hebben, zich ook in het algemeen zeer wijd tot ons allen uitstrekt. Ze heeft haar betrekking tot al onze toestanden, gevallen en bijzondere gesteldheden, zowel in het geestelijke als lichamelijke, zo bij vromen als bij onvromen. Het is en blijft nog tegenwoordig alleszins bij ons waar, dat niemand reden heeft om te klagen, dan alleen aan de kant van zichzelf, over zijn zonden, in wat toestand hij zich ook mag bevinden. Maar, helaas! wat wordt er in deze tijd, van ons allen niet grotelijks tegen deze waarheid, in de praktijk gezondigd? Wat is de wereld in deze tijd niet vervuld van klagende mensen, maar wat wordt er geheel weinig of niets onder ons geklaagd over de zonden?

1. In opzicht van het lichamelijke en tijdelijke, hoort men dagelijks bijna niets anders dan klagen onder de mensen en murmureren tegen God en zijn Voorzienigheid. Men klaagt,

- 1) over de slechte tijd, die men nu beleeft; over de slapheid en het verval in de neringen en handtering; over menigvuldige armoede, gebrek, schade, zorgen en moeiten in zijn tijdelijke kostwinning.
- 2) Men klaagt over ziekten, kwalen en andere lichaams ongelegenheden.
- 3) Men klaagt over zijn huisgenoten, man, vrouw, kinderen, dienstboden, enz., de een klaagt over de andere.
- 4) Men klaagt over zijn staat, beroep, woonplaats, gesteldheid, enz. dat men het niet naar zijn zin heeft, dat men het wel beter en anders wenste te hebben, dan het is.
- 5). Men klaagt over allerlei ongemak en tegenspoed, ellende en verdrukking, die ons

overkomt.

6) Men klaagt over de ondeugendheid en kwade behandeling van de mensen en over hun ondankbaarheid, haat en vijandschap tegen ons.

7) Men klaagt over de overheden, dat ze ons niet goed regeren, dat ze ons niet genoeg voorstaan en hun plicht niet genoeg doen.

8) Men klaagt over de leraars, die wij hebben, dat ze ons niet naar onze zin prediken en behandelen; dat dit of dat aan hen ontbreekt, enz.

9) Men klaagt over de vromen, dat ze niet Godzalig genoeg leven en ons niet genoeg stichten en dat ze niet vriendelijk, toegevend en zachtmoedig genoeg jegens ons zijn.

10) Kortom, (want wie is in staat, om hier alle bijzondere reden van der mensen klachten op te halen?) men klaagt, zonder onderscheid, overal over, over alles, wat God, in zijn hoogwijze en almachtige Voorzienigheid, dagelijks doet. De Heere doet de mensen niets naar hun zin. Hoe Hij het maakt, naar of tegen hun begeerte, ze klagen altijd over Hem en murmureren tegen Hem. Men komt bijna nooit bij de mensen, of men hoort ze hier of daarover klagen, zodat de wereld tegenwoordig wel een algemeen klaaghuis schijnt te zijn.

Maar, helaas! één ding is er, waar de mensen alleen en meest, zonder ophouden, over moesten klagen, bitter treuren en wenen, namelijk: hun zonden en goddeloosheid, waar ze in leven. En ondertussen, daarvan hoort men ze bijna nooit spreken, veel minder ernstig en hartelijk klagen. Dit is een droevig teken, dat wij nu een zeer boze en rampzalige tijd beleven. Want hoe minder klagen en treuren over de zonden, hoe bozer, verstokter, geestelozer en goddelozer het volk is. Waar het klagen over de zonden heeft beginnen op te houden, daar heeft de goddeloosheid de overhand gekregen en daar zijn Gods oordelen en de ondergang en het verderf van het volk nabij. Och, dat het nog eens van iemand recht ter hart genomen mocht worden. Want wat kan er snoder goddeloosheid, onder de mensen zijn, dan dat ze niet ophouden te klagen en te murmureren over al Gods wegen en handelingen met hen en dat ze ondertussen nooit met ernst inkeren tot de ware oorzaak van al het kwaad, dat hun overkomt namelijk, de zonden en daar nooit eens, recht over aangedaan, bewogen en verlegen zijn.

2. Zoals het hier toe en omgaat in het tijdelijke en lichamelijke, zo gaat het ook eveneens toe, in het geestelijke. Hier zijn ook menigvuldige klagers over hun staat, maar nauwelijks één enige, die klaagt over wat, waar het hem eigenlijk schort en waar het alles vandaan komt, namelijk zijn zonden en goddeloosheid. Want:

a) Hier zijn veel ijdele en zorgeloze klagers, die zonder ophouden klagen, de een over zijn duisterheid en onkunde, dat hij Gods woord en de predatie niet kan verstaan, een ander over zijn harde hart, dat hij geen indrukken heeft of ontvangt; een ander over zijn ijdelheid, aardsgezindheid en grote beslomming, in de wereld; een ander over Zijn Geesteloosheid, lusteloosheid en onbekwaamheid tot het gebed; een ander over zijn weinig vorderen en toenemen; meest allen klagen over hun blindheid en onmacht en dat God hun geen meer licht en genade geeft en hen niet wil helpen, hoewel zij, naar hun zeggen, Hem genoeg daarom zoeken en aanroepen. Nergens bijna komen de leraars, of ze horen zulke klachten van de mensen en dat eens en gedurig, zonder ophouden.

Maar gij allen, die gewoon zijt, als men u ontmoet, zo te klagen over uw staat, waarom klaagt u nimmer met hartelijke droefheid en ernstige verlegenheid over uw zonden, waarin u van uw jeugd af aan geleefd hebt en nog dagelijks, zonder vrees voor dood en eeuwigheid, voortgaat te leven? Waarom, klagen velen niet over hun moewillig verzuim van de middelen der genade? Over hun afkerigheid van God en

van Zijn Woord? Over hun moedwillige verachting van de Heere Jezus en versmading van Zijn genade? Over hun langdurige zorgeloosheid en onbekeerlijkheid? Waarom mensen, zoekt u de schuld van uw ellenden niet bij uzelf en roept uit: *o wij, wij hebben tegen de Heere gezondigd. En gedaan, dat kwaad in zijn ogen is.* De schandvlek is onzer. Wij hebben onze weg geheel verdorven. De Heere is in al Zijn doen heilig en rechtvaardig, maar bij ons is de beschaamdheid des aangezichts.

Och, dat de ontfermende God gave, dat u hier eens met waren ernst over mocht klagen en dat u over uw zonden en goddeloosheid nog eens recht beangst en verlegen mocht zijn! Dat u daarover nog eens bitter mocht treuren en wenen. En uitroepen: *o wee onzer, dat wij zo gezondigd hebben!* Wat moeten wij doen om zalig. en van onze zonden verlost te worden? Gewis uw weg zou dan veel voorspoediger zijn en de Heere zou u dan wel spoedig Zijn genade doen ondervinden, zo spoedig u Hem maar met rechte ernst kwam te zoeken.

b) Verder zouden wij hier nog al verscheidene andere soorten van ijdele klagers kunnen opnoemen. Zij die daar alleen klagen uit gewoonte; die klagen, om dat ze andere horen klagen en dat zo langzamerhand aanleren. Zij die klagen opdat men medelijden met hen mocht hebben en wat goeds van hen mocht denken. Zij die daar maar klagen, om te klagen; wier klagen nooit ware mening of rechte ernst is.

Maar onze verlopen tijd laat het ons niet toe. Alleen willen wij hier nog maar melding maken van sommige bekommerde en verlegen zielen onder ons, die in veel duisterheid en sukkeling over hun staat leven en daarom ook niet anders doen of kunnen doen dan klagen, dat het zo naar en ellendig met hen gesteld is; dat de Heere zich als nog voor hen verbergt; dat ze geen troost, noch vrede, noch verzekering in zich bevinden, maar nu meer dan minder in veel vrees en bekommernis leven, niet wetende, wat er nog van hen komen zal en hoe het nog met hen zal aflopen. Maar die evenwel nog nooit recht verlegen zijn geweest, zodat ze het in zichzelf niet langer stellen konden. O, mochten zulken, door Gods ontfermende genade, ook nog eens recht kunnen klagen over hun zonden, over hun schuldigheid, verdoemeniswaardigheid, blindheid en machteloosheid! Mochten ze nog eens klagen, dat het al met hen verloren en geheel buiten hoop is en dat ze het leven van hun hand niet meer kunnen vinden! Want voorzeker, dat sommigen zo sukkelen en in gedurige vrees leven voor de dood en de eeuwigheid en voor Gods heiligheid en nimmer ware rust en vrede, hebben, dat heeft zijn reden, waardoor dat veroorzaakt wordt. De schuld daarvan ligt niet in de Heere, die zich voor hen verbergt en vreemd houdt. Maar alleen in en bij hen zelf. Het kan bij hen daar vandaan komen,

- 1) Dat het werk van zaligheid en eeuwige behoud hen nog geen rechte ernst is en dat ze er het ware belang nog niet in nemen. Maar het nog buiten God in zichzelf en in de schepselen kunnen stellen.
- 2) Dat ze nog met hun harten vastgekleefd zijn aan de wereld en nog geen op rechten lust hebben die mammon geheel te verlaten, maar die graag met God en met Christus zouden willen samen paren, om ze gelijk aan te hangen en te dienen. Maar wat in alle eeuwigheid niet zal kunnen geschieden. Want wij moeten óf God, óf de wereld ten enenmale verlaten.
- 3) Ook kan het bij zulken daar vandaan komen, dat ze nog inwendig in een verbond staan met de zonde en die nog beminnen en aankleven; dat ze nog geen lust hebben, om van alle zonden zonder onderscheid te scheiden, maar dat ze nog sommige zonden graag willen aan de hand houden, om er in te wandelen ook tegen het licht van hun geweten; dat ze nog geen waarachtigen lust en behagen hebben in een nauwgezet, geregeld, teer, Godzalig en voor-

beeldig leven. En om hun rechteroog uit te steken, hun rechterhand af te kappen en hun rechtervoet af te houw, om alzo ten leven in te gaan, die poort kan hun nog te eng, die weg hun nog te smal en te nauw zijn.

- 4) Ook kan het zulken daar wel aan schorten, dat ze nog geen lust hebben om eens recht in de grond aan zichzelf ontdekt te worden en de rampzalige, doemwaardigen en machteloze staat te zien, waar in ze nog zijn. Maar dat ze zichzelf nog willen ophouden en vleien met een ijdele hoop die rust op algemene genade, denkende dat het nog wel gaan zal met; hen. Allen, die in zo'n staat zijn, klagen te vergeefs over hun duistere staat en ellenden. Want die zullen niet veranderen voordat ze eens recht in hun. eigene schuld, door Gods ontfermende genade komen in te keren en te klagen over hun zonden, uitroepende 's de Heere God is heilig en rechtvaardig, dat Hij zich alzo voor ons verbergt en zich alzo vreemd houdt. Want wij zijn daar zelf door onze zonden de oorzaak van. Wij bannen en sluiten Hem uit onze harten. Zijn dienst en gemeenschap is ons te heilig. De schandvlek is onzer. Wij zijn een verkeerd en verdraaid geslacht. Gewis hier zal het met al zulken eens toe moeten komen, als hun weg voorspoedig zal worden.

c) Eindelijk, wat hier ook Gods kinderen betreft, onder hen vindt en hoort men wel het meeste klagen, hoewel hun staat aller-gelukkigst en aller-zaligst is in de Heere. Och, of maar hun klagen steeds heilig, goed en christelijk was. Want buiten allen twijfel de recht en meest klagende Christenen zijn de gelukkigste, aan welke God de meeste heerlijkheid en genade geeft. Maar dan behoort er toe,

- 1) Dat ze nooit klagen over de Heere of over Zijn handelingen met hen, hoe Hij het ook met hen maakt, maar dat ze zonder ophouden de Heere prijzen, danken en verheerlijken in de Naam van Jezus Christus en dat ze altijd in Zijn Heilige wil, met goedkeuring, zachtmoedigheid en lijdzaamheid berusten, erkennende, dat Hij de Heere is en dat al Zijn doen majesteit en heerlijkheid is
- 2) Er behoort ook toe, dat al het klagen van Gods kinderen geheel en alleen is over zichzelf en over hun zonden, onheiligheid en verdorvenheid. Dit moet de ware grond en stof van al hun klagen en treuren zijn, dat ze nog zover van hun God en Zaligmaker vervreemd en Hem zo ongelijkvormig zijn en dagelijks nog zo met gedachten, woorden en werken tegen Hem zondigen. Nu zeg ik, waar deze twee zaken zo steeds in een christen samengaan, als hij God en zijn Zaligmaker altijd dankt en prijst in de geloof en altijd hartelijk treurt en klaagt over zijn zonden, dat een christen dan nooit genoeg treuren en klagen kan.
 - (1) Want dat klagen komt verder uit een gedurige bestraling van het Goddelijk licht op de ziel, waardoor de verborgenste en innigste hartzonden steeds ontdekt worden en dat hoe langer hoe meer.
 - (2) Dat klagen zal de ziel altijd nederig en klein houden en haar ootmoedig en gelovig doen wandelen voor des Heeren aangezicht.
 - (3) Dat klagen zal de ziel teer en heilig maken en haar steeds nabij de Heere doen wonen.
 - (4) Dat klagen zal de ziel zachtmoedig maken en haar veel medelijden en ontferming doen hebben met andere.
 - (5) En eindelijk zulk, klagen zal de ziel veel doen reikhalzen en verlangen. naar de hemel, waar voor eeuwig een einde van klagen zijn zal.

De Heere, de God van alle genade, wil tot zodanig heilig klagen over onheiligheid, verdorvenheid en ongelijkvormigheid aan Hem al Zijn volk steeds zelf opwekken,

bewerken en bekwaam maken door Zijn Heilige Geest, in Christus Jezus . Amen.

KRALINGEN, 8 Februari 1764.

ZESDE PREDIKATIE, HANDELENDE OVER LUKAS 9:56a.

Want de Zoon des mensen is niet gekomen om der mensen zielen te verderven, maar om te behouden.

De Evangelist Lukas heeft in het vorige van ons Teksthoofdstuk aangetoond, hoe de Heere Jezus , voornemens zijnde naar Jeruzalem te reizen, om daar te lijden en te sterven en willende hiertoe door Samaria trekken, van de Samaritanen uit haat, die ze de Joden toedroegen, verhinderd werd in hun land te komen; hoe 's Heilands twee discipelen, Jakob^{US} en Johannes, daarover dermate vertoornd werden, dat ze de Samaritanen met vuur van de Hemel wilden verslonden hebben. Maar hoe Christus deze Zijn twee discipelen daarover scherp bestrafte.

De samenhang der woorden, die wij u, Aandachtigen, om te verhandelen, hebben voorgelezen, moet van het vorige 51^E vers af begonnen worden. Want daar vangt de Evangelist aan ons een bijzonder voorval te verhalen, dat de Heiland Christus Jezus in de dagen Zijns vleses heeft gehad met de Samaritanen, wat hierin bestond. Toen de dagen van zijn opneming of vertrek van deze wereld begonnen vervuld te worden en te naderen, nam de Heiland voor te reizen naar Jeruzalem, om daar te lijden en te sterven. Hij wilde Zijn reis nemen door het land der Samaritanen en zond daarom enige boden of discipelen vooruit. Deze komende in een zeker vlek der Samaritanen, zochten daar voor de Heiland, die volgde, een herberg tot Zijn verblijf te bereiden. Maar die van Samaria, verstaande dat de Heiland voornemens was naar Jeruzalem te reizen, om daar zo ze meenden, in de Tempel zijn Godsdienst te verrichten, weigerden Hem uit die hoofde in hun land te ontvangen, omdat de Jeruzalemse Godsdienst geheel tegen de hun streed en ze zeer bittere vijanden waren van allen, die te Jeruzalem aanbaden. Wat gebeurde hierop?

Lukas tekent het aan vers 54, schrijvende, dat 's Heilands twee Apostelen, Jakob^{US} en Johannes, over deze vijandelijkheid en tegenkanting der Samaritanen ten hoogste verstoord, de Zaligmaker om Zijn verlof verzochten, dat ze evenals ELIA tevoren gedaan had, in Zijn Naam gebieden mochten, dat er vuur uit de Hemel mocht neerdalen, om deze vijandelijke en ongehoorzame Samaritanen aanstonds te verslinden. Zie, tot zover lieten zich deze twee zwakke Apostelen, door de ongeregelde drift van vlees en bloed, tot de hoogste strafheid, wreedheid en onbarmhartigheid vervoeren.

Maar de zachtmoedige en barmhartige Heiland Jezus , dit harde verzoek van zijn Apostelen horende en het onbetamelijke daarvan ziende, keerde Zich om, volgens vers 55, en bestrafte hen, zeggende: *gij weet niet van hoedanige Geest gij zijt*. Hierbij het niet latende, gaat Hij verder in onze Tekst en stelt Zijn Apostelen zijn oneindige mensenliefde voor ogen en het oogmerk van Zijn komst in de wereld, zeggende, *dat Hij niet gekomen was om der mensen zielen te verderven, maar om te behouden*.

Overdierbare en kostelijke woorden, Geliefden, die ons op het levendigste het liefderijke hart van de Zaligmaker Jezus Christus vertonen, voor de behoud van het uitverkoren en gelovige mensdom, om welke uit te werken Hij op de wereld gekomen is. Ons voornemen was, om deze met des Heeren genadige hulp wat nader in te zien en voor u, Aandachtigen, te verklaren en open te leggen.

Twee dingen komen er ons ter beschouwing en nadere overweging in voor.

- I) *De komst van de Zaligmaker Christus hier op de wereld en dan*
- II) *Het einde waartoe, niet, namelijk om de zielen te verderven, maar om te behouden.*

III) Daartoe nu, om de zielen der mensen, te behouden, getuigt de Heiland *dat Hij in de wereld gekomen is.*

I. Wat het eerste betreft, daarin beschouw wij

1. De Persoon en dan 2. wat er van Hem getuigd wordt.

1. De Persoon is de Zoon des mensen, te weten, de grote, dierbare en beminnelijke Zaligmaker Christus Jezus, de Koning, Heere en Verlosser van Zijn volk, genoeg bekend onder ons in Naam, maar bij weinigen in waarheid en kracht. Deze Zaligmaker Christus Jezus noemt hier zichzelf de Zoon des mensen, een benaming, die Hem zeer dikwerf in de Schriften van het NIEUWE TESTAMENT gegeven wordt, om te betekenen Zijn geringe en lage menselijke natuur, die Hij, om de Middelaar en Verlosser van Zijn volk te zijn, had moeten aannemen. Want deze is een van de bekende en noodzakelijke grondwaarheden van ons allerheiligst geloof, dat de Heere Jezus Christus, om Zijn volk te verlossen en zalig te maken van hun zonden, niet slechts de waarachtige God, maar ook tevens een waar, heilig en rechtvaardig Mens heeft moeten zijn in enigheid des Persoons, maar waarover wij thans niet breder zullen handelen.

Om deze mensheid van Christus nu aan te duiden, wordt Hij zo menigmaal in het Woord, de Zoon des mensen genoemd, achter volgens de profetie van Jesaja 9: 5. *Want een Kind is ons geboren, een Zoon is ons gegeven en de heerschappij is op Zijn schouder.* Maar het verdient opmerking, dat de Heiland hier zichzelf deze benaming van de Zoon des mensen geeft. Dit doet Hij meermalen, gelijk als hier onder, vers 58. *De vossen hebben holen en de vogelen des Hemels nesten, maar de Zoon des mensen heeft niet, waar Hij het hoofd neerlegge.*

Hiermee geeft de Zaligmaker dan klaar te kennen:

a) zijn nederige gemoedsgestalte, hoe laag, hoe gering Hij zichzelf hield en hoe laag Hij zichzelf had willen vernederen, om de zaligheid des zondaars daardoor te weeg te brengen; *hoe Hij, die in de gestaltenis Gods zijnde, het geen roof geacht heeft, God even gelijk te zin, zichzelf evenwel heeft vernietigd, de gestaltenis eens dienstknechts aangenomen hebbende en ons in alles gelijk is geworden, uitgenomen de zonde.* En zo wil de Heiland hier dan, met Zijn eigen voorbeeld, al Zijn discipelen leren, óók geheel gering, nederig en klein gevoelende van zichzelf te zijn, opdat ze zijn afbeeldsel dus in al hun handel en wandel mochten vertonen; gelijk Hij hun dus uitdrukkelijk vermaant, Matth. 11: 29: *Leert van Mij, dat Ik zachtmoedig ben en nederig van harten: en gij zult rust vinden voor uw zielen.*

b) Wil de Heiland hiermee tegengaan de valse denkbeelden en verkeerde bevattingen van sommige van Zijn discipelen en van de Joden, die meenden, dat de Christus een doorluchtig aards Vorst en Koning zou en moest zijn en hier op de wereld een zeer luisterrijk, zichtbaar koninkrijk stond op te richten. Nee, zulke vleselijke en aardsgezinde gedachten van Hem en van Zijn Persoon moesten in de gemoederen van Zijn discipelen geen plaats hebben, dewijl die hun ten hoogste schadelijk waren en daarom trachtte de Heiland die nu tegen te gaan, met Zichzelf zo te vernederen en op zo'n lage wijs aan hen gedurig voor te stellen, als de Zoon des mensen, die, naar Zijn mensheid, geen de minste uiterlijke gedaante of heerlijkheid bezat, waarom een werelds mens Hem zou begeren.

c) Maar de Zaligmaker noemt zich ook de Zoon des mensen, alzo bij uitnemendheid, om daar mee te kennen te geven, dat Hij de ware Christus of Messias was, dat lang voorzegde en beloofde Zaad der vrouw, die al van de profeten was afgemaald, als de

Zoon des mensen, volgens Psalm 8: 5 en 80: 18, door Wien God, in gunst en genade de mensen zou komen bezoeken en Zich met hen verenigen. Terecht dan noemt de Heiland zich hier in onze tekst nu ook, de Zoon des mensen; getuigende van Zichzelf, *dat Hij niet gekomen was om der mensen zielen te verderven, maar om te behouden.*

II. Door deze Zijn komst verstaat Christus Zijn menswording en verschijning in het vlees, als de Zaligmaker aller gelovige en uitverkorene zondaars, die achternvolgens des Vaders eeuwig besluit en Vrederaad, in de volheid des tijds in de wereld gekomen en gezonden is, om de zaligheid en verlossing der uitverkorenen, door een dadelijke en lijdende gehoorzaamheid, voor hen teweeg te brengen. Zoals wij die komst des Heilands in de wereld en deze Zijn menswording, bij andere gelegenheden gewoon zijn omstandig en opzettelijk voor de gemeente te verhandelen; waarom wij er dan nu voor het tegenwoordige niet breder van zullen spreken, maar liever overgaan om het heerlijke einde te beschouw, waartoe de Zoon des mensen, de Heere Jezus Christus, in de wereld gekomen is. Dit stelt Hij ons hier zelf voor:

a) ontkenner- en dan b) bevestigenderwijs.

A) Ontkennerderwijs; de Heiland zegt, *dat Hij niet gekomen was, om der mensen zielen te verderven.* Door de zielen der mensen worden hier niet in een nauw en bepaalde zin slechts alleen der mensen zielen verstaan, of de onsterfelijke geest, het edelste en voornaamste deel van elk mens. Maar in het algemeen de persoon van ieder mens, of de gehele mens met ziel en lichaam beiden. Want over beiden gaat het verderf in de onbekeerden en ongehoorzamen, als God hen aan het eeuwige verderf overgeeft; gelijk ons de Zaligmaker zo leert, Matth. 10: 28, *dat men Gód moet vrezen, die beide ziel en lichaam kan verderven in de hel.* Maar de zielen der mensen worden hier genoemd, omdat de ziel het edelste deel is van de mens, gaande in uitmuntendheid het lichaam zeer ver te boven, zodat aan het verderf of de behoud van de ziel dan oneindig, veel gelegen is, ja zoveel meer, bij manier van spreken, als de ziel in kostelijkheid en waardij het lichaam overtreft. Wat is er nu van de zielen der mensen? De Heiland getuigt, *dat Hij niet gekomen was, om die te verderven.* De eeuwige rampzaligheid der verdoemden, in de hel, komt ons in de Heilige Schrift doorgaans voor, onder de benaming van een verderf, van het eeuwige verderf, enz. en God de Heere, als Hij de zondaars, om hun ongehoorzaamheid, in de hel werpt en aan de eeuwige rampzaligheid overgeeft, wordt gezegd *hen te verderven*; gelijk wij dat zo vinden in die even aangehaalde plaats van Mattheüs, *dat God, beide ziel en lichaam, kan verderven in de hel*; en Jakobus 4: 12; waar God genoemd wordt *die enige Wetgever, die behouden en verderven kan.* Hierom wordt het ondergaan van de eeuwige rampzaligheid ook een *verderven* genoemd, gelijk als Joh. 3: 16, *Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe.* En terecht wordt het overgeven van de zondaar of van de zielen der mensen, aan de eeuwige verdoemenis en rampzaligheid, een *verderven van de zondaars* genoemd en die verdoemenis zelf een *verderf*. Want het woord verderven betekent zoveel als iemand ten enenmale ten onder te brengen en voor altoos ten hoogste rampzalig en ellendig te maken, door hem van alle goed en zaligheid, voor eeuwig te beroven en hem aan alle kwaad, droefheid en ellende onderhevig te maken, zonder dat enige de minste hoop van herstelling of genezing. immer over blijft. Nu, als God de ongehoorzame en ongelovige zondaars van Zich verstoot en in de hel werpt, dan brengt Hij hen voor eeuwig ten onder, dan berooft Hij hen voor eeuwig van alle zaligheid en werpt hen in een eindeloze, onbeschrijfelijke ellende en rampzaligheid en zo verderft Hij hen dan

voor eeuwig, zodat ze nimmermeer genezen, hersteld of verlost kunnen worden.

En van zodanig een verderven van de zielen der mensen gewaagt de Heiland hier nu, getuigende, dat Hij om der mensen zielen of personen alzo te verderven niet gekomen was.

En werkelijk, daar is niets, dat de menslievende Heiland, Christus Jezus, met Zijn gezegende komst in de wereld, minder heeft beoogd en bedoeld, dan het verderf van der mensen zielen. Meermalen betuigde Hij dat dit het einde of oogmerk van Zijn komst in de wereld niet was, als Joh. 3: 17. *Want God heeft zijn Zoon niet gezonden in de wereld, opdat hij de wereld veroordelen zorg, maar opdat de wereld door hem zou behouden worden.* En hiervan heeft de Zaligmaker, in Zijn ganse leven en wandel hier op aarde, de klaarste en krachtigste blijken gegeven, betonende in alles wat Hij sprak of deed, dat Hij niets minder dan het verderf en de eeuwige rampzaligheid van de zielen der mensen zocht, maar wel geheel het tegendeel.

Zo er in het gedrag en wandel van de Heiland iets in deze kan doen tot onze overtuiging, dan moeten wij immers in alles wat er van Hem geschied is, de klaarste en krachtigste blijken en verzekeringen gewaar worden van Zijn oneindige mensenliefde en Hem houden voor Hem van Wie God betuigen kon: *Dat Hij zo waarachtig als Hij leeft, geen lust had aan de dood der godlozen, maar daarin, dat ze zouden leven en zich tot Hem bekeren.* O, om van deze zalige en aller-dierbaarste waarheid overtuigd te worden, hebben wij onszelf, bij Gods licht en Geest, maar veel te oefenen in de overweging en beschouwing van al 's Heilands lering en wandel hier op aarde, onder de mensen; dan zal het blijken, dat, hoewel Hij de macht had om alle mensen voor eeuwig te verderven, Hij nochtans niemands verderf of rampzaligheid ooit gezocht of uitgewerkt heeft, zelfs niet van zijn aller-goddellooste vijanden, die Hem gekruist en gedood hebben. Maar integendeel, dat Hij stervende, voor hen Zijn hemelse Vader nog heeft gebeden. Zo dan, terecht getuigt de menslievende Heiland Jezus hier, dat de Zoon des mensen niet gekomen is om der mensen zielen te verderven, maar om te behouden. De waarheid hiervan zal nog nader blijken, wanneer wij het tegengestelde, waarachtige einde van des Heeren komst in de wereld nu verder overwegen, wat Hij hier betuigt en leert geen ander geweest te zijn, *dan om der mensenzielen te behouden.*

B) Het ware einde van des Heeren Jezus komst in de wereld is geweest, gelijk Hij ons hier zelf leert, *om der mensen zielen te behouden.* Behouden is hier juist het tegenovergestelde van verderven. Het is een woord, dat doorgaans gebruikt wordt, om te betekenen het werk der verlossing en der eeuwige zaligheid, die de gelovigen en uitverkoren ontvangen in en door Christus. Want als Christus de uitverkoren zalig maakt en voor eeuwig van de zonde verlost, dan wordt Hij gezegd, hen of hun ziel te behouden, als in die reeds aangehaalde plaats, Joh. 3: 17, waar de Heiland leert, *dat God Zijn Zoon niet in de wereld gezonden heeft, opdat hij de wereld zou veroordelen, maar opdat de wereld door Hem zou behouden worden.* En Joh. 10: 9, *Ik ben de deur, indien iemand door Mij ingaat, die zal behouden worden.* Hierom wordt de zaligheid zelf een behouden genoemd, Heb. 10: 39, *Maar wij zijn niet van degenen, die zich onttrekken ten verderve, maar van degenen, die geloven tot behouden der ziel.* En God wordt daarom genoemd: *een Behouder van alle mensen maar allermeeest der gelovigen*, 1 Tim. 4: 10. En terecht word het zaligen en verlossen der gelovigen in en door Christus, een behouden genoemd. Want behouden is eigenlijk iemand van enig verderf, ondergang of rampzaligheid te verlossen en daartegen geheel te beveiligen en gelukkig te maken. Het geeft dus te kennen, dat iemand uit een staat van jammer, ellende en verderf wordt uitgeleid en in een staat van gelukzaligheid wordt

overgebracht. Nu, alzo worden de uitverkoren en gelovigen ook behouden in en door Christus Jezus . Want ze worden,

- 1) Door Hem geheel bevrijd en beveiligd van het hoogste kwaad, de zonde, waar ze in geworpen lagen en voor eeuwig in hadden moeten blijven. Ze moesten allen ten verderve en te gronde gaan. Ze waren allen geheel verloren in zichzelf. Maar hier worden ze van Christus, door middel van geloof, wedergeboorte en bekering, uit die rampzalige staat getrokken en gered en van dat hoogste kwaad, de zonde, genadig verlost en behouden.
- 2) Ten andere brengt Christus Zijn uitverkoren en gelovigen, bij deze verlossing van het hoogste kwaad, de zonde, ook tevens het hoogste goed en de eeuwige zaligheid toe. Want Hij leidt hen in de gemeenschap van een Drie-enig God, gevende hun die God te kennen, te beminnen, te omhelzen, te genieten, te dienen en te verheerlijken, bij aanvang in dit leven en volmaakt in het toekomstige leven der eeuwige heerlijkheid.

Ziet daar, geliefden, zo behoudt de Heere Jezus Christus de zielen der mensen; zo maakt Hij zijn uitverkoren en gelovigen zalig en verlost hen, voor eeuwig, van de zonde en het verderf, dat uit de zonde is, hen roepende, rechtvaardigende, heiligende en verheerlijkende; gelijk dit alles nader en breedvoerig zou kunnen worden verhandeld, als er tijd toe was.

III. Daartoe nu, om de zielen der mensen, te weten, der uitverkoren en gelovigen, alzo te zaligen en te behouden, getuigt de Heiland hier in onze tekst, ***dat Hij in de wereld gekomen is***; een waarheid, die ons, het gehele Heilige Woord door, alzo en niet anders geleerd wordt, gelijk als om het maar met een plaats of twee te bevestigen: Luk. 19: 10 zegt de Zaligmaker: *Want de Zoon des mensen is gekomen om te zoeken en zalig te maken hetgeen verloren was.* En 1 Tim. I: 15, *Dit is een getrouw woord en aller aanneming waardig, dat Christus Jezus in de wereld gekomen is om de zondaren zalig te maken.*

Merkt hier dan nu, Aandachtigen,

1) Dat de Heiland, lerende, dat hij gekomen was om de zielen der mensen te behouden, daarmee zichzelf dan aan ons komt voor te stellen als de enige Heiland, Behouder en Verlosser van het uitverkoren en gelovig mensdom, die deze behoud, alleen door zichzelf, voor hen verdient, teweeg brengt en door Zijn Geest aan hen werkt, zodat Hij dan de enige Heiland en Behouder is, de enige hoorn der zaligheid en rotssteen des heils. En werkelijk, als de uitverkorenen door Christus' Geest levendig gemaakt, verlicht en met Christus, door het geloof verenigd worden, dan leren ze kennen, dat Christus en wel Hij geheel en alleen der zondaren Behouder is. Want dan zien zij, dat noch in zichzelf, noch in enig schepsel buiten hen, in hemel of op aarde, noch in God buiten Christus, enige de minste zaligheid of behoud voor hen is te vinden. Want

a) in zichzelf worden ze niets anders gewaar, dan een grondeloze afgrond van de uiterste ellende, rampzaligheid, ledigheid, blindheid en aller-diepste machteloosheid, zodat ze ten enenmale hoop-, red- en radeloos met de verloren zoon moeten uitroepen: *wij vergaan.*

b) Gaan en wenden ze zich tot de schepselen buiten hen, o, daar vinden ze ook niets anders dan de uiterste ledigheid, zwakheid en krachteloosheid tot behoud. Niets ontmoet hen, waar ze enige hoop of vertrouwen op kunnen stellen, of iets goeds voor hun rampzalige zielen van kunnen tegemoet zien, maar ze vinden

het al voor hen gebroken bakken te zijn, die geen water houden.

c) Ja, ook in God zelf, in de aller-beminnelijkste en aller-heerlijkste Jehovah, hoe zalig en algenoegzaam Hij ook is, vinden ze geen de allermiste zaligheid of behoud buiten Christus, maar beschouwen Hem als een ten enenmale schrikkelijk, grimmig, rechtvaardig en vertoornd God tegen alle zondaren, als een vuur om hen te verbranden gelijk een distel en doorn, Jesaja 27: 4. Dus worden de uitverkoren hier dan geheel en alleen gewezen en geleid tot Christus, als de enige Zaligmaker en Behouder van zondaren, in Wie alleen gerechtigheden en sterkte zijn en tot Wie ze met hun ganse ziel moeten komen en allen hun toevlucht nemen, willen ze in en door Hem verlost en eeuwig behouden worden. Terecht dan getuigt en leert de Heiland hier, dat hij gekomen was, om der mensen zielen te behouden.

2) Ten andere vertoont de Heiland hier ook niet minder beide Zijn macht en bereidwilligheid om de zondaren, die in Hem geloven te zaligen en te behouden. Hij toont

a) zijn kracht, hoe Hij volkomen machtig en algenoegzaam was, Zijn uitverkoren en gelovigen, van de zonde en het verderf te verlossen en voor eeuwig te behouden. En werkelijk, in Christus ligt het leven en de behoud aller gelovigen en uitverkoren geheel opgesloten. Gelijk er buiten Hem voor de zondaar niets tot behoud te vinden is, zo is het in Christus alles te vinden, wat daartoe enigszins van noden is. Hierom komt Hij ons dus sprekende voor, Jesaja 63: 1: *Ik ben het die machtig ben te verlossen*. En van Hem wordt getuigd, *dat Hij volkomen of ten uiterste toe kan zalig maken al degenen die door hem tot God gaan, also hij altijd leeft om voor hen te bidden*, Heb. 7: 25.

b) Daarbij vertoont ons Christus hier ook Zijn grote toegenegenheid en bereidwilligheid om de zielen der mensen, die maar werkelijk tot Hem de toevlucht nemen, te zaligen en te behouden. Want Hij getuigd, dat Hij daartoe gekomen was in de wereld, om die behoud voor hen te verdienen en teweeg te brengen. Was Hij daartoe gekomen, had Hij zichzelf daar toe zo uitnemend laag vernederd, was der zondaren behoud het doeleinde, dat Hij met Zijn menswording, dood en sterven bedoelde, - wel, dan sprak het immers vanzelf, dan was er voor de Heere Jezus geen aangenamer noch liever werk, dan dat Hij zondaren, tot eer van Zijn Vader en van de drie-enige God, door Zichzelf mocht zaligen en behouden. Die dan, om behouden te worden, tot Hem wilde komen en zijn toevlucht nemen, o, die behoefde geenszins te vrezen, dat hij van Christus verstoten of uitgeworpen zou worden. Nee, de Heiland was daartoe gekomen, om der mensen zielen te behouden en niet te verderven. Hierom roept en nodigt Hij tot dit einde alle zondaren tot Zich en biedt hun de eeuwige behoud, door Hem verworven, aan, als ze maar tot Hem willen komen, zeggende: *Wendt u naar Mij toe, wordt behouden, al gij eindend der aarde; want Ik ben God en niemand meer*, Jesaja 45: 22. Zo dan, het blijkt uit alle dezen, dat de menslievende Heiland Jezus hier terecht en naar waarheid getuigt, *dat de Zoon des mensen niet gekomen was om der mensen zielen te verderven maar om te behouden*.

Deze waarheid stelt de Heiland hier nu Zijn twee Apostelen JakobUS en Johannes voor, om hun te meer te doen zien de onbetamelijke van hun vleselijke drift en oplopendheid, ja van hun hardheid en wreedheid tegen de Samaritanen, die de Heiland, uithoofde van hun godsdienst, weigerden in hun vlek te ontvangen en

herberg te geven. Waarover deze twee Apostelen hen maar zo aanstonds allen samen, evenals Sodom en Gomorra, met vuur uit de Hemel wilden verslonden hebben. Maar nee, hoewel deze ongehoorzame en vijandelijke Samaritanen dat wel verdienden, zo wilde de Zaligmaker Zich nochtans aan hen niet wreken, noch hen tijdelijk en eeuwig verderven, maar Hij wilde hen liever met lankmoedigheid verdragen. Hij wilde hier op de wereld geen strenge en rechtvaardige wraakoefeningen over de goddelozen aanrichten, terwijl Hij daarop leefde. Want dit streed geheel tegen het einde en oogmerk van Zijn komst en verschijning op de wereld, wat niet was, om der mensen zielen te verderven maar om te behouden,

Want was de Heere Jezus daartoe op de wereld gekomen, om de wereld te veroordelen en alle goddelozen te straffen en te verderven, o, de gehele wereld had moeten te gronde gaan, geen vlees had kunnen behouden worden. Maar nee, doordat Christus, de Zoon des mensen, op de wereld kwam om der mensen zielen te behouden, heeft Hij zolang Hij totdat doel hier op de wereld verkeerde, zich van alle strenge straffen en wraakoefeningen over de Goddelozen willen onthouden en Zich maar alleen aan der mensen zaligheid en behoud, om welke Hij gekomen was, laten gelegen liggen; stellende Zijn oordelen en wraakoefeningen over de goddelozen en ongehoorzamen uit, totdat Hij weer in de Hemel zou opgenomen zijn en daar als Koning zou zitten en heersen op Zijn troon. Voornamelijk wanneer Hij ten jongste dagen als Rechter zou verschijnen ten oordeel, *dan zou Hij al Zijn vijanden verpletteren met Zijn ijzeren scepter en met vlammend vuur, wraak doen over degenen die God niet kennen en over degenen die het Evangelie onzes Heeren Jezus Christus niet gehoorzaam zijn*, 2 Thess. 1: 8.

Toepassing

Hebbende hiermee onze tekstwoorden genoeg verklaard en verhandeld, is het nodig en dienstig daar nog kort enig gebruik van te maken voor onszelf.

1. Is de Heere Jezus Christus gekomen niet om der mensen ziel te verderven maar om te behouden, hoe grotelijks moesten hier dan nu niet alle zorgeloze mensen onder ons beschaamd en overtuigd worden, die zich zo weinig aan hun eeuwige behoud of verderf laten gelegen liggen. Die zich zo weinig recht bekommeren, of ze wel met Christus, door het geloof, tot hun behoud verenigd zijn en gemeenschap hebben aan zijn gerechtigheid en zaligheid door welke ze alleen van het eeuwige verderf kunnen verlost en van de eeuwige toorn behouden worden. Mensen, die menen, dat, om door Christus behouden te worden, een uiterlijke en verstandige mondbelijdenis genoeg is, waardoor men dat maar zonder grond vaststelt en zich inbeeldt, dat Christus onze Behouder en Zaligmaker is en daar dan maar gerust en onbekommerd op heen leeft; menende dat alles wel met ons is en dat wij in het eeuwige verderf niet zullen komen. Maar weet, zorgeloze mensen, dat, evenals het de inwoners van de eerste wereld niet kon helpen, dat er een ark van behoud tegen de zondvloed was, zo ze daar niet dadelijk in gingen, dat het u allen ook evenzo weinig kan helpen, dat er een Christus Jezus, een Behouder en een Zaligmaker van zondaren is, indien u niet werkelijk door het geloof in Hem, als in de enige Ark en rotssteen der behoud komt in te gaan en u in Hem voor de zondvloed van Gods toorn en eeuwige oordelen komt te verschuilen. Vertrouwt dan niet, mensen op uw verstandige kennis, die gij van de Zaligmaker Christus Jezus en van Zijn Zaligheid en behoud hebt. Want die kan u, niet helpen noch behouden, maar onderzoekt, of u met die Zaligmaker Christus Jezus, door een waar geloof verenigd bent. En alzo deel aan zijn zaligheid en behoud hebt.

2. Hoe moet deze verhandelde Tekst ook dienen tot overtuiging en beschaming van

zoveel blinde en bedrogene naam Christenen onder ons, die, terwijl ze voorwenden en belijden alleen door Christus te willen behouden worden, nochtans in waarheid hun behoud, geheel buiten Christus, in zichzelf zoeken, in hun plichten, uiterlijke godsdienstigheden en burgerlijke wandel. Die in hun rampzalige blindheid daar alleen op steunen en vertrouwen, menende, dewijl ze dit alles doen en in geen ergerlijke zonden en goddeloosheid leven, ze door Christus wel zullen behouden worden. Maar weet, arme blinde mensen! dat al uw doen, al uw plichten en uiterlijke godsdienstigheden zou zijn; dat gij verdoemelijk voor God zijt; dat u met uw eigengerechtigheid voor Hem geenszins kunt bestaan; dat uw beste deugden en werken maar gebroken bakken zijn, die geen water houden, maar zandgronden, waar u niet op bouw kunt. Weet dat, wilt u door Christus behouden worden, u al het uwe verzaken moet en uw toevlucht geheel en alleen, door het geloof, tot Hem moet nemen, als tot de enige Hoorn en rotssteen des heils, om door Hem in Gods gunst te komen en gerechtvaardigd, geheiligd en alzo voor eeuwig behouden te worden.

3. Hoe moet deze onze verhandelde tekst ook dienen tot uitlokking, opbeuring, moedgeving en losmaking van alle ware bekommerde, overtuigde en heilbegerige zielen, die, wegens de grootheid van hun zonden en rampzaligheid, zozeer teruggehouden worden, om zich door het geloof te wenden tot Christus en zichzelf aan Hem over te geven en op Hem neer te werpen. O, hier betuigt de Heere Jezus immers Zelf, dat het Zijn lust en vermaak is, de zielen der mensen te behouden; dat Hij om der mensen behoud en geenszins om hun verderf op de wereld gekomen is.

Och, dat zo'n menslievende Heiland dan toch eens geloof mocht verdienen, bij zo menige bekommerde ziel, als er nog in de wereld gevonden wordt; dat ze niet langer harde en wrede wettische gedachten van de Heere Jezus mochten hebben, evenals was Hij meer uit op hun verderf dan behoud. Maar dat ze zich door deze Zijn liefderijke betuiging en betoning van Zijn genadige bereidwilligheid om zondaars te behouden, eens mochten laten bewegen, om Hem niet langer enigszins af te wijzen, tegen te gaan en zich van Hem te onttrekken. Maar om zich geheel tot Hem te wenden, aan Hem over te geven, aan Hem toe te vertrouwen en Hem in geloof en liefde zo bereidwillig te omhelzen en al hun zaligheid en behoud bij Hem te zoeken, als Hij zich daartoe bereidwillig en volvaardig op de liefderijkste wijze hun aanbiedt.

4. Eindelijk, wat liggen hier in onze verhandelde Tekst ook niet al leringen en vermaningen voor al Gods volk en kinderen, om hen tot hun plicht te bewegen en aan te zetten. Want hier

- a) Worden ze hier vermaand in tere erkenning, aanbidding en verwondering weg te zinken over de oneindige mensenliefde van hun Heere en Zaligmaker Christus Jezus, die als de Zoon des mensen hier op de wereld heeft willen komen, niet om der mensen zielen te verderven, maar om te behouden.
- b) Worden Gods kinderen hier vermaand, de Heere Jezus voor hun enige Heiland en Behouder te erkennen en daartoe al hun zaligheid en behoud in zijn handen te stellen en die alleen door het geloof bij Hem te zoeken.
- c) Worden ze hier vermaand, de Heere Jezus gedurig als hun enige Heiland en Behouder te gebruiken, zich gedurig tot Hem te wenden, opdat Hij hun zaligheid en behoud, door Zijn genade en Geest, meer en meer in hen voltooi, bevorderen en voortzette en ze daartoe dan ook steeds van Hem afhangen, om al hun licht, sterkte en gerechtigheid, van Hem alleen te ontvangen, en op Hem alleen steeds te steunen en te vertrouwen.
- d) Worden Gods kinderen hier ook vermaand en opgewekt, de Heere Jezus,

als de enige Zaligmaker en Behouder van zondaren, aan andere, die Hem daarvoor nog niet erkennen, te verkondigen, hun daartoe de ijdelheid en krachteloosheid van alles, wat buiten Christus is, gedurig voor ogen te stellen en hen zo tot Hem, als de enige Behouder der zielen te wijzen, zoekende alle mensen te bewegen, tot het geloof in Hem.

e) Eindelijk worden Gods kinderen hier ook geleerd en vermaand, in dezen het voorbeeld van hun menslievende en zachtmoedige Heiland na te volgen, niemand door strafheid en hardigheid ter neer te slaan, voornamelijk niet, ware bekommerde en oprechte zielen. Niemands veroordeling of verderf, maar aller zaligheid en behoud te zoeken, verdragende en onderwijzende met zachtmoedigheid degenen, die tegenstaan: of hun God te eniger tijd bekering gawe, tot erkenning der waarheid, 2 Tim. 2: 25, gelijk de Apostel Paulus zo in het bekeren der mensen handelde, volgens 2 Korinthe 13: 10. Waar hij getuigd, dat hij zijn macht van de Heere ontvangen had tot opbouwning en niet tot onderwerping.

De Heere make Zijn volk en kinderen tot dit alles zelf meer en meer bekwaam, door Zijn Heilige Geest, in Christus Jezus Zijn Zoon, Wien toegebracht moet worden de eer en de heerlijkheid, tot in eeuwigheid. Amen!

KRALINGEN, 21 December 1768.

ZEVENDE PEDICATIE, HANDELENDE OVER 1 Petrus 4: 18.

En indien de rechtvaardige nauwelijks zalig wordt, waar zal de goddeloze en de zondaar verschijnen?

Onder de beroemdste en bekendste geschiedenissen, die in de eerste wereld zijn gebeurd en voorgevallen, is die van de zondvloed wel de aller-voornaamste. Daar zullen er weinigen onder mijn Toehoorders zijn die niet uit de Goddelijke Openbaring kennis zullen hebben van dat verschrikkelijke en vreselijk oordeel, dat God de Heere toenmaals over het menselijk geslacht en de gehele aardbodem bracht, die Hij verdelgde door middel van een ijselijke watervloed; hoedanige voor of na die tijd niet geweest is, noch ooit weer zijn zal. In zover dat van het ganse mensdom niet meer dan acht zielen, zijnde het huisgezin van de rechtvaardige en Godzalige Noach, behouden werden door middel van een schip of ark, dat ze op des Heeren bevel, voor dat de zondvloed kwam, gebouwd en gemaakt hadden. Een middel des te merkwaardiger, omdat dit het enige was, waardoor Noach met de zijnen, niet zonder veel gevaar en als ternauwernood behouden kon worden. Want ze hebben in deze ark met veel benauwdheid en ongemak, de lange tijd van 150 dagen moeten doorbrengen, drijvende op de woeste en onstuimige wateren, zonder een voet buiten de ark te kunnen zetten, omdat de ganse aarde zodanig onder water stond. Zodat zelfs de toppen der hoogste bergen er 15 el diep onder gekomen waren, zodat wij gemakkelijk kunnen begrijpen, dat Noach met zijn huisgezin, hier maar door middel van de ark, ternauwernood en niet zonder groot gevaar behouden is geworden en dat alle levendige zielen, buiten de ark, ellendig hebben moeten omkomen en gezamenlijk verdrinken.

Er is geen een geschiedenis in het ganse Woord van God, die ons het geestelijke genadewerk van de zaliging des zondaars levendiger afschildert, dan deze van de zondvloed.

- De ark verbeeldt ons de Heere Christus, als het enige Middel van zaligheid en behoud.
- NOACH en zijn huisgezin vertonen ons alle ware en uitverkorene gelovigen, die door Christus, als de enige ark van zaligheid, gered en behouden worden.
- En het overige goddeloze mensdom, dat door de zondvloed verdelgd werd, beeldt ons af de verdoemden en ongelovigen, die buiten Christus en Zijn gemeenschap, voor eeuwig blijven gesloten en aan het rampzalig verderf der hel worden overgegeven.

Gelijk nu de rechtvaardige Noach met zijn huisgezin, in de zondvloed, niet dan ternauwernood en met groot gevaar, ongemak en benauwdheid, door middel van de ark behouden werd, zo worden ook mee alle uitverkorene gelovigen, door Christus niet behouden dan ternauwernood en met veel moeite, bekommernis, ongemak en benauwdheid. Zodat ze niet dan nauwelijks het verderf en oordeel der eeuwige verdoemenis ontvlieden; evenals een, wiens huis, boven zijn hoofd, in lichte laaie vlam staande, maar ternauwernood de vlammen ontvlucht en zijn lichaam en leven bergt. Daarbij was deze gevaarlijke en ongemakkelijke behoud van de rechtvaardigen Noach met de zijnen een gewis en zeker teken van de rampzalige ondergang en verderf van al het overige mensdom, dat buiten de ark gesloten bleef.

Het nauwelijks zalig en behouden worden van Gods rechtvaardig volk, de uitverkorene gelovigen, door Christus, is ook een klaar en gewis teken en kenmerk van de zekere ondergang en het eeuwige verderf van alle goddelozen en verworpenen die buiten Christus, de ware en enige Ark van behoud, gesloten worden. Zo er iemand

enigszins aan twijfelt, die wijzen wij naar de woorden van onze tekst, waar de Apostel Petrus ons deze waarheid klaar leert, door deze vraagswijze voorstelling aan de gelovigen: *indien de rechtvaardige nauwelijks zalig wordt, waar zal de goddeloze en de zondaar verschonen?*

De Apostel is, van het vorige vers af, bezig met de gelovigen, aan welke hij deze zendbrief schrijft, ernstig te vermanen en te vertroosten in en tegen de menigvuldige verdrukkingen en vervolgingen, die hen hier op de wereld, van hun ongelovige vijanden werden aangedaan, hun verscheidene redenen daartoe dienstig voorhoudende, als bewijs dat die verdrukkingen van God geschieden tot hun beproeving; dat ze hun gelijkvormig maakten met Christus, zo in lijden als in heerlijkheid, vers 13; dat er de belofte van een eeuwige zaligheid aan vastgemaakt was, vers 14.

Hierop gaat hij verder en wijst de gelovigen aan, vers 15 en 16, hoe ze al hun verdrukkingen lijden moesten, namelijk: niet als kwaaddoeners maar als waarachtige en gelovige Christenen. Dit gedaan hebbende, wekt hij hen nu verder op tot gewilligheid en standvastheid in het lijden der verdrukking, door hun voor ogen te stellen, het vreselijk oordeel van God, dat eens zeker over de goddelozen, hun vervolgers, stond te komen, zeggende vers 17: *Want het is de tijd, dat het oordeel begint van het huis Gods; en indien het eerst van ons begint, welk zal het einde zijn dergenen, die het Evangelie Gods ongehoorzaam zijn?*

Dit verklaart de Apostel nu nader en breidt het verder uit, in onze te verhandelen tekstwoorden. Waarin hij het onvermijdelijk oordeel en verderf der goddelozen klaar aantoonst en geheel vast en zeker maakt, uit de nauwheid en moeilijkheid van het behouden en zalig worden der rechtvaardigen en gelovigen. Hij zegt: *indien de rechtvaardige nauwelijks zalig wordt, waar zal de goddeloze en de zondaar verschijnen?*

Overschoen en geheel nuttige woorden, Geliefden, die ons klaar zullen leren de geheel nauw en moeilijke weg tot de zaligheid en het eeuwige leven, voorgesteld als een aller-klaarst en zeker bewijs van de onvermijdelijke verdoemenis en het eeuwige verderf van alle onbekeerde zondaren en goddelozen.

O, behaagde het de Heere deze verhandeling heden te zegenen aan veel onsterfelijke zielen en Zijn schrik en Goddelijke vrees daardoor zodanig op hun harten te brengen, dat ze er eens door ontwaken mochten uit de zorgeloze slaap der zonde, om het eeuwige verderf, dat hen en alle onbekeerde zondaars zeker naderende is, te ontvlieden en op zo'n grote zaligheid en behoud acht te geven! Amen.

Twee stukken ontmoeten ons hier dan ter verhandeling,

- I. Het nauwelijks, bekommernisje en moeilijk zalig worden der rechtvaardigen en gelovigen, voorgesteld in de woorden: *indien de rechtvaardige nauwelijks zalig wordt.*
- II. En dan de daaruit opgemaakte zekerheid en onvermijdelijkheid van de verdoemenis en het verderf der zondaren en goddelozen, vervat in de volgende woorden: *waar zal de goddeloze en de zondaar verschijnen?*

I. Wij hoorgin hier dan gewagen van een rechtvaardige en daarvan getuigen, dat hij nauwelijks zalig wordt en dat wel bij wijze van een vast vooronderstelde waarheid, *indien het zo is indien de rechtvaardige nauwelijks zalig wordt.*

De persoon dan, van welken hier eerst gesproken en gehandeld wordt, is een rechtvaardige. Zonder lang te blijven staan op de kracht en betekenis van het woord

rechtvaardig, willen wij uw aandacht nu maar alleen dit zeggen, dat door een rechtvaardige in de Heilige Schrift doorgaans en algemeen verstaan wordt een uitverkoren en gelovig gunsteling van God, die door middel van Christus' bloed, van de zonden en derzelver schuld en straf is gerechtvaardigd en vrijgesproken en door Zijn Geest daarvan is gereinigd en geheiligd. Zodat hij niet meer in de zonde leeft en in deszelfs macht en slavernij, maar geheel wandelt in nieuwigheid des levens, als een, die uit de dood is levendig geworden. Het geeft dan niet te kennen zo iemand, die werkelijk geheel rechtvaardig en heilig is, zonder enige vlek van zonde of onvolmaaktheid. Nee, want zelfs de aller-heiligsten zondigen dagelijks en moeten belijden voor de Heere met de dichter, Psalm 143: 2: *Heere! gaat niet in het gericht met uw knecht: want niemand die leeft zal voor Uw aangezicht rechtvaardig zijn.* En uit Spreuk. 20: 9, *Wie kan zeggen, ik heb mijn hart gezuiverd, ik ben rein van mijn zonden?* Zo'n betekenis van volmaakte heiligheid heeft het woord rechtvaardig nooit, als het van mensen hier op aarde gebruikt wordt, maar wel als het wordt gebruikt van verheerlijkte gelovigen in de Hemel en in 't bijzonder in de Heilige Schrift als het wordt toegeëigend aan de Heere Jezus, de Zoon Gods, gelijk geschiedt van de Apostel Johannes in die woorden: *Wij hebben een voorspraak bij de Vader, Christus Jezus, de Rechtvaardige*, 1 Joh. 2: 2.

De gelovigen hier op aarde worden dan *rechtvaardigen* genoemd,

- 1) omdat ze door het geloof met de Heere Christus verenigd zijn en Hem hebben aangenomen voor de Heere hun gerechtigheid, Jeremia 23: 6 en dus deel en gemeenschap hebben aan Zijn volmaakte gerechtigheid en gehoorzaamheid, door middel waardoor ze voor God tot rechtvaardigen gesteld worden, volgens Rom. 5:19.
- 2) Omdat ze ook gemeenschap hebben aan de Geest van Jezus en door de zelf van de zonden geheiligd en gereinigd worden, zodat ze zich alleszins bevljtigen. en toeleggen op inwendige heiligheid en om Gode vruchten te dragen der gerechtigheid, die het geloof en de bekering waardig zijn. Zie, hierom draagt elk en ieder uitverkoren gelovige doorgaans, in het Woord van God, de Naam van een rechtvaardige en zo geschiedt dit van de Apostel Petrus hier nu ook. Die noemt Gods volk, de gelovigen, hier ook met die luisterrijke eernaam van rechtvaardigen.

En wat is het nu, dat hij van hen te zeggen heeft? Hij getuigt van zo'n rechtvaardigen en uitverkoren gelovige, dat hij nauwelijks zalig wordt, zeggende: ***En indien de rechtvaardige nauwelijks zalig wordt.*** Het heil en de weldaad, die hij hier aan de rechtvaardigen toeschrijft en waarmee hij hem boven de zondaars en goddelozen verheft, is, *dat hij zalig wordt.* Het woord zalig worden heeft meer dan een betekenis in.

Maar hier en meest overal, geeft het te kennen die zalige gelukstaat en dat uitnemende heilgoed van alle uitverkoren en gelovige zondaren, waardoor ze uit het hoogste kwaad, van de zonde en deszelfs rampzaligheid, om de verdiensten van Christus worden verlost en dadelijk ingeleid en overgebracht in de bezitting van het hoogste Goed, zijnde de zalige gemeenschap van de Drie-enig God, aanvankelijk en in de beginsels hier op aarde en hierna eeuwig volmaakt boven in de Hemel.

Dit wordt doorgaans in de Heilige Schrift zalig worden genoemd zoals Hand. 16: 30, waar de overtuigde stokbewaarder Paulus en Silas dus in verlegenheid aanspreekt: *Lieve heren, wat moet ik doen, opdat ik zalig worde?*

Om dit nader te verstaan, zo weet, Geliefden, dat alle mensen, niemand uitgezonderd, van nature ten hoogste ellendig en rampzalig zijn door de zonde, als zijnde doemwaardig voor God en liggende onder Zijn eeuwige toorn en afgescheiden van

Zijn zalige gemeenschap. Alle zijn zij slaven van de satan en de zonde, geheel dood in zonden en in misdaden; liggende buiten God, in een modderpoel van allerlei jammerlijke en rampzalige ellende, die de zonde noodzakelijk met zich sleept. Zodat ze alles missen, wat de ziel werkelijk gelukkig kan maken en onderhevig zijn aan het hoogste kwaad, dat hen tijdelijk en eeuwig ellendig en alleszins ongelukkig maakt. In zo'n ellendige staat blijft een zondaar nu voor altijd liggen, indien God zich niet in Christus over hem ontfermt en hem daaruit krachtdadig in de tijd verlost door middel van Zijn hartveranderende en vrije genade, die Hij aan de zondaar schenkt en waardoor Hij hem in zijn Zoon doet geloven en langs die weg overgaan uit het rijk des satans, in het Koninkrijk van Hem en de Zoon van Zijn liefde.

Hieruit is nu zeer gemakkelijk te begrijpen, wat eigenlijk het zalig worden van een zondaar is, namelijk: het krachtdadig overbrengen van de zondaar, door middel van geloof en bekering, uit de ellendige staat der zonde en der verdoemenis, in de zalige staat van heerlijkheid en genade, zoals die aanvankelijk begint hier op aarde en hierna eindeloos volmaakt genoten wordt in de Hemel. En dus bestaat dit zalig worden dan eigenlijk in twee dingen.

(1) In een ontheffing of bevrijding van het hoogste kwaad, de zonde en 2) in een toebrenging van het hoogste Goed, van Gods vereniging en gemeenschap, dat de zondaar aanvankelijk op de wereld en hierna eeuwig zalig en gelukkig maakt.

Met betrekking tot het eerste wordt een zondaar in het algemeen bevrijd van de zonde. Want de Heere Jezus maakt Zijn volk zalig van hun zonden volgens Matth. 1: 21; in het bijzonder wordt hij ontheft en vrijgemaakt van de schuld der zonde, zodat de Heere hem de ongerechtigheid niet toerekent, Ps. 32: 2. Hij wordt bevrijd van de zonden smet en verderf, waardoor hij walgelijk en onrein was voor God. Want hij wordt afgewassen en geheiligd van de zonden, door Christus' bloed en Geest, volgens I Cor. 6: 11. Ja, hij wordt ontheven en bevrijd van der zondemacht en heerschappij, zodat hij van die geen slaaf of dienstknecht meer blijft, maar dadelijk vrijgemaakt wordt van de wet der zonde en des doods, Rom. 6: 14.

Eindelijk wordt de gelovige zondaar ook, vrijgemaakt van de zondestraffen en verdoemelijkheid, zodat er nu geen verdoemenis meer voor hem is, omdat hij in Christus Jezus is, volgens Rom. 8: 1.

(2) Met betrekking tot het andere stuk, namelijk het ontvangen en toebrenging van het hoogste Goed, verkrijgt een gelovig zondaar die zalig gemaakt wordt, nu al die geestelijke heilgoederen, die beide tot het wezen en welwezen van zijn genadestaat nodig zijn.

In opzicht van het wezen van zijn genadestaat ontvangt hij nu van de hand des Heeren al dit volgende tot zaligheid: hij wordt geroepen uit de duisternis tot Gods wonderbaar licht. Hij wordt uit water en Geest wedergeboren en ontvangt een nieuw leven uit de doden. Hij wordt tot de opperste Herder en Leidsman van zijn ziel bekeerd. Hij verkrijgt het zaligmakend geloof, dat in zijn ziel geworteld is en hem zeer nauw met Jezus verenigt. Hij wordt een kind van God en een erfgenaam des eeuwigen levens. Hij ontvangt de Heilige Geest, die hem alleszins heiligt, bewaart, bestuurt en tot zaligheid regeert.

En wat aangaat het welwezen van zijn genadestaat, daar omtrent wordt hij nu ook, alhoewel niet altijd en in allen evenzeer, meer of min nauw ingeleid in het zalige genot van de gemeenschap en de liefde Gods, die alle verstand te boven gaat. Zodat hij smaakt hemelse blijdschap, vrede en inwendige vertroosting en van Jezus soms geleid wordt in Zijn binnenkamer, van Hem gekust met de kussen Zijnsmonds en

gedrenkt uit de beken van Zijn wellusten, zodat hij gelijk als dronken wordt van de vettingheid van Gods huis.

Ziedaar, in al dit voorgestelde bestaat de zaligheid eens gelovigen en rechtvaardigen hier op aarde en die wordt hierna in de Hemel, nog oneindig volmaakt en veranderd in een geheel zeer uitnemend eeuwig gewicht van heerlijkheid. Dat is nu het zalig worden, waar Petrus hier in de tekst van spreekt en wat hij aan de rechtvaardigen toe-eigent, getuigende, *dat hij alzo zalig wordt*.

Maar het is de Apostel zozeer niet te doen om te tonen, dat een rechtvaardige dus werkelijk zalig wordt, als wel om te ontdekken de wijze en manier hoe en op welke hij tot die dierbare zaligheid geraakt, namelijk, langs een zeer bezwaarlijke, nauwe en geheel moeilijke weg. Want zo schrijft hij: *indien de rechtvaardige nauwelijks zalig wordt*. Het Griekse woord, door nauwelijks overgezet, betekent in zijn eigenlijke kracht, zo iets, dat bijna niet geschiedt of van wat men onzeker is en moet twijfelen of het wel geschieden zal en niet mislukken. Maar omdat de twijfelachtigheid van een zaak, of ze wel zal geschieden en haar bijna onmogelijkheid veeltijds voortspuit uit de grote moeilijkheid en arbeid, die met het doen en geschieden van zo'n zaak vergezeld gaat, hierom is het Griekse woord nu overgebracht, om zo iets te betekenen en aan te duiden, *dat zeer bezwaarlijk en met grote moeite en arbeid verricht wordt*. En dan zegt nauwelijks zoveel als met grote arbeid, strijd, ongemak, moeite, enz. Zo gebruikt het Paulus, Hand. 27: 16, waar hij, zijn scheepvaart verhalende, onder andere zegt: *en lopende onder een zeker eilandje, genoemd Clauda, konden wij nauwelijks de boot machtig worden*. Om te kennen te geven, dat ze grote moeite en arbeid, om de boot van het schip machtig te worden, moesten aanwenden.

In Hand. 14: 18 wordt van Paulus en Barnabas getuigd, dat ze te Lystre, een wonderwerk verricht hebbende aan een kreupelen man, nauwelijks de scharen weerhielden, dat ze hun niet offerden; dat is: dat ze het volk van Lystre, niet dan met grote arbeid en moeite konden terughouden en beletten, dat ze hun niet als Goden, offeranden toebachten. Zo moet het woord *nauwelijks*, hier in onze tekst ook genomen worden en geenszins voor een twijfelachtige onzekerheid, alsof de zaligheid van een gelovigen en rechtvaardigen nog zeer in twijfel stond en onzeker was. Nee, Geliefden, al die door Jezus bloed en geest, van de zonde gerechtvaardigd zijn, zullen en moeten zeker en gewis, hier aanvankelijk en hierna eeuwig, volmaakt zalig worden; dat kan niet anders zijn. *Want het vaste fundament Gods staat, hebbende deze zegel, de Heere kent degenen die de Zijnen zijn*, 2 Tim. 2: 19.

Maar als hier van Petrus getuigd wordt, *dat de rechtvaardige nauwelijks zalig wordt*, dan geeft dat niets anders te kennen, dan dat een gelovige en rechtvaardige, zoals wij gezien hebben, zalig wordt met veel moeite, strijd en bezwaarlijke arbeid; dat de weg, die tot die zaligheid leidt, een zeer nauwe, enge, moeilijke en ongemakkelijke weg is voor de rechtvaardigen en gelovigen, die daar door Gods vrije en wonderbare genade, op gebracht worden; gelijk wij dit nu uw aandacht een weinig nader moeten openleggen.

Het stuk dat wij nu nog een weinig nader net uw aandacht zullen moeten overwegen, *is de nauwe en moeilijke weg, langs welke Gods volk, de gelovigen, hier op deze aarde moeten zalig worden*.

Een stuk, Geliefden, van een zeer brede omslag en dat wel een geheel bijzondere verhandeling zou vereisen; waarom wij ons dan voor het tegenwoordige zullen moeten vergenoegen, omdat er de tijd niet toe is, met maar alleen de voornaamste zaken, die hiertoe behoren, zo kort en klaar als doenlijk is, uw aandacht voor te

houden.

1. Wordt een rechtvaardige nauwelijks, bezwaarlijk en als met grote moeite en arbeid zalig, *aan de zijde van God*, die hem zalig maakt. 't Is waar, wanneer wij acht geven op de almacht en de volmaaktheid van God, dan kunnen wij niet zeggen, dat iets moeilijk of onmogelijk bij Hem is, maar integendeel, dat alles voor Hem zeer licht en gemakkelijk is, zodat Hij maar heeft te spreken en het is er, maar te gebieden en het staat er.

Maar evenwel, slaan wij het oog op het grote werk van het zaligmaken van dode en doemwaardige zondaren, dan moeten wij bekennen, dat God daaromtrent al Zijn kracht en almachtige mogendheid, om zo te spreken, als tegelijk aan heeft te koste gelegd en dat er geen groter noch gewichtiger werk dan dit, ooit van Hem gewrocht is. Immers God heeft er Zijn eigen eniggeboren Zoon, die nevens Hem waarachtig God was en het afschijnsel van Zijn heerlijkheid, en, het uitgedrukte beeld van Zijn zelfstandigheid, toe moeten overgeven en als voor opofferen, om door Hem die zaligheid van de zondaar uit te werken, zonder er meer of minder in te hebben kunnen doen. Werkelijk kwam dat niet nauw aan en heeft het wel nauwer kunnen komen? De eigen Zoon van God, een van de Drie hoogwaardige en aanbiddelijke Goddelijke Personen, heeft zichzelf voor de zaligheid van de zondaar moeten opofferen, zonder dat er meer of minder heeft kunnen geschieden. Wie hier recht met zijn beschouwing wordt ingeleid, o! die moet wegzinken in Heilige verwondering en bekennen, dat het zaligen van een zondaar, zelfs voor de alvermogende God, een allergrootst werk geweest is, waar zijn aanbiddelijke Wijsheid en almacht niet meer dan een enkel middel toe overig had, zijnde Zijn eigen Goddelijke en eniggeboren Zoon, zonder Wiens opoffering geen zondaar, in eeuwigheid, van de zonden had kunnen verlost en zalig worden.

Daarbij beschouwen wij hier mee eens het werk van die Zoon Gods, dat hij heeft moeten ondernemen en uitvoeren voor de zaligheid van de zondaar. O, wat worden wij alweer niet genoodzaakt te bekennen, dat het een allergrootst en moeilijkst werk geweest is en dat er de rechtvaardige zondaar maar nauwelijks door behouden en zalig wordt. Het heeft wat te zeggen wat van de Apostel Paulus geschreven wordt, Philip. 2: 6 enz., waar hij van de Zoon Gods dit volgende getuigt: *Die in de gestaltenis Gods zijnde, geen roof geacht heeft, Gode even gelijk te zin. Maar heeft zichzelf vernietigd, de gestaltenis eens dienstknechts aangenomen hebbende en is de mensen gelijk geworden. En in gedaante gevonden als een mens, heeft hij zichzelf vernederd, gehoorzaam geworden zijnde tot de dood, ja tot de dood des kruises.* In die weinige woorden ligt de ganse arbeid en al het moeilijke werk van de Zoon van God vervat, dat Hij tot zaligheid van zondaren heeft, moeten volbrengen. En wat is dat niet een aller-zwaarste en moeilijkste arbeid geweest? Immers al de Engelen in de Hemel te gelijk konden met elkaar er niets in doen. Het was alleen het werk van de grote en aanbiddelijke Zone Gods; het was en moest alleen zijn een arbeid van Zijn ziel of Goddelijke geest, om welke hij het zaad, dat hij zaligen wilde, moest zien, Jesaja 53. Hij heeft hier de ganse wijnpers alleen getreden en daar was niemand van de volkeren met hem, Jesaja 63: 3. En hoe zwaar en moeilijk hem deze arbeid gevallen heeft, hoewel hij er door Zijn Goddelijke almacht in ondersteund werd, getuigt Hijzelf Jesaja 43: " 24, waar Hij dus tot Zijn volk en verlost erfdeel spreekt: *Maar gij hebt mij arbeid gemaakt met uw zonden, gij hebt mij vermoeid met uw ongerechtigheden.* Wat dunkt u, geliefden, is het zaligen van de dood en doemwaardig zondaar niet zelfs een geheel zware en moeilijke arbeid geweest, aan de zijde van God en de Heere Christus, zodat die, als het ware, al hun Goddelijke kracht en alvermogende sterkte daar aan te

gelijk hebben moeten besteden? Voorzeker ja en dus blijkt, dat een rechtvaardige, zelfs aan de zijde van God, met recht kan gezegd worden niet anders dan nauwelijks en door een groot en zwaar, ja een alleszins Goddelijk werk zalig te worden.

2. Maar beschouw wij dit werk der zaligheid nu mee eens lijdende, *aan de zijde der gelovigen*, het zal niet minder, openbaar worden, dat ze niet anders dan nauwelijks en zeer bezwaarlijk en moeilijk behouden en zalig worden. De Heere Jezus heeft het de Zijnen meermalen zeer klaar willen leren; gelijk als onder andere, Matth. 7: 19 en 14, waar Hij hen vermaant: *Gaat in door de enge poort; want wijd is de poort en breed is de weg, die tot het verderf leidt en velen zijn er, die door die ingaan. Want de poort is eng en de weg is nauw, die tot het leven leidt en weinigen zijn er die dezelve vinden.* En Matth. 11: 12, *waar Hij leert, dat het koninkrijk der Hemelen geweld wordt aangedaan en dat de geweldigers hetzelve met geweld nemen.* En zien wij de zaken zelf eens in, o, wat is het zalig worden van een zondaar niet nauw, bezwaarlijk en moeilijk voor allen, die totdat grote heil van God geroepen en verkoren worden, zodat al hun eindige krachten er geheel onder wegzinken en ze daartoe een Goddelijke kracht en sterkte, van boven moeten ontvangen!

Laat ons het werk eens onderscheiden in zijn beginsel of aanvang, zoals het eerst door een Goddelijke en alvermogende hand, aan de ziel gewrocht wordt en in deszelfs vervolg en voortgang tot de einde toe, wat zal het niet alleszins blijken, dat het een aller-zwaarst en moeilijkst werk is voor de in zichzelf geheel doden en machteloze zondaar, zodat hij er onder moet wegzinken en zelfs aanstonds, op het eerste gezicht van zijn onmacht en van de grootheid van het werk der zaligheid, met Paulus moet uitroepen, uit 2 Korinthe 2: 16, *wie is tot deze dingen bekwaam?* Zien wij op het werk in zijn beginsel, o, geliefden, daar is zoveel toe nodig; de rechtvaardige wordt zo nauwelijks zalig.

- (1) Het eerste dat tot zaligheid noodzakelijk in hem vereist wordt en zonder wat hij in de genadestaat onmogelijk kan komen, is, dat hij moet hebben een klaar, levendig en overtuigend gezicht van zijn zonden, ellende, dood en doemwaardige onmacht, met deszelfs rampzalige eigenschappen en gevolgen. Maar hoe bezwaarlijk, hoe nauwelijks komt de zondaar daartoe? Want van natuur is hij hier geheel en al verduisterd in het verstand. De satan, de vorst der duisternis, in wiens macht hij is, verblindt hem de zinnen en zijn eigen arglistige hart verleidt hem, zodat hij totdat klare gezicht en die kennis van zichzelf onmogelijk kan komen, zo God zelf niet door een wonderwerk van genade, hem de blinde ogen van zijn ziel opent en hem door middel van de krachtige ogenzalf Zijns Geestes ziende komt te maken. Zie, eens, hoe bezwaarlijk wordt de blinde zondaar, tot zaligheid ziende. Hij moet het licht eerst van God in zijn ziel ontvangen, of hij blijft blind tot in alle eeuwigheid en gaat er in verloren. Maar als God dat licht van overtuigende zelfkennis nu al eens komt te scheppen en in het gemoed van de duistere en blinde zondaar doet schijnen, wat blijft er, niettemin nog al zware en dikke duisternis in hem over. Dan ziet de zondaar, die zalig worden zal, zelf eerst recht, hoe verblind en duister hij is; dan ziet hij, bij het licht des Geestes, hoe er een meer dan Egyptische duisternis en donkerheid in en op zijn ziel ligt, waar hij zichzelf onmogelijk van bevrijden kan, omdat er geen het minste licht, maar niets dan duisternis in hem zelf is. Dan worden hem zijn zonden, onmacht, dood en doemwaardige ellenden, die daaraan verknocht zijn, eerst recht onder het oog gebracht en zo aan hem geopenbaard, dat hij die niet alleen helder ziet, maar

die smarten en drukkende pijn meer of min zwaar gevoelt. Dan wordt hij menigmaal in die tijd, van alle kanten, met zo grote droefheid, angst en smartelijke benauwdheid aangegrepen en zijn zonden en doemwaardige onmacht worden hem dan zó zwaar op het hart gedrukt, dat hij ze niet dragen kan, maar er onder verbijzeld en verbroken van hart en verslagen van geest wordt en moet uitroepen, dat er niets geheels aan zijn vlees is en dat er geen vrede is in zijn beenderen. Hoe bezwaarlijk en geheel moeilijk, ja ondragelijk valt niet deze overtuiging de zondaar! O, wie langs deze weg zalig geworden zijn en dus de smart van hun zonden gedragen hebben, zullen er best van weten te spreken. De verbeelding er van alleen komt ons wel eens verschrikkelijk voor en doet ons de vrije genade Gods groot maken, dat Hij er ons voor heeft believen te bewaren. Maar bleef het hierbij, was deze overtuiging hoe zwaar ook, nog de uiterste eindpaal van de moeilijkheid der zaligheid, de zondaar zou nog in zeker opzicht kunnen gezegd worden, gemakkelijk zalig te worden.

- (2) Maar wat is er nu nog een groot werk toe nodig, om zo'n overtuigden zondaar dadelijk tot Jezus te brengen, als de Hoorn des heils en der zaligheid! Want de zondaar zit hier, door deze overtuiging, eerst recht in zijn dodelijke onmacht neergezonken en mocht hij handelen, zoals hij wilde, hij liep nu nog ten enenmale van Jezus af en stortte zichzelf plotseling in het eeuwige verderf. Nu moet zo'n zondaar nog op nieuw weer met een Goddelijk licht van boven bestraald worden. Hij moet nu nog ogen in zijn ziel ontvangen om op Jezus te kunnen zien en Hem te zien in al de volheid van zijn gadeloze zaligheid en algenoezaamheid. In hem moet nu nog een geneigd en overgebogen hart, van God geschapen worden, waardoor hij Jezus wil en begeert. Hem moeten nu nog armen en handen des geloofs gegeven worden, met welke hij Jezus en zijn gerechtigheid en sterkte kan aangrijpen en omhelzen en zo vrede met God maken. Hij moet nu nog voeten verkrijgen van bereidwillige kracht en vermogen, om als een dorstige en gejaagde hinde naar Jezus te kunnen lopen. Ontalrijke hoogten, bergen en heuvelen van wereldse zwarigheden en van hinderpalen van satan, zonde, eigen vlees, wereldwijsheid enz. moeten nu in zijn ziel nog geslecht en tot gladde, effen en gebaande wegen gemaakt worden. Kortom, daar moeten nog geheel nieuw wonderwerken van Goddelijke kracht en genade aan zo van een zondaar ziel gewrocht worden; om hem uit de doden levendig te maken en uit de dienst des satans, der wereld en der zonde, in het rijk der zaligheid en van Christus over te brengen. En tot dat alles kan de zondaar zelf niets doen, omdat hij in zichzelf zonder enige sterkte of kracht, machteloos is en blijft; het moet alles door een Goddelijke en alvermogenende hand, van boven uit de Hemel aan hem gewrocht worden. Wat dunkt u nu, geliefden, is het niet een volkomen waarheid, dat een rechtvaardige maar nauwelijks zalig wordt. En dat er, zo menigmaal een zondaar tot de zaligheid gebracht wordt, gedurig een nieuw wonderwerk van genade moet geschieden?
- (3) Maar hiermee hebben wij het werk der zaligheid nu nog maar slechts in deszelfs aanvang en beginsel beschouwd, nu moeten wij dat nog eens kort bezien in haar *vervolg en voortgang* tot de einde toe. Wanneer een rechtvaardig zondaar nu alzo, met zo grote moeite en Goddelijke arbeid, in de staat der genade en der zaligheid gebracht is, en door geloof en bekering in het rijk van Christus is overgegaan en daardoor aanvankelijk zalig is geworden en van de zonden verlost, zo moet niemand denken, dat het werk hiermee nu gedaan is en ophoudt. Nee, geheel niet geliefden, zo'n begenadigd gelovige is

nu in 't algemeen evenals een eerstgeboren kind, dat van alle kanten nog ten hoogste zwak, gebrekkelijk en teer is en dat van zichzelf nog niets doen kan, maar nodig heeft ieder ogenblik opgepast, bewaard en van alles verzorgd te worden. Hier wordt nu de onbegrijpelijke onmacht, die er bij de mens is, eerst recht gekend en gezien. Hier openbaart het zich nu aller-klaarst aan zo'n zaligen en rechtvaardigen, dat hij maar in één woord gebrek aan alles heeft en dat hij uit zichzelf niets doen kan, volgens wat de Heiland de Zijnen leerde, Joh. 15: 5, *zonder Mij kunt gij niets doen*. Integendeel, hier moet zo'n gezaligd ongelovig zondaar nu dagelijks, van de Heere, als met de hand vast gehouden en gedragen worden. Des Heeren wonderbare genade moet hem, nu in alles alleen onder steunen. Hij moet nu zo alleszins bij de alvermogene sterkte des Heeren en bij de gedurige invloed van Zijn Geest leven. Zo spoedig hem die maar enigszins onttrokken wordt, aanstonds dwaalt hij af als een zwak en onnozel schaap; verliest zijn goede gesteldheid des geloofs; wandelt in donkere en duistere wegen, zonder licht te zien en raakt in zorgeloosheid en zonden, of anders in droevige en benauwde ellenden, waaruit hij zich, zonder nieuwe, terugtrekkende en krachtadige genade van Boven, onmogelijk weer redden en tot de Heere terugkeren kan. Zie, eens, hoe nauw wordt en blijft de rechtvaardige zalig. Na zoveel grote voorafgaande werkingen van genade, blijft hij nog al die eigene dode en machteloze zondaar in zichzelf, altijd tot hinken, vallen en afdwalen gereed. De Heere moet hem met een Goddelijke kracht en sterkte bewaren en hem gedurig, ja alle ogenblikken met nieuwe genade en Geest bevochtigen, of anders zou hij wel spoedig weer uit de gemeenschap en de zaligheid Gods, geheel komen in de zonden en verdoemenis.

- (4) Bij deze eigene en dodelijke onmacht der gelovigen komen nu, aan de andere kant, zo menigvuldige vijanden, die een gezaligden en verlost zondaar nu gedurig en onophoudelijk op de weg der zaligheid ontmoeten en met welke hij, geheel zijn leven hier op aarde door, met moeite te worstelen heeft. Als daar is:

a) zijn eigen verdorven, arglistig en bedrieglijk hart, zijn zondig en boos vlees, in wat toch. geen goed woont, maar dat de gelovigen gedurig, van God en zijn zalige gemeenschap, zoekt af te leiden in de zonden. O, wat een grote vijand dit hart en dit vlees voor Gods kinderen is, weet niemand beter dan ze zelf, die er dagelijks zo droevig mee te strijden en te worstelen hebben. Hoe menigmaal roepen ze er zuchtende over uit, met een Paulus, *het goede dat ik wil doe ik niet, maar het kwade dat ik niet wil, dat doe ik*. Ja, hoe doet het hun soms geheel ijverig reikhalzen en verlangen naar hun ontbinding, begerig zijnde om uit dit lichaam uit en bij de Heere in te wonen, zeggende met dezelfde Paulus, *wie zal mij verlossen van het lichaam dezes doods?*

b) Daarbij, wat een vijand van hun zaligheid en genadestaat hebben de gelovigen ook niet aan de satan; immers hij is in alles hun tegenpartijder, die gedurig als een briesende leeuw omgaat, zoekende wien hij zou mogen verslinden, 1 Petrus 5: 8. Van hem lijden ze gedurig alle aanvechtingen en zijn kracht en verborgen diepten te kennen, is iets waar ze nog dagelijks veel wijsheid van Boven toe nodig hebben, om niet weer in zijn strikken en verleidingen te vallen.

c) En zien wij op de wereld, die geheel in het boze ligt; o, wat is die ook een allergrootst vijand van der gelovigen zaligheid, wat hebben ze daar al niet mee te stellen, eer ze hem door het geloof geheel overwinnen? Nacht noch dag laat

die vijand, die zo nabij hen is, hun geen rust. Op honderden wijzen placht en bestrijdt hij Gods volk, dan met zijn boosheid. Dan met zijn vergiftige ijdelheid, liefde en schoonschijnende weelde en vermaken. Dan weer met zijn vrees en menigvuldige aardse zorgen en bekommernissen; dan met zijn haat, zijn verdrukkingen en vervolgingen; wat het stuk is, waar onze Apostel hier voornamelijk het oog op heeft. Want toch, dat is de wereld natuurlijk eigen, dat. Ze niet kan aflaten Gods volk alleszins te haten, tegen te gaan en te vervolgen; indien ze van de wereld waren, dan zou de wereld het haar liefhebben, maar omdat ze van de wereld niet zijn, maar Christus hen uit de wereld heeft uit verkoren, daarom haat hen de wereld, volgens 's Heilands eigen getuigenis, Joh. 15: 19.

d) Voegt hier nu eindelijk bij, in het algemeen alle zulke andere tegenspoeden, droefheden, smarten en verdrukkingen, als Gods kinderen, hier in dit leven menigvuldig, naar ziel en lichaam komen te ontmoeten. Want toch, wie weet niet dat ook van hen waarachtig is, wat van de Messias, hun Heere getuigd wordt, Psalm 34: 20, *veel zijn de tegenspoeden des rechtvaardigen, maar uit alle die redt hem de Heere*. Het is wel zoals de Apostel Paulus en BARNABAS de gemeenten van Lystre, Iconiëum en Antiochië leerden, *dat men door veel verdrukkingen moet ingaan in het koninkrijk Gods*, Hand. 14: 22. Die zijn het zout, waarmee de Heere het geloof van Zijn gunstgenoten hier op aarde besprengd, opdat het niet licht verderven zou.

Ziedaar geliefden, voor zo menigvuldige vijanden, droefheden en tegenspoeden liggen de gelovigen hier op aarde gedurig open en ze hebben of bezitten in zichzelf de minste kracht en sterkte niet om die te kunnen tegenstaan. De geringste dezer vijanden is machtig hen geheel overhoop te werpen en hun al hun verkregen zaligheid te benemen, indien ze niet in de kracht Gods gedurig bewaard worden. De Heere moet hier elk ogenblik, uit de Hemel, aan die zwakke schepsels ondersteuning en bijstand doen; Jezus moet gedurig voor hen bidden, dat hun geloof niet ophouden. De Heilige Geest moet hen gedurig door zijn hemelse invloed versterken en bevestigen, of het was gedaan met het erfdeel des Heeren. Oordeelt dan nu eens uit alle dezen, of het niet wel ontwijfelbaar en ten volle waarachtig is, dat een rechtvaardige nauwelijks zalig wordt en niet dan met de grootste afwisselingen van gedurige strijd, arbeid en moeite. Voorzeker ja, liet God de hand van Zijn genade hier maar eens weer los, het zou blijken, hoe naar het er hier zou uitzien en hoe onmogelijk het zou zijn voor de besten gelovigen, om ooit in eeuwigheid zalig te worden. Terecht dan stelt onze Apostel dit hier zoals een ontwijfelbare waarheid voor vast zeggende: *En indien de rechtvaardige nauwelijks zalig wordt*.

II. Nu wordt het tijd nog kort die andere waarheid te beschouw, die hij hier nu verder als een wettig gevolg van afleidt, schrijvende: *En indien de rechtvaardige nauwelijks zalig wordt, waar zal de Goddeloze en de zondaar verschijnen?*

Door de goddeloze en de zondaar verstaat hij hier in, het algemeen, alle ongelovigen en onbekeerde mensen, zowel openbare zondaars en, goddelozen, als zondaars in een minderen graad, gelijk als daar zijn: alle welgeschikte, godsdienstige en zedige burgerlijke mensen, aan welke dit maar ontbreekt, dat de Heere de hand van Zijn hartsveranderende en wederbarende genade aan hen niet gelegd heeft; allen die maar zondaars zijn en dus ook goddelozen, die buiten de gemeenschap van God en Christus, in de zonde en in de wereld leven en dus wandelen in wegen des doods en op paden des eeuwigen verderfs. Van de zodanigen nu doet de Apostel deze

merkwaardige vraag: indien dat waarachtig is, gelijk wij nu breedvoerig getoond hebben, dat de rechtvaardige nauwelijks zalig wordt, *waar zij, zondaars en goddelozen dan nu verschijnen zullen?*

Niet alsof het onbekend en verborgen was, waar alle goddelozen en zondaars eens zullen moeten verschijnen om van God geoordeeld te worden. Nee, dat weten wij; de Heilige Schrift leert ons, *dat wij allen moeten geopenbaard worden voor de rechterstoel van Christus, opdat iedereen wegdrage wat door het lichaam geschiedt, naar dat hij gedaan heeft, het ze goed hetzij kwaad*, 2 Cor. 5: 10. Dat staat dan vast, de goddelozen en zondaars zullen voor de rechterstoel van Christus verschijnen, zowel als de gelovigen, om geoordeeld te worden. Maar als Petrus hier vraagt: waar ze zullen verschijnen? Dan wil hij daar dit ook te kennen geven, waar ze verschijnen zullen, om te kunnen bestaan in het gericht en niet veroordeeld te worden. Zodat de zin en mening van Petrus is, waar zal de goddeloze en zondaar verschijnen, *daar hij bestaan zal kunnen?* Voor wat gericht van de levendige God zal hij kunnen komen, waar hij vrijgesproken zal worden en het oordeel van de eindeloze en eeuwige verdoemenis zal kunnen ontgaan? En zo is het dan een dergelijke vraag, als de Apostel Paulus eens deed, Heb. 2: 3, hoe zullen wij ontvlieden, indien wij op zo grote zaligheid geen acht nemen? Petrus wil dan met deze vraagswijze voorstelling, op een sterke wijze ontkennen, dat een goddeloze en zondaar nergens voor enig Goddelijk gericht zal kunnen bestaan of vrij spraak verwerven, maar dat hij zeker en gewis, zo spoedig hij gedagvaard voor God verschijnt, zal moeten veroordeeld en voor eeuwig verdoemd worden. Alsof hij zei: de goddeloze en zondaar zal nergens voor het hoogste Goddelijke gericht kunnen verschijnen of bestaan. Waar of wanneer hij daar voorkomt, hij zal moeten verwezen en veroordeeld worden tot de eeuwige verdoemenis, hij zal schuldig moeten uitgaan; zijn veroordeling en verdoemenis liggen vast en zeker besloten en zijn onherroepelijk.

En dit leidt de Apostel nu als een ontwijfelbare waarheid af uit het nauwelijks zalig worden der rechtvaardigen, zeggende: en indien de rechtvaardige nauwelijks zalig wordt. Als wilde hij zeggen: is dat waarachtig, leert ons dat Gods woord en de bevinding, dat er zoveel werk, arbeid en moeite moet geschieden en aangewend worden om een rechtvaardigen te doen zalig worden; geschiedt en gaat dat zo nauwelijks in Zijn werk, - wel, waar zal de goddeloze en zondaar verschijnen? Die moet dan voorzeker in de vierschaar van God veroordeeld worden en voor eeuwig verloren gaan. Die kan dan onmogelijk zalig worden, al waren hemel en aarde, engelen en mensen, ja, al was alles buiten God vóór hem. Dat is ook zo, geliefden. Die nauw en enge weg, waar een rechtvaardige door zalig wordt, leert en onderwijst ons zo klaar als de zon schijnt aan de hemel, dat alle goddelozen en zondaars en zo velen als er onbekeerd in de zonde leven en sterven, gewis voor eeuwig moeten verloren gaan, zonder in Gods rechtvaardige en Heilige gericht te kunnen bestaan. Want al dat nauwe werk van bekerende en hartsveranderende genade is aan hen niet gewrocht. Ze hebben daar buiten geleefd en gewandeld op de brede en gemakkelijke weg des verderfs en dus ligt hun vonnis dan geveld en is en blijft onherroepelijk; ze moeten in hun doemwaardige zonden sterven en voor eeuwig verloren gaan. Terecht dan: *indien de rechtvaardige nauwelijks zalig wordt, waar zal de goddeloze en de zondaar verschijnen?*

Dit knoopt Petrus nu aan zijn vorige reden vast door het samenbindend woordje en; *indien*, enz., om dit zekere verderf en de onvermijdelijke ondergang der goddelozen en zondaars de gelovigen voor ogen te stellen, als een heilzaam tegengift tegen alle vervolgingen en verdrukkingen, die ze hier op de wereld van die zondaren en goddelozen hadden te lijden, ten einde ze die standvastig en met alle lijdzaamheid

zouden verdragen en geheel stil zijn onder de hoogwijze en albesturende hand des Heeren, om daar toch niet tegenaan te gaan en te murmureren, maar op Zijn heil en verlossing te wachten, gelijk wij dit, zo er maar tijd overig was, breder zouden kunnen aantonen en openleggen.

Toepassing

Ziedaar, geliefden, zo hebben wij u dan nu voorgehouden de nauwe, moeilijke en ongemakkelijke weg der zaligheid, zoals die van de rechtvaardigen en gelovigen bewandeld wordt, als een zeker en onfeilbaar kenmerk van het zekere verderf en de eeuwige rampzaligheid van alle onbekeerde zondaren en goddelozen.

In plaats van een toepassing, die ons de verlopen tijd nu belet te maken, trekken wij uit al dit verhandelde maar dit korte, nodige besluit. Hebben mijn Toehoorders en die van mijn gemeente, voor dezen gehoord of in Gods woord gelezen, dat de weg tot de zaligheid, voor alle arme, blinde en kreupele zondaars en zondaressen een zeer liefelijke, aangename, ruime en gemakkelijke weg is, waar God ze zelf op de vriendelijkste wijze toe nodigt, zendende Zijn dienaars en gezanten om uit te gaan in de wegen en heggen en de zondaars, die arm, kreupel en blind zijn, te dwingen in te gaan, opdat zijn huis vol worde? Zo horen ze hier evenwel ook uit hetzelfde woord van God, dat die eigen weg tot de zaligheid ook alleszins een nauwe, enge, moeilijke en ongemakkelijke weg is, waar grote arbeid, strijd en moeite op moet worden aangewend. Die dan het één gelooft, die moet het andere ook geloven. Het zijn beide Goddelijke waarheden, maar die recht te verstaan en geestelijk van elkaar te onderscheiden, behoort alleen tot de wetenschap der heiligen, die niet verkregen wordt dan door de verborgen zalving van de Heilige Geest.

Maar wij hebben het nodig geoordeeld er onze gemeente een getrouw onderrichting van te moeten doen, opdat niemand zich al te licht zou toe-eigen de liefelijke en troostrijke nodigheden en aanbiedingen van des Heeren genade, die overal in de Heilige Schrift maar alleen aan recht arme, blinde en kreupele zondaars gedaan worden; die God best weet, hoe weinige er hier nog onder ons gevonden worden, daar meest allen nog zo gerust, stil en gemakkelijk in de zonde leven.

De Heere geve zijn zegen over ons gedane werk en bevestig het tot Zijn eer en tot zaligheid van onsterfelijke zielen. Amen.

KRALINGEN, 12 Februari 1764.

ACHTSTE PREDICATIE, HANDELENDE OVER 1 CORINTHE 2: 2.

Gepredikt hij het weer aanvangen van de Catechismus en een wekelijkse Catechisatie.

Want ik heb niet voorgenomen iets te weten onder u, dan Jezus Christus en Dien gekruisigd.

Het verdient grotelijks zijn opmerking, wat wij beschreven vinden, Exod. 37: 9, van de Cherubijnen, die Mozes volgens Gods voorschrift en bevel gemaakt had, op of boven de ark des Verbonds en het verzoendeksel, dat op die ark lag. Van die Cherubijnen wordt daar verhaald, dat ze beide hun vleugelen omhoog uitbreidden, dat ze daarmee het verzoendeksel bedekten, dat hun aangezichten waren tegen over elkaar en dat die aangezichten waren naar het ver zoendeksel. Wat, waar onze aanmerking tegenwoordig maar alleen op valt en gevestigd is, is het laatste gedeelte dezer woorden, waar gezegd wordt, dat der Cherubijnen aangezichten waren naar het verzoen deksel der ark, dat is te zeggen, dat ze op die wijze waren gemaakt, dat hun beider aangezichten gekeerd en gebogen stonden naar het Verzoendeksel. Zodat ze dat verzoendeksel gedurig als aanschouwden en hun ogen daar alleen als op neerzagen, zonder iets anders dan dat te zien. Het is bekend voor de onderwezenen in de typische of voorbeeldige Godgeleerdheid, dat deze Cherubijnen zijn geweest klare afbeeldsels van de gelovigen en bijzonder van het NIEUWE TESTAMENT en dat het verzoendeksel der ark een afbeelding was van de Heere Christus, de grote en enige Middelaar Gods en der mensen, die door Zijn sterven en dood een verzoening is geworden voor de zonden aller uitverkoren gelovigen. Immers zo getuigt de hoog verlichte Apostel Paulus van Hem, Rom. 3: 25, welken, namelijk Christus *Jezus*, *God voorgesteld heeft tot een verzoening door het geloof in Zijn bloed*. Eigenlijk staat er in de grondtekst *tot een verzoendeksel*. Waren nu de Cherubijnen zo gemaakt, dat ze met hun aangezichten gekeerd stonden naar het verzoendeksel en dat gedurig alleen aanschouwden, dat schaduwde levendig af, dat zo ook in de huishouding der genade, onder het Evangelie de gelovigen gedurig en alleen op de Heere Christus, als het ware en enige Verzoendeksel zullen zien met de ogen huns geloofs, Hem alleen en geheel als het volmaakte middel van verzoening en zaligheid beschouwen. En van alles geheel afziende als slecht, vals en ijdel.

En werkelijk, aandachtigen, een gelovige wil, kan, noch mag niet anders zien, dan de enige Jezus Christus, de volmaakte Zaligmaker. Die te kennen en gedurig in het oog te hebben is wijsheid genoeg, al was men daar buiten nog zo dwaas en onwetend. In die kennis, wat is dat niet groot! bestaat het eeuwige leven der zaligheid en genade, volgens Joh. 17 3. Het is hierom, dat de Apostelen zich, met de enige Jezus Christus te zien en te kennen, geheel volkomen hebben vergenoegd, zonder iets meer of anders te willen zien, kennen of weten. Hoort het, (want het schijnt, dat de mensen onze prediking toch niet kunnen of willen geloven) uit de mond van de Apostel Paulus zelf; want, zo schrijft hij in onze tekstwoorden aan de Korintiërs, *ik heb niet voorgenomen iets te weten onder u, dan Jezus Christus en Die gekruisigd*.

PAULUS heeft in het vorige 1^e hoofdstuk zich zeer ernstig en nadrukkelijk aangekant tegen de verdeeldheden en scheuringen, die er in de Korinthische gemeente ontstaan waren, rakende het geloof en de prediking van het Evangelie der zaligheid, waardoor de een de partij van dezen, de ander van gene leraar aanhing. Om zo'n schadelijke en verkeerde verdeeldheid der Corinthiërs nu tegen te gaan, vertoont de Apostel met verscheiden argumenten of bewijsredenen, dat de verscheidenheid van gaven in de Leraars geen genoegzame reden was, noch mocht zijn, om de gemoederen van de

gemeente onderling te verdelen en de ene dezen, de andere gene leraar te doen aanhangen; veelmin dat dit moest geschieden om vleselijke wijsheid en welsprekendheid, waar sommige Leraars ook voor de dag kwamen, om de gemoederen tot zich te trekken en dus aanhang en scheuringen te veroorzaken. Integendeel, de Apostel toont klaar en op een overtuigende wijze aan, dat in een goede leraar maar een enig ding vereist werd, wat was, dat hij maar in alle eenvoudigheid de zaak zelf leerde en predikte, *zijnde Christus Jezus en Zijn kruis*; dat daarin alleen het begrip van alle ware wijsheid, wetenschap en geleerdheid geheel lag vervat en opgesloten. Hoewel die eenvoudige leer van de gekruiste Jezus Christus de Joden strekte tot een ergernis en de Grieken tot een dwaasheid. Dit verhandelde neemt nu de Apostel hier in het begin van dit ons teksthoofdstuk tot zichzelf over en past het nader op zijn eigen leer en prediking toe, getuigende voor de Korintiërs, dat hij tot *hen niet gekomen was, met uitnemendheid van woorden of van wijsheid*, dat is, met gezochte menselijke wijsheid en welsprekendheid, waar hij nochtans zozeer als iemand ook begaafd was, maar dat hij hun eenvoudig het getuigenis Gods had verkondigd, zijnde de gekruiste Jezus Christus; dat hij zich nergens anders dan daarmee bij hen had opgehouden; dat hierin zijn ganse leer en predikdienst alleen bestaan had. Want, zo getuigt hij dat duidelijk en klaar in de woorden van onze tekst, waar hij schrijft:

Want ik heb niet voorgenomen iets te weten onder u dan Jezus Christus en Die gekruisigd.

Woorden die niets anders in zich behelzen, dan het korte begrip en de inhoud van de ganse prediking van het Evangelie zoals de Apostel Paulus die de Korintiërs had getracht te leren; en zoals alle predikers en leraars van het Evangelie, op zijn voorbeeld, ook gehouden zijn te moeten doen, met achterlating van alle uitnemendheid van woorden en menselijke wijsheid en wetenschap, als die tot de klare en eenvoudige prediking van de gekruiste Jezus Christus geenszins nodig zijn of vereist worden. Het is ons vergund deze woorden van de Apostel heden in dit morgenuur, voor uw aandacht te verhandelen, als een gepaste inleiding- of voorbereidingsstof; niet alleen tot wederopening van onze Heidelbergse Catechismus, maar ook van onze gewone wekelijkse winteroefeningen of Catechisatie, die wij, onder des Heeren zegen en bijstand, weer onder u wensen te beginnen en aan te vangen. Bij die gelegenheid oordeelden wij het nodig, met een bijzondere predicatie of leerrede, voor u allen, zo buiten als binnen onze gemeente, rond opening te moeten doen van onze ganse predikdienst en de zuivere leer der zaligheid, zoals wij die van de Heere ontvangen hebben en ook, door Zijn bijstand en genade, onbewegelijk en onveranderlijk tot onze dood toe begeren te geloven, te belijden, te leren en te prediken. Want daar is tegenwoordig, zo binnen als buiten, zoveel gesprek en beweging onder de mensen over onze leer en prediking, dat wij genoodzaakt zijn rond en openlijk voor de goede belijdenis des geloofs te moeten staan en uitkomen. Hoezeer de vijand door de boze en onbekeerde mensen, die hij in zijn strikken gevangen houdt, in deze ons ook mocht bestrijden en aanvallen.

God en de grote Heere Jezus, in Wie hier alleen al mijn kracht, sterkte en bekwaamheid is en die mij, onwaardige, verwaardigd heeft een openbare leraar en getuige te zijn van Zijn eeuwig, Goddelijk, waarachtig Evangelie, zal mij, zo ik op goede gronden moet bidden, hopen en vertrouwen, nu en voortaan altijd standvastig, bekwaam en getrouw doen zijn, tot het einde toe, zonder enigszins voor de goede belijdenis en zijn zaken te bezwijken. Hij doet het en Hij zal het doen tot eer van Zijn

Naam en tot welzijn van Zijn gelovig Koninkrijk, dat thans van de duivel en van de onbekeerde, boze en vijandige mensen in de wereld zo grotelijks wordt aangevallen en bestreden. Maar tevergeefs, omdat het op de PETRA, de steenrots zelf gebouwd is en daarom ook van de poorten der hel, in eeuwigheid niet zal kunnen worden overweldigd. *Amen, Hallelujah, geeft de Heere de eer. Amen.*

Wij zullen in de verklaring onzer tekstwoorden op twee voorname hoofdzaken met elkaar moeten acht geven:

- I. op de kennis of wetenschap van de gekruiste Jezus Christus en dan
- II. op de volkomen genoegzaamheid van die wetenschap. Zodat de Apostel Paulus buiten die niets anders wenste te weten onder de Korintiërs.

I. Wat dan het eerste stuk betreft, namelijk het kennen of weten van Jezus Christus en die gekruisigd, dat zal velen mogelijk toeschijnen een zeer gemakkelijke zaak en een lichte wetenschap te zijn. Want immers, wat mens is er in ons uiterlijk Christendom die niet weet, dat er is een Jezus Christus, die om uitverkoren zondaren zalig te maken, is gestorven en gekruist.

Maar aandachtigen, om u hier van een klaarder en duidelijker onderrichting te doen, ten einde niemand hier zichzelf op een verkeerde inbeelding van de gemakkelijkheid der zaak bedriegen mocht, zo zullen wij u deze twee stukken wat nader vertonen:

- 1) de ware aard en natuur van de kennis en de wetenschap van de gekruiste Jezus Christus, zoals die in de ziel van elke gelovigen gevonden wordt en dan
- 2) het kort begrip der voornaamste Evangeliewaarheden, die tot die kennis en wetenschap noodzakelijk behoren.

Weet dan, geliefden, dat hier een tweeërlei kennis of wetenschap is, die wel degelijk van elkaar moet worden onderscheiden: een wetenschap namelijk, met het uiterlijke oordeel en verstand en een geheiligde wetenschap, die niet alleen het verstand, maar ook tegelijk de wil en dus de ganse ziel aandoet en inneemt. Tussen deze tweeërlei kennis of wetenschap is zo'n groot en wezenlijk onderscheid, als tussen licht en duisternis. Ze verschillen van elkaar in deze drie opzichten: *in haar oorsprong, in haar natuur en in haar gevolg.*

A Wat het eerste betreft, Christus Jezus en die gekruist te kennen en te weten met het oordeel en verstand en Hem te kennen met de ganse ziel tot zaligheid zijn in deszelfs oorsprong van elkaar grotelijks onderscheiden. Want de eerste wetenschap, met het verstand, wordt maar alleen verkregen door de algemene openbaring en verlichting van Gods Woord, in wat ons klaar ontdekt en geleerd wordt de ganse Evangeliewaarheid van Jezus Christus en Zijn kruisdood, tot zaliging en verlossing van uitverkoren en gelovige zondaren. Zodat het verstand der mensen die gehele waarheid van het Evangelie dan leert kennen en begrijpen en die historischerwijze aanneemt en gelooft, zijnde daarin gelijk aan de duivels en verdoemden in de hel, die datzelfde ook allemaal kennen en geloven, volgens Jac. 2: 19. Maar anders is het met de zaligmakende kennis en wetenschap van Jezus Christus en die gekruist, die heeft haar oorsprong wel ook uit de Goddelijke openbaring in het Woord, maar die wordt in de ziel der gelovigen gewerkt door de inwendige verlichting van de Heilige Geest, die, daarom word genoemd: *De Geest der wijsheid en der openbaring in Gods kennis*, Efëze 1: 17. Door die Geest schenkt God aan de gelovigen verlichte ogen van hun verstand en leert en onderwijst dus zelf inwendig hun nieren. Zodat ze rechte

Godgeleerden zijn, die van de Heere zelf, door de verlichting Zijns Geestes, het zalige onderwijs van de waarheden van het Evangelie en van de gekruiste Jezus Christus ontvangen hebben.

B) Jezus Christus en die gekruist te kennen en te weten met het uiterlijke verstand en met de ganse ziel tot zaligheid verschilt ook van elkaar grotelijks in de natuur van de zaak zelve, omdat de beste kennis tot zaligheid oneindig klaarder, vaster en zekerder is, dan de eerste met het uiterlijke verstand. Want deze bestaat maar alleen in uiterlijke denkbeelden en een algemeen los begrip der zaken, die niet anders dan op een uiterlijke historische wijze worden aangenomen en toegestemd, omdat God, die niet liegen kan, die alzo in zijn Woord aan het verstand voorstelt en openbaart.

Maar geheel anders is het met de zaligmakende kennis en wetenschap van Jezus Christus en die gekruist, die aan de ziel der gelovigen tot zaligheid geheiligd is. Die leidt de gelovigen en wedergeboren mens, met zijn verlicht oordeel en verstand niet alleen op het klaarst en innigst in de Evangeliewaarde van de gekruiste Jezus Christus in en doet hem die met hartelijke aangenaamheid en zielsgenoegen, op het duidelijkst en levendigst beschouw en bij gevolg geheel toestemmen, aannemen en geloven, maar die doet hem ook op het klaarst en nadrukkelijkst de kracht van die waarheden van de gekruiste Jezus Christus inwendig in zich bevinden, omdat het God behaagd heeft die Christus Jezus, Zijn Zoon, zelf in hem en in zijn hart te openbaren, Galat. 1: 16. Zodat zo'n wedergeboren en verlicht gelovige door die openbaring van de gekruiste Jezus Christus in zijn hart nu een aller-levendigste en klaarste kennis van Hem en alle zijn Evangeliewaarheden heeft, wetende nu bij bevinding aan zijn ziel of gemoed, *welke daar zij de hoop van zijn roeping en welke de rijkdom zij der heerlijkheid van Zijn erfenis in de heiligen en welke de uitnemende grootheid van Zijn kracht zij, aan hen die geloven naar de werking der sterkte van Zijn macht*, Efëze 1: 18 en 19.

En dus kan zo'n gelovige dan nu, door die openbaring van de gekruiste Jezus Christus in zijn hart, die van de Heilige Geest komt, ten volle begrijpen, met alle de Heiligen welke de breedte en de lengte en de diepte en de hoogte ze en bekennen de liefde van Christus, die de kennis te boven gaat, Efëze 3: 18 en 19.

C) Eindelijk de geheiligde kennis en wetenschap van de gekruiste Jezus Christus tot zaligheid verschilt ook grotelijks van die met het uiterlijk verstand in deszelfs einde of gevolg. Want de wetenschap van de gekruiste Jezus Christus met en door het verstand is van die natuur, dat ze de ziel of het gemoed der mensen niet alleen ten enenmale ledig en onvruchtbaar laat, maar die ook ten hoogste verheft en opgeblazen maakt, volgens I Cor. 8: 1. Hierom gewaagt Paulus op een andere plaats, Coloss. 2: 18 van hen, *die opgeblazen zijn door het verstand des vleses*.

Maar geheel anders is het met de geheiligde kennis en wetenschap van de gekruiste Jezus Christus tot zaligheid, die een werk van de Geest is in de ziel van de gelovigen. Die wetenschap heeft altijd en onafscheidelijk tot haar gevolg het ware zaligmakende geloof, reine liefde voor God en voor Christus. Zodat Hij de gelovigen aller-dierbaarst en beminnelijkst is; ootmoed, nederigheid, gehoorzaamheid aan al des Heeren geboden, gelijk ook innige lust tot heiligheid en om de Drie-enige God, in en door Christus, alleszins te loven en te verheerlijken.

Zie, deze zijn tesamen onafscheidelijke vruchten en gevolgen van de zaligmakende wetenschap en kennis van de gekruiste Jezus Christus, gelijk wij dit alles breder en van stuk tot stuk, als er genoegzame tijd was, uit de Heilige Schrift kunnen aantonen en bevestigen. Maar leest voor alles maar die een plaats van Petrus, 2 Petrus I: 8, waar hij van de gelovigen getuigt, *dat als die dingen, die hij eerst genoemd had,*

overvloedig in en bij hen gevonden werden, ze hen dan niet ledig noch onvruchtbaar zouden laten in de kennis van onze Heere Jezus Christus.

Uit dit betoogde en verhandelde blijkt dan nu genoegzaam klaar, dat tussen de zaligmakende wetenschap van de gekruiste Jezus Christus en die met het uiterlijke verstand, die door de algemene verlichting van de Goddelijke openbaring in het Woord verkregen wordt, een zeer groot en wezenlijk onderscheid plaats heeft. Zodat men met de een moet verloren gaan, maar met de andere zalig en behouden wordt.

Horen wij hier nu de Apostel Paulus spreken van *niet anders te weten dan Jezus Christus en die gekruisigd*, zo is er geen de minste twijfel aan te slaan, geliefden, of hij spreekt daar van een geheiligde en zaligmakende wetenschap, tot welke God Zijn Zoon Christus in hem geopenbaard had, ten einde *om hem te geven, verlichting der kennis der heerlijkheid Gods in het aangezicht van Jezus Christus*, 2 Cor. 4: 6; een wetenschap, die Hij niet aan de voeten van Gamaliël geleerd had. Maar die hij ontvangen had door het Goddelijk onderwijs van de gekruiste Heiland, nadat die hem zo luisterrijk uit de Hemel verscheen was op de weg naar Damaskus. Want zo getuigt Hij van zichzelf, Gal. 1: 12, *dat hij de Galatiërs een Evangelie verkondigde, dat hij niet van een mens ontvangen en geleerd had, maar door de openbaring van Jezus Christus.*

II. Op de volkomen genoegzaamheid van die wetenschap.

Maar het wordt tijd, dat wij deze geheiligde wetenschap van de gekruiste Jezus Christus, zoals Paulus die alleen onder de Corinthiërs aangehangen en gevolgd had, een weinig nader gaan beschouwen in haar rechte Voorwerp, waaromtrent die werkzaam is, zijnde de gekruiste Jezus Christus en de aan Hem noodzakelijk verknochte geloofswaarheden.

Gezien hebbende, wat er eigenlijk is van de rechte aard en natuur der kennis en wetenschap van de gekruiste Jezus Christus, waar Paulus hier ten opzichte tot zichzelf van gewaagt, moeten wij nu verder die heilige wetenschap kort gaan beschouwen in haar ruime voorwerp, waaromtrent die gaat, zijnde Jezus Christus en Zijn kruisdood, als het fundament en de grond van al de Evangelische geloofswaarheden, die daar enig en geheel op uitkomen.

Verwacht hier van de Persoon van Jezus Christus geen verhandeling van ons, geliefden, deze dingen zullen wij, als het de Heere behaagt, haast weer op zichzelf beschouwen in onze Heidelbergse Catechismus. Nu zeggen wij maar alleen, dat Jezus Christus en die gekruist te weten, in zich vervat een geheiligde en verlichte kennis van al de Evangelische geloofswaarheden, die tot zaligheid van iedereen moeten beleden en geloofd worden, gelijk wij dat nu u, aandachtigen, eens met weinige woorden willen doen zien, afzonderlijk

1. Van de Persoon Jezus Christus.
2. Van Zijn kruisdood, volgens de orde van de Apostel, die deze dingen met opzet van elkaar onderscheidt.

1. Wat dan het eerste betreft, Jezus Christus tot zaligheid en met een verlicht verstand te weten, sluit in zich de kennis van al deze Evangelische geloofswaarheden:

- 1) van 's mensen ellenden,
- 2) van het genadewerk der zaligheid en verlossing aan de zijde van God,
- 3) van deszelfs openbaring en dadelijke uitvoering in der tijd.

- 1) Betreffend 's mensen ellenden, daarvan moet een, die een geheiligde kennis van Jezus Christus zal hebben, weten en geloven, dat alle mensen door de overtreding van ADAM zijn gevallen in de zonde; dat ze het beeld van God geheel hebben verloren en daardoor ten enenmale onheilig en machteloos tot enig goed zijn geworden, als liggende geheel dood in zonden en misdaden; dat ze daardoor nu van God en zijn zalige gemeenschap volstrekt en voor eeuwig zijn afgescheiden en beroofd; dat ze kinderen des toorns zijn, overgegeven aan de opperheersende macht van de satan en liggende onder Gods vloek en de eeuwigen dood en verdoemenis en dat in een volstreckte ledigheid en machteloosheid, om zichzelf immermeer, ten dele of in het geheel, uit zo groten dood en rampzaligheid te kunnen redden of verlossen. a)
- 2) Betreffend het 2e stuk, moet een kenner tot zaligheid van Jezus Christus nu ook weten het grote werk van zaligheid, vrede en genade, zoals dat bij de Drie-enig God eerst van eeuwigheid is verordineerd en vast besloten, hierin bestaande, dat de Drie-enige God al van voor 's wereldds grondlegging een welbehagende wil gehad om Zich in en door het straffen en zaligen van doemwaardige en zondige mensenkinderen te verheerlijken.
 Dat daartoe de drie Goddelijke Personen een alwijze en vrijmachtige Vrederaad over dit hun welbehagende voornemen hebben gehouden en aangegaan, waarin de Vader de rechten der allerhoogste Goddelijke majesteit en luister aannam te vertonen en als het ware op te houden.
 Dat de Zoon zich gewillig aanbood, om in de tijd voor een zeker bepaald getal van doemwaardige zondaren, aan die rechten der Goddelijke majesteit dadelijk en lijdelijk genoeg te doen en zo hun Borg, Middelaar en Verlosser te zijn.
 En de Heilige Geest Zich ook verbond om die genoegdoening des Zoons krachtdadig aan dat bepaalde getal van doemwaardige zondaren te zullen toepassen en hen tot hun verkrijging en dadelijke bezitting, door Zijn werking bekwaam maken.
 Dat daarop in die Vrederaad, de drie-enige God (terzelfder tijd?) een besluit van voorverordineren heeft gemaakt, waarin het getal van doemwaardige zondaren, tot welker zaligheid en verlossing de Zoon, als Borg dadelijk en lijdelijk voldoen zou, werd vastgesteld door middel van een uitverkiezing van hetzelfde uit het gehele verdoemelijke mensdom en een overgift van hetzelfde aan de Zoon tot zaligheid en verlossing; zijnde het beweegmiddel van die verkiezing en overgift van een zeker bepaald getal van doemwaardige zondaren aan de Zoon geen ander, dan Gods allerwijst en onafhankelijkst welbehagen en ontfermende wil.
- 3) Rakende nu het 3e stuk, dat een verlicht kenner van Jezus Christus noodzakelijk moet weten en geloven, dat bestaat hierin, dat de drie-enige God dit vastgestelde en besloten werk van zaligheid in Zijn eeuwige Vrederaad ook dadelijk in der tijd heeft uitgevoerd en in het werk gesteld op deze wijze, dat Hij in den beginne een wereld en daarop de mens geschapen heeft. Dat Hij het menselijk geslacht in de zonden heeft doen vallen. Dat Hij daarop aanstonds Zijn eeuwig voornemen van genade, aan dat mensdom, dat nu in de zonde gevallen lag, heeft geopenbaard. Dat Hij hun de Zoon als het middel van zaligheid heeft aangeboden en voorgesteld, ten einde om van de uitverkoren tot verlossing, door het geloof aangenomen en omhelsd te worden. Dat Hij daartoe eerst een geruime tijd al der gelovigen ongerechtigheden op die Zoon, als Borg, heeft doen aanlopen en hen heeft opgehouden met de onbedrieglijke belofte om deze Zijn Zoon, ter bekwaamer tijd, Zelf tot uitvoering van het werk

der verlossing hier in de wereld te zullen zenden. Stavende en bevestigende deze Zijn belofte aan de gelovigen, door menigvuldige schaduw en voorbeelden. Totdat ten laatste de Zoon zelf in de wereld uitgezonden werd, om het werk der zaligheid en verlossing uit te voeren. Geworden uit een vrouw en dat die Zoon daartoe een drieledig ambt hier op aarde en in de Hemel bediend heeft, namelijk van Priester, Profeet en Koning, zonder welk drievoudig ambt Hij geen volkomen Zaligmaker en Verlosser van de uitverkoren zondaar kon zijn. Zie, deze aaneengeschakelde keten van Goddelijke Evangeliewaarheden is tot de kennis van Jezus Christus volstrekt nodig geweten en geloofd te worden.

2. Maar aan dit voorgestelde had de Apostel Paulus nog niet genoeg te kennen en te weten, nee, hij onderscheidt de Persoon van Jezus Christus *en Zijn kruisdood*, zeggende: *Want, ik heb niet voorgenomen iets te weten onder u, dan Jezus Christus en die gekruisigd*, waaromtrent dan weer te letten staat: op de zaak zelf, zijnde de kruisiging van Jezus en op deszelfs einde en gevolgen, zo omtrent God als omtrent de gelovigen.

- A) De zaak zelf bestaat hierin, dat een kenner van Jezus Christus nu onder het NIEUWE TESTAMENT noodzakelijk tot zaligheid moet weten en geloven, dat die Jezus Christus, nadat Hij dadelijk, door zijn volmaakte gehoorzaamheid, de wet Gods voor het uitverkorene en gelovige zaad volbracht had, ook door een lijdende gehoorzaamheid de bittere kruisdood is gestorven en dat Hij ten derden dage van die dood weer is opgestaan en ten Hemel gevaren, om daar als Koning over Zijn verlost erfdeel te regeren, met al wat verder tot deze Historische waarheid, in het Evangelie aan allen geopenbaard, behoort.
- B) Betreffend het gevolg en de heilzame vruchten van deze kruisdood van Jezus Christus, moet de verlichte kenner van Hem die nu ook tweezins weten, beschouwen en geloven.
 - a) Aan de zijde van God, door te weten, dat die Jezus Christus, door Zijn kruisdood en daaraan verknochte dadelijke gehoorzaamheid, nu ook voor het ganse uitverkorene zaad en volk, aan de gerechtigheid van Zijn Vader volkomen heeft genoeg gedaan en daardoor de rechtvaardigmaking, de verlossing en het eeuwige leven voor hen volmaakt heeft verdiend, teweeg gebracht en verworven. Zodat de Vader nu ook gehouden en bereid is, het verlost uitverkorendom, als het gekochte en verdiende eigendom van de Zoon, geheel aan hem over te geven en in de tijd volkomen te rechtvaardigen.
 - b) Aan de zijde van de uitverkoren en door Christus' kruisdood verlost zondaar moet de kenner van de gekruiste Jezus Christus nu ook weten en geloven, dat hij, verlost zondaar, niet eerder dadelijk aan deze verlossing en zaligheid van de Middelaar Jezus Christus en Zijn kruisdood deel en gemeenschap kan krijgen, voordat hij dadelijk gelooft en dat dit geloof door een krachtadige Goddelijke roeping en een zielsveranderende werking van de Heilige Geest in hem en in zijn ziel moet verwekt worden. Dat hem dat geloof dan nu dadelijk met de gekruiste Jezus Christus verenigt; dat hij daardoor persoonlijk en dadelijk voor God gerechtvaardigd wordt en aanstonds uit de zonden en de heerschappij des satans, in Christus overgaat, in en door Hem en Zijn Geest leeft, naar Gods beeld vernieuwd en wedergeboren wordt en dus bekwaam wordt gemaakt tot de dienst en gemeenschap van de Drie-enig God.

Hier aanvankelijk, bij de eerstelingen des Geestes en hierna eeuwig volmaakt in de Hemel.

Ziedaar, in al deze voorgestelde waarheden zo met een verlicht verstand te kennen en tot zaligheid aan te nemen en van ganser hart te geloven, bestaat nu de wetenschap van Jezus Christus en die gekruisigd. Dit is het korte begrip en inhoud van die wetenschap, die ons in het Woord van God nader uitgebreid en breder geopenbaard wordt; dat is het te zeggen, Jezus Christus en die gekruist te weten.

En o geliefden, wat is dit nu niet een hoog dierbare en noodzakelijke wetenschap, beide voor een gelovigen in het algemeen en voor een Leraar van het Evangelie in het bijzonder.

De Apostel Paulus getuigt er van, *dat hij niet voorgenomen had iets te weten onder de Corinthiërs, dan Jezus Christus en die gekruisigd.*

Twee dingen geeft hij daarmee te kennen,

1) in opzicht van Zijn werkzaamheden voor zichzelf, als een gelovige, dat hij niet anders dan enig de gekruiste Jezus Christus, in alle opzichten had willen zien, weten en aankleven en van Hem, tot alles gebruik maken.

2) En wel voornamelijk, waar hij hier het meest op ziet in opzicht van zijn dienst als een Apostel van Christus en Zijn Evangelie, onder de Corinthiërs. Dus had hij niet voorgenomen iets te weten onder hen, dan Jezus Christus en die gekruisigd, wat dan te zeggen is, dat hij, wanneer hij bij en onder de Corinthiërs, als een Apostel en leraar verkeerde, hij anders niet dan de gekruiste Jezus Christus, aan hen had willen leren, prediken en verkondigen. Dat hij hun geen andere wetenschap, geen andere geloofswaarheden, dan deze van Jezus Christus en die gekruisigd, immer had getracht te leren en te doen geloven. Dat zijn ganse prediking en leer alleen had uitgekomen op die zuivere geloofsweg in de gekruiste Jezus Christus, als de enige Weg tot zaligheid en behoud van zondaren.

En zo onderscheidt zich hier de Apostel dan nu van de andere leraars, die er, in deze tijd ook al veel onder de Corinthiërs waren, waarvan sommigen de mensen ophielden en tot zich trokken door uitnemendheid van woorden en menselijke wijsheid en niet door de prediking van de zuivere geloofsweg en van de gekruiste Jezus Christus. Terwijl anderen Christus ook wel predikten, maar zo, dat ze Hem en de Wet samen paarden, wat in zichzelf de aller-ijdelste, valste en dwaaste prediking was, die geenszins kon bestaan of enige vrucht doen, omdat Christus en de Wet dingen zijn, die elkaar glad overhoop werpen, evenals een koninkrijk, dat tegen zichzelf verdeeld is en daarom onmogelijk bestaan kan.

Nee, nee, onze Apostel was hier van de Heere anders geleerd en daarom had hij, onder de Corinthiërs, niets begeren te weten, dan zuiver en alleen de gekruiste Jezus Christus, zonder Hem met enige menselijke wijsheid, vleselijke welsprekendheid, of met de wet te vermengen. Nee, het eerste had de leer van Christus niet nodig; haar zuivere en ongekunstelde eenvoudigheid was haar allerbeste sieraad. En het andere, namelijk de wet, stiet en wierp die leer van Christus geheel omver en daarom had Paulus zich met de gekruiste Jezus Christus vergenoegd en buiten Hem niets anders onder de Corinthiërs willen kennen of weten. Geen wonder, hem was die genade bewezen, dat hij alle dingen schade en drek kon rekenen, om de uitnemendheid der kennis van Christus Jezus, Philippensen 3: 8. En dat hij in niets anders dan in het kruis van Jezus Christus wilde roemen, Gal. 6: 14. Hij wist dat er geen ander middel of weg, dan deze was, om zondaren te behouden en zalig te maken, bij gevolg dat deze wetenschap van de gekruiste Jezus Christus de aller-voordeligst, heilzaamste en

noodzakelijkste en ook tegelijk de aller-vaste en zekerste wetenschap was, die er zijn kon, gelijk dit zeer gemakkelijk breedvoeriger zou kunnen worden aangetoond. Terecht dan: *Want ik heb niet voorgenomen iets te weten onder u, dan Jezus Christus en die gekruisigd.*

En zo ligt dan in deze getuigenis des Apostels niet alleen een recht en goed voorschrift voor alle leraars, die het Evangelie verkondigen, maar ook een krachtige verdediging van Paulus' leer, dienst en prediking onder de Corinthiërs, tot mondstopping van allen, die verkeerd van die spraken en oordeelden en die van ervan afwijkende, andere leraars om hun gaven en menselijke wijsheid en welsprekendheid aanhingen, tot voeding van scheuring en verdeeldheden, die hij in het vorige kapittel, met grote kracht en ernst had zoeken tegen te gaan.

Toepassing

Ziedaar geliefden, deze stofrijke woorden des Apostels uw aandacht opengelegd en verhandeld. Laat ons nu van die wat nader en bijzonder ons gebruik maken. Gelukkige leraars voorwaar, die op het voorbeeld des Apostels ook in waarheid kunnen getuigen, dat ze in hun ganse dienst en prediking ook niet anders voorgenomen hebben, dan Jezus Christus en die gekruist. Wat is deze leer en prediking toch recht volgens het geopenbaarde Woord van God, dat geheel daarop uitkomt, dat een mens in zichzelf een ellendig, verdoemelijk, goddeloos en volstrekt machteloos, arm, naakt, ledig en blind zondaar is, een satanskind, liggende onder de toorn van God in de macht en heerschappij van de zonde, zonder iets anders te kunnen doen dan zondigen. Aan de andere kant, dat in de Heere Jezus alleen, zaligheid, gerechtigheden en sterkte zijn; dat die de zondaar, die Hij zaligen wil, allereerst met genade moet voorkomen, hem de ogen opeen en door Zijn Geest zodanig bewerken, dat die zondaar dadelijk tot Hem kan komen, Hem aannemen en zichzelf, om gezaligd te worden, onbepaald en geheel aan Hem kan overgeven. Zodat het hier dan alles de gekruiste Christus Jezus is. *Hij is hier niet alleen het hoofd des lichaams, namelijk der gemeente, maar Hij is hier ook het begin en de eerstgeborene uit de doden, opdat Hij in allen de eerste zou zin*, Colos. 1: 18. Hoe kan het dan nu anders zijn, of die Jezus Christus, die zo in alles en in allen de Alfa en de Omega, het begin en het einde is, moet hier ook alleen geweten, geleerd en gepredikt worden. Die moet hier, als het enige middel van zaligheid en behoud, aan doemwaardige en machteloze zondaars worden bekend gemaakt. Alles wat zich tegen die kennis van de gekruiste Jezus Christus aankant en verheft, moet hier zonder onderscheid worden omvergeworpen; het moet Jezus alleen blijven. Hij alles en de mens niets.

Maar tot zo'n prediking van de gekruiste Jezus Christus, enig en alleen, is niemand recht bekwaam, dan een begenadigd Predikant of leraar, die zelf een bekeerd en verlost discipel van Jezus is; wiens ogen de Heere zelf heeft geopend. Die wat meer dan in de aardse scholen, academie en boeken geleerd heeft. Jezus zelf moet hem aan Zijn voeten en door Zijn Goddelijk en Hemels onderwijs, geleerd hebben. God moet Zijn Zoon in zijn hart geopenbaard hebben en dus moet hij het Evangelie dan met Paulus, niet van een mens ontvangen hebben, maar door de openbaring van Jezus Christus zelf. Anders is en blijft het waarachtig, dat een leraar, of die dat ambt door menselijke instelling bedient, onmogelijk, enig en alleen Jezus Christus en die gekruist kan prediken. Nee, hij zal altijd Christus en de wet samen paren en dus gedurig zijn eigen prediking omverwerpen, halende telkens met de ene hand omver, wat hij met de andere schijnt te bouwen, omdat al zijn doen maar is met loze kalk te pleisteren, volgens wat de Heere van de valse Profeten en Leraars getuigt, Ezech. 22: 28.

En helaas, geliefden, was er van de zodanigen heden maar geen zeer groot getal onder ons, die, terwijl ze menen met Paulus, alléén Jezus Christus en die gekruist te weten, te leren en te prediken, integendeel, die Jezus Christus en Zijn volmaakte gerechtigheid, door wettische plichten en werken, geheel overhoop werpen en zo, niet Christus, maar de wet verkondigen en invoeren.

Ongelukkige gemeenten, die van zulke blinde herders geleerd en geleid worden; ze zijn blinde leidlieden der blinden en waar de ene blinde de andere leidt, daar moeten ze immers samen, volgens des Heilands getuigenis, in de gracht, dat is: in het eeuwige verderf storten. O, dat de Heere zich dan over zulke ongelukkige gemeenten eens wilde ontfermen! en dat Hij aan hun blinde herders eens wilde ten koste leggen de ogenzalf van Zijn Geest, opdat ze ziende mochten worden en door de openbaring van de gekruiste Jezus Christus in hun harten, eens een rechte kennis van Hem mochten verkrijgen!

Maar wat onszelf betreft, mijn toehoorders, meent niet, dat wij hier zo spreken, om onszelf uitnemender te achten dan andere leraars. O nee, onze begeerte en wens, door de genade Gods, is nergens in te roemen, dan in Jezus Christus, de gekruiste. Ach, mochten wij onszelf maar geheel voor Hem kunnen verloochenen, mochten wij maar niets wezen in onze eigene ogen en mocht het Jezus maar alles alleen zijn! Maar u moet evenwel weten, geliefden, aangaande onze dienst en prediking onder u, dat de Heere, door Zijn grote en genadige goedertierenheid, zich daaromtrent niet geheel onbetuigd aan ons heeft gelaten. Nee, Hij, die tot prijs van Zijn vrije genade der blinden ogen opent en verlicht, heeft ons dit een gelieven te leren en te openbaren. Och, dat Hij het ons nog maar meer en verder leerde, dat een leraar niet anders moet voornemen te weten of te prediken, dan enig Jezus Christus, de gekruiste en dat alles, wat daarboven bij gedaan wordt, ten enenmale afwijkt van de leer der Zaligheid en ten hoogste zielverderfelijk is, hoewel het van de blinde wereldwijzen niet geweten of gezien wordt. Die les: *de mens niets en Jezus alles*, o, dat is een wonderlijke les, om welke te verstaan geen algemeen, maar Goddelijk en hemels licht van noden is. Die les kan niemand dan Jezus, de grote Profeet en Leraar der gerechtigheid, alleen leren. En daar is Hij van Zijn zijde ten hoogste gereed en bereidwillig toe zo spoedig maar de mens zijn blinde dwaasheid recht ziet en van Hem begeert onderwezen en geleerd te worden.

Ondertussen hebben wij hier, met betrekking tot onszelf en onze dienst onder u, nog maar een kort woord tot u allen en voornamelijk tot die van onze gemeente te spreken. Wij hopen, onder Gods zegen en genadige bijstand, nu weer opnieuw een aanvang te maken én van onze Heidelbergse catechismus, én van onze wekelijkse catechisatie, die wij wensen, als het de Heere behaagt, te beginnen op aanstaande woensdag over 8 dagen en dan zo vervolgens, gedurende de ganse winter. Bij die gelegenheid moet ik enigszins, in navolging van de Apostel Paulus, u zeggen - en ach, kon ik het maar meer doen! - dat ik, door de genade Gods, nu ook niet voorgenomen heb iets te weten onder u, dan Jezus Christus en die gekruisigd. Zie, dat willen en wensen wij nu, dat geheel en enig zij het begrip en de inhoud van al ons leren en prediken.

En daartoe heb ik, onwaardige, de Goddelijke genade, hulp en bijstand meer dan iemand uwer van node, zowel om die gekruiste Jezus Christus enig, zuiver en recht te leren, als om die leer tijdig en ontijdig, onder u, met alle ijver en ernst aan te houden. En niet bevreesd of beschaamd te worden, maar te kunnen staan in deze boze tijd, tegen al die vijanden van Christus kruis en al die tegensprekers, die er reeds onder ons beginnen openbaar te worden en die ik tegemoet zie, dat van dag tot dag nog al meer

tegen ons zullen opkomen, om de Naam van de gekruiste Christus, die wij nu wensen te verkondigen. Mocht ik maar kunnen vertrouwen! Doch de Heere Jezus zelf zal ons bijstaan, omdat het Zijn woord, Zijn zaak, Zijn leer is, die wij begeren te dienen en onder u te verkondigen.

Ach mensen! gij, die u tegenwoordig over onze leer en prediking zo ontrust en er soms zo kwalijk en liefdeloos van spreekt en oordeelt. O, kon gij eens zien en geloven, dat gij uzelf niet tegen ons, maar tegen de gekruiste Jezus Christus zelf aankant en tegen Zijn eeuwig Evangelie, dat wij u nu alleen begeren te verkondigen! Aan ons is niets gelegen, o, nee. Haat, lastert, smaadt en veracht ons vrij; als de Heere genade geeft, zullen wij dit alles gemakkelijk kunnen dragen en niet ophouden voor uw aller bekering en eeuwige behoud vurig te bidden. Maar, vrienden! gij kant u tegen God en Zijn Zoon zelf aan; met ons te haten en te verwerpen, haat en verwerpt gij Hem; met ons niet te kennen of te willen geloven, maakt gij God en de Heere Jezus Christus tot leugenaars en zegt, dat het ganse Woord een samenknopsel van leugens is.

Zijn dat geen schrikkelijke dingen? En nochtans zijn ze waar. Want wij leren of prediken wezenlijk niet anders dan volgens Gods Woord en die daar niet naar spreekt of horen wil, die moet verloren gaan, omdat hij zich tegen de levendige God aankant en Hem tot een leugenaar maakt, gelijk wij al dit ons gezegde, als er tijd toe was, uit het Woord zelf, van stuk tot stuk zouden kunnen bewijzen.

Zeggen sommigen, wij hebben het tegen uw leer en prediking niet, maar gij predikt ons te streng en te hard; het komt ons te hard en te aanstotelijk voor, wel, dat moet zo zijn. Want dat is de aard van de Evangelieleer van de gekruiste Jezus Christus. Die zoekt de mens van al zijn natuurlijke gronden af te drijven, geheel te ontwortelen en zo, als een arm, naakt, goddeloos en doemwaardig zondaar tot Christus te brengen, om van Hem zalig gemaakt te worden. En dat moet, dat kan niet anders, dan hard en onaangenaam voor het vlees zijn. U zou wel graag in die stille gerustheid, als tevoren, willen blijven zitten, maar dat kan niet zijn; dat is de weg tot het verderf, dat strijdt tegen de aard van het Evangelie. Want Christus leert zelf, dat Hij niet gekomen is om hier op aarde vrede te brengen, maar vuur, verdeeldheid en het zwaard.

Hoort geliefden, de ganse zaak komt hier op uit, dat u de dingen, die wij prediken, niet verstaat noch verstaan kunt, voor dat God uw duistere ogen opent. Maar omdat nu de natuurlijke mens de dingen niet verstaat, die des Geestes zijn, moet hij ze daarom tegenspreken, lasteren en als onwaarachtig veroordelen? Wel dat strijdt immers tegen rede, gemoed en alles, dat men iets afkeurt en veroordeelt, voor en al eer men het verstaat en recht weet, wat het is.

Nee Vrienden! u moet uzelf, omdat gij onze prediking niet verstaat, in stilheid en nederigheid van ons laten leren en veel gebruik, tijdig en ontijdig, van ons en onze dienst maken, of het de Heere behaagde, u te eniger tijd de leer van de gekruiste Christus te doen verstaan en u verlichte ooggin des verstands te geven. En zo iemand uwer iets tegen onze leer en prediking mocht hebben, hij kome met Gods Woord bij ons; wij wensen en hopen, door de genade Gods bekwaam te zijn, met hem uit en over dat Woord te handelen. Want niet alleen dat u allen het mag doen, maar wij bidden en smeken er u toe, dat u alles, wat wij immer leren of prediken, aan het Goddelijke Woord zelf wilt beproeven en onderzoeken of de dingen alzo zijn. En daarmee is het dan ook uit; en iedereen moet zich daarmee ten enenmale stil en gerust houden, of hij kant zich, anders doende, tegen de levendige God zelf en Zijn Woord moedwillig aan en verzwart daardoor zijn rampzalig oordeel.

En wat Gods volk, de gelovigen, betreft, die nog ook van onze dienst en prediking, zodanig als die tegenwoordig is en de Heere die nog verder geven mocht, begeren gebruik te maken, deze willen wij in de Naam van de Heere Jezus , die hun zo dierbaar is, ernstig gebeden hebben, ons toch altijd in de liefde en met Christelijke bescheidenheid te horen en te verdragen, denkende, dat wij in alles, naar ons licht getrouw wensen te handelen. O, dat ze eens recht wisten, wat de predikdienst en het leraarsambt is in zichzelf en betrekkelijk tot de personen die het bedienen! Ze zouden zeker een innigst en tederst medelijden met ons hebben. Ze zouden, gelijk wij hartelijk wensen, dat omtrent ons geschiede, niet ons in den gebede aanhouden en strijden, ten einde wij alleszins tot deze hoge, zware en voortreffelijke bediening bekwaam gemaakt mochten worden van Hem, uit Wien alleen alle bekwaamheid is. Voorts geliefden, want de tijd belast ons te besluiten, wij bevelen u allen samen Gode en Zijn genade. Amen.

RIJNSATERWOUDE, 9 Oktober 1735.

NEGENDE PREDICATIE¹

OPENBARING 1: 18b.

En ziet, Ik ben levendig in alle eeuwigheid. Amen.

Onder de zwaarigheden en tegenspoeden, die Gods volk hier op de wereld veelal ontmoeten, is ook deze te rekenen, dat zij in hun droefenissen en benauwdheden, van alle vertroosting onder de mensen gans verstoken zijn, en dat zelfs diegenen, die veel werk van hen maakten in hun voorspoed, hen geheel gaan begeven en verlaten, als zij in tegenspoed zijn. Hoezeer vinden -wij de Koning DAVID en de andere heiligen in de Bijbel daarover kermen en klagen, dat niemand zich in hun tegenspoed opmaakte, om hen te ondersteunen en te vertroosten. Laat ons maar eens een exempel nemen van het Joodse volk, wanneer zij om hunner zonden wil in zo grote benauwdheid gekomen, en gevangelijk naar Babel gevoerd waren; toen riep de Profeet JEREMIA van hen uit, Klaagliederen: zij weent steeds des nachts, en hare tranen lopen over hare kinnebakken; zij heeft geen trooster onder alle hare liefhebbers. Allen, die hen, in hun voorspoed, plegen lief te hebben, weken nu in deze hun grote droefheid en tegenspoed geheel van hen; daar was niet één mens, die hen nu wilde kennen of vertroosten. Meermalen roept de Profeet zulks klagende uit, in dit zelfde kap., als vs. 9, 16, 17. Maar waarom, mag iemand vragen, of de Heere Zijn volk toch zo verlaat, dat Hij hen somtijds in hun hoogste droefheid en benauwdheid zo berooft van alle menselijke vertroosting? Dat doet God de Heere, geliefden tot zeer wijze en heilige einden, waaronder deze twee wel de voornaamste zijn.

1) Om hen zo de bitterheid van de zonde best te doen smaken, als een heilzaam medicament tot hun zielsgenezing. O, Gods volk vervalt licht, in voorspoed, tot zeer groot verval in geloof en godzaligheid. Dan kleven zij dikwijls te veel aan aardse troost, en zoeken hun genoegen meer bij de mensen, dan bij God. Daarom komt de Heere, en wanneer Hij Zijn volk, over hun zonden, met zwaar kruis en tegenspoed kastijdt, neemt hij tevens ook alle menselijke vertroosting van hen weg, ten einde om hun te leren de ijdelheid en onbestendigheid van alle aardse troost, en hoe het al maar bakken zijn, gebroken bakken, die geen water houden, opdat zij zo des te oprechter hun zonden en dwaasheid zouden betreuren, en zich te dieper voor God verootmoedigen.

2) Ten andere wil de Heere langs, zodanigen weg Zijn gelovig volk ook bereiden, dat zij, afziende van alle hulp van schepselen, hun troost en hulp alleen bij Hem, hun hemelse Vader, zouden zoeken. Och, geliefden, de waarachtige en wezenlijke troost in al onze ellenden is nergens, dan bij God te vinden. Daarom staat er Jes. 51: 3, want de Heere zal Sion troosten, hij zal troosten alle hun woeste plaatsen; en vers 12 Ik, Ik ben het, zegt de Heere tot Zijn volk, die u troost. Dit hebben alle Heiligen steeds ondervonden, en ondervinden het nog dagelijks, dat, als zij in grote benauwdheid en

¹ Deze Predikatie., enigermate in de vorm van eene Lijkpredikatie, gericht tot de Gemeente van Zevenhuizen over de dood van haar Leraar, David van Henghel.

droefenis zijn, en nergens in de wereld enige troost vinden, de Heere dan nabij hen is, om hen te troosten, zodat, als hun hart en vlees bezwijkt, dan is God de Rotssteen van hun hart, en hun deel in eeuwigheid, Psalm 73: 26.

Maar op hoedanige wijze is de Heere nu al gewoon Zijn lieve volk te troosten in hun ellenden en droefenissen? Dat doet de Heere op menigerhande bijzondere wijze, en richt Zijn handelingen gewoonlijk naar de staat en toestand van zijn arme volk. Onder anderen ligt daarin een zeer sterke vertroosting Gods voor zijne kinderen, in hun ellenden, als Hij zich door Zijn Heilige Geest aan hun harten openbaart als die getrouwe, onveranderlijke en eeuwig levende God, die altijd dezelfde is van eeuwigheid tot in alle eeuwigheid; wiens jaren nooit geëindigd worden. Deze manier van vertroosting gebruikt de Heere omtrent Zijn volk, zonderling dan, als zij in smartelijke angst en droefheid zijn over het verliezen van geliefde leraars, lieve vrienden, lieve naastbestaanden, die hun door de dood ontrukkt worden, en over welker gemis zij smartelijk treuren, en zeer bekommerd en verlegen zijn. Dan komt de Heere en openbaart zich aan de zielen van Zijn gunstgenoten, als die algenoegzame God, als die Vader der vertroosting, die altijd blijft en eeuwig leeft, wie er dan ook al moge sterven en hen begeven; als die God, die nimmermeer ophoudt God te zijn, die Zijn volk nooit zal begeven of verlaten, al stierf ook ofschoon de gehele wereld, en al bleven zij maar alleen op de wereld over. Daarom spreekt de Heere zo veel en zo dikwijls van zijn leven in het Woord, omdat dit zo een troostelijke zaak is voor Zijn volk, zeggende dan eens: *zo waarachtig als ik leef, enz. De Heere leeft, enz.*

De waarheid van deze zaak zal zich nader aan ons openbaren in de verklaring van onzen afgelezen Tekst, waar wij onze beminde Zaligmaker aldus van Zich zelven horen uitroepen, tot bijzondere vertroosting van al zijne gelovigen: En ziet, ik ben levendg in alle eeuwigheid. Amen.

Wij kregen aanleiding en bepaling in ons gemoed, geliefden ! tot dit Woord des Heeren, door middel van een en ander droevig sterfgeval, hetwelk ons door 's Heeren aanbiddelijke albesturing, dezer dagen is te voren gekomen. Wij kregen enig inzien in de sterfelijkheid en vergankelijkheid van alle vlees, en hoe onze vrienden en bekenden, de ene voor, de andere na, al van ons weggenomen worden; hoe elk zo al voor ons heen uitgaat naar de eeuwigheid.

Onder deze was ook het droevig sterfgeval van ***uw waarden en beminde Leraar***, welken de Heere zo terstond in zijne vroege jeugd, en in de aanvang van zijne dienst onder u, van zijn post en arbeid heeft believen af te lossen, waardoor deze gemeente in zo korte tijd, voor de tweede maal, weder herderloos geworden is. In deze allen werd ons gemoed gewezen tot dit dierbare woord van onze Zaligmaker, dat Hij levendig is in alle eeuwigheid. Dit kwam ons voor, als een woord van zonderlinge vertroosting en ondersteuning voor alle vrome kinderen Gods, om hen, door de genade van de Heilige Geest, van alle ijdele en sterfelijke mensen te doen afzien, en alleen in de Heere hun rust en troost te doen zoeken door een oprecht zielsgeloof. Daarom dachten wij, dat het niet ongepast zonde zijn, nu gij zo kort achtereen tweemaal uwe Herder en Leraar, door de dood verloren hebt, uw aller aandacht in deze ure, van alle sterfelijke mensen, zo veel immers doenlijk, en God dit woord belooft te zegenen, af te leiden, en tot onze onsterfelijke Heiland en Zaligmaker Christus Jezus op te leiden.

Ik weet de harten van Gods kinderen, in deze droevige gelegenheid, geen betere troost, en de onbekeerden onder u geen beteren raad toe te dienen, dan even deze, dat zij, door de genade Gods, aandachtig en ernstig luisteren naar dit goede en dierbare Woord van CHRISTUS dat Hij nimmermeer weder sterft, maar dat Hij leeft in alle eeuwigheid. Ik zal dan voor ditmaal minder spreken van een nietig sterfelijk mens, en meer van CHRISTUS, die allerhoogste, die alleen, met de Vader en de Heilige Geest,

de onsterfelijkheid en onverderfelijkheid bezit. Hij is alleen waardig, dat alle ogen op Hem zien. De mensen zijn als niets bij Hem gerekend. Zij zijn zo zondig, zo gebrekkelijk, zo ijdel, en zij sterven zo ras daar henen, dat het waarlijk dwaas is, ons hart op enig mens te zetten, of ons met menselijke lof lang op te houden. Ik heb gezien, met de Koning SALOMO, dat ook dit alles maar ijdelheid is, gelijk het met alk dingen van de wereld is. O, dat het dan met ons eens mocht gaan naar het gezang van de zalige LODENSTEIN:

Schepselen staat wat uit het licht, enz.

Wij keren ons dan tot overweging van de woorden van onze Tekst. Elk kan het verband en de gelegenheid, waarin dezelve hier aan ons voorkomen, met aandacht, na de godsdienst hij zichzelf nalezen, want wij zullen ons daar nu niet lang mede ophouden. Na een zeer voortreffelijke en uitmuntende voorrede in de 8 eerste verzen van dit kapittel, begint de Heilige Apostel JOHANNES ons zijn eerste gezicht te beschrijven, en hoe de Heere JEZUS CHRISTUS hem op een zeer heerlijke wijze, in de geest verschenen was, zeggend vers 9: *Ik JOHANNES, die ook uw broeder ben, en medegenoot in de verdrukking en in het Koninkrijk, en in de lijdzaamheid van JEZUS CHRISTUS, was in het eiland genaamd Patmos, om het Woord Gods, en om het getuigenis van JEZUS CHRISTUS;* en zo vervolgens tot aan ons tekstvers:

En ziet, Ik ben levendig in alle eeuwigheid. Amen.

Dit dierbare en troostelijke woord van CHRISTUS: *en ziet, Ik ben levendig in alle eeuwigheid. Amen* zouden wij nu wat nader met des Heeren zegen gaan inzien. Wij moeten daarin letten en acht geven op deze drie zaken,

1. op de ernstige vermaning, die voorafgaat, dat wij het getuigenis van onze Zaligmaker toch wel zeer moeten in aanmerking nemen; Hij zegt: *En ziet,*
2. Op de zaak zelve, welke Hij hier voor ons getuigt en luide uitroept, namelijk: *dat Hij levendig is in alle eeuwigheid,*
3. Op de bijgevoegde zekerheid en krachtige bevestiging dezer Goddelijke waarheid door het woord *Amen*, opdat wij toch aan dit Goddelijk getuigenis, door ongeloof geenszins zouden twijfelen.

De Heere vermaant ons dan hier vooraf, tot recht verstand en aandacht omtrent de zaak, welke Hij ons voorstelt, zeggende: *En ziet.*

Niets is er gebruikelijker of gewoner in het H. woord, dan bij alle zaken van gewicht, die wij tot onze vermaning, lering en troost wel te verstaan en te overleggen hebben, dit woord ziet vooraan te stellen. Dit geschiedt beide om der mensen onverstand, en om haar onaandachtigheid in Goddelijke en geestelijke zaken. Daarmede zijn wel eerst alle natuurlijke en onbekeerde mensen gans bezet, want die zijn

1) geheel blind en verduisterd in hun verstand, Efëze 4: 18; zij begrijpen niet de dingen, die des Geestes Gods zijn, 1 Corinthe 2: 14. Zij horen wel, zij lezen wel, maar het ganse Woord is hun een boek, dat met zeven zegelen gesloten is.

2) Daarbij zijn zij ook gans onaandachtig en onopmerkzaam in Goddelijke zaken; hun harten zijn zo gans aards en ijdel, en zo afkerig van al wat hemels en geestelijk is, dat zij geenszins met LYDIA acht geven op het Woord Gods, dat er gepredikt wordt, of dat zij zelve lezen. Hier vandaan is het, dat liet Woord hun geen nut doet, en dat zij onder al het prediken en lezen, even verstokt en onbekeerd blijven.

Nu, daarom stelt onze Zaligmaker hier dan, gelijk doorgaans, deze ernstige vermaning, voor al dezulken vooraan: *en ziet*, als of Hij zei: o, dwaze en harteloze

zondaars en zondaressen ! opent toch eens uwe ogen en oren; laat mij toe, dat Ik ze zelf aan u opene; merkt toch op mijn Woord; hoort toch eens aandachtig naar Mij; laat toch van Mij leren; ziet wat Ik u verkondig: *ik ben levendig, in alle eeuwigheid. Amen.* Maar het zijn niet slechts alleen de zondaars en onbekeerden, die zulke krachtige en ernstige, vermaning nodig hebben, om niet goed verstand en aandacht op CHRISTUS Woord te letten; maar ook zelfs Gods kinderen hebben die nog mede steeds nodig. O, wat is er nog niet een grote geestelijke blindheid, lossigheid en onaanbachtigheid in hen overgebleven! hoe weinig zien en verstaan zij doorgaans nog recht van CHRISTUS Woord! Hoe weinig ernst en aandacht hebben zij daar doorgaans nog voor over! Ach, hoe vadsig, traag en slaperig zijn zij niet om CHRISTUS Woord te horen. Wat klaagt de Heere over dit grote gebrek van Zijn volk niet menigvuldig in Zijn Woord, en zegt tot hen, als Hij eens sprak tot Zijn discipelen, Luc. 24: 25. O, onverstandige en trage van harten, om te geloven al hetgene dat de Profeten gesproken hebben. Hierom is er dan ook gedurig nog zo een ernstige vermaning voor Gods volk nodig, dat zij toch zien zouden, en hun aandacht en genegenheid, van alle aardse dingen zouden aftrekken, en hun harten openen voor het Woord Gods.

Bijzonder was dat hier nodig, want deze getuigenis van CHRISTUS dat Hij levendig is in alle eeuwigheid, is een woord van zeer grote nuttigheid en vertroosting voor des Heeren volk, in al hun aardse droefenis, benauwdheden en tegenspoed; zij moesten dat wel diep in hun harten drukken; zij konden of mochten daarvan geenszins onkundig zijn, zo zij niet wilden verstoken zijn van de fontein van al hun vertroosting en blijdschap. Daarom roept CHRISTUS hier dan ook zo luide en zo ernstig tot Zijn volk: *en ziet.*

JOHANNES de apostel, die dit woord van CHRISTUS eerst uit Zijn eigen mond onmiddellijk hoorde, moest zien en daar degelijk acht op nemen, opdat hij dat zelfde woord weder getrouw aan anderen overbracht. De zeven gemeenten van Azië, voor welke deze openbaring van JEZUS CHRISTUS allereerst geschreven werd, moesten zien en nauwkeurig letten en acht geven op deze Goddelijke getuigenis des Heeren JEZUS, want liet raakte hun bijzonderlijk, en moest hun dienen, beide tot bestraffing en vermaning, en tot ondersteuning en vertroosting in de staat, waar zij in waren; hun zaligheid hing daaraan, want zo wordt er van deze getuigenis en van het gehele boek dezer profetie gezegd: vs. 3, Zalig is hij die leest, en zijn zij, die horen de woorden dezer profetie, en die bewaren, hetgene in dezelve geschreven is.

Eindelijk, allen, zonder onderscheid, en zo wij dan ook gezamenlijk, die maar dit Woord van CHRISTUS horen of lezen, moeten hier zien, 'en niet goed verstand en aandacht daarop letten, in wat staat of toestand wij dan ook al zijn mogen; want deze getuigenis van CHRISTUS is ten allen tijde van een algemeen nuttigheid en gebruik voor ons; daar is geen geval of gelegenheid, welke ons kan ontmoeten, waarin wij niet nodig hebben recht te verstaan, en met indruk op ons gemoed te geloven, dat de Heere Jezus CHRISTUS levendig is in alle eeuwigheid. Te recht dan wordt deze zo ernstige opwekking en vermaning: en ziet, hier vooraan gesteld. Ach ! dat des Heeren Geest dan nu hier onze aller ogen en harten opende!

a) Nu komen wij dan tot de kostelijke getuigenis, die de Heiland ons hier geeft, en die Hij luide uitroept voor ons aller oren; Hij zegt: *dat Hij levendig is in alle eeuwigheid.* Wij moeten hier, (1) letten op de Persoon, die tot ons spreekt, en dan (2) op Zijn getuigenis zelve.

(1) De Persoon, die spreekt, en die hier van Zijn eigen Goddelijk en onverderfelijk leven getuigt, is de Heere Jezus Christus, onze allerhoogste God en Zaligmaker, die nu

gezet en is aan de rechterhand der Majesteit Gods, in de hoogste hemelen. O, Geliefden, daar ligt ons gans veel aan gelegen, dat wij dezen aanbiddelijke Heiland en Zaligmaker, door de genade des Heilige Geestes, enigszins recht kennen en weten, wie en hoedanig Hij is; want zonder dat kunnen wij niets van deze Zijn Goddelijke getuigenis recht verstaan, of daar enige ware troost of heil uitscheppen.

Nu, zo elders in het ganse Woord, hier in dit ons tekst-kapittel, arbeidt de Heere JEZUS bijzonder, om zich toch in Zijne hoge Godheid, onbeschrijfelijke heerlijkheid, en dierbare Middelaars-bediening, aan iedereen bekend te maken, en aller ogen en harten tot Zich te trekken. Ziet toch eens, hoe onbegrijpelijk heerlijk en ontzaglijk Hij zich zelve hier al aan JOHANNES, aan de zeven Aziatische gemeenten en aan ons allen openbaart. Hij komt daar voor, vs. 5 en 6, *als die getrouwe getuige, de eerstgeborene uit de dood, en de Overste der koningen der aarde, die ons heeft lief gehad; die ons gemaakt heeft tot Koningen en Priesters Gode en Zijn Vader; Wien heerlijkheid en kracht toekomt tot in alle eeuwigheid*; en vs. 7, als die komt bijzonder ten jongsten dage, op de wolken; vs. 8, als de Alfa en de Omega, het begin en het einde; en vs. 13, als de Zoon des mensen die wandelt in het midden van de zeven kandelaren, en Wiens heerlijkheid en Goddelijke majesteit zo oneindig groot is, dat de Heilige Apostel JOHANNES, toen Hij in een gezicht aan hem verscheen, volgens v. 17, als dood aan zijne voeten viel, en gans onbekwaam zoude geweest zijn om de majesteit van CHRISTUS te aanschouwen, of enig woord van Hem te horen, indien hij zelf Zijne rechterhand niet op JOHANNES gelegd, en tot hem gezegd had: En vreest niet: Ik ben de eerste en de laatste. Deze hoge, ontzagelijke Zaligmaker, deze aller-dierbaarste en beminnelijkste Heiland, die al de sterkte, troost en blijdschap is van een armen gelovigen, door Wien hij eeuwig zalig, en buiten Wien hij eeuwig verloren is, komt hier, tot schrik van alle goddelozen, en tot troost en opwekking van alle Godzaligen, Zich zelve aan de Apostel JOHANNES, en door middel van Zijn Woord ook aan ons allen openbaren, als die levendig is in alle eeuwigheid. Och, is er iemand in Wiens leven en onsterfelijkheid wij allen een zeer groot belang hebben, het is de aanbiddelijke Heere Jezus CHRISTUS, ons aller levendig Hoofd en getrouwe Koning en Zaligmaker, die ons allen, die met een oprecht gemoed in Hem geloven, van de eeuwigen dood en verdoemenis verlost heeft. Daarom zullen wij dit Zijn onsterfelijk en onvergankelijk leven voor ons dan nu eens, zo kort doenlijk, wat nader gaan overwegen.

Dat de Heere JEZUS CHRISTUS hier zo spreekt van Zijn Goddelijk en eeuwigdurend leven, geschiedt van Hem met goede grond en reden. Hij had zo even te voren van Zijn dood en sterven gesproken, en gezegd: *Ik ben dood geweest*, ten einde om al Zijn ware gelovigen te betuigen Zijn grote liefde, die Hij voor hen heeft, zodat Hij zelfs, om hun het eeuwige leven te verwerven en hen van de eeuwige dood te verlossen, Zijn eigen leven voor hen niet dierbaar had geacht, maar dat gewillig had afgelegd, zijnde God, Zijn Vader gehoorzaam geworden tot de dood, ja tot de dood des kruiser, Philip. a: 8.

Maar, opdat nu niemand zich aan deze zwakheid en aan deze diepe vernedering van CHRISTUS voor ons, tot in de dood, moge ergeren, als ware Hij nog voorts aan enige verandering of sterfelijkheid onderworpen, zo toont ons de Heiland hier nu Zijn heerlijkheid, en verzekert ons, dat, ofschoon Hij eenmaal voor onze zonden gestorven is, Hij nu nochtans weer volmaakt leeft, en nooit in alle eeuwigheid weder sterven zal, zeggende: *Ik ben levendig in alle eeuwigheid*.

(2) Het leven van CHRISTUS, onzen Heere en Zaligmaker is zulk een hoge en heerlijke zaak, geliefden! dat wij arme, lage mensen daar zeer weinig van begrijpen,

en er niet dan maar stamelende van spreken kunnen. De Profeet JESAIA, die de Heere zelve had zien zitten op Zijn hoge en verheven troon, en zijne zomen vervullende de Tempel, roept hier nochtans in een heilige verwondering over uit, kapittel 53: 8, *wie zal Zijn leeftijd uitspreken?* Alsof Hij zei, wie zal ons recht verklaren, wat het is, dat CHRISTUS leeft; want dat is de onbegrijpelijkheid Zelf, geen oog heeft het gezien, geen ore heeft het gehoord, en in geen mensen hart is het ooit opgekomen. Wij blinde en arme mensen kunnen zelfs ons eigen menselijk leven, hoe een lage en nietige zaak dit ook is, niet eens recht begrijpen; wij kennen nog niet eens hoedanig de samenvoeging zij van onze zielen en lichamen tot een, waarin nochtans de grondslag ligt van ons menselijk leven; hoe zouden wij dan verstaan dat hoge wonderbare leven van JEZUS CHRISTUS, dien onbegrijpelijke God, en ons onderwinden Zijn leeftijd uit te spreken? Er is niemand boven in de hemel, die dat doen kan; hoe veel minder dan een mens van de aarde. Nochtans wil de Heere JEZUS zichzelf aan al Zijn gelovigen inwendig, door Zijn Woord en Geest, openbaren, gelijk Hij dat ook metterdaad doet, en even zo veel geestelijke kennis als wij daardoor bekomen van CHRISTUS Goddelijke persoon en heerlijkheid, even zo veel kennis ontvangen wij dan ook van Zijn aanbiddelijk leven; want CHRISTUS leven is niets anders, dan de levende CHRISTUS zelf, die altijd en onveranderlijk is, wie Hij is, en nooit kan ophouden te zijn. Van dit Zijn leven spreekt Hij zelf menigmaal tot ons in Zijn woord, als Joh. 5: 26, *Want gelijk de Vader het leven heeft in Zich zelve, zo heeft Hij ook de Zoon gegeven, het leven te hebben in Zich zelve;* en kapittel 14: 19, *Want ik leef, en gij zult leven;* en Rom. 6: 10, *Want dat Hij gestorven is, dat is Hij der zonde eenmaal gestorven; en dat Hij leeft, dat leeft Hij Gode.* En zo ook hier in de Tekst: *Ik ben levendig;* dat is, Ik leef noodzakelijk, aller-volmaakst, aller-gelukzaligst. Ik kan niet anders dan levendig zijn; ofschoon ik ook eenmaal dood ben geweest, zo ben ik toch nu levendig tot in alle eeuwigheid.

En voorzeker op hoedanige wijze, of in wat opzicht wij ook de Heere JEZUS aanmerken, Hij komt ons alleszins voor, als die levendig is. O, merkt gij Hem aan in Zijn hoge Godheid, zo roept hij te recht uit: *Ik ben levendig en dat wel in alle eeuwigheid;* want dan is hij met de Vader en de Heilige Geest de levendige God, die is, die was, en die komen zal. Dan leeft Hij in en door de Vader zo als hij ook van Zich zelve getuigt Joh. 6: 17, *gelijkerwijs Mij de levende Vader gezonden heeft, en Ik leef door de Vader.* Dan is Hij de onverderfelijke, de onzienlijke, de alleen wijze God, I Tim. 2: 17. En o, wat is dit Goddelijke leven van CHRISTUS niet een onbegrijpelijk, gelukzalig en heerlijk leven, naardien ook zelfs in de kennis van Zijn leven ons eeuwige leven bestaat, Joh. 17: 3. 2)

Merkt gij hem aan in zijne menselijke natuur, welke Hij om onzent wil heeft aangenomen, dan is Hij het al weder, die zeggen kan: *Ik ben levendig,* en dat wel in alle eeuwigheid. Dit kon CHRISTUS niet zeggen van Zich zelve in dit opzicht, zolang Hij bij ons op de aarde was, want toen leefde Hij, om eenmaal voor Zijn volk en gelovigen te sterven, opdat Hij door de dood teniet doen zou degenen, die 't geweld des doods had, dat is, de duivel, Heb. i: 14. Maar nu CHRISTUS' menselijke natuur, in de Hemel aan de rechterhand des Vaders verheerlijkt is, na het lijden des doods, dat Hij voor ons op de aarde ondergaan heeft, nu is Hij naar Zijn mensheid ook levendig in alle eeuwigheid, en leeft in de Hemel een aller-volmaakst, heilig, gelukzalig en heerlijk leven zo als geen andere menselijke natuur ooit vatbaar is te genieten, omdat de mensheid van CHRISTUS de mensheid van de eniggeboren Zoon Gods is. Daarom zegt de H. PAULUS, Rom. 6: 9: *wetende dat CHRISTUS opgewekt zijnde uit de dood, niet meer sterft; de dood heerst niet meer over Hem.*

(3) Eindelijk, merken wij de Heere JEZUS CHRISTUS aan, als onze Immanuel of Middelaar, in de wonderlijke vereniging Zijner beide naturen, de Goddelijke en de menselijke, ook in dezen opzichte kan Hij al weder tot ons zeggen: *Ik ben levendig in alle eeuwigheid*. Want hij heeft onze menselijke natuur niet slechts aangenomen voor een tijd, om die daarna eens weer af te leggen. O, neen, dan was het voorzeker aanstonds gedaan met onze zaligheid, dan had CHRISTUS ons dat eeuwige leven niet kunnen verwerven; want het leven en de zaligheid der ware gelovigen kan geen ogenblik langer bestaan, dan die onbegrijpelijke vereniging der twee naturen in CHRISTUS blijft duren, omdat deze het fundament is, waar alle zaligheid van Gods kinderen geheel op gebouwd is. Daarom heeft de Heere JEZUS de mensheid aangenomen, om ze eeuwig te bezitten bij Zijn hoge Godheid, en om als Immanuel, als God-Mmens eindeloos te leven. Dit wil de Apostel ons leren, als hij zegt, Heb. 7: 20, dat onze Heere JEZUS CHRISTUS altijd leeft, om voor ons te bidden; en dat Hij een Priester is, in der eeuwigheid, vers 21.

Zo dan, hoe wij ook de Heere Jezus CHRISTUS aanmerken, Hij kan ons niet anders voorkomen, dan als Die, die levendig is in alle eeuwigheid; niet slechts die levendig is in eeuwigheid, maar die levendig is in alle eeuwigheid, of naar de eigenlijke betekenis van de Griekse grondtekst, *in eeuwigheid der eeuwigheden*, dat is, in volstrekte eeuwigheid of in alle eeuwigheid. Het woord eeuwigheid of eeuwig mag somtijds in een leenspreukige zin genomen worden, om één grote en langdurige tijd te betekenen, een tijd van duizend en meer jaren. Maar neen, CHRISTUS leeft in alle eeuwigheid; Zijn leven is allervolstrekst duurzaam en eindeloos; Hij is de Vader der eeuwigheid, Jes. 9: 5, die de eeuwigheid Zelf gemaakt en voortgebracht heeft, als men het zo mag noemen. Zijn troon is eeuwig en altijd, Psalm 45: 7; Zijne heerschappij, Zijn koninkrijk zal geen einde hebben. Hij is die, die op de troon zit, en die in alle eeuwigheid leeft, Openb. 4: 9.

Wanneer wij dit dan wel aanmerken en gadeslaan, dan leren ons deze getuigenis van CHRISTUS: *Ik ben levendig in alle eeuwigheid* al dit volgende:

1) Dat eeuwig te zijn en te leven een noodzakelijke eigenschap is van CHRISTUS' natuur, hoe wij Hem dan ook al ons voor ogen mogen stellen, welke eigenschap wij nooit van CHRISTUS persoon en van Zijn heerlijke ambtsbediening in het werk onzer zaligheid moeten afscheiden. Neen, als wij aan CHRISTUS gedenken, als wij van Hem horen of spreken, wij moeten Hem altijd aanzien als levendig, en als levendig in alle eeuwigheid. Want CHRISTUS is niet anders, en wil daarom ook van ons niet anders gekend worden, dan als zodanig, die zo als Hij is, en in alles wat Hij is, volstrekt onveranderlijk is, en levendig is, in alle eeuwigheid. Daarom zegt PAULUS van hem, Heb. 13: 8: *JEZUS CHRISTUS is gisteren en heden dezelfde, en in der eeuwigheid*. Bij Hem is geen verandering of schaduw van omkering, Jacob. 2: 17. O, het is niet te zeggen, hoe uitnemend dierbaar en troostelijk dit is voor een gelovig gemoed, CHRISTUS zo te kennen, als dien Verlosser die leeft, en die levendig is in alle eeuwigheid, zodat al wat aan Hem gevonden wordt, altijd levendig, onverderfelijk en volstrekt onveranderlijk is.

2) Nog eens, dat de Heere JEZUS CHRISTUS levendig is in alle eeuwigheid, leert ons ook, dat er niets schadelijkers is, dan op een aardse of menselijke wijze van Hem te denken, als ware er in Hem, gelijk in de mensen, een ophouding, vermindering, verandering en dergelijke onvolmaaktheden. Neen, deze zijn alle valse afgodische gedachten van de Heere JEZUS; Hij is zodanig niet. Hij is in Zijn Wezen en in al Zijn toegeëigende dingen enkel leven tot in der eeuwigheid. Zo spoedig u iets

veranderlijks in CHRISTUS verbeeldt, zo hebt u, in zo verre, aanstonds een valse CHRISTUS in uw ogen, die u niet zal kunnen helpen of vertroosten; want Hij, die ons, arme zondaars, verlossen zal, moet, zo als Hij is, levendig zijn in alle eeuwigheid. Als wij anders van CHRISTUS gevoelen of denken, doen wij in de grond even hetzelfde als de heidenen. Wij veranderen de heerlijkheid des onverderfelijken Gods in de gelijkenis eens beelds van een verderfelijk mens, Rom. 23.

3) Ook leert ons deze dierbare getuigenis van CHRISTUS, dat Hij in alle eeuwigheid levendig is niet alleen in en voor Zichzelven, maar ook in en voor ons en voor al Zijn gelovigen. Want mits die nauwe geestelijke vereniging, die er tussen Hem en al Zijn gelovigen is, zo kan de Heere JEZUS niet levendig zijn in alle eeuwigheid, of Hij moet noodzakelijk zo eeuwig leven voor al Zijn gelovigen, om hen steeds meer en meer van de zonde te verlossen, te regeren, te bewaren, te beschermen, te troosten en hen eeuwig volmaakt te zaligen en te verheerlijken. Want naardien CHRISTUS het geestelijke Hoofd is aller Zijn gelovigen, en zij Zijn leden en lichaam zijn, zo kan dit hoofd nooit van Zijn lichaam of bijzondere leden gescheiden worden, of beide hoofd en lichaam zouden te gelijk moeten sterven; want CHRISTUS heeft Zijn leven, door een geestelijke en onbegrijpelijke vereniging, willen hebben in Zijn gelovigen, gelijk de Apostel zegt: *CHRISTUS leeft in mij*, Gal. 2: 20. En de gelovigen hebben van hun zijde weder al hun leven in het leven van CHRISTUS, en kunnen zonder Hem niet een ogenblik bestaan of blijven leven. Het is met een ieder van hen, als Paulus zegt van zichzelf, Phil. 1: 3, *Want het leven is mij CHRISTUS*. Naardien dan Christus levendig is in alle eeuwigheid, zijn ook alle ware gelovigen met en door Hem noodzakelijk in alle eeuwigheid levendig. Daarom voegt de Heere JEZUS die twee zo nauw samen, en bindt zijn leven, als het ware, vast aan het leven Zijner gelovigen, en hun leven weder aan Zijn leven, zeggende tot hen: *Ik leef en gij zult leven*, Joh. 14: 19. Zo eeuwig, dan als CHRISTUS leven is, zo eeuwig is ook het leven van al Zijn gelovigen, waarom ook de Heere Jezus zegt, Joh. 6: 26: *En een iegelijk die leeft, en in Mij geloofd, zal niet sterven in der eeuwigheid*; want zij allen zijn gelijk als takken aan de Boom des levens. O, wie is machtig deze grote zaligheid te begrijpen, en al dat onuitsprekelijk heil, dat het eeuwige leven van CHRISTUS alle ware gelovigen toebrengt tot in alle eeuwigheid! Er was geen einde aan, als wij ons in de overweging van hetzelfde wilden gaan begeven, en als de Heere ons duistere verstand daarin door Zijn Geest inleidde. Daar is een ganse eeuwigheid tot beschouwing van deze grote zaligheid nodig. Terecht dan roept de Heere Jezus hier zo uit: *En ziet, Ik ben levendig tot in alle eeuwigheid*.

En Hij voegt er tot nadere aandrang en bevestiging bij, het woord *amen*. Een woord, dat zo veel betekent als: voorzeker, voorwaar. In die zin had onze Zaligmaker het zeer veel in Zijn mond, als Hij hier op aarde de mensen leerde. Hij wist hun diepe ongelovigheid en geestelijke blindheid, hoe zij Zijn Woord noch konden noch wilden aannemen. Omdat het nochtans de waarheid was alles wat Hij sprak, en om Zijn woord, zo veel doenlijk, op der mensen gemoederen te drukken, gebruikte Hij dan doorgaans dit woord *amen of voorwaar*, stellende datzelfde altijd vooraan in Zijn rede; en Hij herhaalde het ook wel tot twee malen, zeggende: *amen, amen, of voorwaar, voorwaar zeg ik u*, om des te meer de waarheid van Zijn woord te bevestigen. Doch dit *amen* wordt ook dikwijls achter aan de rede gebruikt, als een slotwoord om de waarheid van hetgeen gezegd is, te bevestigen; en dan geeft het zo veel te kennen, als het is voorwaar of voorzeker zo, de zaak is gewiss waarachtig, om nu van andere betekenissen van dit woord niet te melden. Op diezelfde wijze gebruikt het onze Zaligmaker hier ook. Hij stelt dit *amen of voorwaar* achter aan Zijn getuigenis, als een

zegel om die voor een ieder te bevestigen. Het was daar anders niet eens nodig; de getuigenis van CHRISTUS, de Zoon van God, is altijd waarachtig, want Hij is de waarheid Zelf. Joh. 14: 6. Hij behoeft Zijn trouw en waarheid niet te verzekeren, nademaal Hij niet kan liegen, en er ook nooit enig bedrog in Zijn mond gevonden is.

Nochtans doet het de Heere Jezus evenwel. Hij bevestigt en verzegelt ons zijn Woord menigmaal, en zo ook hier met amen of voorwaar,

1) eensdeels om ons te leren onze diepe ongelovigheid, waardoor wij de mond der Waarheid zelve noodzaken, dat Hij ons Zijn Woord zo met kracht moet verzegelen en bevestigen, opdat wij ons zulk een groot gebrek, zonder ophouden zeer zouden beklagen en Hem bidden om de vermeerdering van ons geloof.

2) Anderdeels wil de Heere Jezus, door dit middel, ons geloof aan Zijn Woord en leer ook versterken, en Zijne waarheid met kracht aan ons gemoed verzegelen, en ons alle twijfelingen benemen; want hij weet best, hoeveel ons aan het geloof van Zijn Woord gelegen ligt, en hoe de rechtvaardige alleen door zijn geloof moet leven, Hab. 2: 4.

Zo dan, dat onze Heere JEZUS CHRISTUS levendig is in alle eeuwigheid, is een aller-zekerste en gewisse waarheid en de grond van alle waarheid. Noch JOHANNES de Apostel, noch de zeven gemeenten van Azië, noch wij, noch iemand mag daar ooit aan twijfelen minst of meest; maar gelijk CHRISTUS zelf daar amen op zegt, zo moeten zij allen, die deze Zijn getuigenis horen of lezen, daar *amen* op zeggen met hun ganse hart. En zo moet een ieder hier dan, door Gods genade, alle ongeloof en twijfeling geheel uit zijn gemoed verbannen.

Ziedaar, geliefden, dit Goddelijk woord van CHRISTUS uwer aandacht nu genoeg ontvouwd en opengelegd. Dit woord was nu voor die zeven gemeenten in Azië waar het eerst voor beschreven is, een fontein of schatkamer van alle nuttige lering, vermaning, bestraffing, versterking en vertroosting in allerlei staten en gevallen, hoe die ook zijn mochten. En daartoe dient het ook niet minder voor ons. Laat ons dit nog kort wat nader op uw aller consciënties aandringen, en daarmee dan onze leerrede besluiten.

1) Wat is dit niet een schrikkelijk woord voor u, o zondaars en onbekeerde mensen; die nog blijft zondigen tegen een eeuwig levende CHRISTUS en u aan Zijn gunst en vriendschap niet laat gelegen liggen.!

O, zo gij misdoet tegen een mens, hoe groot ook, het is maar weinig, hij leeft niet in alle eeuwigheid; hij kan haastig sterven, en dan zijt ge bevrijd van zijne wraak en gramschap. Maar ach, dat is hier zo niet; gij zondigt tegen een CHRISTUS die zegt: *Ik ben levendig in alle eeuwigheid*. Zo zal Hij u dan ook zekerlijk tot in alle eeuwigheid straffen en in Zijn schrikkelijke wraak en gramschap over u nooit aflat. Indien gij Zijn genade niet wilt zoeken, dan hebt gij aan CHRISTUS niet slechts een almacht, maar ook een eeuwig levende vijand en aller-strengsten vervolger, die een eeuwige toorn tegen u en alle goddelozen behoudt. Dit deed de heilige PAULUS uitroepen, Heb. 10: 31: *vreselijk is het te vallen, in de handen des levendigen Gods*.

Ach, of deze schrik des Heeren allen onbekeerden, zorgelozen, onwetenden, geveinsden, onboetvaardigen en alle vijanden van CHRISTUS, door Gods genade, eens zodanig op het hart mocht vallen, dat zij bevende, tot de goedertierenheid van de Heere Jezus mochten komen vluchten, en Zijn genade en vriendschap nog in tijds met hun ganse hart mochten komen zoeken! Och, dat zij allen eens luide tot Hem riepen in een waar geloof: *behoud ons, o Heere Jezus, want wij vergaan!* Kust, kust toch, o zondaars eens deze Zoon met een' mond van oprechte boetvaardigheid, opdat Hij niet toorne, en gij op de weg vergaat.

2) Maar deze getuigenis van Jezus CHRISTUS is ook een zeer verkwikkelijk, troostelijk en moedgevend woord voor alle arme, verlegene en bekommerde zondaars, die daar smartelijk beangst zijn, en zuchten onder de last hunner zonden en de toorn Gods, en grotelijks vrezen voor de hel en de eeuwige verdoemenis. Want dewijl CHRISTUS levendig is in alle eeuwigheid, is Hij dan nog heden dezelfde algenoegzame, barmhartige, vriendelijke en gewillige Zaligmaker voor alle arme, verlegene zondaren, die oprecht berouw en leed dragen over hun zonden. Zo staat Hij dan nog tegenwoordig u met open armen van genade naar hen te wachten, en roept hen, *dat zij toch tot Hem komen zouden, en zich geheel aan Hem zouden overgeven*. Zo kan en wil Hij hun dan nu nog de zaligheid en dat eeuwige leven om niet, uit genade, schenken. O, dat zijdan toch eens recht gewillig wierden, om, zo rampzalig en ellendig als zij zijn, tot dezen barmhartige en eeuwig levenden CHRISTUS te gaan, en hun ganse zaligheid alleen bij Hem te zoeken! Wij verzekeren u als CHRISTUS' boden en gezanten, dat Hij levendig is in alle eeuwigheid, om alle arme zondaars, die tot Hem komen, te troosten en te helpen, en dat Hij hen geenszins zal versmaden of uitwerpen.

3) Maar u, o kinderen Gods, uitverkorene Heiligen en gelovigen, u moet deze Goddelijke en aller-waarachtigste getuigenis van onzen- Heere JEZUS CHRISTUS, dat Hij levendig is tot in eeuwigheid, strekken tot een zeer grote en overvloedige vertroosting in alle ellenden, droefnissen en benauwdheden, die u in dit aardse leven dagelijks ontmoeten. Gij moet altijd, door Gods genade, een bijzondere studie en naarstigheid aanwenden, om dit aller-dierbaarste woord en getuigenis uws Heeren en Zaligmakers toch wel te verstaan en te geloven. Gij moet u in de levendige overdenking van hetzelfde steeds bezig houden, en trachten n dit woord bijzonder gemeenzaam en eigen te maken, en diep in uw harten te drukken, dat uw Hoofd en Heiland CHRISTUS levendig is in alle eeuwigheid.

4) Zijt gij met vele grote geestelijke gebreken en zonden omringd, o, uw Heiland is levendig in alle eeuwigheid, om u daarvan te verlossen. Troost u daarmee. Gaat en wendt u gedurig tot Hem, vertrouwt op Hem, legt al uw noden en bekommernissen van ziel en lichaam steeds op Hem neer. Hij zorgt voor u, Hij zal 't maken, Hij is levendig in alle eeuwigheid.

a) Verliest gij uw lieve vrienden, bekenden en naastbestaanden, waar gij veel troost en hulp van mocht genieten; worden u uw waarde Herders en Leraars, die u het Woord Gods plegen te verkondigen, en die gij in grote liefde en achting hield, schielijk door de dood ontruikt; moogt gij hun aangezichten niet meer zien, hun stem niet meer horen; och, geliefde Christenen, zoekt toch in zulke droefenis en schade uw harten op te beuren en te vertroosten met dit woord van CHRISTUS: *En ziet, Ik ben levendig in alle eeuwigheid*. Want als Jezus dat zegt, dan wil Hij, dat gij met Hem alleen en met Zijn leven tevreden zult zijn.

Of meent gij anders, dat gij CHRISTUS kunt behagen met tot Hem te zeggen: 'ja Heere, dat is wel waar, Gij zijt wel levendig in alle eeuwigheid, maar die en deze zijn niet meer levendig. Gij hebt mijn vader, moeder, vrouw of man, broeder of zuster, kind of vriend, mijn Leraar, mijn Herder, die mij zo lief en nodig was, door de dood van mij weg gerukt; zij zijn niet meer.'

Och, wat is dat anders, mijn geliefde Christenen, dan een openlijke versmading en kleinachting van de Heere Jezus, alsof Hij u niet genoegzaam was, maar alsof gij

nevens Hem ook nog andere helpers en troosters nodig hadt. Och, wilt uw beminde en Goddelijke Zaligmaker toch zo groot ongelijk niet aandoen. Laat van u gaan en sterven die wil, o, houdt u met CHRISTUS, uw Heere, tevreden. Het is u genoeg, dat Hij eeuwig leeft, en dat Hij tot u en al Zijn volk gezegd heeft: *Ik zal u niet begeven noch verlaten*. Moet gij dan nu een zo ijverig, een zo begaafd, een zo waardig en geliefde Leraar, - als God u zo onlangs geschonken had al weer aanstonds voor altijd missen; heeft de Heere hem door de dood van u weggerukt, en zo wij hartelijk willen wensen en hopen, tot Zich genomen in Zijn eeuwig koninkrijk, - o, beminde broeders en zusters zoekt toch ootmoedig in de wil des Heeren te berusten; zwijgt toch stil voor Hem. Alles wat de Heere doet, is immers wel gedaan. Waarom zou Hij op deze aarde niet regeren, Hij, die eeuwig heerst met Zijn grote macht? Ei, hoort toch maar, en neigt uw oren tot dit woord van CHRISTUS: *en ziet ik ben levendig in alle eeuwigheid*. Hij leeft

- 1) om u in deze uwe droefheid en bekommering te troosten.
 - 2) Hij leeft, om u, indien gij genade vindt in zijne ogen, een ander goed, vroom, wijs en getrouw Leraar te schenken.
 - 3) Hij leeft, om de harten der Kerkenraden en der Overheden, alhier, daarhenen te besturen, en hen tot onderlinge liefde en eendracht onder elkander, tot zo grote zaak te bewerken.
 - 4) Hij leeft, om naar de smekingen en zuchtingen Zijns volks steeds te horen.
 - 5) Hij leeft, om zelf uw hoogste en opperste Leraar te wezen; indien gij Hem maar naarstig zoekt, Hij zal van u gevonden worden.
 - 6) Eindelijk, Hij leeft, om Zijn ogen altijd open te houden over deze gemeente van Zevenhuizen, indien zij zich maar niet ondankbaar en ongehoorzaam tegen Hem gedraagt; om Zijn volk en gunstgenoten, alhier, te zegenen, Zijn Koninkrijk, alhier uit te breiden, en alle zaken, alhier, te richten tot eer van Zijn grote Naam. Alleen maar, dient dezen Heere, die levendig is in alle eeuwigheid, met vreze, en verheugt u, en neemt toch naarstig waar te doen al Zijn rechten, die Hij u geboden heeft. Amen.
- De vertroosting Gods zijn met allen, die Hem vrezen, en die in Zijn wegen wandelen en Zijn geboden onderhouden. Amen.

ZEVENHUIZEN, 11 November 1742.

TIENDE PEDICATIE, HANDELENDE OVER OPENBARING 3: 17.

Want gij zegt, ik ben rijk en verrijkt geworden en heb geens dings gebrek. En gij weet niet, dat gij zijt ellendig, en jammerlijk, en arm en blind en naakt.

Het was eens een zeer zonderlinge en merkwaardige ontmoeting, die de Zaligmaker, de Heere Jezus, had in de dagen Zijns vleses met zeker jongeling, waar wij van lezen, Matth. 19: 18 enz. De Evangelist verhaalt ons daar, hoe de Heiland met die jongeling in een gesprek geraakte en Hem op zijn vraag, *wat goeds hij doen moest om het eeuwige leven te hebben*, voorhield, dat hij dan de geboden van de wet moest onderhouden, als daar waren: niet te stelen, geen overspel te doen, zijn ouders te eren, zijn naasten lief te hebben als zichzelf. Maar hoe deze jongeling daarop de Heiland dit trotse en geheel vermetele antwoord gaf: *al deze dingen heb ik onderhouden van mijn jonkheid af, wat ontbreekt mij nog?*

Hoe de Heiland Hem daarop verder aansprak en hem tot een proef van zijn ingebeeelde wetonderhouding, belastte dat hij al de goederen, die hij veel bezat, zou gaan verkopen en het geld daarvan aan de armen uitdelen en dat hij dan Hem zou volgen en een schat hebben in de Hemel. Maar hoe onze jongeling daardoor in zijn geweten geraakt en wakker gemaakt zijnde, in plaats van des Heilands voorslag op te volgen, integendeel droevig van Hem afging, zijnde beschaamd over zijn ingebeeelde waan en geestelijke hoogmoed.

Ieder verstandige zal zeer licht kunnen vatten en begrijpen, welk eigenlijk het voorname en grote gebrek was van deze jongeling en waarin hij zondigde, namelijk in geestelijke trotsheid en hovaardij. Hij verbeeldde zich, als was hij van der jeugd af aan geheel heilig en volmaakt geweest, als had hij alle gerechtigheid der wet zodanig altijd vervuld, dat in hem geen het minste gebrek of zonde kon worden aangewezen, maar hij recht had, om nu het eeuwige leven als de gestelde beloning, volgende op de volmaakte wetonderhouding, van God te eisen. Terwijl hij ondertussen nog niets van de wet onderhouden had, wetende zelfs het grootste gebod der wet niet, namelijk de liefde tot de naasten als zichzelf, gelijk hem de Heiland dat tot Zijn rechtmatige beschaming en droefenis aanwees en voorhield.

Wij zien dan hier in deze verwaanden jongeling een aller-levendigst afbeeldsel van geestelijke hovaardij, ingebeeelde gerechtigheid en schadelijke eigenliefde, waarmee wel eerst en voornamelijk een zondaar in de staat der natuur, vóór zijn bekering, maar vervolgens ook dikwijls de gelovigen en bekeerden zelf zeer zijn bezet en ingenomen. Het is een natuurlijke eigenschap van een onbekeerde mens zich gerust neer te leggen op valse en ijdele gronden van een ingebeeelde heiligheid en gerechtigheid, van geestelijke kennis en genoegzame gelukzaligheid, waardoor des zondaars ogen gelijk als toegesloten en verblind worden. Zodat bij zijn droevige, ellendige, jammerlijke en beklaglijke staat naar de ziel niet ziet noch gewaar wordt, maar zich verbeeldt, met onze dwaze en waanwijze jongeling, ten hoogste gelukkig te wezen en naar de ziel geen het allerminste gebrek te hebben.

Dit is een blinde klip, geliefden, waarop er duizenden komen te stoten en voor eeuwig rampzalig schipbreuk lijden. Wij zullen dit hier in deze onze voorrede niet breder of verder uithalen, maar u liever wijzen naar de woorden van onze voorgelezen tekst, waar wij van zo'n droevige en beklaglijke zielsgestalte een aller-levendigst voorbeeld hebben in de Laodicensen, volgens wat de Heere Jezus aan hen, door de pen van Zijn dienstknecht Johannes liet schrijven en bekend maken, malende deze hun rampzalige en ongelukkigen toestand also levendig af: *Want gij zegt, ik ben rijk en verrijkt*

geworden en heb geens dings gebrek. En gij weet niet dat gij zijt ellendig en jammerlijk, en arm en blind en naakt.

Het is enige tijd geleden, aandachtigen, dat wij, bij gelegenheid van de bediening van het Heilig Avondmaal, het volgende 20e vers voor u hebben verhandeld, waar de Heiland tot de Laodicensen spreekt: *Zie, Ik sta aan de deur en Ik klop; indien iemand mijn stem zal horen en de deur opendoen, Ik zal tot hem inkomen. En Ik zal met hem Avondmaal houden en hij met Mij.*

Bij die gelegenheid hebben wij onze Toehoorders toen een omstandig bericht en opening gedaan van dit en het vorige 26^e Hoofdstuk, hoe namelijk in die twee hoofdstukken vervat en opgesloten liggen 7 bijzondere zendbrieven, die de Heere Jezus aan Johannes, toen Hij hem in een gezichte op het eiland Patmos verscheen, beval te schrijven aan zoveel bijzondere gemeenten van Azië. Welke 7 brieven niet alleen in zich bevatten de toestand van die 7 bijzondere gemeenten toenmaals, maar ook tevens, naar het gevoelen van de grootste Godgeleerden, gelijk als een levendig tafereel of schilderij zijn, in welke ons de algemene toestand en lotgevallen van de ganse kerk van Christus, nu onder het Nieuwe Testament in 7 bijzondere tijdperken onderscheiden, worden vertoond en afgemaald.

Wij zullen dat alles hier nu niet weer herhalen, maar alleen aanmerken, dat onze tekstwoorden voorkomen in de 7e of laatste brief, geschreven aan de gemeente van Laodicéa. Deze brief neemt zijn aanvang met het vorige 14e vers en eindigt met dit Hoofdstuk. Tot beter en klaarder verstand van onze tekst moeten wij u met weinig woorden nog eerst vooraf enig bericht doen, wat er was van de Laodicesche gemeente. Laodicéa, geliefden, was vanouds een zeer vermaarde, grote en volkrijke koopstad, gelegen in Phrygië, aan de rivier Lycus, niet ver van de stad Colossen, waarvan heden ten dage niets anders, dan enige verwoeste en vervallen puinhopen overig zijn, in het gebied der Mohammedanen of Turken. Haar inwoners waren oudtijds zeer rijk en machtig geworden door hun bloeiende koophandel, die door geheel Azië grotelijks beroemd en vermaard was. Maar, gelijk die van al de andere Aziatische steden, waren ze ook allen samen blinde heidenen en afgodendienaars.

Maar naderhand, na de dood van de Heere Christus, toen het Evangelie alom, door de dienst der Apostelen en Discipelen, in de landen en steden der heidenen werd overgebracht, werd deze stad Laodicéa met hetzelfde ook bestraald. Al vroeg hebben sommige Apostelen daar veel heidenen tot het Christendom bekeerd, in zover dat de Heere Christus, daar te Laodicéa, al van tijd tot tijd, een bloeiende gemeente gewonnen werd en een kerk van gelovigen, die Zijn Naam groot maakten en beleden, van welke Laodicesche gemeente de Apostel Paulus meer dan eens gewag maakt in zijn brief aan de Kolossensen. Maar het zelfde droevige noodlot, dat al de Aziatische gemeenten is overgekomen, trof ook de kerk te Laodicéa. Weinige jaren na haar eerste stichting, begon die weer zeer te vervallen en af te nemen in ware ijver en Godzaligheid, door middel van des satans geweld en listige verleiding, een algemene lauwheid en zorgeloosheid in de Godsdienst kwam over deze gemeente, wordende veroorzaakt door een geestelijke verwaandheid en opgeblazenheid, waarmee de meeste Christenen daar dermate mee bevangen worden, dat de ware gelovigen, die in een heilige ijver en ootmoed de Heere dienden, daar tot een zeer klein getal gebracht waren. Dit droevig verval nam daar te Laodicéa nog dag op dag toe en werd krachtig voortgezet door de snode en heilloze ketterij der gnostieken, die daar hoe langer hoe meer indrong en de overhand kreeg.

Waarom het de Heere Jezus hoog nodig oordeelde, dat, gelijk aan de zes andere

Aziatische gemeenten, zo ook aan deze te Laodicéa door de pen van Johannes, een zeer ernstige en krachtige brief geschreven werd, ten einde die lauw en zorgeloze gemeente daardoor als uit haar diepe zondeslaap op te wekken en wakker te roepen en hen tot meerdere ijver, Godzaligheid en bekering aan te sporen. Dus luidt Zijn bevel aan Johannes in het vorige 14e vers: *En schrijft aan de Engel van de gemeente der Laodicensen, dit zegt de Amen, de trouwe en de waarachtige Getuige, het Begin der schepping Gods.*

Na deze voorrede, die aan het hoofd van de brief moest gesteld worden, volgt nu de inhoud van de brief zelf, waarin ons eerst voorkomt een ernstige bestraffing en aanwijzing van der Laodicensers grote lauwheid en zondige zorgeloosheid, waardoor ze geheel in de zonden gelijk als gedompeld en begraven lagen en leefden als gerusten te Sion. Want zo spreekt de Heiland daar, vers 15 en 16: *Ik weet uw werken, dat gij noch koud zijt, noch heet; och of gij koud waard, of heet! zo dan, omdat gij lauw zijt en noch koud noch heet, ik zal u uit Mijn mond spuwen.* Maar het is de Heere Jezus niet genoeg de Laodicensen zo maar slechts te overtuigen van hun zondige, lauwe en zorgeloze staat. Nee, maar Hij gaat verder en ontdekt hen in onze tekstwoorden de rechte oorzaak en bronader, waaruit die ontstond en voorsproot, namelijk, uit hun verkeerde eigenliefde, uit hun geestelijke verwaandheid en ingebeelde heiligheid en gerechtigheid, waardoor ze zich verbeeldden naar de ziel geheel rijk en verrijkt te zijn, zonder het allerminste gebrek te hebben, terwijl ze ondertussen in de beklaaglijkste, ellendigste en rampzaligste toestand van de wereld waren.

Zó luidt des Heilands ontdekkende en overtuigende vermaantaal:

Want gij zegt, ik ben rijk en verrijkt geworden en heb geens dings gebrek; en gij weet niet dat gij zijt ellendig en jammerlijk en arm en blind en naakt.

Woorden, geliefden, die in zich niet anders behelzen dan een aller-levendigste vertoning van der Laodicensen geestelijke verwaandheid en ingebeeld geluk en gerechtigheid, in het midden van hun ellendige, beklaaglijke en jammerlijke staat, van de Heiland hier voorgesteld en aangewezen als de oorzaak van hun lauwheid en zorgeloosheid. Een stof welks verhandeling niet dan zeer heilzaam, ontdekkende en noodzakelijk kan zijn voor zoveel geruste en zorgeloze naamchristenen, als er ook in het midden van ons gevonden worden, die ook in even zulken toestand zijn, als oudtijds die van Laodicéa. *God schenke ons een Heilige en gezegende aandacht. Amen!*

Onze tekstwoorden verdelen zich van zelf in twee onderscheidene delen.

- I. Ontmoet ons daar der Laodicensen ingebeelde staat en geestelijke verwaandheid, daarin bestaande, *dat ze meenden rijk te zijn en verrijkt geworden en geens dings gebrek te hebben* en dan
- II. Hun ware toestand, van de Heere Jezus alzo aangewezen, *dat ze niet wisten dat ze waren ellendig, jammerlijk, arm, blind en naakt.*

Wat betreft het eerste, Gods Zoon schrijft, door Johannes, alzo aan de Laodicensen: *Want gij zegt, ik ben rijk en verrijkt geworden en heb geens dings gebrek. En gij weet niet dat gij zijt ellendig en jammerlijk en arm en blind en naakt.*

In deze woorden vinden wij

1. Der Laodicensen ijdele roem en verbeelding en dan
2. waarin deze hun ijdele roem en verbeelding bestond.

1. Hun roem en verbeelding stelt de Heiland hier voor, door het woord *zeggen: gij zegt*. Zeggen betekent hier niet zozeer, volgens de letter iets letterlijks spreken en voortbrengen, maar het betekent hier zoveel als menen, oordelen, van zichzelf denken en gevoelen. Zodat *gij zegt* hier dan niets anders is, dan gij meent, gij oordeelt, gij verbeeldt u. En dus sluit het dan eigenlijk in zich een soort van roem of glorie, zoals men het noemt, waardoor men iets van zichzelf waant en verbeeldt te bezitten. Meermalen wordt die spreekwijze van iets te zeggen dus genomen voor iets te gevoelen, te denken, of zich te verbeelden, iets van zichzelf te roemen. Neemt maar eens die een plaats, Matth. 3: 9, waar Johannes de Doper also predikt voor de Joden: *En meent niet bij uzelf te zeggen, wij hebben Abraham tot een vader*, dat is: bij uzelf te roemen, u te verbeelden en daar roem en eer op te dragen, dat gij Abraham tot een vader hebt. Want dat was der Joden roem, waar ze zich ook kittelden en hun groot geluk dwaselijk in stelden, dat ze uit de aartsvader Abraham waren gesproten, evenals was dat genoegzaam om hen voor eeuwig gelukkig te maken.

Zo hier in onze tekst ook de woorden: *gij zegt*. Het betekent hier der Laodicensen roem en verbeelding, die ze van zichzelf hadden. Ze waanden, roemden en hadden die gedachten van zich, dat ze zo gelukkig waren, als wij aanstonds zien zullen. Maar men kan het ook wel zo nemen, dat de Heiland hier ook bedoelt en het oog heeft op een eigenlijk zeggen of spreken. En dan geeft het te kennen, dat de zorgeloze Laodicensen niet slechts zo'n ijdele roem en dwazenwaan en verbeelding van zichzelf hadden, maar dat ze zich ook niet ontzagen die openlijk aan andere voor te dragen. Dat ze openbaar van zichzelf durfden roemen en getuigen, dat ze zulke volmaakte en gelukkige lieden waren. Het een en het ander licht dan in deze spreekmanier: *gij zegt*. Wat was het nu dat ze zeiden en zoals wij gezien hebben, van zichzelf dachten, oordeelden en roemden?

Dat onderricht ons de Heiland aanstonds in de woorden die volgen. Ze zeiden, dachten en roemden van zichzelf, *dat ze rijk waren en verrijkt geworden en dat ze geens dings gebrek hadden*. Wat in het letterlijke *rijk en verrijkt te zijn en geens dings gebrek te hebben* is, zal iedereen wel weten, namelijk, een grote overvloed te bezitten van aardse schatten en goederen en met die ten volle vergenoegd te zijn, zonder uit enigerlei gebrek iets meer te zoeken, wensen of begeren. Nu zijn, er sommige uitleggers, die nemen het hier in onze tekst also van een aardse of wereldse rijkdom, evenals had de Heere Jezus hier de Laodicensen willen vertonen hun dwaze roem op hun aardse schatten, goederen en rijkdommen, die ze door hun machtige en bloeiende koophandel zich hadden verkregen. Waarop ze nu en ten enenmale hun harten kwamen te stellen en tot een zondige lauwhed en zorgeloosheid vervielen, als waren ze nu in alle opzichten en zelfs ook naar de ziel rijk genoeg, zonder dat hun iets meer ontbrak om gerust en gelukkig te kunnen leven. Evenals die rijke dwaas, waar wij in het Evangelie van lezen, die zichzelf also aansprak: *Ziel, gij hebt veel goederen die opgelegd zijn voor veel jaren, neemt rust, eet, drinkt, zijt vrolijk*, Luk. 12: 19.

Maar ons belangende, wij hebben reden waarom wij dit geenszins kunnen toestemmen. Wij oordelen met andere, dat de Heiland hier ziet op een roem en verbeelding van geestelijke rijkdom en van een gelukkige staat of toestand der ziel, zonder enig gebrek. En dus houden wij het dan daarvoor, dat hij hier de Laodicensen heeft willen beschuldigen van geestelijke verwaandheid, van ingebeelde heiligheid en gelukzaligheid en van een daaruit voortspuitende zondige gerustheid én zorgeloosheid. Dus is de rijkdom, waar hier van gesproken wordt dan geen aardse maar een geestelijke rijkdom, hoedanig de Laodicensers waanden en zich verbeeldden, dat ze in overvloed bezaten, zodanig dat hun naar de ziel zelf niets ontbrak. Immers, dat is in

Gods Woord zeer algemeen, dat daar van een geestelijke rijkdom der ziel gesproken wordt, als Jakob. 2: 5, waar wij vinden aangetekend, *dat God de armen dezer wereld heeft uitverkoren, om rijk te zijn in het geloof*. En Spreuk. 8: 18, waar ons Gods Zoon alzo sprekende voorkomt, in een luisterrijke vertoning van de volheid van Zijn gadeloze algenoegzaamheid: *rijkdom en eer is bij Mij, duurzaam goed en gerechtigheid*; en wat zulke plaatsen in groten getale meer zijn.

Om nu te weten, waarin zodanig een geestelijke rijkdom der ziel bestaat, zo willen wij u maar kort en als met de vinger aanwijzen, wat bijzondere dingen daartoe al behoren, om rijk te zijn naar de ziel. Daartoe behoort

1) Een genoegzame overvloed en gelijk als een schat van geestelijke kennis, niet slechts van uiterlijke bespiegeling, maar van geheiligde bevinding, wanneer God de blinden zondaar inwendig heeft komen verlichten en hem, door Zijn Geest, de duistere ogen van zijn natuurlijk verstand komen openen. Zodat hij Hem nu tot zaligheid heeft leren kennen en weet en begrijpt, *welke daar ze de uitnemende grootheid van Gods kracht aan hen, die geloven, naar de werking der sterkte van Zijn macht*, Efëze 1: 19. Zo'n rijkdom van geestelijke kennis bedoelt de Apostel Paulus, Colos. 3: 16, waar hij de gelovigen vermaant, dat toch het Woord van Christus in hen rijkelijk zou wonen, met alle wijsheid.

2) Tot een geestelijke rijkdom behoort een overvloedige schat van geloof en van vereniging met de Heere Jezus, door middel van hetzelfde; wanneer de ziel nu dadelijk door het geloof gerechtvaardigd is geworden en dus vrede bij God heeft, volgens Rom. 5: 1. Immers, zo hoorden wij de Apostel JakobUS zo-even spreken, *van rijk te zijn in het geloof*, hoofdstuk 2:5.

3) Nog al meer, tot een geestelijke rijkdom der ziel behoort ook de bezitting van allerlei geestelijke genade-goederen, die de Heere Jezus voor de Zijnen heeft verworven, om hen met die voor eeuwig te verrijken, als daar zijn (om er maar eens sommige van te noemen) de verkiezing ten leven, de roeping, de rechtvaardigmaking, de heiligmaking, de aanstaande heerlijkmaking, enz. Zie, deze zijn allen samen de kostelijke heilgoederen en schatten van genade, die de gelovigen hier op aarde bezitten en die hun hier reeds aanvankelijk en, hierna, voor eeuwig, als verrijken en ten hoogste gelukkig maken. Deze is die onnaspeurlijke rijkdom van Christus, van welken Paulus getuigt, *dat hij die onder de heidenen, door het Evangelie moest verkondigen*, Efëze 3: 8.

4) Eindelijk, tot een geestelijke rijkdom der ziel behoort ook een menigte en gelijk als een schat van allerlei deugden en werken van geloof, heiligheid en Godzaligheid, waarmee de zielen van Gods kinderen als verrijkt en versierd zijn en die voor hen zijn als zoveel aller-kostelijkste schatten, die ze bezitten en die hen voor eeuwig rijk en ten allerhoogste gelukkig maken. Tot deze geestelijke rijkdom vermaant Paulus alle rijken dezer wereld, 1 Tim. 6: 18, waar hij van hen vordert, dat ze zouden rijk zijn in goede werken.

Zie aandachtigen, al deze opgetelde en aangehaalde dingen behoren tot de geestelijke rijkdom der ziel. Al zulken, die deze dingen zo bezitten, zijn naar de inwendige mens rijk en verrijkt en bezitten een bestendige rijkdom en onverderfelijke schatten, in tegenstelling van zulken, die zichzelf schatten op deze wereld vergaderen, maar die niet rijk zijn in God, van hoedanige wij lezen Luk. 12: 21. Zo'n geestelijke rijkdom nu was het, die onze Laodicensen waanden, dat ze bezaten. Ze meenden en roemden, dat ze zo rijk en gezegend waren naar de ziel. Ze verbeeldden zich al die aangehaalde geestelijke schatten van kennis, geloof, Godzaligheid en allerlei heilgoederen rijkelijk te bezitten en dus waren ze dan in hun eigen ogen de aller-gelukzaligste mensen van

de wereld.

Want let op de krachtige en nadrukkelijke voorstelling van de Heiland: Hij zegt niet, dat ze zich zo maar uiterlijk verbeeldden naar de ziel rijk en gelukkig te wezen, maar Hij stelt deze hun valse roem en inbeelding nog veel krachtiger voor, getuigende, *dat ze waanden rijk te wezen en verrijkt geworden te zijn en geens dings gebrek te hebben*. Zo'n driedelig voorstel geeft te kennen de grootheid van der Laodicensen geestelijke verbeelding en ijdele waan, die ze van zichzelf hadden. Want *rijk en verrijkt* betekenen samen genomen zoveel, als zeer en grotelijks rijk, ten hoogste rijk, enz. En dus geeft het dan te kennen, dat onze Laodicensen zich verbeelden naar de ziel niet slechts rijk en gelukkig, maar ten hoogste rijk en gezegend te zijn, dat ze gewis en zeker al die rijkdommen wan genade, die wij in het vorige hebben opgeteld, bezaten en dat wel in zeer grote overvloed.

Want dat blijkt uit wat er nog verder wordt bijgevoegd, dat ze meenden niet slechts zo rijk en verrijkt te zijn, *maar zelfs geens dings gebrek te hebben*. Dit laatste betekent een volle overvloed van goederen of rijkdommen en een volkomen vergenoeging en berusting daarin. Want iemand kan in het natuurlijke wel rijk en verrijkt zijn en nochtans door gierigheid en onvergenoegdheid veel dingen gebrek hebben. Maar als iemand zo rijk en verrijkt is, dat hij oordeelt geen gebrek meer te hebben, of iets meer nodig, dan berust hij volkomen in wat hij heeft en bezit, dan vergenoegt hij er zich ten enenmale in en wenst noch zoekt of begeert niet meer te hebben. Zo nu was het met die van Laodicéa ook in het geestelijke. Hun dwaze verbeelding, hun roem en ijdele waan ging zó ver, dat ze meenden zó gelukkig, zó gezegend en rijk te zijn naar de ziel, dat hun niets ter wereld meer ontbrak. Ze oordeelden, dat hun gelukstaat geheel volmaakt en volkomen was, dat ze niets meer nodig hadden en daarom bleven zij, in hun ingebeelde rijkdom en voorspoed naar de ziel geheel en al berusten. Ze zochten naar geen meerdere geestelijke kennis, naar geen groter geloof, naar geen nauwere noch inniger gemeenschap of vereniging met de Heere Jezus en Zijn dierbare verdiensten en heilgoederen, naar geen verdere aanwas of toeneming in heiligheid en Godzaligheid, enz. Nee, ze waanden dat ze nu ten hoogsten top van gelukzaligheid waren gestegen, dat ze alles in grote overvloed bezaten en deelachtig waren, wat hun voor eeuwig kon verrijken en gelukkig maken. Evenals wij lezen van die grote hoer, de Antichrist, in het 18e hoofdstuk, vers 7, die also sprak bij zichzelf in haar hart: *Ik zit als een Koningin en ben geen weduwe en zal geen rouw zien*. Zie, zo was het met de Kerk en gemeente te Laodicéa. En ook gelegen, zo waren ze meest allen daar ook niet die geestelijke verwaandheid en hovaardij bevangen, als waren ze werkelijk naar de ziel rijk en aan geen ding gebrek hebbende. En zo beschouwen wij dan nu hier het eerste deel van onze tekst, namelijk, der Laodicensen ingebeelde staat, waarin ze waanden en zich verbeeldden te wezen.

II. Daarop volgt nu hun waarachtige toestand en gedaante, hoedanig ze werkelijk waren, die ons van de Heere Jezus also wordt voorgesteld en opgegeven: ***En gij weet niet, dat gij zijt ellendig en jammerlijk en arm en blind en naakt.***

Tot nog toe slechts alleen beschouwd hebbende der Laodicensen ijdele en ingebeelde toestand en geestelijke verwaandheid, moeten wij nu verder kort gaan inzien en overwegen, wat er werkelijk van hun staat was en hoe het met hen naar de ziel was gelegen. De Heiland, die de grote kenner en Doorzoeker van harten en nieren was, doet er ons deze volgende nadrukkelijke en merkwaardige beschrijving van, zeggende: En gij weet niet dat gij zijt ellendig en jammerlijk en arm en blind en naakt. De Heere Jezus gebruikt hier vijf bijzondere en zeer krachtige bewoordingen, met

welke Hij de zorgeloze en verwaande Laodicensen hun bedroefden en rampzalige staat naar de ziel afschildert en voor ogen stelt, hoe goede en grote verbeelding ze ook van zichzelf hadden. Wij zullen de zin en voorname betekenis van iedereen maar kort ontvouwen en voor uw aandacht openleggen.

1. Het eerste stuk, dat de Heiland hier van de trotse Laodicensen, om hen in hun rampzalige toestand aan zichzelf te ontdekken, getuigt is, dat ze waren ellendig. Een woord, dat in de grondtekst zoveel betekent als door allerlei droefheid, rouw en tegenspoeden gedrukt en neergeslagen te worden, evenals iemand, die door, een zware en harde arbeid of last gedrukt wordt en zo geeft het dan in het algemeen te kennen allerlei staat van droefheid, rouw, tegenspoed, angst en benauwdheid. Zo gebruikt de Apostel Paulus dit woord in zodanige zin, van zichzelf, Rom. 7: 24. *Ik ellendig mens! wie zal mij verlossen uit 't lichaam dezes doods?* Op diezelfde wijze was het hier nu met de Laodicensen ook gelegen. Hoe gelukkig en rijk zij zich ook verbeeldden te zijn, nochtans waren zij, volgens des Heilands getuigenis, werkelijk ellendig, dat is: in een bedroefde, rampzalige en ongelukkige toestand naar de ziel. Zodat ze wel nodig hadden in een bittere droefheid te huilen, te wenen, kermen, misbaar te maken en rouw te bedrijven.

En werkelijk, geliefden, u zult dit aanstonds zelf kunnen begrijpen, wanneer gij u maar eens verbeeldt en voor ogen stelt de rampzalige en bedroefden staat van een onbekeerd zondaar, hoedanigen verre de meesten hier in de Kerk van Laodicéa waren. Wat is droeviger en ellendiger dan buiten de gemeenschap Gods in de zonde te leven! Immers, zulken zijn ten hoogste ellendig en rampzalig. Ze zijn nog vijanden van God en vervreemd van al de zalige heilgoederen der genade, die alleen de arme zondaar voor eeuwig kunnen verrijken en gelukkig maken. Ze liggen nog onder de vloek en de straf, onder de macht en heerschappij der zonde en dus in een staat van geestelijke onmacht, om ooit uit zichzelf, van deze rampzalige ellende te kunnen verlost worden. En dus staat er in die toestand voor hen niets anders te verwachten, dan een eeuwig en eindeloos verderf en rampzalige verdoemenis, beide van ziel en lichaam. Wat dunkt u, mag tot zo'n onbekeerd zondaar in de staat der natuur niet terecht gezegd worden, gelijk de Apostel Jakobus tot hen spreekt, hoofdstuk 4: *Gedraagt u als ellendige en treurt en weent; uw lachen worde veranderd in treuren en uw blijdschap in bedroefdheid.* Zo nu was het met onze Laodicensen ook gelegen. Hoe grote gedachten en verbeelding ze ook van zichzelf hadden, nochtans waren ze werkelijk naar de ziel zo ellendig vanwege hun zonden, dat ze nacht en dag niets anders moesten doen dan over zichzelf treuren en wenen en rouw bedrijven.

2. Maar hier laat het de Heiland nu nog niet bij rusten, nee, maar Hij ontdekt de Laodicensen hun ellendigen staat nu nog nader, zeggende: dat ze niet slechts zo ellendig, maar, zelfs *jammerlijk* waren. Het grondwoord betekent zo een, die wegens zijn droevige en ellendige staat alle beklag, ontferming en meedogenheid waar is, die een voorwerp is van jammer en medelijden, gelijk ons de Heiland zo die man beschrijft, Luk. 20: 33, die op de weg tussen Jeruzalem en Jericho van de struikrovers deerlijk mishandeld zijnde, van een zekere voorbijgaande Samaritaan gevonden werd, die met innerlijke ontferming over die ellendigen man werd aangedaan en bewogen. Zo nu was het hier in het geestelijke met die van Laodicéa. Hun staat of toestand naar de ziel was niet slechts ellendig, maar zelfs *jammerlijk*, dat is, ten hoogste beklaglijk en alle medelijden waardig. Ze waren voorwerpen van ontferming, welker ellendige en rampzalige staat naar de ziel de grootste jammer en meedogenheid verdiende. Een ieder, die hen in hun ware gesteldheid beschouwde, moest hen beklagen en met een

innerlijke beweging van ontferming, over hen aangedaan worden. Hoe goede gedachten en verbeelding ze ook van zichzelf hadden, nochtans was hun staat naar de ziel zo, dat er iedereen deernis en erbarming over hebben moest, omdat ze zichzelf zo grotelijks bedrogen en op zo valse en ijdele waan, gerust en zorgeloos kwamen neer te leggen. Zo dan terecht getuigt de Heiland hier van de trotse Laodicensen, dat ze waren *ellendig en jammerlijk*.

3. Maar bij zo'n algemene beschrijving van hun rampzalige toestand, laat het de Heere Jezus nu nog niet blijven; nee, maar Hij gaat verder en wijst hun nog verder in het bijzonder aan, waarin hun ellendige en jammerlijke staat al bestond en gelegen was, daarin namelijk: *dat ze waren arm, blind en naakt*. Drie bewoordingen, die gezamenlijk evenzeer dienen, om ons een verbeelding te geven van een zeer rampzalige, droevige en beklaglijke toestand. Wat toch is er in het natuurlijke ellendiger en ongelukkiger, dan een mens, die te gelijk arm, blind en naakt is. Zo iemand is immers, wegens zijn ellendige staat, alle deernis en medelijden waard. Even zo was het ook gelegen in het geestelijke, met die van Laodicéa. Ze waren

- a) naar de ziel arm. Het Griekse woord betekent de grootste en uiterste armoede naar het lichaam en wordt gebruikt van zo iemand die niets ter wereld heeft of bezit, maar die genoodzaakt is, zijn brood en onderhoud bij andere te gaan zoeken en bedden, zoals de arme LAZARUS was, die ons van de Heiland in een parabel of gelijkenis verbeeld wordt, liggende aan des rijken mans deur te bedden om de kruimkens die van zijn tafel vielen, Luc. 16: 20 en 21. Wanneer wij dit nu in het geestelijke overbrengen dan betekent het die arme en gebrekkige staat der ziel, in welke alle onbekeerde zondaars, van nature zijn. Wat is hun toestand dan toch anders, dan ten hoogste arm en gebrekkelijk. Immers, zo een bezit of vindt dan nog niets in zichzelf, dat hem werkelijk kan verrijken of gelukkig maken. Hij is ontbloot en verstoken van de zalige gemeenschap Gods, waarin alleen de ware rijkdom en het hoogste goed voor een zondaar gelegen is. Hij is ontbloot van alle kracht en vermogen, om uit zichzelf enig geestelijk goed te kunnen verkrijgen. In één woord, hij is verstoken van al die kostelijke schatten en heilgoederen van genade, die de Heere Christus voor Zijn volk heeft verdiend en verworven en zo is zo'n dan naar de ziel werkelijk ten allerhoogste arm en gebrekkelijk. En zo was het hier nu ook met onze Laodicensen, daar ze dwaas waanden en zich verbeeldden, naar de ziel rijk en verrijkt te zijn. Daarnaar waren ze integendeel zo ten allerhoogste arm en gebrekkelijk en bezaten niets, dat hun kon zalig en gelukkig maken. Terecht dan getuigt de Heiland, dat ze waren ellendig, jammerlijk en arm.
- b) En dat was het nog niet al, ze waren niet slechts zo naar de ziel arm, maar tevens ook *blind*. Het grondwoord betekent zulken, die naar het lichaam geheel en al blind en van hun gezicht beroofd zijn. Zodat ze niets in de wereld zien kunnen. Zo vinden wij het gebruikt van ELIMAS, de Tovenaar, Hand. 13, tot wie Paulus sprak: *En nu zie, de hand des Heeren is tegen u en gij zult blind zijn en de zon niet zien voor een tijd*. Maar wij moeten hier alweer niet op een aardse, maar op een geestelijke blindheid denken, een blindheid van de ziel, met welke alle natuurlijke zondaars vóór hun bekering bevangen zijn. Dan zijn hun ogen en verstand geheel en al gelijk als toegesloten en verduisterd. Zodat ze van alle geestelijke kennis en bevindende zalmakende wijsheid ten enenmale verstoken en beroofd zijn. Dan worden hun ogen gelijk als met geweld toegesloten. Zodat ze noch hun eigen ellendige staat en het grote

gevaar van hun zielen, noch het middel der genade en verlossing recht zien en begrijpen kunnen, vanwege de zware en dikke nevels van natuurlijke onkunde, waarmee hun verstand dan bezet is. Zoals Paulus de heidenen beschrijft in hun natuurlijke blindheid en onwetendheid vóór hun bekering, als zulken, die verduisterd zijn in het verstand, Efëze 4: 18. Zo nu was het met de inwoners van Laodicéa ook gelegen; ver de meesten van hun waren, als onbekeerden, ook nog geheel en al verduisterd en verblind naar de ziel. Hoe rijk en verrijkt ze ook waanden te wezen in geestelijke kennis en verstand, zo waren ze integendeel nog ten enenmale blind en dat wel in de hoogste graad en op een zeer jammerlijke en beklaglijke wijze, omdat ze nog geen het minste gezicht of kennis hadden van zichzelf, maar, in de aller-ellendigste en rampzaligste staat, waarin ze naar de ziel waren. Terwijl ze vast geloofden en zich verbeeldden, dat ze grotelijks gelukkig waren en zo rijk en verrijkt, dat ze geens dings gebrek hadden. Zie, zo waren ze dan niet slechts arm maar ook blind.

- c) En zie, nog heeft hun droevige en rampzalige staat geen einde. De Heiland voegt er nog verder tot een besluit bij, dat ze ook *naakt* waren naar de ziel, zeggende: *en weet gij niet, dat gij zijt ellendig en jammerlijk en arm en blind en naakt*. Het grondwoord betekent eigenlijk zo een, die moedernaakt is en geheel ontbloot en beroofd van klederen. Zo vinden wij het gebruikt, Marc. 14: 51, 52 waar wij lezen van een jongeling, die in de nacht, wanneer de Heiland gevangen werd, kwam toelopen, hebbende een lijnwaad omgedaan over het naakte lijf, en, door de soldaten gegrepen, dat lijnwaad in hun handen liet en dus naakt wegvluchtte.

Maar gelijk al het vorige zo moet deze naaktheid hier ook weer ten enenmale geestelijk verstaan en genomen worden. Alle onbekeerde zondaars zijn in de staat der natuur, vóór hun bekering, gelijk als ten enenmale naakt naar de ziel, doordien ze geheel ontbloot zijn van al datgene, dat dient tot dekking en bekleding van der ziel inwendige naaktheid en gebrekkige staat. Zoals er is:

- 1) de heilrijke gerechtigheid en verdiensten van de Heere Christus, die het grote kleed zijn tot bedekking van des zondaars geestelijke naaktheid, voor de heilige ogen Gods en die de zondaar, door middel van zijn geloof, gelijk als een kleed of mantel aantrekt, volgens wat wij de gelovige kerk horen juichen, Jesaja 61: 10: *Ik ben zeer vrolijk in de Heere, mijn ziel verheugt zich in mijn God. Want Hij heeft mij bekleed met de klederen des heils, de mantel der gerechtigheid heeft Hij mij omgedaan*.
- 2) Het andere kleed, dat een natuurlijk zondaar ontbreekt en wat zijn ziel voor Gods ogen naakt maakt, is het kleed van heiligheid, Godzaligheid en van allerlei geestelijke in en uitwendige geloofsdeugden. Deze worden meermalen in Gods Woord bij een kleed vergeleken, dat dient, om des zondaars naakte ziel te bedekken, zoals Psalm 45: 14 en 15, waar ze worden voorgesteld als een kleed van gouden borduursel en als gestikte klederen. Zie, beide deze heilklederen, van Christus' gerechtigheid en verdiensten en van allerlei deugden van heiligheid, geloof en Godzaligheid ontbreken een natuurlijk zondaar en daardoor is en blijft dan zijn ziel ten enenmale bloot en naakt voor God. En zo was het hier nu met onze dwaze en trotse Laodicensen ook. Ze waren, hoe grote gedachten en verbeelding ze van zichzelf ook hadden, nochtans zoals wij gezien hebben, ten enenmale naakt voor God. Hen ontbraken de gerechtigheid van de Heere Christus en alle deugden van ware Godzaligheid en geloof. Daar waren hun

zielen niet ook bedekt en bekleed en dus waren ze dan werkelijk niet slechts arm en blind maar ook naakt en ten enenmale ontbloot voor Gods toorn en wrekende rechtvaardigheid.

4. Wat dunkt u, was zo'n toestand nu niet ten hoogste ellendig en jammerlijk? Waren zulke arme, blinde en naakte zondaars niet wei degelijk en aan alle kanten medelijden en deerniswaardig? Voorzeker ja. En daarom terecht schildert de Heiland hier de Laodicensen met zulke levendige verwen en kleuren af, getuigende, dat ze waren ellendig en jammerlijk en arm, en blind en naakt. En let wel, wat hun bedroefde en rampzalige staat nu nog grotelijks en merkkelijk verzwaarde, was, dat ze zulke ellendigen waren, *zonder dat ze het zelf wisten*. Want zo zegt de Heiland en houdt hun voor ogen: *en gij weet niet, dat gij zijt ellendig*, enz. O, jammerlijke en geheel beklaglijke toestand! Ze wisten het niet. Dat is, ze hadden geen bewustheid, kennis of wetenschap van hun grote ellende en deerniswaardige rampzaligheid. Ze waren daar ten enenmale onkundig van, ze kenden nog in het minste zichzelf niet, maar waanden dwaas hoe droevig, arm en ellendig ze ook naar de ziel waren, dat ze ten hoogste rijk waren en aan geen ding gebrek hadden. Wat kan er nu toch slechter of ongelukkiger staat in de wereld bedacht worden, dan ten hoogste ellendig en rampzalig te zijn en het zelf niet te weten. Wat verwachting, hoop of goede gedachte is er toch van zo een te maken? Immers, niets met al. Hij is ellendig en hij blijft ellendig, omdat hij in zichzelf blijft berusten, zonder immer uit zichzelf uit te gaan en te zoeken naar een middel van redding en verlossing. Zo dan terecht voegt er de Heere Jezus dit bij tot een merkkelijke verheffing en vergroting van der Laodicense droevige en rampzalige staat naar de ziel, dat ze die zelf niet wisten, zeggende: *en gij weet niet dat gij zijt ellendig en jammerlijk en arm en blind en naakt*.

Eer wij nu van de verhandeling van onze tekst afstappen, moeten wij nog met een woord aanmerken, dat, hoewel de Heere Jezus hier zo hevig en nadrukkelijk uitvaart tegen de Laodicensen, daaruit geenszins volgt, dat het allen samen nog onbekeerde lieden waren en ten enenmale buiten de staat der genade. Want dat hier te Laodicéa ook zeker nog al enige ware gelovigen moeten geweest zijn, blijkt klaar uit het volgende 19e vers, waar de Heere Jezus niet duister wil te kennen geven, *dat Hij hen daarom zo kwam bestraffen en kastijden, omdat Hij hen lief had*. Dus moeten er dan ook zeker nog al ware en oprechte gelovigen in die gemeente geweest zijn. Maar hier moeten wij het nu zó opnemen, dat onze verhandelde tekstwoorden hun eerste en voornaamste opzicht en betrekking hebben tot de onbekeerden in de kerk van Laodicéa, die zeer ver het grootste gedeelte daar uitmaakten en dan vervolgens ook in een mindere kracht en nadruk tot de gelovigen onder hen, voor zover die ook toen ter tijd, tot een zeer grote zorgeloosheid en geestelijke hovaardij vervallen waren. Gelijk wij dit, zo onze tijd niet reeds te ver verlopen was, breder zouden kunnen aanwijzen en openleggen.

Wat er nu alleen nog maar overschiet, is de verhandelde woorden nog kort in derzelver samen hang en verband te zetten met de voorgaande. De Heiland knoopt ze aan elkaar vast, door het samen bindend en redegevend woord *want*, zeggende: *want gij zegt, ik ben rijk*, enz. In de twee vorige verzen, had hij hen hevig bestraft over hun zondige lauwheid en geestelijke zorgeloosheid, tot welke die gemeente te dezer tijd was vervallen, in zover dat hij hen dreigde daarom uit Zijn mond te spuwen. Maar de Heiland oordeelde het nu geenszins genoeg, dit kwaad alzo slechts voor te stellen en aan te wijzen. Nee, maar als een wijs Geneesheer, legt Hij zich hier in onze

verhandelde tekstwoorden nu ook bijzonder toe, om te ontdekken de oorzaken, waaruit zo'n groot en ten hoogste gevaarlijk kwaad van lauwheid en geestelijke zorgeloosheid voornamelijk zijn oorsprong had, namelijk: uit een geestelijke hoogmoed en ijdele waan en verbeelding van eigengerechtigheid, enz. Evenals waren zij reeds volmaakt en gelukkig genoeg naar de ziel en als ontbrak hun verder niets tot hun hoogste voorspoed en gelukzaligheid. Zo'n ijdele waan en dwaze verbeelding, moet nu noodzakelijk teweeg brengen een geestelijke lauwheid en zondige ijver en zorgeloosheid, omdat ze de mens geheel in zichzelf doet berusten en hem geen verdere poging tot zijn hoogste geluk en welvaren, dat hij zich verbeeldt reeds vast en groot genoeg te wezen, doet aanwenden. Zodat de Heere Jezus hier dan terecht deze geestelijke hoogmoed en dwaze verbeelding der Laodicensen, in het midden van hun ellendige en rampzalige staat ter neer stelt, als de rechte oorzaak en bronader van hun lauwheid en grote zorgeloosheid.

Toepassing

Ziedaar geliefden, deze stof zo kort het ons enigszins doenlijk was, uw aandacht opgelegd en verhandeld. Zo ziet gij hier der Laodicensen aller-dwaasten, waan en ijdele geestelijke hoogmoed, hoe ze van zichzelf die verbeelding hadden, dat ze naar de ziel ten enenmale rijk waren en geen dings gebrek hadden, terwijl ze ondertussen in een zeer jammerlijke en geheel ellendige toestand waren en nog niets met al bezaten van datgene, dat ze waanden in grote overvloed en in de uiterste volmaaktheid te bezitten.

Wenselijk ware het dat zo'n dwaze zelfsliefde, zo'n aller-schadelijkste hoogmoedigheid en daaruit voortspruitende geestelijke lauwheid en zorgeloosheid alleen in de Laodicesche kerk gebleven waren en dat die niet zelfs tot onze Nederlandse kerk waren overgekomen. Maar, helaas! heeft ooit de lauw Laodicesche kerk elders herleefd, het is hier, onder ons, Nederlanders. Zoals wij u in de verhandeling van onze tekst de Laodicensen hebben afgemaald, zo zijn ver de meeste van onze Hervormde naam Christenen hedendaags ook gesteld. Wij leven thans in zo'n donkere tijd van goddeloosheid en zorgeloosheid, als er immer tevoren geweest is. Doorwandelt met mij maar eens de kerken en gemeenten van ons land, u zult bevinden, dat er overal een diepe slaap van geestelijke zorgeloosheid en dwaze hoogmoed ons Gereformeerd Christendom bevangen heeft, in zover, dat ze meest allen samen leven, gelijk als gerusten te Sion. Wat indruk toch hebben de mensen hier en overal van hun rampzalige en ellendige staat naar de ziel en van derzelver eeuwige behoud of verderf? Leven ze niet meest, gezamenlijk met de Laodicensen, in die geruste verbeelding, als waren ze reeds ten hoogste naar de ziel zalig en gelukkig en als was er voor hen geen het minste gevaar van hel of verdoemenis te vrezen? Waar vindt men thans ter tijd verlegen, bedrukte, beangste en neergeslagen zielen, die hun kostelijke zaligheid alleszins zoeken uit te werken, in een Heilige vrees en beving? O, zo'n ziel hedendaags onder ons te vinden, is wat zeldzaams en zeer ongewoons. De mensen leven hier ter plaatse en overal, waar men komt in zo grote gerustheid, onverschilligheid en zorgeloosheid omtrent hun eeuwige behoud, evenals waren ze daarvan met zegel en schrift van. God zelf verzekerd geworden. De meesten bekommeren zich zo weinig om hun onsterfelijke zielen, alsof ze geen ziel te verliezen hadden. Het is of ze geen het minste belang hadden in van hunner zielen eindeloze behoud of verderf. Van de ochtend tot de avond zijn ze bezig in de dingen van de wereld, om die te bezorgen en waar te nemen, terwijl andere geheel leven in allerlei zondige weel de en wellusten, in gedurige vrolijkheden en vermaken van de wereld. Men komt bij elkaar, niet tot onderlinge stichting en opwekking ten goede. O

nee geliefden, zulke gezelschappen zijn er bijna nergens te vinden, maar om allerlei dartelheid en zondige weelde te bedrijven, om zijn hart op te halen in vuile en onkuise redenen, in menigvuldige overdadigheid. Kortom in alles wat dient, om het zondige en boze vlees te verlustigen en te koesteren. Zo leven de meeste mensen in alle gerustheid en zorgeloosheid daarheen, zonder zich ooit eens recht te bekommeren over de eeuwigheid en hun staat na dit leven, niettegenstaande ze er dagelijks hun vrienden en bekenden zien naar toe gaan en sterven.

En vraagt mij hier nu iemand, waar het toch vandaan komt, dat de mensen hedendaags zo'n gerust en zorgeloos leven en zo weinig gevoel of indruk hebben van hun eeuwig wel of kwalijk zijn, waar het nochtans alles aan gelegen is, dat zal ik u met één woord zeggen, geliefden.

- Het komt voornamelijk en bijkans alleen vandaan, uit die beklaaglijke en dwaze verbeelding, die er bij de mensen is, evenals waren ze reeds gelukkig genoeg en als was er geen gevaar voor hen van verloren te zullen gaan. Ze verbeelden zich, met die van Laodicéa, dat ze al rijk zijn en geen ding gebrek hebben en ze weten niet, dat ze zijn ellendig en jammerlijk en arm en blind en naakt. Iedereen mens heeft zo enige ijdele en valse gronden van vertrouwen, waar hij zich geheel gerust op neerlegt en waar hij zijn ingebeelde rijkdom en gelukzaligheid dwaas van afleidt.
- Daar zijn er, die stellen hun vertrouwen op hun aardse voorspoed en zegen van de wereld. Omdat het hun naar het lichaam alleszins wel en naar wens gaat en ze geen tijdelijk gebrek hebben, zo besluiten ze daaruit, dat het met hun zielen ook zo gelegen is en dat zij aan die kant, ook geen tegenspoed of ellende hebben te vrezen.
- Andere zijn er, die hun vertrouwen stellen op juist het tegendeel, namelijk, op aardse verdrukkingen, armoede, gebrek en tegenspoed, menende, als ze die maar lijdzaam en geduldig komen te verdragen, dat ze dan daardoor hiernamaals zullen behouden en gelukkig wezen; en dat de Heere hen alleen zo bezoekt en kastijdt uit liefde, om hen naar de ziel weer des te gelukkiger te maken.
- Nog andere bouwen hun hoop op een ingebeeld geloof en op hun uiterlijke kennis van God en Goddelijke zaken, menende, dat ze gelukkig genoeg zijn, omdat ze de Heere Jezus altijd, van hun jeugd af aan, voor hun Zaligmaker hebben gehouden en beleden en boven andere in de kennis en het verstand van Gods Woord uitblinken.
- Ja, daar zijn er zeer veel die hier hun dwaze verbeelding van geestelijke rijkdom en gelukzaligheid bouwen, op hun zedige en burgerlijke wandel naar de wereld, waardoor ze stil leven, zonder zich aan enige openbare en ergerlijke zonden en goddeloosheden schuldig te maken; levende niet gelijk andere in boze gruwelen van dronkenschap, hoererij, bedriegerijen, enz. Maar integendeel eerlijk en stil naar de wereld, gebruik makende van de openbare Godsdienstplichten, komen altijd naarstig in de kerk en andere Godvruchtige oefeningen, enz. Zodat ze nu geenszins twijfelen, of ze leven Godvruchtig en wel, zonder dat er iets op hen te zeggen valt, of dat de leraars met reden meer van hen kunnen eisen.

Zie, mijn Vrienden! zo hebben alle mensen een zekeren grond van vertrouwen bij zich, waarop ze zich ten enenmale zorgeloos en gerust komen neer te leggen, evenals waren ze nu al naar de ziel rijk en verrijkt geworden en als hadden ze geen ding gebrek. Dat leeft daar nu maar zo stil en gerust op heen, ja dat sterft zo maar weg in

die verbeelding, dat men nu eeuwig behouden en gelukkig zal zijn en dat er nu geen kwaad of ellenden voor ons te vrezen is. En, helaas! zo spoedig komt niet de dood en haalt de mensen dikwijls onverwacht over in de eeuwigheid, of zie, dan merkt en wordt men eerst gewaar, dat men al zijn vertrouwen en geluk hier in dit leven gebouwd heeft op een losse zandgrond, dat het maar een ijdel en dwaze inbeelding, een bedrieglijk schijngeluk geweest is.

Ja, dan ziet men eerst recht in, dat men naar de ziel nog geheel ellendig, jammerlijk, arm, blind en naakt geweest is. Dat men nog ten enenmale zonder geloof en buiten de zalige gemeenschap van God en Christus geleefd heeft. Dan komt het ons onbegrijpelijk voor, dat wij omtrent onze ellendige en rampzalige staat hier op de wereld zo ten hoogste ongevoelig, blind en ongelovig hebben kunnen zijn, daar ons die zo menigmaal en met zo grote ernst van Godswege is voor ogen gesteld en aangekondigd geworden. Dan verfoeit en vervloekt men zijn onbegrijpelijke blindheid en zorgeloze gerustheid. Maar, helaas! dan is het te laat gedaan. Dan is er in eeuwigheid geen herstel aan. Dan zijn alle tranen, berouw en geweent voor altijd ijdel en vruchteloos.

Ach, geliefden, mocht dit nog eens dienen, om de meesten van u nog intijds aan zichzelf te ontdekken en in hun dwaze blindheid eens de ogen te openen. Mocht dit ons woord nog eens dienen, om zoveel dwaze, zorgeloze en geruste zondaars en zondaressen, in deze dag en uur van genade, uit hun zorgeloze zondeslaap wakker te maken en hen van hun valse en ijdele inbeelding op een bedrieglijk schijngeluk te overtuigen. Wilde God nog eens onder dit mijn prediken velen van u schenken de dierbare ogenzalf van Zijn Heilige Geest, opdat ze nog eens ziende mochten worden. Gelooft mij, vrienden, daar gaan er bij duizenden naar de hel en het eeuwige verderf, die niet anders wachtende waren of zich verbeeldden, of ze gingen naar de Hemel en naar de eeuwige gelukzaligheid. U kunt hieromtrent zo gerust leven, mensen, als u wilt, u mag alle goede gedachten en verbeeldingen maken van uzelf en van uw staat, maar werkelijk gij bedriegt u, het is anders met u gelegen, als gij u inbeeldt. U denkt, dat gij reeds in het geestelijke rijk en verrijkt geworden zijt en dat gij voor altijd in deze uw staat gelukkig zult wezen, maar werkelijk het is zo niet. Gij zijt als nog naar de ziel ten hoogste ellendig, jammerlijk, arm, blind en naakt. En komt gij zo te sterven, gelijk dat als nog niet anders van u te wachten is, u zult eeuwig ongelukkig wezen en uw zorgeloosheid en dwaze verbeelding eindeloos beklagen.

Hebt u dan nog enige liefde voor uzelf en voor uw aller-kostelijkste ziel, wel, dan smee ik u als een gezant van Godswege, ontwaakt dan toch eens en leert uzelf en uw staat nog eens kennen, terwijl het nog tijd is en uw levenslamp nog niet is uitgeblust in zwarte duisternis. Heden, heden, terwijl gij nog des Heeren stem hoort, zo verhardt toch uw harten niet. Blijft toch niet langer zo blind, zo zorgeloos in uw zonden leven, maar ontwaakt toch eens, gij die slaapt en staat op uit de doden en Christus zal over u lichten. Bidt God toch van stonde aan, zonder ophouden, om verlichte ogen uws verstands. Hij wil u nog eens in uw ellendige, jammerlijke, gebrekkige en gevaarlijke staat aan uzelf doen bekend worden en u nog vóór uw sterven doen zien uw dwaze verbeelding en ijdel vertrouwen op een vals schijngeluk, dat u zo lange jaren in de grootste blindheid en zorgeloosheid heeft doen leven. Maakt toch, van deze dag af aan een ernstiger en ijveriger gebruik van de heilrijke middelen van genade, die God u nog in zo grote overvloed, tot uw bekering schenkt.

Ik sluit in een hartelijk en vurig gebed voor ons allen, dat God toch na deze krachtiger en overvloediger in ons, door Zijn Heilige Geest wil werken en ons geven inwendige verlichting en rechte kennis van onszelf. Amen.

KRALINGEN, 14 augustus 1746.